

**T.C.
NECMETTİN ERBAKAN ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
EKOTURİZM REHBERLİĞİ ANA BİLİM DALI
EKOTURİZM REHBERLİĞİ BİLİM DALI**

**AKDENİZ BÖLGESİ'NDEKİ MAĞARALARIN
EKOTURİZM AÇISINDAN İNCELENMESİ**

BUSE AĞRILI

YÜKSEK LİSANS

**DANIŞMAN:
DOÇ. DR. ABDURRAHMAN DİNÇ**

KONYA-2025

**T.C.
NECMETTİN ERBAKAN ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
EKOTURİZM REHBERLİĞİ ANA BİLİM DALI
EKOTURİZM REHBERLİĞİ BİLİM DALI**

**AKDENİZ BÖLGESİ'NDEKİ MAĞARALARIN
EKOTURİZM AÇISINDAN İNCELENMESİ**

BUSE AĞRILI

YÜKSEK LİSANS

**DANIŞMAN:
DOÇ. DR. ABDURRAHMAN DİNÇ**

KONYA-2025

YÜKSEK LİSANS TEZİ KABUL FORMU

Öğrencinin	Adı Soyadı	Buse Ağrılı
	Numarası	22812601002
	Ana Bilim / Bilim Dalı	Ekoturizm Rehberliği
	Programı	Tezli Yüksek Lisans
	Tez Danışmanı	Doç.Dr. Abdurrahman Dinç
	Tezin Adı	Akdeniz Bölgesi'ndeki Mağaraların Ekoturizm Açısından İncelenmesi

Yukarıda adı geçen öğrenci tarafından hazırlanan Akdeniz Bölgesi'ndeki Mağaraların Ekoturizm Açısından İncelenmesi başlıklı bu çalışma 30/10/2025 tarihinde yapılan savunma sınavı sonucunda oybirliği/oyçokluğu ile başarılı bulunarak jürimiz tarafından Yüksek Lisans Tezi olarak kabul edilmiştir.

Sıra No	Danışman ve Üyeler		
	Unvanı	Adı ve Soyadı	İmza
1	Doç. Dr.	Abdurrahman DİNÇ	
2	Prof. Dr.	Tahsin TAPUR	
3	Prof. Dr.	Fahrettin Atıl BİLGE	

BİLİMSEL ETİK SAYFASI

Öğrencinin	Adı Soyadı	Buse AĞRILI		
	Numarası	22812601002		
	Ana Bilim / Bilim Dalı	Ekoturizm Rehberliği/Ekoturizm Rehberliği		
	Programı	Tezli Yüksek Lisans	X	
		Doktora		
Tezin Adı	Akdeniz Bölgesi'ndeki Mağaraların Ekoturizm Açısından İncelenmesi			

Bu tezin hazırlanmasında bilimsel etiğe ve akademik kurallara özenle riayet edildiğini, tez içindeki bütün bilgilerin etik davranış ve akademik kurallar çerçevesinde elde edilerek sunulduğunu, ayrıca tez yazım kurallarına uygun olarak hazırlanan bu çalışmada başkalarının eserlerinden yararlanılması durumunda bilimsel kurallara uygun olarak atıf yapıldığını bildiririm.

Buse Ağrılı
İmza

ÖZET

Öğrencinin	Adı Soyadı	Buse Ağrılı		
	Numarası	22812601002		
	Ana Bilim / Bilim Dalı	Ekoturizm Rehberliği/ Ekoturizm Rehberliği		
	Programı	Tezli Yüksek Lisans	X	
		Doktora		
	Tez Danışmanı	Doç. Dr. Abdurrahman Dinç		
Tezin Adı	Akdeniz Bölgesi'ndeki Mağaraların Ekoturizm Açısından İncelenmesi			

Türkiye'nin en zengin karstik yapılarına sahip olan Akdeniz Bölgesi, bünyesinde çok fazla mağara barındırmaktadır. Mağaralar hem jeolojik oluşumlarıyla hem de tarih öncesi dönemlerden günümüze uzanan kültürel izleriyle dikkat çekmektedir. Akdeniz Bölgesi mağaraları; ekoturizm, sürdürülebilir turizm, kültürel mirasın korunması ve bilimsel araştırmalar açısından önemli bir potansiyele sahiptir. Bu nedenle bölgedeki mağaraların korunması ve tanıtılması, yerel kalkınma ve doğal mirasın sürdürülebilirliği açısından büyük önem taşımaktadır. Bu çalışmada Akdeniz Bölgesi mağaraları ekoturizm açısından incelenmiştir. Çalışmanın birinci ve ikinci bölümünde turizm, ekoturizm, mağara yapıları, Akdeniz Bölgesi'nde bulunan iller ve illerde bulunan mağaralar incelenerek kavramsal çerçeve oluşturulmuştur. Çalışmanın son bölümünde potansiyeli yüksek mağaralara anket uygulanarak ekoturizm potansiyeli ortaya konulmuştur.

Anahtar Kelimeler: Akdeniz Bölgesi, ekoturizm, mağara, sürdürülebilir turizm

ABSTRACT

Author's	Name and Surname	Buse Ağrılı		
	Student Number	22812601002		
	Department	Ecotourism Guidance/ Ecotourism Guidance		
	Study Programme	Master's Degree (M.A.)	X	
		Doctoral Degree (Ph.D.)		
	Supervisor	Assos.Prof. Abdurrahman Dinç		
Title of the Thesis/Dissertation	Examining the Caves in the Mediterranean Region in Terms of Ecotourism			

The Mediterranean Region of Turkey, which has the richest karst structures, hosts numerous caves. The caves stand out due to their geological formations and the cultural traces that extend from prehistoric times to the present. The caves of the Mediterranean Region have significant potential in terms of ecotourism, sustainable tourism, conservation of cultural heritage, and scientific research. Therefore, the preservation and promotion of the caves in the region are of great importance for local development and the sustainability of natural heritage. This study examines the caves of the Mediterranean Region from an ecotourism perspective. In the first and second parts of the study, a conceptual framework is established by examining tourism, ecotourism, cave structures, the provinces in the Mediterranean Region, and the caves located in those provinces. In the final section of the study, a survey is applied to caves with high potential to reveal their ecotourism potential.

Key Words: Mediterranean Region, ecotourism, cave, sustainable tourism

İÇİNDEKİLER

İÇİNDEKİLER	V
KISALTMALAR	viii
ÖN SÖZ	ix

BİRİNCİ BÖLÜM KAVRAMSAL ÇERÇEVE

GİRİŞ	1
1.1.Turizm Kavramı.....	2
1.2.Turizm Kavramının Tarihsel Gelişimi.....	5
1.2.1.Tarih Öncesi (Prehistorik) Dönem	5
1.2.2.İlk Çağ.....	6
1.2.3.Eski Yunan ve Roma Dönemi.....	7
1.2.4.Orta Çağ	9
1.2.5.Rönesans ve Sömürgecilik	11
1.2.6.Yeni ve Yakın Çağ	12
1.2.7.Bilgilendirme ve Tanıtım Hizmetlerinin Ortaya Çıkışı	14
1.3.Ekoturizm Kavramı.....	16
1.3.1.Ekoturizmin Tarihsel Gelişimi	18
1.3.2.Ekoturizmin Önemi	19
1.3.3.Ekoturizmin Amacı	20
1.3.4.Ekoturizmin İlkeleri	21
1.4.Ekoturizm Faaliyetleri	22
1.4.1.Doğa Yürüyüşleri (Trekking).....	23
1.4.2.Kuş Gözlemciliği (Ornitoloji)	24
1.4.3.Su Altı Dalışı (Scuba Diving)	26
1.4.4.Tarım Turizmi (Agritourism).....	27
1.4.5. Yayla Turizmi	29
1.5. Mağara Kavramı	31
1.5.1.Mağaraların Oluşumu.....	31
1.5.1.1. Yapay Mağaralar	32
1.5.1.2. Doğal Mağaralar	33
1.5.2. Mağara Turizmi.....	40
1.5.2.1. Türkiye’de Mağara Turizmi	42

İKİNCİ BÖLÜM

AKDENİZ BÖLGESİ HAKKINDA GENEL BİLGİLER

2.1. Akdeniz Bölgesi Hakkında Genel Bilgiler	50
2.1.1. Akdeniz Bölgesi’nin Coğrafi Konumu	50
2.1.2. İklim Özellikleri ve Bitki Örtüsü	51
2.1.3. Geçim Kaynakları ve Ekonomisi	52
2.1.4. Tarihî ve Doğal Güzellikleri	54
2.1.5. Akdeniz Bölgesi İlleri ve Özellikleri	54
2.1.5.1. Adana İli	54
2.1.5.2. Antalya İli.....	54
2.1.5.3. Burdur İli	55
2.1.5.4. Hatay İli	55
2.1.5.5. Isparta İli.....	55
2.1.5.6. Kahramanmaraş İli	56

2.1.5.7. Mersin İli	56
2.1.5.8. Osmaniye İli	56
2.1.5.9. Karaman ve Konya İli	56
2.2. Akdeniz Bölgesi Mağaraları	57
2.2.1. Yalandünya Mağarası-Antalya.....	57
2.2.2. Geyikbayırı Mağarası-Antalya.....	57
2.2.3. Damlataş Mağarası – Antalya	58
2.2.4. Zeytintaşı Mağarası-Antalya	59
2.2.5. Altınbeşik Mağarası-Antalya	60
2.2.6. Karain Mağarası-Antalya	61
2.2.7. Dim Mağarası-Antalya.....	63
2.2.8. Kocain Mağarası-Antalya	64
2.2.9. Gilindre Mağarası-Mersin.....	64
2.2.10. Cennet-Cehennem Mağarası-Mersin	66
2.2.11. Astım Mağarası-Mersin	67
2.2.12. Ashabıkehf Mağarası-Mersin.....	68
2.2.13. Taşkuyu Mağarası-Mersin	69
2.2.14. Köşek Bükü Astım Mağarası – Mersin.....	70
2.2.15. Damlataş Mağarası-Adana	70
2.2.16. Damlataş (Sincan) Mağarası-Hatay	72
2.2.17. Beşikli Mağarası - Hatay.....	73
2.2.18. Hassa Lav Tüpü Mağaraları	74
2.2.19. İnsuyu Mağarası-Burdur	76
2.2.20. Zindan Mağarası-Isparta	76
2.2.21. Tınaztepe Mağarası-Konya	77
2.2.22. Yerköprü Mağarası-Konya.....	78
2.2.23. Çamlık Bölgesi Mağaraları-Konya	79
2.2.23.1.Dede Tarlası Mağarası.....	80
2.2.23.2. Gavur Beşiği Mağarası.....	81
2.2.23.3. Körükini Mağarası.....	81
2.2.23.4. Suluin Mağarası.....	82
2.2.24. Manazan Mağarası-Karaman	83
2.2.25. İncesu Mağarası-Karaman	85
2.2.26. Savruk Mağarası-Kahramanmaraş	86

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM YÖNTEM

3.1. Araştırmanın Konusu ve Problemi	88
3.2. Araştırmanın Amacı ve Önemi	88
3.2.1. Araştırma Konusuyla İlgili Kuramsal Çerçeve ve Konuyla İlgili Belli Başlı Araştırmalar.....	88
3.3. Araştırmanın Önemi	89
3.4. Araştırma Sınırlılıkları	89
3.5. Araştırma Yöntemi (Modeli)	89
3.6. Evren ve Örneklem	90
3.7. Veri Toplama Araçları	90
3.8. Veri Analizi.....	90

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM BULGULAR

4.1. Yalandünya Mağarasının Ekoturizm Potansiyeli	91
4.2. Geyikbayırı Mağarası'nın Ekoturizm Potansiyeli	100
4.3. Damlataş Mağarası'nın Ekoturizm Potansiyeli	110
4.4. Zeytintaşı Mağarası'nın Ekoturizm Potansiyeli	120
4.5. Altınbeşik Mağarası'nın Ekoturizm Potansiyeli.....	129
4.6. Karain Mağarası'nın Ekoturizm Potansiyeli.....	138
4.7. Dim Mağarası'nın Ekoturizm Potansiyeli	147
4.8. Kocain Mağarası'nın Ekoturizm Potansiyeli	156
4.9. Gilindire Mağarası'nın Ekoturizm Potansiyeli	166
4.10. Cennet Cehennem Mağarası'nın Ekoturizm Potansiyeli	175
4.11. Astım Mağarası'nın Ekoturizm Potansiyeli.....	185
4.12. EshabıKehf Mağarasının Ekoturizm Potansiyeli	194
4.13. Taşkuyu Mağarası'nın Ekoturizm Potansiyeli.....	203
4.14. Köşek Bükü Astım Mağarası'nın Ekoturizm Potansiyeli.....	212
4.15. Damlataş (Sincan) Mağarasının Ekoturizm Potansiyeli	221
4.16. Damlataş Mağarası'nın Ekoturizm Potansiyeli	230
4.17. Beşikli Mağarası'nın Ekoturizm Potansiyeli	241
4.18. Hassa Lav Tüpü Mağaraları'nın Ekoturizm Potansiyeli.....	250
4.19. İnsuyu Mağarası'nın Ekoturizm Potansiyeli.....	260
4.20. Zindan Mağarası'nın Ekoturizm Potansiyeli	268
4.21. Tınaztepe Mağarası'nın Ekoturizm Potansiyeli.....	278
4.22. Yerköprü Mağarası'nın Ekoturizm Potansiyeli	288
4.23. Derebucak Çamlık Mağaraları.....	298
4.23.1. Suluin Mağarası'nın Ekoturizm Potansiyeli	298
4.23.2. Dede Tarlası Mağarası'nın Ekoturizm Potansiyeli	309
4.23.3. Gavur Beşiği Mağarasının Ekoturizm Potansiyeli	320
4.23.4. Körükini Mağarası'nın Ekoturizm Potansiyeli	331
4.24. Manazan Mağarası'nın Ekoturizm Potansiyeli.....	342
4.25. İncesu Mağarası'nın Ekoturizm Potansiyeli	351
4.26. Savruk Mağarası'nın Ekoturizm Potansiyeli	361
SONUÇ VE ÖNERİLER.....	370
KAYNAKÇA.....	376
EKLER	385
TABLolar LİSTESİ	385
FOTOGRAFLAR LİSTESİ.....	387
HARİTALAR LİSTESİ	390
KATILIMCI LİSTESİ	392

KISALTMALAR

BÜMAK	Boğaziçi Üniversitesi Mağara Araştırma Kulübü
CMAS	Confédération Mondiale des Activités Subaquatiques
IUCN	Uluslararası Doğa Koruma Birliği
MÖ	Milattan Önce
MAD	Mağara Araştırma Derneği
MTA	Maden Teknik Arama
NAU	National Association of Underwater Instructors
OECD	İktisadi İş Birliği ve Kalkınma Teşkilatı
PADI	Professional Association of Diving Instructors
UET	Uluslararası Ekoturizm Topluluğu
UNESCO	Birleşmiş Milletler Eğitim, Bilim ve Kültür Örgütü
UNWTO	Dünya Turizm Örgütü
yy.	yüzyıl

ÖN SÖZ

Akdeniz Bölgesi'ndeki Mağaraların Ekoturizm Açısından İncelenmesi başlıklı lisansüstü tez çalışmasında yardımlarını esirgemeyen danışman hocam Sayın Doç. Dr. Abdurrahman Dinç'e,

Bilgilerinden yararlandığım kıymetli hocalarıma,

Yüksek lisans sürecine beraber başladığımız her zorluğa beraber göğüs gerdiğimiz İngilizce öğretmeni Başöğretmen Sayın Serpil YAVUZ'a,

Jeolojik ve akademik bilgisiyle bana yol gösteren, desteğini hiç esirgemeyen MTA Şehit Cuma Dağ Müze Müdürü Jeoloji Yüksek Mühendisi Sayın Korhan ÇAKIR'a,

Eğitim hayatım boyunca tabiri caizse benimle okuyan, her anımda yanımda olan, kendimi hep şanslı hissettiğim, varlıklarıyla huzurlu ve mutlu olduğum, şartlar ne olursa olsun desteklerini eksik etmeyen, ilgi ve alakalarını bir gün olsun üzerimden çekmeyen, tez çalışmalarım sırasında arazi etütlerine benimle beraber katılan ve beni bugünlere kadar çok büyük emeklerle yetiştiren canım anneme ve canım babama teşekkürlerimi sunuyorum.

Buse AĞRILI

Konya, 2025

GİRİŞ

Yerkürenin yüzyıllardır biçimlenen yüzey şekli ve coğrafi farklılıklar ile birlikte farklı atmosferik şartlar, birbirinden farklı zenginlikte ve çeşitlilikte sayısız doğal kaynak değerlerini yaratmıştır. Yerküre üzerinde yer alan ülkelere ait ada parçaları üzerinde yer alan bu farklı oluşumlar ve bunların içerdikleri koruma alanları zaman içinde her ülke tarafından belirlenen ilkeler çerçevesinde tanımlanarak sınıflandırmaya tabi tutulmuştur (Arpacı vd, 2012: 61). Tarih öncesi çağlarda, insanların sosyokültürel gelişim ve faaliyetlerinde vazgeçilmez bir ortam oluşturan, yüzey açılımları olan ve en az bir insanın sürünerek girebilmesine olanak verebilecek genişlik ve yüksekliğe sahip yer altı boşluklarına mağara denir. Farklı bir tanımla mağara; düşey ve yatay doğrultuda gelişmiş, karmaşık planlı, girilebilecek boyutta yüzlerce kilometre uzunluğu veya derinliğe sahip genellikle karstik kökenli yer altı boşluklarıdır (Erinç, 2001: 151). Mağaralar, geçmişte insanlar tarafından barınma amaçlı (Karain Mağarası-Antalya), sağlık turizmi için (Alanya-Damlaş Mağarası), zaman zaman da ibadethane olarak kullanılmış (Antakya-St. Pierre Mağarası) (Doğanay, 2024: 109); iç suları, havası, damla taşlarının oluşturduğu gizemli görüntüleri ve hayvan varlıkları gibi nedenlerle önemli turistik çekim merkezleri hâline gelmiştir. (Zeybek, 2001: 239). Mağaralardan tarım ve hayvan ürünlerinin ve soğuk havanın depolanmasında, hayvansal ürünlerin korunması ve olgunlaştırılmasında (peynir vb.), gaz, doğal gaz ve akaryakıt depolanmasında, kültür mantarcılığında ve sağlık alanlarında yararlanılmıştır (Külekçi ve Sezen, 2018: 67). Son yıllarda yaygın olarak da doğa turizmi kapsamında ekoturizmin bir dalı olarak turizm amaçlı kullanılmaktadır.

Bu doğrultuda çalışmanın birinci bölümünde kavramsal çerçeve belirlenmiştir. İkinci bölümde Akdeniz Bölgesi hakkında genel bilgiler verilmiştir. Üçüncü bölümde çalışmanın yöntemi, önemi, sınırlılıkları, veri toplama araçları ve veri analizi yapılmıştır. Son bölümde ise anket çalışmasına ve bulgulara yer verilmiştir.

BİRİNCİ BÖLÜM

KAVRAMSAL ÇERÇEVE

1.1.Turizm Kavramı

Türkçede “turizm” kelimesi, Osmanlı İmparatorluğu’nun son dönemlerinde, özellikle Tanzimat Dönemi ve daha sonraki yıllarda, Batı’dan alınan kelimelerle birlikte kullanılmaya başlanmış ve hızla yaygınlaşmıştır.

“Turizm” terimi; dönmek, dolaşmak, çıkılan noktaya geri dönmek anlamlarında İngilizcede kullanılan “tour” kelimesinden gelmektedir. Turizm terimi etimolojik olarak incelendiğinde ise eski İngilizcedeki “turian” kelimesinden; “turian” kelimesi eski Fransızcadaki “torner” kelimesinden; “torner” kelimesi Latince “tornare” kelimesinden; “tornare” kelimesi ise antik Yunancada çark anlamına gelen “tornos” (τόρνοϛ) kavramından türemiştir (Harper, 2023).

“Turizm” kelimesi, Türkçede kullanılan Arapça kökenli “seyahat” kelimesinin yerinde de kullanılmaktadır. “Seyahat” kelimesi, Arapçada “سفر” (safir) kelimesinden türemiştir. “Safir” kelimesi, “yolculuk” veya “seyahat” anlamına gelmektedir. Bu kelime, bir yerden başka bir yere yapılan her türlü yolculuğu ifade etmektedir. Türkçede “seyahat” olarak kullanılan kelime de bu Arapça kökenli “safir” kelimesinden türetilmiştir. Arapça kökenli birçok dilde de benzer bir biçimde kullanılmaktadır. İslam kültüründe “seyahat etmek” kavramı, genellikle dinî ziyaretler veya ticaret amaçlar için yapılan uzun yolculukları ifade etmek için kullanılmıştır (Çağrııcı, 2009: 7-9).

OECD’nin kabul ettiği turizm tanımı ise “Sürekli kalışa dönüşmemek ve gelir sağlayıcı hiçbir uğraşıda bulunmamak koşulu ile yabancıların geçici süre kalışlarından doğan olay ve ilişkilerin tümüdür.” şeklinde Hunziker tarafından 1941 yılında oluşturulmuştur (Kozak, 2001: 3).

“Turist” terimi ise ilk kez 1939 yılında Graham Greene’nin “turist tuzağı” şeklindeki kullanımıyla görülmeye başlanmıştır. Turist, “Zevk için yolculuk yapan, orada burada duran kişi.” şeklinde tanımlanmaktadır (Harper, 2023).

Turizm terimi, 19. yüzyılın ortalarında turistik faaliyetlerin popüler hâle gelmesiyle birlikte yaygın olarak kullanılmaya başlandı. Seyahat etme, farklı yerleri ziyaret etme ve yeni kültürlerle tanışma amacıyla yapılan faaliyetleri ifade etmektedir. *Türkçe Sözlük*'te, "Bir ülkeye veya bir bölgeye turist çekmek için alınan ekonomik, kültürel, teknik önlemlerin, yapılan çalışmaların tümü." şeklinde tanımlanmaktadır (Türkçe Sözlük, 2018: 1620). Bu tanımdan da anlaşılacağı üzere günümüzde, geniş bir anlam yelpazesi içinde konaklama, ulaşım, eğlence, kültür alışverişi ve daha birçok turistik faaliyeti kapsayan sektörü ifade etmektedir.

Turizmin temel unsurları; seyahat, konaklama, eğlence ve kültürel aktiviteler şeklindedir. Seyahat, bireylerin ve grupların konfor alanlarını terk ederek yeni coğrafyaları keşfetme arzusunu ifade etmektedir. Bu seyahatler genellikle geçici olup turistlere farklı kültürleri, doğal güzellikleri veya tarihi zenginlikleri keşfetme fırsatı sunmaktadır. Turizm, konaklama sektörünü de içerir. Oteller, tatil köyleri, pansiyonlar ve Airbnb gibi çeşitli siteler, turistlere geçici olarak konaklama olanağı sağlamaktadır. Ayrıca turistler, genellikle seyahat ettikleri yerlerde çeşitli eğlence ve kültürel etkinliklere katılmaktadırlar. Müze ziyaretleri, tiyatro gösterileri, konserler, yerel festivaller ve gastronomik deneyimler turizmin zenginleştirici unsurlarını oluşturmaktadır.

Turizm; bireylerin, grupların veya toplumların farklı coğrafi bölgelere seyahat etmelerini içeren çok yönlü ve dinamik bir sosyal fenomendir. Bu; keşif, dinlenme, eğlence, kültürel alışveriş, iş, sağlık ve spor gibi çeşitli amaçlara hizmet eden geniş bir faaliyet yelpazesini kapsamaktadır. Turizm, sadece fiziksel bir yerden diğerine geçme eylemi değil aynı zamanda seyahat edilen yerdeki çeşitli deneyimleri, etkileşimleri ve paylaşılan anıları da içermektedir. Turizm geniş bir yelpazeye sahiptir. Bu tezde daha da derinleşebilmek için turizmin çeşitlerinden bahsetmekte fayda bulunmaktadır. Turizmin çeşitleri, insanların seyahat etme nedenlerine, ilgi alanlarına ve amaçlarına bağlı olarak geniş bir yelpazede kategorize edilebilmektedir.

İç turizm, yerel turizm olarak da adlandırılmaktadır. Bir ülke içindeki farklı destinasyonların ziyaret edilmesini içermektedir. İnsanlar kendi ülkelerindeki kültürel, tarihî veya doğal güzellikleri keşfetmek amacıyla seyahat etmektedirler.

Dış turizm, uluslararası turizmi ifade etmektedir. Bir ülkeden diğer bir ülkeye yapılan seyahatleri içermektedir. Farklı kültürleri, gelenekleri ve coğrafyaları tanımak isteyen turistler arasında yaygındır.

Kültür turizmi, turistlerin tarih, sanat, mimari, gastronomi, müze ve diğer kültürel varlıkları keşfetmek amacıyla seyahat etmelerini kapsamaktadır. Tarihî yerler, müzeler, festivaller ve sanat etkinlikleri bu türün örnekleri arasında yer alır.

Doğa turizmi ve ekoturizm, doğal güzellikleri keşfetmek amacıyla yapılan seyahatleri içermektedir. Millî parklar, ormanlar, dağlar ve diğer doğal alanlar tercih edilmektedir. Ekoturizm, çevresel sürdürülebilirlik ilkesini benimseyen bir turizm çeşididir. İlerleyen konularda detaylı açıklaması yapılmaktadır.

Sağlık turizmi, turistlerin sağlık durumlarını iyileştirmek, dinlenmek veya sağlıklı yaşam tarzlarını benimsemek amacıyla seyahat etmelerini kapsamaktadır. İnsanların spa, termal tatil bölgeleri, saç ekim merkezleri, güzellik merkezleri, sağlıklı beslenme programları gibi medikal işlemler yaptırmak amacıyla çıktıkları seyahatlere verilen addır.

Spor ve macera turizmi, turistlerin spor etkinliklerine katılmak, macera ve adrenalin dolu aktiviteleri deneyimlemek amacıyla seyahat etmelerini kapsamaktadır. Dağcılık, sörf, dalış, safari turları bu türün örnekleri arasında yer almaktadır.

İş seyahati (iş turizmi), profesyonel nedenlerle yapılan seyahatleri ifade etmektedir. Toplantılar, konferanslar, fuarlar, iş görüşmeleri ve eğitim amaçlı seyahatler bu kategoriye girmektedir.

Eğitim turizmi, turistlerin öğrenim amacıyla seyahat etmelerine verilen addır. Dil kursları, yaz okulları, akademik programlar ve kültür değişim programları bu türün örnekleri arasında yer almaktadır.

Yatçılık ve deniz turizmi, deniz ve su sporlarına ilgi duyan turistlerin deniz kenarındaki destinasyonları ziyaret etmelerini içermektedir. Yat turları, su kayağı, dalış ve balık tutma bu türe örneklerdir.

Dinî amaçlı turizm, turistlerin dinî ziyaretler, hacı yolculukları veya kutsal yerlere seyahat etmelerini içermektedir. Hristiyanlar için Sümela Manastırı'nı ziyaret

etme, Müslümanlar için Mekke'ye hac ibadetini yapmak için gitme bu kategoriye örneklerdir.

Bu turizm çeşitleri, turizm endüstrisinin geniş bir yelpazede hizmet sunabilmesini sağlar. Turistlerin farklı ilgi alanlarına ve ihtiyaçlarına hitap eden bu çeşitlilik, turizm sektörünün sürekli büyümesine ve gelişmesine katkıda bulunmaktadır.

1.2.Turizm Kavramının Tarihsel Gelişimi

Turizm tarihsel süreç içerisinde değerlendirildiğinde, bireysel talepleri karşılama noktasında ortaya çıktığı, daha sonrasında ise toplumların refah seviyelerinin artması ve zengin-aristokrat sınıfların ortaya çıkmasıyla esnek kitlesel bir nitelik kazandığı görülmüştür. Modern öncesi turizm paradigması kapsamında değerlendirildiğinde, önceleri temel turizm motivasyonunun din, ticaret, sağlık gibi unsurlarla şekillendiği bilinmektedir. Bu açıdan modern öncesi turizm hareketlerinin bireysel talep ve bunu karşılamaya yönelik üretime dayalı olduğu söylenebilir. Daha sonraları ise dinlence ve eğlence amaçlı seyahatler soylu, zengin ve aristokrat sınıflar tarafından talep edilmiş ve turizm yine bu sınıfların tekelinde kitlesel bir nitelik kazanmaya başlamıştır (Tataroğlu 2006: 19-22).

Turizm kavramını daha iyi anlayabilmek için bir sonraki başlıkta dünyada ve Türkiye'deki gelişim sürecinden bahsetmenin faydalı olacağı düşünülmektedir. Bu bölümde, bu amaç doğrultusunda turizmin tarihsel gelişimi Tarih Öncesi Çağ'dan günümüze kadar kısa bir şekilde incelenmektedir:

1.2.1.Tarih Öncesi (Prehistorik) Dönem

İnsanoğlunun dünya üzerindeki serüveninin oldukça önemli bir bölümüne şahitlik eden paleolitik dönem incelendiğinde, insanların bu dönemin başlangıcından itibaren gerek avlanmak gerekse barınmak amacıyla sürekli olarak bir yerden başka bir yere hareket ettiği anlaşılmaktadır. Bu noktada özellikle konar-göçer bir yaşam süren bu toplulukların seyahat amaçlarının tamamen ekonomik nedenlere dayandığı anlaşılmaktadır. Kısaca, insanoğlunun bu dönemki seyahatlerinin amacı olarak barınma, avlanma ve yaşamsal faaliyetleri devam ettirme sayılabilir. Diğer yandan ateşin bulunması ve ilkel de olsa, tarımın neolitik dönemle birlikte başlaması,

insanoğlunun tarımsal ürünleri yetiştirmek amacıyla belirli bölgelerde geçici de olsa konaklamalarını sağlamıştır. Yine bu dönemde yapılan seyahatlerin amaçlarına bakıldığında da bölgeye yakın olan diğer topluluklarla takas ya da bir nevi ticaret amacı ile seyahat edildiği görülmektedir. İnsanoğlunun en ilkel dönemlerini yaşadığı tarih öncesi dönemlerde dahi, çevresel koşulların etkisi ile de olsa, gerek av gerekse bölgede yaşayan diğer toplulukları keşfetmek amacı ile seyahat ettiği görülmektedir. Buradan hareketle, merak ve keşfetme duygusunun en ilkel insanlarda dahi var olduğu, bu unsurların insan yaradılışının bir parçası olduğu düşüncesini desteklemektedir (Solmaz, 2019: 869).

İnsanlık tarihine dair mevcut bilgilere bakıldığında, eski çağlardan Antik Çağ'a kadar olan dönemde, binlerce yıl boyunca insanlar başlıca hayatta kalmak ve yiyecek bulmak amacıyla coğrafi hareketliliğe başlamıştır. Neolitik Dönem'e doğru bu hareketliliğe merak ve ticaret de eklenirken, yerleşik hayat ve ilk uygarlıkların kurulduğu bu dönemde geçmişten gelen nedenlerin yanında ticaret giderek ağırlık kazanmıştır (Acar, 2020: 312).

1.2.2.İlk Çağ

İlk çağlardan itibaren insanların sürekli bir bölgeden başka bir bölgeye devinim hâlinde olduğu bilimsel araştırmalar sonucunda ortaya konmuştur. İlk insanların devinimlerinin amaçlarına bakıldığında beslenme ilk sırada yer almaktadır. Yerleşik hayata geçişin ardından değişim ekonomisine katkı sağlayan tacirler aracılığıyla yolculuklar farklı topluluklara devam etmiştir. Hatta tacirlerin bu seyahatleri ilk çağlarda turizme varlık kazandırmaya başlamıştır. Sonrasında ise toplulukların can ve mal bütünlüklerini korumak, toplumun dış etkenlere karşı savunulması, değişim ekonomisi sürdürülebilmesi için ulaşım sistemlerinin kurulması, kamu görev ve düzenin sağlanmasıyla toplumsal örgütlenme ortaya çıkmıştır (Eralp, 1982: 5-6).

Modern seyahat çağının, yazıyı ilk bulan ve İlk Çağ'ı başlatan Sümerliler tarafından başlatıldığı bilinmektedir. Bu dönemki seyahatlerin de asıl amacı, ticari ve idari faaliyetlerden meydana gelmektedir. İlk çağlarda seyahat amaçlı yer değiştirme faaliyetinin genellikle ticari, askeri, sağlık ve tedavi, spor, festival, dini, kültürel, nedenler çerçevesinde geliştiği görülmektedir (Solmaz, 2019: 871).

1.2.3.Eski Yunan ve Roma Dönemi

Bu dönemde, kara yollarının dışında deniz yoluyla da ulaşım sağlanmaya başlanmıştır. Uzak topluluklar, değişim ekonomisi çerçevesinde farklı amaçlarla sürekli olarak seyahat etmeye başlamışlardır. Uzak toplulukların birbiri arasında seyahatler gerçekleştirebilmesinin en büyük sebebi ise kültürel ve sosyoekonomik durum bakımından gelinen ilerlemeler olduğu görülmektedir. Özellikle Akdeniz kıyısı ile Batı Anadolu'daki şehir devletleri arasındaki seyahatlerin pazarlar, spor yarışmaları, panayırlar ve tiyatrolara katılım isteği sebebiyle olduğu birçok arkeolojik kalıntı sayesinde kanıtlanmıştır (Eralp, 1982: 7-10).

Bu dönem, turizm faaliyetlerinin gerçekleşebilmesi için geçerli olan ortam ve ihtiyaçların karşılanması ve geliştirilmesi sebebiyle günümüz turizmine benzerlik göstermektedir. Ulaşım yollarının oluşturulması, yolculuk boyunca ve gidilecek yerde kişilerin can ve mal güvenliklerinin sağlanması önemli bir rol oynamıştır (Eralp, 1982: 9).

İklim koşullarının ulaşım etkisi sebebiyle turizm mevsimi denen kavram ortaya çıkmıştır. Seyahatler, iklim koşulları sebebiyle yılın belirli dönemleriyle sınırlandırılmıştır. Bu seyahat dönemlerinde iş bırakmak gerektiği için yıllık tatil ve boş zaman kavramları da tarihte yerini almaya başlamıştır (Eralp, 1982: 9).

Bu dönemde yapılan turizm faaliyetleri şu şekilde sıralanmaktadır:

Antik Yunanlılar, ibadet ve festivallere katılım amacıyla seyahatler düzenlemişlerdir. Örneğin Pelopenez'deki oyunları seyretmek için insanlar imparatorluğun farklı bölgelerinden Olimpia'ya gelmişlerdir. İbadet ve festival amacıyla düzenlenen seyahatlerin dışında eğitim amaçlı seyahatlerde revaçtadır. Antik Yunan dünyasında, genç aristokratlar, bilgi ve kültür edinmek amacıyla farklı şehirleri ziyaret etmişlerdir. Birçok filozofun hayat hikâyesi incelendiğinde eğitim amacıyla sürekli seyahatler gerçekleştirdikleri görülmektedir (Kızılırmak ve Kurtuldu, 2005: 102).

Antik Roma Uygarlığı'nda turizme bakış açısı da önemli ölçüde değişmiş; Antik Yunan'da çoğunlukla din, ticaret, sağlık ve kültür amaçlı gerçekleşen turizm etkinlikleri, daha çok zevk amaçlı etkinliklere dönüşmeye başlamıştır (Feiffer 1985:

37. Aktaran: Cohen, 2002). Bunun yanında, Antik Roma’da turistik çekicilikler ve ulaşım imkânlarında da önemli gelişmeler olmuştur. Yapılan yollar ve kurulan ulaşım ağları ile kuzeyde Britanya; güneyde Fırat Nehri’ne kadar uzanan bir bölgede tüccarlar, ordu ve gezginler için çok önemli imkânlar sunulmuştur (Gartner, 1996: 38; Lickorish ve Jenkins, 1997: 13-14). Antik Roma’da sahiller, spor etkinlikleri, sanatsal faaliyetler ve bugünkü sağlık turizminin temellerinin atıldığı Roma hamamları, önemli turistik çekici unsurlar haline gelmiştir (Hudman ve Jackson, 1999: 26; McLean, Hurd ve Rogers, 2008: 56). Romalı hükümdarların politik çıkarlarının bir aracı olan gladyatör dövüşleri ve olimpiyat oyunlarında dini amaçların yerini sağlık ve sosyal bütünleşmenin alması da Roma Dönemi’nde turizm adına önemli gelişmeler olarak ifade edilebilir (Standeven ve De Knop, 1999: 14-15; Kelly ve Freysinger, 2000: 32).

Eski Roma ve Antik Yunan Dönemi’nin günümüz turizm faaliyetleri ile olan benzerliklerinden bahsettik ancak bu noktada Antik Çağ’daki turizmin günümüzdeki gibi örgütlenmiş olmadığını göz ardı etmemek gerekir. Seyahat, genellikle kişisel veya ticari nedenlerle gerçekleşmiştir. Modern turizmin altyapısı, ulaşım araçları, konaklama ve tur organizasyonları gibi unsurlar Antik Dönem’de mevcut değildir. Seyahat eden kişiler genellikle kendi imkânlarıyla yolculuk yapmışlardır (Eralp, 1982: 7-9).

Romalıların turizm amaçlı seyahatlerin gelişiminde en azından bu düşüncenin gelişiminde önemli ölçüde rol oynadığı anlaşılmaktadır. Kültür turizmi, kaplıca turizmi ve spor turizmi gibi türlerin ortaya çıkmasında etkin bir rol üstlenmeseler de Antik Yunan’da düzenlenen olimpiyat oyunlarına yaptıkları katılım, Mısır’daki anıtsal yapılara yaptıkları ziyaretler, söz konusu turizm türlerinin de gelişmesi için önemli bir zemin hazırlamıştır. Aynı zamanda ulaşım araçlarında ortaya koydukları gelişmelerin de ileride modern anlamda turizm amaçlı seyahatlerin gelişimi açısından önemli derecede katkılar sunduğu açıktır. Ancak Roma İmparatorluğu’nun çöküşü ile başlayan ve karanlık çağ olarak ifade edilen Ortaçağ’da Avrupa’da seyahatleri olumsuz yönde etkilediği de bilinmektedir (Solmaz, 2019: 874).

1.2.4.Orta Çağ

Orta Çağ'da turizmin gelişimi genellikle dinî, ticari ya da askerî amaçlı seyahatlerle sınırlı olmuştur. Özellikle dinî seyahatler büyük bir önem taşımıştır. Bu dönemde turizmin örneklerinden biri olarak Haçlı seferleri önemli bir rol oynamıştır. Haçlı seferleri, dinî nedenlerle başlatılmış olmakla birlikte geniş kapsamlı seyahatleri de beraberinde getirmiştir. Bu seyahatler sırasında farklı kültürlerle tanışma, ticaret yollarını keşfetme ve farklı coğrafyalarda deneyimler kazanma fırsatları doğmuştur. Bu seferlere katılanlar, sadece dinî nedenlerle değil aynı zamanda farklı toprakları ve kültürleri keşfetmek, ticaret yapmak ve macera arayışları için de bu uzun yolculuklara katılmışlardır. Bu faaliyetler, Orta Çağ'da turizmin sınırlı örneklerinden biri olarak değerlendirilmekte beraber farklı kültürlerin etkileşimi ve seyahatin toplumsal ve ekonomik dinamiklerine dair önemli birer örnek olarak da ele alınmaktadır (Eralp, 1982: 10).

Orta Çağ'da ticari amaçlı yapılan seyahatler de turizm faaliyetlerine örnektir. İpek Yolu, Orta Çağ'da gerçekleşen önemli seyahat ve ticaret ağlarından biri olarak dikkat çekmektedir. İpek Yolu, Batı Avrupa'yı; Ortadoğu-Türkiye-İran üzerinden geçerek Hindistan ve Çin'e kadar uzanan geniş bir coğrafyayı içine almaktadır. Bu antik ticaret yolu, özellikle ipek, baharat, değerli metaller, tekstil ürünleri ve diğer lüks malların takasını sağlamıştır. Orta Çağ boyunca tüccarlar ve gezginler İpek Yolu'nu kullanarak farklı kültürler arasında seyahat etmiş ve ticaret yapmışlardır. Bu seyahatler, sadece mal alışverişiyle sınırlı kalmamıştır; aynı zamanda farklı medeniyetlerin etkileşimine ve kültürel alışverişe olanak sağlamıştır. İpek Yolu'nda seyahat edenler farklı coğrafyalarda yaşayan insanlarla tanışma, onların yaşam tarzlarını gözlemleme ve ticaret yoluyla zenginleşme şansına sahip olmuşlardır (Eralp, 1982: 10-12).

Ortaçağın en ünlü gezginlerinden biri olan Marco Polo, İran ve Afganistan'dan geçerek Pamir Yaylası'na, oradan da Gobi Çölü'nü aşarak Çin'e ulaşmış, buradan Java, Sumatra ve Hindistan'ı gezerek İtalya'ya dönmüştür. Yine aynı dönem gezginlerinden İbn-i Batuta ise, doğum yeri Tanca'dan Mekke'ye defalarca gitmiş, buradan Arabistan'ı Ortadoğu'yu ve Anadolu'yu gezerek Semerkant üzerinden

Hindistan'a ulaşmış ve oradan da Seylan ve Sumatra'ya geçmiştir (Barutçugil, 1984: 29).

Orta Çağ'da seyahatlerin genel özelliklerinin yanında modern manada turizme etki eden kısmı Marco Polo'nun Orta Çağ'daki seyahatleridir. O dönemdeki ticaret ve keşif faaliyetlerine önemli bir katkı sağlamıştır. Polo, Venedikli bir tüccar olarak Doğu'nun zenginliklerini keşfetmek ve bu bölgelerle ticaret yapmak amacıyla Asya'ya doğru uzun bir yolculuğa çıkmıştır. Seyahatleri, özellikle ticaretin ve zenginlik arayışının Orta Çağ'da turistik nitelikte bir örneğini sunar. Polo'nun Asya'daki seyahatleri, farklı kültürlerle etkileşimde bulunma fırsatı sunmuştur. Özellikle Çin'deki gözlemleri ve kayıtları, Orta Çağ'da farklı kültürlerle tanışma amacını taşıyan bir seyahatin örnekleridir. Polo; Doğu'da gördüğü şehirleri, ticaret yollarını ve gelenekleri detaylı bir şekilde kaydetmiş ve bu bilgileri Avrupa'ya getirmiştir. Polo'nun eseri olan "Milione" Avrupalılara Asya'nın ve Uzak Doğu'nun detaylı bir tasvirini sunarak coğrafi bilgilerin genişlemesine katkı sağlamıştır. Seyahatleri, Orta Çağ'da bilgi akışının artmasına ve dünya haritalarının gelişmesine büyük bir etki yapmıştır. Polo'nun seyahatleri aynı zamanda entelektüel merakın bir örneğini oluşturur. Polo, yeni topraklarda gördüklerini kaydederek farklı kültürleri anlamaya çalışmış ve bu bilgileri Avrupa'ya getirerek entelektüel bir zenginliğin paylaşımına katkı sağlamıştır. Onun deneyimleri, Orta Çağ'da turistik nitelikteki seyahatlerin karmaşıklığını ve genişlemesini yansıtan önemli tarihî olaylardır (Eralp, 1982: 11-12; Giritlioğlu ve Karakan, 2016: 45).

Orta Çağ'ın özellikle sonlarındaki dönemde, Avrupa'da inançta yavaş yavaş başlayan dönüşüm, Veba salgınları, yeni bir insan fikrinin ortaya çıkması gibi gelişmelerle yeni seyahat anlayışının ortaya çıkmakta olduğu görülür. Gelecekte modern turizme doğru giderek önem kazanacak olan bilgi ve kültür arayışı, güzel manzara ve doğaya bakma ve buna yönelik arayışların getireceği merak duygusu Avrupa'da yeniden uyanmaya başlar (Acar, 2021: 302).

Sonuç olarak Orta Çağ'da turizmin temel motivasyonları genellikle dinî veya ticari kaynaklıdır. Hristiyanlar, kutsal yerlere yapılan hac ziyaretleri ve ticaret yollarındaki mal alışverişi için seyahat etmişlerdir. Seyahat, genellikle soylular, saray üyeleri ve tüccarlar gibi ayrıcalıklı sınıflar için erişilebilirdir. Ulaşım genellikle zorlu,

tehlikeli ve yavaştır. Yolculuklar genellikle atlı arabalar, atlar veya gemilerle gerçekleşmiştir. Orta Çağ'da kültürel etkileşim genellikle sınırlıdır ve seyahat edenler genellikle kendi toplumlarının sınırları içinde kalmıştır. Orta Çağ'da turizm kavramı modern anlamda gelişmemiştir.

1.2.5.Rönesans ve Sömürgecilik

Bu dönemde Avrupa, sanat ve kültürde büyük bir yeniden canlanma ve entelektüel uyanışa tanıklık etmiştir. Bu dönemdeki turizm faaliyetleri, özellikle İtalya'daki şehirlerde sanat eserleri ve mimari zenginlikleri görmek amacıyla gerçekleştirilen ziyaretlerle belirginleşmiştir. Eğitim amaçlı seyahatler ise Rönesans'ın entelektüel uyanışını yansıtan bir diğer önemli turistik aktivitelerdir. Üniversite şehirleri, öğrenciler ve öğretim üyeleri için bilgi ve kültür arayışının önemli noktaları hâline gelmiştir. Bu dönem, entelektüel turizmin temellerini atmıştır (Eralp, 1982: 13-16).

Keşiflerin ve büyük deniz yolculuklarının tarih sahnesine çıkması, sadece coğrafi sınırları değil aynı zamanda turizmin evrimini de derinden etkilemiştir. Yeryüzü yuvarlağını keşfetme arzusu, farklı kültürleri tanıma, ticaret yollarını genişletme ve bilgi akışını artırma amacı taşıyan büyük kâşiflerin yolculukları, turizmin gelişimine önemli bir katkı sağlamıştır (Eralp, 1982: 13).

İtalyan tüccar ve kâşif Marco Polo'nun Asya'ya yaptığı seyahatler (1271-1295) sonucunda Çin'i överek yalnızca Venedikliler'in değil, tüm dünya aydınlarının meraklarını cezbederek deniz seyahatlerinin artmasına yol açarak ticaret yollarını genişletme ve Doğu'nun zenginliklerini keşfetme amacı taşıyan bir dizi turistik keşfin öncüsü olmuştur. Polo'nun Asya'daki gözlemleri, bu topraklara yönelik turistik ilginin artmasına katkıda bulunmuş ve kültürler arası etkileşimi güçlendirmiştir (Güleryüz, 2022: 33).

Christopher Columbus'un 1492'deki Amerika'yı keşfi; Avrupalı tüccarları, kâşifleri ve entelektüelleri yeni topraklara yönlendirmiş ve bu yolculuklar, farklı coğrafyalarda keşfedilen zenginliklerin ve kültürlerin turistik açıdan keşfedilmesini sağlamıştır. Bu keşiflerle birlikte denizaşırı topraklarda yaşayan insanlar arasındaki

etkileşim artmış, farklı kültürlerin ve yaşam tarzlarının keşfedilmesi turizmin temellerini atmıştır (Eralp, 1982: 13).

1497 yılında Portekizli denizci Vasco de Gama'nın gemi ile Hindistan'a ulaşması, diğer bir Portekizli denizci olan Macellan'ın 1519 yılında başlayan dünya seyahatleri ise, insanların bilmedikleri yerleri görme, tanıma ve merak etme nedenleri yolculuklarının temelini oluşturmuştur (Akat, 2000: 9).

Ferdinand Magellan'ın 1519-1522'deki dünya çevresindeki seyahati, sadece coğrafi olarak değil aynı zamanda farklı kültürleri ve gelenekleri keşfetme arzusunu körükleyerek turizmin evrimine ivme kazandırmıştır. Bu yolculuklar, Avrupa'daki insanların, uzak kıtalarda ve adalarda yeni deneyimler yaşama isteğini canlandırmış ve turistik seyahatlerdeki çeşitliliği artırmıştır (Eralp, 1982: 14).

James Cook'un 1768-1779'daki Pasifik Okyanusu'nu keşif seyahatleri, haritalama ve coğrafi keşiflerin yanı sıra farklı kültürlerle etkileşimde bulunma amacı taşıyan gezginlerin ilgisini çekmiştir. Bu yolculuklar, Okyanusya bölgesinin ve çevresindeki adaların turistik potansiyelini keşfetme sürecine katkı sağlamıştır.

Bu büyük keşifler, turizmin yalnızca coğrafi sınırları değil aynı zamanda insanların farklı kültürleri, doğal güzellikleri ve tarihleri keşfetme arzusunu da tetiklemiştir. Keşiflerin turizme katkısı, farklı bölgeler arasındaki bağları güçlendirmiş ve dünya genelinde turistik seyahatlerin gelişimini hızlandırmıştır.

1.2.6.Yeni ve Yakın Çağ

Yeniçağ'da Osmanlı İmparatorluğu zamanında Evliya Çelebi, Kâtip Çelebi ve Piri Reis'in yaptığı çalışmalar gelişmeler turizme ışık olmuştur. Şarkın büyük coğrafyacısı olarak bilinen Evliya Çelebi'nin hazırladığı Seyehatname, imparatorluk topraklarının edebiyatını, coğrafyasını, tarihi ve etnografik bilgilerini bize sunar. Hacı Kalfa olarak bilinen Kâtip Çelebi'ye ait olan Cihannüma, imparatorlukta yapılan seyahatleri anlatır. Kartograf olan Piri Reis, seyahatleri sırasında yaptığı harita çalışmalarıyla turizme büyük katkı sunmuştur (Doğanay ve Zaman, 2024: 24).

Bu dönemde yine günümüzde kültür turizminin öncüsü olarak ifade edilen Grand tour (büyük tur)'lar ortaya çıkmaya başlamıştır. “Grand Tour” kelimesi ile ilk kez, Richard Lassels'in 1670 yılında yazdığı İtalya'ya Seyahat adlı eserde

karşılaşılmaktadır. Grand turlar, Avrupa Kentlerine (Paris, Roma, Floransa vb.) yapılmaktaydı. Büyük Turların, Yurt dışına diplomat olarak gönderilecek öğrencileri İngiltere kraliçesinin yurt dışına eğitimlerini tamamlamak için göndermesiyle başladığı tahmin edilmektedir. 1600 ve 1700'lü yıllarda İngiliz Aristokrat aileler, çocuklarını bu tura göndermek için 300 bin ila 400 bin pound arasında bir harcama yapıyordu. Üç Yıl süren bu Grand Turların amacı, öğrencilerin bilgi, kültür ve birikimlerini artırmaları ve bir centilmene dönüşmeleri idi (Ahıpaşaoğlu ve Arıkan, 2003: 1-12; Goeldner ve Ritchie, 2009: 47-48).

Yeniçağların ilk döneminde, zevk veya tatil için seyahat toplumunda yalnızca elit tabakaya ait bir imtiyazdı. Diğer seyahatler de genellikle tacirler tarafından yapılmaktaydı. Hayat iş ve boş zaman arasında ikiye bölünmemiştir (Toskay, 1978: 78). Bu dönemde turizm üzerinde en çok etkisi olan olayın Sanayi Devrimi olduğunu ifade etmek mümkündür. Bunun nedeni, bu devrimle birlikte icatların ardı ardına ortaya çıkması ve bu icatların teknolojik gelişimi önemli ölçüde hızlandırmasıdır. Sanayi Devrimi ile birlikte, kaplıcalar tekrar moda olmaya başlamış, yine bu dönemde ortaya çıkan ve aşırı çalışan müteşebbis gruplarda da bir dinlenme ve kaçış isteği ortaya çıkmıştır (Kozak vd, 2001: 31-32).

19. yy.'da turizmin gelişimini destekleyen en önemli faktör Sanayi Devrimi ve sonrasında ulaşım araçlarında meydana gelen gelişmelerdir. İlk kez buhar gücü 1812'de lokomotifte uygulanmıştır. İlk Buharlı Gemi 1807 yılında Robert Fulton tarafından geliştirilmiştir. İngiltere'de ilk Demiryolu 1825'te açılmıştır. Buhar gücünün ulaşım araçlarında kullanılması bu dönemde orta sınıfın da seyahatlere katılmasını sağlamıştır (Solmaz, 2019: 877).

Bu dönemde, modern tur operatörlüğünün kurucusu olarak ifade edilen Thomas Cook, İngilterede demiryolu ile ilk kitle turizmi hareketlerini gerçekleştirmeye başlamıştır. İlk organize seyahatini 1841 yılında Leichesten-Loughborough arasında düzenlemiştir. 1845 yılında kendi mesleğini bırakarak profesyonel tur düzenleyiciliğine başlamıştır. 1846'da İskoçya'ya tren ve vapurla bir gezi düzenlemiştir. 1855'ten itibaren tüm Avrupa'ya, 1867'den itibaren de Amerika'ya seyahatler düzenlemiştir (Ahıpaşaoğlu ve Arıkan, 2003: 14).

19. yüzyıl turizmine ilişkin genel bir değerlendirme yapıldığında, turizme ilişkin yaşananların aşağıdaki şekilde özetlenmesi mümkündür:

- ✓ Refah seviyesinin artmasıyla zenginlerin sayısı artmıştır.
- ✓ Karayolu, demiryolu ve denizyolu ulaşımında önemli mesafeler kaydedilmiştir.
- ✓ Ulaşım ile birlikte, konaklama tesisleri de nitelik ve nicelik olarak gelişmeye başlamıştır.
- ✓ Ulaştırmadaki hızlı gelişmeler, seyahat eden kişi sayısını ve seyahat mesafesini artırmıştır. Bu da organize seyahatlere olan ihtiyacı gündeme getirmiştir.
- ✓ Demiryollarının ulaştığı önemli şehir ve kavşaklarda otel sayısı hızla artmaya başlamıştır.
- ✓ Seyahat kavramı, kişilerin dışarıda yeme-içme alışkanlığının gelişmesine sebep olmuş, bu durum da lokanta, çayhane ve kafelerin açılmasını ve gelişmesini sağlamıştır.
- ✓ Devletler iç güvenliği büyük ölçüde sağladığından iç turizm faaliyetleri artmış, savaş dönemleri dışında dış turizm az da olsa gelişmeye başlamıştır (Solmaz, 2019: 877-878).

I. Dünya Savaşı'nın hemen ardından 1918-1920 yılları arası modern turizmin başlangıcı olarak kabul edilmektedir. Bu dönemde turizm, otel, motel, ulaşım araçları ve yolları, plajlar, eğlence ve spor alanları, konaklama tesisleri ve tüm altyapısıyla büyük bir sektör haline gelmiştir (Evliyaoğlu, 1994: 7).

1.2.7. Bilgilendirme ve Tanıtım Hizmetlerinin Ortaya Çıkışı

Turizmde bilgilendirme ve tanıtım hizmetlerinin doğuşu, zaman içinde seyahat ve keşif ihtiyacının artması, farklı kültürleri tanıma arzusu ve ticaretin gelişimi ile yakından ilişkilidir. Bu hizmetlerin evrimi, çeşitli dönemlerde kullanılan farklı araçlar ve yöntemlerle şekillenmiştir.

İlk dönemlerde, turizmde tanıtma ve enformasyon hizmetleri genellikle sözlü anlatımlar ve yazılı materyaller aracılığıyla gerçekleşmiştir. Özellikle kâşiflerin, tüccarların ve gezginlerin deneyimlerini anlatan seyahat yazıları, diğerleri için ilham kaynağı olmuş ve keşfedilmemiş topraklar hakkında bilgi sağlamıştır.

Orta Çağ'da, kervanlar ve ticaret yolları üzerindeki şehirler, seyahat eden tüccarlar ve gezginlerin uğrak noktaları hâline gelmiştir. Bu yerler, farklı kültürleri ve ticaret fırsatlarını keşfetmek isteyenler için bilgi kaynakları olmuştur. Ancak bu dönemde tanıtım daha çok sözlü iletişime ve yerel ağlara dayanmıştır.

Rönesans Dönemi'yle birlikte bilgiye ulaşımın artması ve matbaanın icadıyla birlikte kitaplar daha yaygın hâle gelmiştir. Marco Polo'nun "Milione" adlı eseri gibi seyahatnameler, uzak coğrafyalara olan ilgiyi artırmış ve turistik potansiyeli güçlendirmiştir. Ayrıca coğrafi keşiflerle birlikte haritaların yaygınlaşması, turistik bölgelerin tanıtımında önemli bir rol oynamıştır.

Turizmdeki artan ilgiyle birlikte 17. yüzyılda Saint Moris piskoposu tarafından ilk seyahat rehberi "Yabancılar Seyahat Rehberi" adıyla çıkarılmıştır (Eralp, 1982: 17). 19. yüzyıla gelindiğinde ilk turizm tanıtım organizasyonları kurulmuştur. Bu organizasyonlar, destinasyonları pazarlamak, etkinlikleri düzenlemek ve turistlere bilgi sağlamak amacıyla faaliyet göstermiştir. Ayrıca 19. yüzyılın sonlarına doğru rehber kitapları ve turist bilgi ofisleri ortaya çıkmıştır (Kozak vd, 2008: 15-30). 20. yüzyılın başlarına gelindiğinde film ve fotoğraf gibi görsel medyanın yükselmesi, destinasyonların tanıtımında önemli bir etken olmuştur. Aynı dönemde turizm tanıtımı için özel kampanyalar ve fuarlar düzenlenmeye başlanmıştır.

Günümüzde ise, teknolojik ilerlemeler, yaşam standartlarında ortaya çıkan iyileşmeler, küreselleşmenin beraberinde getirdiği seyahat serbestliği, turizm aktivitelerine katılan insan sayısının hızla artmasına neden olmuştur (Milne and Ateljevic, 2001: 371).

Sonuç olarak turizmin tarihsel gelişimi insanların kültürel, ekonomik ve sosyal değişimlere adapte olan bir faaliyet olarak nasıl evrimleştiğini göstermektedir. Turizm, zaman içinde farklı motivasyonlarla şekillenmiş ve günümüzde dünya genelinde

milyarlarca insanın katıldığı büyük bir endüstri hâline gelmiştir. Bu evrim, insanların dünya çapında bağlantı kurma ve farklı kültürleri keşfetme arzusunun bir yansımasıdır.

1.3.Ekoturizm Kavramı

Bacasız sanayi olarak isimlendirilen ve ülkelere ciddi ekonomik gelir sağlayan turizm sektöründe son yıllarda farklı birtakım turizm türleri ortaya çıkmıştır. Turizm konusunun içerisine sürdürülebilirlik kavramının dâhil edilmesi ve turistlerin turizme yönelik beklentilerinin çeşitlenmesiyle beraber, turizmin ve türlerinin ülke geneline ve tüm yıla yayılmasına ilişkin çalışmalar yapılmaya başlanmıştır. Bu noktada önem arz eden turizm türlerinden bir tanesi de ekoturizmdir (Tutcu, 2021: 2).

Ekoturizm kavramı, “ekolojik” sıfatı ile “turizm” adının birleşiminden türetilmiştir (Demir ve Çevirgen, 2006: 50).

“Ekoloji” bir organizmanın, türün veya topluluğun diğer organizmalar ve çevre ile olan ilişkilerini inceleyen bir bilim dalını ifade etmektedir. Yunanca kökenli olan “oikos (ev veya çevre)” kelimesinden türetilmiştir. Ekoloji terimi, doğal çevre ile ilgili olan ve biyolojik dengeyi koruma amacını taşıyan bir bağlamda kullanılmaktadır (Harper, 2017). “Ekolojik” de *Türkçe Sözlük*’te “Ekolojiyle ilgili olan.” şeklinde tanımlanmış bir niteleme ifadesidir.

“Ekolojik” terimi, Alman biyolog Ernst Haeckel tarafından 1866 yılında kullanılmıştır. Haeckel, canlı organizmaların birbirleriyle ve çevreleriyle olan ilişkilerini inceleyen bilim dalının adını bu terimle koymuştur. Ekoloji, doğal çevre içindeki organizmaların birbirleriyle etkileşimlerini, ekosistemleri, besin zincirlerini, biyolojik çeşitliliği ve çevresel faktörlerin etkilerini anlamaya yönelik bir bilim dalıdır (Harper, 2021).

Turizm kavramı, yukarıda da belirtildiği gibi bir yerden başka bir yere seyahat etme ve bu süreçte farklı kültürleri, doğal güzellikleri, tarihî yerleri ziyaret etme amacını ifade etmektedir.

“Ekolojik” ile “turizm” kelimelerinin birleşimi olan ekoturizm de doğal çevreye saygılı, sürdürülebilir bir şekilde gerçekleştirilen turizm aktivitelerini ifade etmektedir. Bu bağlamda ekoturizm, çevresel koruma, doğal kaynakların

sürdürülebilir kullanımı ve yerel toplulukların kalkınması gibi ilkelere odaklanan bir turizm türüdür.

Literatürde ekoturizmle alakalı ilk tanım 1987 yılında Ceballos Lascurain tarafından yapılmıştır. Ceballos Lascurain 1987’de ekoturizmi, “Manzaraların, hayvanların ve yabani bitkilerin yanı sıra bu alanlarda bulunan mevcut kültürel değerlerin (hem geçmişte hem de şimdiki) incelenmesi, hayranlığı ve tadını çıkarmak amacıyla bozulmamış veya kirlenmemiş doğal alanlara seyahat etmek” şeklinde tanımlamaktadır (Blamey, 2001: 5).

Ekoturizmin günümüzde en iyi bilinen ve en çok kabul gören ilk tanımlarından birini Uluslararası Ekoturizm Topluluğu (UET) 1991 yılında; “ Çevrenin korunması ve yerel halkın refahını arttırmaya yönelik olarak doğal alanlara yapılan çevreye duyarlı seyahatler” şeklinde yapmıştır (Demir ve Çevirgen, 2006: 53).

Ekoturizmin de birçok sosyal bilimler alanında olduğu gibi farklı tanımları bulunmaktadır. Uluslararası Doğa Koruma Birliği’ne (IUCN) göre ekoturizm, kültürel kaynakları ve tabiatı anlayıp rekreasyonu destekleyen, konuk etkisi düşük, mahallî halka sosyoekonomik yararlar sağlayarak ve doğal alanlardan sorumlu, çevreye duyarlı seyahat ve ziyaretler diye tanımlanmaktadır (Kaypak, 2010: 95).

Dünya Turizm Örgütü’ne (UNWTO) göre ise ekoturizm, doğal alanlar üzerindeki olumsuz etkilerin ve sosyokültürel ortamlara olan zararların en aza indirildiği çok yönlü fırsatlar sunan, ekonomiye getiri sağlayan, kültürel ve doğal değerlerin halk ve turistler tarafından korunması hususunda farkındalık oluşturan tabiat esaslı bir turizm türü şeklinde tanımlanmaktadır (Tekin, 2017: 379).

Doğal alanları ve çevresel çeşitliliği koruma amacı taşıyan, sürdürülebilir ve sorumlu turizm uygulamalarını benimseyen bir turizm türüdür. Ekoturizm, insanların doğal ve kültürel çevreleriyle uyumlu bir şekilde etkileşimde bulunmasını, doğal kaynakların sürdürülebilir bir şekilde kullanılmasını ve yerel toplulukların kalkınmasını desteklemeyi amaçlamaktadır.

Ekoturizm, çevreye duyarlı bir turizm türüdür ve doğal alanların keşfini, korunmasını ve yerel topluluklara fayda sağlamayı hedefler. Ekoturizm, özellikle doğa

sevgisi ve çevre bilinci yüksek bireyler için cazip bir seyahat seçeneğidir (Baylak, 2024).

1.3.1.Ekoturizmin Tarihsel Gelişimi

1960 ve 1970’li yıllarda çevre hareketleri ve doğa koruma çabaları önem kazanmıştır. 1965’te Hetzer ‘çevresel korumanın belirtilen dört önemli unsurunu en iyi ekolojik turizm temsil etmektedir’ ifadesiyle ekoturizm kavramını kullanmıştır. 1976’da Budowski ‘Turizm ve koruma: karışıklık, birlikte var olma ya da ortak yaşama’ isimli makalesinde görülmüştür. Böylece ekoturizmin kökeni, çevre sorunlarına ve doğal kaynakların sürdürülebilirliğine duyulan artan endişelerle paralel olarak ortaya çıkmıştır (Demir ve Çevirgen, 2006: 50-51).

Ekoturizme dair diğer referanslar, Miller’ın (1978) Latin Amerika’da ekogelişme için milli park planlaması üzerine yaptığı çalışmalarda ve Environment Canada tarafından 1979’ların ortalarından 1980’lerin başına kadar geliştirdikleri yol tabanlı 'ekoturlar' setiyle ilgili belgelerde bulunur (<https://tourismnotes.com/ecotourism/>, Erişim Tarihi: 10.11.2024).

1980’li yıllarla beraber kitle turizmine alternatif bir turizm türü olarak ekoturizm gelişim göstermeye başlamıştır. Bu yıllarda ekoturizme ilişkin ilk bilimsel çalışmalar gerçekleştirilmeye başlarken, ekoturizm ise bir kavram olarak ilk defa 1983 senesinde Ceballos-Lascurain tarafınca kullanılarak literatüre kazandırılmıştır (Cosmescu ve Cosmescu, 2007: 67). Çevre kirliliği, biyoçeşitlilik kaybı ve doğal ekosistemlerin tahrip edilmesi gibi konular özellikle 1980’li yıllarda toplumun dikkatini çekmiştir. Bu dönemde, turizmin de çevresel etkileri ele alınmaya başlanmıştır. 1980’lerin ortalarında, özellikle bilim insanları, çevre savunucuları ve doğa tutkunları arasında, turizmin doğal çevreye olan etkilerini sınırlamak ve aynı zamanda doğayı koruma amacını taşıyan bir turizm modeline ihtiyaç olduğu fikri güç kazanmıştır (Blamey, 2001: 5).

3-14 Haziran 1992 tarihleri arasında Rio’da gerçekleştirilen Birleşmiş Milletler Çevre ve Kalkınma Konferansı’nda ilk kez çevre sorunlarına çözüm aranmış ve sürdürülebilir bir dünya için birçok devlet bir araya gelmiştir (Sevinç, 2013: 3). Bu süreç, ekoturizmin uluslararası alanda bir tanınırlık kazanmasına ve sürdürülebilir

turizm çabalarının daha geniş bir perspektife oturmasına katkı sağlamıştır. Bugün ekoturizm, doğa ve çevre koruma hedefleri ile turizm endüstrisinin birleştiği, sürdürülebilir turizm modellerinden biri olarak önemli bir yer tutmaktadır.

2002 senesinde ise Kanada’da Birleşmiş Milletler Çevre Programı (UNEP) önderliğinde ekoturizme ilişkin olarak gerçekleştirilmiş olan ilk “Dünya Ekoturizm Zirvesi” toplanmıştır. Aynı sene Birleşmiş Milletler Ekonomik ve Sosyal Konseyi tarafından 2002 yılı “Uluslararası Ekoturizm Yılı” şeklinde ilan edilmiştir (Chirozva, 2015: 185-186).

Ekoturizm, doğayla uyumlu turizm faaliyetleri olarak tanımlanırken aynı zamanda eğitim, yerel topluluk katılımı ve doğal kaynakların sürdürülebilir kullanımını içeren bir yaklaşımı benimsemektedir. Bu tür turizm, yerel ekonomilere katkı sağlamak, yerel halka istihdam yaratmak ve yerel kültürleri korumak gibi hedefleri de içerisine almaktadır.

Günümüzde ekoturizm, hâlâ önemini korumakta ve birçok destinasyon, sürdürülebilir turizm uygulamalarını benimsemeye devam etmektedir. Yerel topluluklar, ekoturizmin bir parçası olarak gelir elde etme ve doğal kaynaklarını koruma konusundaki çabalarını artırmaktadır. Ayrıca turizm endüstrisi içinde sertifikalı ekoturizm operatörleri ve tesisleri de giderek artmaktadır. Bu, ekoturizmin daha geniş bir kapsamda ve küresel ölçekte benimsenmeye devam ettiğini göstermektedir. Ekoturizm projeleri, doğal alanların korunması, yerel halkın eğitilmesi ve turistlerin çevreye duyarlı bir şekilde seyahat etmeleri konusunda farkındalık oluşturulması amacıyla birçok ülkede hayata geçirilmektedir.

1.3.2.Ekoturizmin Önemi

Ekoturizm, günümüzde sürdürülebilir turizm anlayışının öncülerinden biri olarak öne çıkmaktadır. Bu turizm türü, salt doğal güzellikleri ziyaret etmekle kalmayıp aynı zamanda yerel halka ve çevreye duyarlı bir yaklaşımı benimsemektedir. Ekoturizmin öne çıkan birçok avantajı bulunmaktadır. Ekoturizmin hem yerel topluluklar hem de doğal çevre için taşıdığı olumlu etkiler, turizm sektörünün geleceği açısından kritik rol oynamaktadır. Ekoturizmin faydalarından bazıları (Ataman ve Keskin, 2020: 4-6):

- Ekoturizm, turizm faaliyetlerinden elde edilen gelirin büyük bir kısmını yerel halka aktarır. Bu, iş imkânlarının artmasına, konaklama ve rehberlik gibi hizmetlerin yerel ekonomiye katkı sağlamasına olanak tanır.
- Özellikle endüstriyel uygulamaların sınırlı olduğu yörelerde ekoturizm, ekonomik canlılık ve istihdam yaratma potansiyeline sahiptir. Bu durum, göçü önler ve tersine göçü teşvik eder.
- Ekoturizm, yerel halkı ve bölgeyi etkileyen karar alma süreçlerine katılımı teşvik eder. Bu durum, turizm faaliyetlerinin yönetiminde yerel topluluğun etkileşimini ve katılımını artırır.
- Ekoturizm, doğal alanlardaki çeşitliliği koruma misyonu taşır. Turistlere doğal ve kültürel zenginlikleri göstererek bu değerlerin sürdürülebilir bir şekilde korunmasına katkıda bulunur.
- Ekoturizm, turistlere sıra dışı aktiviteler sunarak onlara keyifli ve öğretici deneyimler yaşatır. Bu, yalnızca turistler için değil aynı zamanda yerel halk için de yeni ve heyecan verici bir atmosfer yaratır.
- Ekoturizm; ekonomi, sosyal yaşam ve çevre üzerindeki olumsuz etkileri en aza indirme amacını güder. Sürdürülebilir turizm ilkelerini benimseyerek doğal kaynakları korur ve çevreye duyarlı bir şekilde faaliyet gösterir.
- Ekoturizm, turizmin ekonomi, çevre ve sosyal yaşam üzerindeki olumsuz etkilerini turistlerle ev sahibi topluluk arasında en aza indirmek suretiyle kültürel duyarlılık gösterir.
- Ekoturizm, yerel kültürlerle saygı gösterir; yerel gurur ve güven oluşturur. Turistlerin doğal ve kültürel değerlere saygı göstermesi, yerel topluluğun bu zenginliklere olan bağlılığını artırır.
- Ekoturizm, pahalı altyapı ve yatırımlara ihtiyaç duymadan büyüeyebilen bir sektördür. Bu nedenle de gelişmekte olan ülkelerde hızla büyüeyen bir turizm sektörüdür.

1.3.3.Ekoturizmin Amacı

Dünya Turizm Örgütü'nün Quebec'te düzenlediği 2002 Ekoturizm Zirvesi ile ekoturizmin temel amaçları belirlenmiş ve sektörü yönlendiren ilkeleri ortaya konmuştur. Bu bağlamda ekoturizmin öncelikli amacı, turizmin çevresel etkilerini

minimumda tutarak doğal alanlara zarar vermemektir. Aynı zamanda turistlere ve yerel halka doğa ve geleneksel sosyo-kültürel çevre hakkında eğitim vererek bilinç oluşturmaya amaçlamaktadır. Ekoturizm, sadece turistlere değil aynı zamanda yerel halka da fayda sağlamayı hedefleyen sorumlu bir ticaret anlayışını teşvik etmektedir (Kuter, 2009: 334-335).

Ekoturizm, koruma altındaki alanların yönetimi için kaynak ayırarak bu alanların sürdürülebilir bir şekilde korunmasına katkıda bulunmayı hedeflemektedir. Uzun süreli takip ve değerlendirme programlarını destekleyerek turizmin olumsuz etkilerini en aza indirmek için sürekli çaba sarf etmektedir. Ayrıca yerel ekonomilere canlılık kazandırarak istihdam oluşturmaya amaçlamaktadır. Yerel halkın geçimine katkı sağlamak ve onların turizme uyum sağlamasını desteklemek amacıyla çeşitli projeleri hayata geçirmektedir. Bu süreçte çevresel ve sosyal kapasitenin artırılması da önemli bir hedeftir (Kuter, 2009: 334-335).

Son olarak ekoturizm, geleneksel ve doğal sosyokültürel yaşamı koruyan, endemik bitki ve vahşi yaşamı destekleyen turizme uygun altyapı yatırımlarının çevreyle uyumlu bir şekilde gerçekleştirilmesini teşvik etmektedir. Böylece turizmin sürdürülebilir bir şekilde gelişmesine katkıda bulunmakta ve bu alanda önemli bir rol oynamaktadır.

1.3.4.Ekoturizmin İlkeleri

Ekoturizm, doğayı koruma amacı güden ve sürdürülebilir turizm ilkelerini benimseyen bir düşünce olarak ortaya çıkmıştır. Ancak bu düşünceyi uygularken hükümetler ve işletmeler bir dizi yanlışlık yapmış ve bu nedenle yönlerini belirlemeye çalışmışlardır. Ulusal ve uluslararası düzeyde kabul edilen norm ve sertifikaların ortaya çıkması ise ancak 1990'lı yıllardan itibaren gerçekleşmiştir. Bu sürecin asıl nedeni, ekoturizmin farklı yerlerde ve farklı otoriteler tarafından uygulanmasından kaynaklanmıştır. Ekoturizm ilkeleri; akademisyenler, özel teşebbüsler, sivil toplum kuruluşları, hükümetler ve bölge halklarıyla gerçekleştirilen görüşmeler sonucunda belirlenmiştir. Bu ilkeler (Wood, 2002: 14; Haberal, 2015: 26):

- Ekoturizm faaliyetleri, kültürel mirası, doğal kaynakları olumsuz etkilememelidir ve koruma altına alınmalıdır.

- Ekoturizm, yerel halk ile turistler arasında karşılıklı etkileşimi teşvik etmeli ve bu etkileşimi sürdürülebilir kılmalıdır.
- Ekoturizm projeleri, ziyaret edilen bölgelerdeki kültürel mirası koruma amacı gütmelidir.
- Ekoturizm faaliyetleri sırasında doğal kaynaklara zarar verilmemeli, aksine bu kaynakların korunmasına özen gösterilmelidir.
- Ekoturizm, hayvanlara zarar vermemeli ve doğal yaşamı bozacak muamelelerden kaçınılmalıdır.
- Ekoturizm, yerel ekonomiyi desteklemeli ve yerel halka ekonomik fayda sağlamalıdır.
- Ekoturizm faaliyetleri, ziyaretçilere mahallî halkın gelenek ve göreneklerine saygı gösterme kültürünü aşılamalıdır.
- Ekoturizm faaliyetleri sırasında çevreyi kirletecek hareketlerden kaçınılmalı ve doğaya çöp bırakılmamalıdır.
- Ekoturizm faaliyetleri, bu ilkelere uygun olarak gerçekleştirilmeli ve turistlere bu konuda farkındalık kazandırmalıdır.

1.4.Ekoturizm Faaliyetleri

Doğanın korunması ve sürdürülebilir turizm anlayışının önemi günümüzde giderek artmaktadır. Bu kapsamda ortaya çıkan ve doğa ile uyumlu bir seyahat deneyimi sunmayı amaçlayan ekoturizm hem turistlerin hem de ziyaret ettikleri bölgelerin doğal ve kültürel zenginliklerini koruma amacı gütmektedir. Ekoturizm, doğa harikalarını keşfetmeyi sevenler için sadece bir seyahat biçimi olmanın ötesinde çevreye duyarlılık, yerel ekonomiye katkı ve kültürler arası etkileşimi destekleyen bir yaşam tarzını temsil etmektedir. Bu bağlamda ekoturizmin temel ilkeleri ve faaliyetleri, salt turistik bir etkinlik değildir; aynı zamanda doğal ve kültürel varlıkları koruma yolunda önemli bir adım olarak öne çıkmaktadır.

Ekoturizm faaliyetleri, doğal çevreyi koruma, biyoçeşitliliği sürdürülebilir bir şekilde kullanma ve yerel topluluklara ekonomik fayda sağlama amacını taşıyan çeşitli deneyimleri içermektedir. Ekoturizm faaliyetleri alt başlıklar hâlinde açıklanmıştır.

Ekoturistler, doğal alanlara ve kültürel çevrelere seyahati sever ve yöresel kültürleri öğrenmeye isteklidirler. Bu turistlerin ortak özelliği doğal çevreyi ve yaban hayatını gözlemleme, doğa yürüyüşü yapma ve bu doğadan zevk alma, yeni yerler görme ve tecrübeler edinme nedeniyle de tekrar bu seyahatleri yapma arzusunda olmalarıdır.

1.4.1.Doğa Yürüyüşleri (Trekking)

Trekking, zorluk derecelerine göre çeşitli özellikleri olan, doğa koşulları doğrultusunda farklı yaş gruplarına hitap eden yürüyüşlerin genel adı olarak ifade edilmektedir (Yalçın, 2007: 154).

Anadolu, tarih boyunca birçok medeniyete ev sahipliği yapmış ve kendine özgü doğal ve kültürel peyzajıyla dikkat çekmiştir. Bu zengin tarihî ve kültürel birikimin bir sonucu olarak “İpek Yolu, Saint Paul Yolu, Likya Yolu” gibi yürüyüş rotaları, alternatif turizm için önemli bir potansiyele sahiptir. Batı Akdeniz Bölgesi, birçok tarihî, doğal ve kültürel güzellikle donatılmış olup Türkiye’nin doğa yürüyüşü merkezi olma potansiyelini taşımaktadır. Köprülü Kanyon ve çevresindeki yürüyüş parkurları, Likya ve St. Paul yürüyüş yolları, Tarihî Kervan Göç Yolu gibi rotalar, ziyaretçilere endemik bitkiler, çeşitli iklimlerin yaşandığı bir geçiş bölgesi ve ormanlarla kaplı pek çok yürüyüş rotası keşfetme fırsatı sunmaktadır. Türkiye'nin doğa yürüyüşü alanlarının başında gelen Batı Toroslar, doğal güzellikleri ve çeşitli yürüyüş rotalarıyla adeta bir cennet niteliğindedir (Kiper ve Karaaslan, 2007: 166).

Fotoğraf 1.1: Saint Paul Yolu.

Kaynak: <https://www.outdoorhaber.com/doga-yuruyusu/st-paul-aziz-paul-yolu-haritasi-ve-gps-dosyasic>, (Erişim Tarihi: 29.09.2025).

1.4.2. Kuş Gözlemciliği (Ornitoloji)

Kuş gözlemciliği, doğa turizmi kapsamında yer alan özel bir turizm çeşididir. Bu aktivite, genellikle kuşların doğal yaşam alanlarında izlenmesi ve gözlemlenmesi amacıyla yapılan bir etkinliktir. Kuş gözlemciliği, doğaseverlerin kuş türlerini tanıma, davranışlarını inceleme ve genel olarak doğayla daha yakın bir temas kurması amacını taşımaktadır.

Kuş gözlemciliği genellikle kuşların doğal yaşam alanlarında gerçekleştirilmektedir. Ormanlar, göller, nehir kıyıları, dağlar, sulak alanlar ve diğer biyoçeşitliliğe sahip bölgeler bu aktivite için uygun olan yerlerdir. Kuş gözlemcileri genellikle dürbün, teleskop ve fotoğraf makinesi gibi ekipmanları kullanmaktadırlar. Dürbün, uzaktaki kuşları daha yakından görmelerine yardımcı olurken teleskop daha uzak mesafedeki detayları inceleme imkânı sağlamaktadır. Fotoğraf makinesi ise gözlemlenen kuşları belgelemek için kullanılmaktadır. Kuş gözlemciliği, sessiz ve dikkatli bir gözlemi gerektirir. Kuşları rahatsız etmemek ve onların doğal davranışlarını gözlemlemek için gözlemciler genellikle sessiz olmaya özen gösterirler. Kuş gözlemcileri, farklı kuş türlerini tanıma ve ayırt etme becerisi geliştirirler. Kuşların renkleri, boyutları, uçuş stilleri ve şarkıları gibi özellikleri üzerinden tanıma yetenekleri önemlidir. Kuş gözlemciliği, doğal yaşam alanlarının ve kuş türlerinin korunmasına katkıda bulunmaktadır. Aynı zamanda, bu aktiviteyi icra eden kişiler

arasında kuşlar, ekosistemler ve doğal çevre hakkında bilgi paylaşımını teşvik etmektedir (UNEP, 2006: 14).

Kuş gözlemciliğinin kişi ve çevre üzerinde de bir dizi olumlu etkisi vardır. Bu etkiler, fizyolojik ve psikolojik sağlık açısından faydalıdır. Aynı zamanda sosyal bağların güçlenmesine olanak sağlamaktadır. İlk olarak kuş gözlemciliği katılımcılara doğayla doğrudan temas etme ve çevrelerinin güzelliklerini keşfetme fırsatı sunmaktadır. Bu aktivite, katılımcılara huzur vermekte ve doğanın sunduğu zevkleri deneyimleme şansı tanımaktadır. İkinci olarak avcılıkla karşılaştırıldığında doğaya daha saygılı bir yaklaşımı benimsemektedir. Aynı heyecan ve coşkuyu yaşatırken avlanmanın doğaya verdiği zararı da önlemektedir. Genellikle sağlıklı bir aktivite olması ve yorucu olmaması sebebiyle doğada yürüyüş yapma, temiz hava soluma ve fiziksel aktivitenin keyfini çıkarma fırsatı sunmaktadır. Ayrıca aile üyeleri arasında ortak bir ilgi alanı oluşturabilmektedir. Her yaştan aile üyesine uygun bir aktivite olması vasıtasıyla aile bağlarını güçlendirmektedir. Buna ek olarak aynı hobiye paylaşılan kişilerle bir araya gelme, kuş gözlemcileri arasında bir topluluk oluşturmaktadır. Bu, sosyal etkileşimi artırabilmekte ve benzer ilgi alanlarına sahip insanlar arasında bağlantılar kurma fırsatı tanımaktadır (Pekçetinöz, 2006:16-17).

Kuş gözlemciliği, katılımcılara farklı kuş türleri, ekosistemler ve doğa hakkında bilgi edinme şansı vermektedir. Bu durum, alanında bilgi paylaşımını artırmakta ve entelektüel gelişimi desteklemektedir. Bu nedenlerle kuş gözlemciliği sadece doğa ile daha yakın bir ilişki kurmaya değil aynı zamanda bireylerin fiziksel, zihinsel ve sosyal refahlarını artırmaya yönelik bir etkinlik olarak da değerlendirilmektedir.

Kuş gözlemciliği için düzenlenen organize turlar da bulunmaktadır. Bu turlar, uzman rehberler eşliğinde katılımcılara çeşitli kuş gözlem alanlarını tanıtmakta ve katılımcılara rehberlik etmektedir.

Kuş gözlemciliği, doğa ile iç içe olma, biyoçeşitliliği anlama ve koruma bilincini artırma açısından önemli bir doğa turizmi dalıdır. Ayrıca bu aktivite sayesinde insanlar doğal çevrelerdeki kuş türlerinin zenginliği hakkında bilgi edinmektedirler ve seyahat ettikleri bölgelerde maddi harcamalar yapmaktadırlar (Pekçetinöz, 2006: 81).

Fotoğraf 1.2: Kış ortası su kuşu sayımları.

Kaynak: <https://dogadernegi.org/kis-ortasi-sukusu-sayimlari/>, (Erişim Tarihi: 22.01.2024).

1.4.3.Su Altı Dalışı (Scuba Diving)

Su altı dalışı, dalıcıların su altındaki çeşitli deniz canlıları, mercan resifleri, batıklar ve diğer su altı özelliklerini keşfetmelerine olanak tanıyan bir macera ve rekreasyon aktivitesidir. Bu dalışlar, özel olarak tasarlanmış dalış ekipmanları kullanılarak gerçekleştirilmektedir. Bu ekipmanlar arasında dalış tüpü, regülatör, dalış maskesi, palet, dalış elbisesi (neopren kombinezon), basınçlı hava göstergesi ve dalış bilgisayar bulunmaktadır.

Uluslararası kuruluşlar, dalıcıların eğitimini standartlaştırarak güvenlik standartlarını sağlamaktadır. Su altı dalışlarını güvenli bir şekilde gerçekleştirebilmek için dalıcılar, belirli bir eğitim sürecinden geçmektedirler. PADI (Professional Association of Diving Instructors), NAUI (National Association of Underwater Instructors), CMAS (Confédération Mondiale des Activités Subaquatiques) gibi uluslararası kuruluşlar, dalıcıların eğitimini standartlaştırarak güvenlik standartlarını sağlamaktadır (Ataman ve Keskin, 2020: 35). Su altı dalışları genellikle denizlerde, okyanuslarda, göllerde ve nehirlerde gerçekleştirilmektedir. Mercan resifleri, batıklar, deniz mağaraları ve biyolojik çeşitliliği yüksek bölgeler, dalıcılar için popüler lokasyonlar arasındadır. Dalışlar, renkli balıklar, mercanlar, deniz anemonları, vatozlar, deniz kaplumbağaları gibi deniz canlıları ve su altı ekosistemini yakından gözlemleme fırsatı sunmaktadır. Ayrıca birçok dalış noktasında tarihî batıklar da bulunabilmektedir, bu da dalıcılar için ilgi çekici keşifler sunmaktadır. Su altı dalışları,

turistik destinasyonlarda önemli bir ekonomik faktördür ve turistleri çekmek için önemli bir cazibe unsurudur (Konurhan, 2019: 1).

Su altı dalışları, doğaseverler ve macera arayanlar için benzersiz bir deneyim sunar. Ancak, güvenlik kurallarına uyulması ve çevresel etkilere dikkat edilmesi önemlidir. Ayrıca dalış turizmi, doğa koruma projelerine destek veren bir platform olarak hareket ederek deniz ekosistemlerinin korunması ve bilinçlendirilmesine katkıda bulunmaktadır.

Fotoğraf 1.3: Su Altı Dalışı.

Kaynak: Efeoğlu (2021), <https://www.ntv.com.tr/galeri/seyahat/dogu-akdeniz-su-alti-zenginligiyle-dalis-tutkunlarini-cezbediyor,JlswWL58DUapem5Cm4 zWKw>, (Erişim Tarihi: 22.01.2024).

1.4.4. Tarım Turizmi (Agritourism)

Tarım turizmi veya agroturizm, tarım ve turizmin birleşimini ifade eden bir turizm türüdür. Bu turizm çeşidi, turistlere tarım faaliyetlerini deneyimleme ve kırsal yaşamı keşfetme fırsatı sunmaktadır. Agroturizm, tarım alanlarını ziyaret eden, çiftliklerde konaklayan veya tarımsal etkinliklere katılan turistlere hitap etmektedir. Amacı, turistlere tarımın ve kırsal yaşamın güzelliklerini, kültürünü ve pratiklerini doğrudan yaşama şansı tanımaktır (Sznajder vd, 2009: 3).

Tarım turizmi, turistlere çeşitli çiftçilik faaliyetlerini gözlemleme imkânı sunmaktadır. Bu faaliyetler, tohum ekmek, hasat yapmak, hayvanları beslemek gibi tarımsal işlemleri içermektedir. Turistler bu sayede tarımın temel aşamalarını doğrudan gözlemleyerek bilgi edinebilmektedirler. Turistler, kimyasal gübre ve

ilaçların kullanılmadığı organik tarımın nasıl yapıldığını öğrenerek bu alanda bilinçlenme fırsatı bulabilmektedirler. Yerel tarım ürünleri tanıma, tarım turizminin önemli bir özelliğidir. Turistler, tarım işletmelerinde yetiştirilen meyve, sebze, tahıl gibi ürünleri yakından inceleyerek ve yerel ürünleri deneyimleyerek kültürel bir zenginlik elde etmektedirler. Tarım turizmi aynı zamanda kırsal yaşamı doğrudan deneyimleme fırsatı sunmaktadır. Kırsal alanlarda konaklama, geleneksel köy yaşamını anlama ve yerel halkla etkileşimde bulunma imkânları, turistlere otantik bir deneyim yaşatmaktadır (Phillip vd, 2010: 754-758).

Eğitici programlar ve atölyeler, tarım turizminde sıkça karşılaşılan etkinliklerdir. Turistlere tarım ve kırsal yaşamla ilgili bilgi edinme şansı sunan bu programlar, eğitici ve öğretici bir deneyim sunmaktadır. Mevsimlik aktiviteler, tarım turizminin dinamik bir yapısını yansıtmaktadır. Turistler, farklı mevsimlerdeki tarım faaliyetlerine katılabilmektedirler. Hasat festivaline katılma, süt sağma, lavanta ve gül bahçelerinde gerçekleştirilen etkinliklere katılma gibi örnekleri bulunmaktadır (Phillip vd, 2010: 757).

Tarım turizmi, sürdürülebilir turizm prensiplerine uygun bir şekilde gerçekleştirildiğinde hem yerel ekonomilere katkıda bulunmakta hem de turistlere eğlenceli, öğretici ve doğa ile iç içe bir deneyim sunmaktadır.

Fotoğraf 1.4: Akdeniz Bölgesi'ndeki lavanta bahçelerinden biri.

Kaynak: <https://antalyacityzone.com/haber/antalyada-denize-500-metrede-lavanta-soleni/5082>,
(Erişim Tarihi: 29.09.2025).

1.4.5. Yayla Turizmi

Yayla turizmi, doğal ortamlarda bulunan yaylalara seyahat ederek doğayla iç içe vakit geçirme amacıyla gerçekleştirilen bir turizm türüdür. Bu yaylalar genellikle dağlık bölgelerde bulunur ve yaz aylarında serin iklimleri, muhteşem manzaraları ve zengin doğal yaşamıyla turistlerin ilgisini çeker.

Yayla turizmi temelde, çevrenin doğal değerlerinin özenle korunduğu, sportif amaçlar taşıyan bir turizm türüdür (İmre ve Gürbüz, 1994: 164). Daha kapsamlı bir tarife göre ise; kamu mülkiyeti, özel mülkiyet, köy müşterek malı gibi hukuki açıdan mülkiyet biçimlerinin olabildiği turizm amaçlı, doğal çevreye uyumlu bir yapılaşma öngören yapı ve yerleşme projelerinde, insanların buralarda konaklamaları ve diğer her tür turistik aktiviteye katılmalarından doğan olaylar ve ilişkiler bütünüdür şeklinde açıklanmaktadır (İncekara vd, 1997: 1).

Geleneksel yaşam tarzlarının yeniden canlandırılması ve doğal güzelliklerin keşfedilmesiyle yayla turizmi, son yıllarda önemli bir turizm türü hâline gelmiştir. İklimsel farklılıkların mevsimlere göre değişmesi, yaylacılığın bir yaşam biçimi hâline gelmesine neden olmuş ve asırlar boyunca sürdürülmesini sağlamıştır. Yörükler gibi geleneksel yaşam tarzlarını devam ettiren topluluklar, bu kültürü günümüze kadar taşımışlardır. Batı Akdeniz Bölgesi, bu tür geleneksel yaşam tarzlarının hâlâ yoğun olarak yaşandığı bölgelerden biridir. Hayvancılığın azalmasına rağmen Toros Dağları'nın batısındaki ormanlar, göller ve yaylalar eşsiz manzaralar sunmaktadır. Yayla kültürü, özellikle nisan ayından ekim ayına kadar olan dönemde canlanmakta ve bölgedeki hayat tarzının önemli bir parçası olarak devam etmektedir (Sarı ve Tepeli, 2003: 487-498).

Akdeniz Bölgesi, Türkiye'nin güneyinde bulunan ve hem sahil şeridi hem de iç kesimlerinde zengin doğal güzelliklere sahip olan bir bölgedir. Bu bölge, Toros Dağları'nın eteklerinde birçok yaylaya ev sahipliği yapmaktadır. Antalya, Mersin, Isparta ve Burdur gibi illerde bulunan yaylalar, özellikle yaz aylarında serinlemek isteyenler için popüler uğrama noktalarıdır. Bu yaylalardan bazıları; Antalya'nın Kemer ilçesinde bulunan Tahtalı Yaylası, Mersin'in Silifke ilçesinde bulunan Gömbe

Yaylası, Burdur'un Yeşilova ilçesinde bulunan Sarıveliler Yaylası, Isparta'nın Yalvaç ilçesinde bulunan Dedegöl Dağı Yaylası'dır.

Bu yaylalarda yapılacak birçok aktivite bulunmaktadır. Bunlar; doğa yürüyüşleri, dağ bisikleti turları, kamp yapma gibi doğa aktiviteleridir. Ayrıca bölgenin yöresel lezzetlerini tatmak ve yayla evlerinde konaklamak da turistler için unutulmaz deneyimler sunmaktadır. Bu aktiviteler, ziyaretçilere doğayla iç içe bir tatil geçirme fırsatı vermektedir. Akdeniz Bölgesi'nde yayla turizmi, doğal güzelliklerin ve geleneksel yaşamın tadını çıkarmak isteyenler için mükemmel bir seçenektir. Yayla turizmi, bölgeye ekonomik katkı sağlamanın yanı sıra turistlere de anılar ve deneyimler sunmaktadır. Hem yerli hem de yabancı turistler arasında giderek daha popüler hâle gelen yayla turizmi, Akdeniz'in doğal ve kültürel mirasını keşfetmek isteyen herkes için harika bir seçenektir.

Fotoğraf 1.1: Akdeniz Bölgesi'ndeki yaylalardan bir kesit.
Kaynak: <https://turkeyoutdoor.org>, (Erişim Tarihi: 29.09.2025).

Turizm faaliyetleri arasında mağara turizmi, tezin ana konusunu oluşturması sebebiyle 1.5. alt başlığında detaylı bir şekilde yer almaktadır. İşleniş süreci şu şekildedir: İlk olarak mağara kavramı; ikinci olarak mağaraların oluşum süreçleri ve özellikleri; son olarak mağara turizmi kavramından, tarihçesinden ve Türkiye'de mağara turizminin durumundan bahsedilmektedir.

1.5. Mağara Kavramı

“Mağara” kavramı, Arapça kökenli “ mağāre” kelimesinden türetilmiştir. Bu kelimenin kökeni ise Aramiceden gelmektedir. Aramicede “me'arah” kelimesi, mağarayı ifade etmektedir. Arapça ve Aramice kelimeleri arasında benzerlik, bu terimin Orta Doğu kökenli olduğunu göstermektedir. Anlamı “derinlemesine girme, dalma, çukur olma”dır (<https://www.etimolojiturkce.com/kelime/ma%C4%9Fara>, Erişim Tarihi: 21.11.2024).

Mağaralar tarih boyunca insanlar tarafından çeşitli kullanılmıştır. Barınma, sığınma, dinî ritüeller, sanat ve saklama alanı gibi çeşitli amaçlara hizmet etmiştir. Bu sebeplerden dolayı mağara kavramı pek çok kültürde farklı anlamlar taşımış ve zengin bir sembolizme ev sahipliği yapmıştır.

Terim anlamı itibarıyla bakıldığında ise “Yüzeye açılımları olan ve en az bir insanın sürünerek girebilmesine olanak verecek genişlik ve yüksekliğe sahip yer altı boşlukları” şeklinde tanımlanmıştır (Nazik, 2004: 3). Mağaraların doğal oluşumu, kireç taşı, granit, tuz, kumtaşı gibi farklı kaya türlerinin yıllar süren erozyon süreçleri sonucu genişlemesi ve şekillenmesiyle gerçekleşmektedir. Bu doğal oluşumlar, çeşitli mineral oluşumları ve damarları, mağara içi yapıları, dağılmış göletleri ve yer altı nehirlerini içermektedir. Genellikle yer altında bulunmakla beraber bazı mağaralar yüzeyde veya yarı yarıya yüzeyde yer almaktadır. Sığ yer altı mağaralarından derin ve karmaşık sistemlere kadar çeşitli büyüklükte ve şekildedirler (Nazik, 2005: 18).

1.5.1. Mağaraların Oluşumu

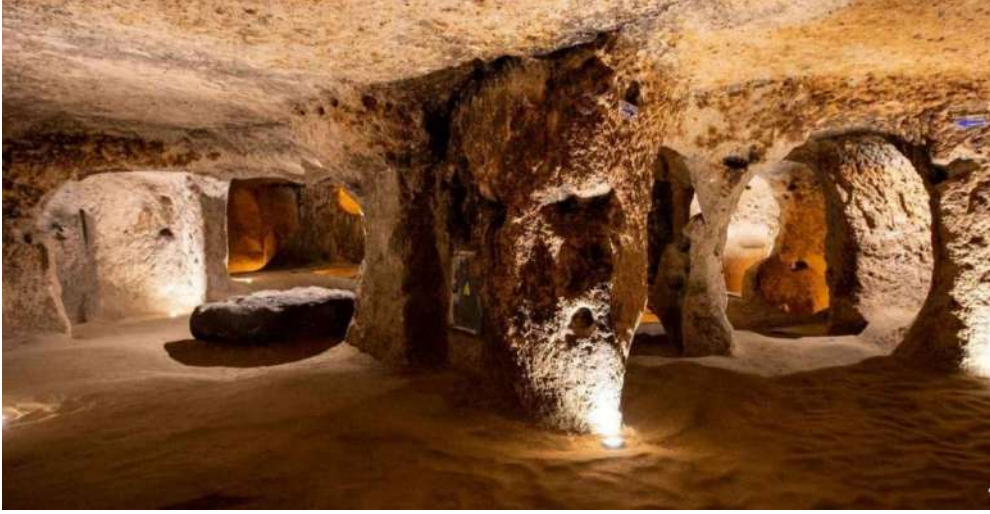
Karst bölgelerinde en çok rastlanan şekillerden biri de mağaralar ve mağara sistemleridir. Mağaraların oluşumu ile karst şekillerinin meydana gelişi ve gelişimi arasında çok sıkı ilişkiler vardır. Karst hidrografyası hakkında daha fazla bilgi edinmek, erime ile fiziksel aşındırmanın, karst topografyasının meydana gelişindeki rollerini ortaya koymak ve karst sahalarında yer altı su kaynaklarını değerlendirmek, baraj sularının sızması ile ilgili problemler gibi teorik ve uygulama bakımlarından mağara araştırmaları önem gösterir. Asıl konusu mağara incelemeleri olan bir uzmanlık dalı da gelişmiştir ki buna speleoloji denir (Erinç 2001: 150).

Mağaralar, doğanın olağanüstü birer yaratısıdır. Yüzeyden yer altına uzanan çeşitli boşluklar aracılığıyla oluşurlar. Genellikle kalker gibi çözünür kayaçların erozyonuyla başlarlar. Bu kayaçlar, yağmur sularının ve yer altı akışlarının etkisiyle yavaşça çözünürler ve bu süreç mağara oluşumunun temelini oluşturur. Mağaraların iç ve dış yaşam formlarıyla büyük bir ekosistem oluşturduğu da bilinmektedir. Bu ekosistemlerde mağara yosunları, bakteriler, mantarlar ve mağara böcekleri gibi özel türlerin yanı sıra bazı nadir türler de bulunur. Ayrıca mağaralar; jeoloji, hidroloji, biyoloji, antropoloji-prehistorik arkeoloji ve klimatoloji gibi birçok bilim dalının araştırma alanlarını oluşturur. Mağaralar, insanlık tarihinin sosyokültürel gelişiminde de önemli bir rol oynamış ve birçok medeniyet için barınaklar, ibadet yerleri ve saklanma alanları olarak hizmet etmiştir (Nazik, 2005: 118; Nazik, 2008: 1-18). Doğal ve yapay mağaralar, iki ana mağara grubunu oluşturmaktadır. Farklı oluşum süreçlerine ve insan etkisine bağlı olarak farklı özelliklere sahiptirler.

1.5.1.1. Yapay Mağaralar

Yapay mağaralar işlenmesi kolay olan tuf, marn, kilaşı, tebeşir gibi kayaların insanlar tarafından değişik aletler yardımıyla kazılarak oluşturulduğu yer altı boşluklarına verilen addır. Bu yapay mağaralar, genellikle tarih öncesi dönemlerden günümüze kadar insanların barınma, ibadet, saklanma veya depolama amacıyla oluşturduğu yapılardır. Yapay mağaraların oluşturulması, genellikle doğal mağaralardan farklı bir süreç gerektirir. Özellikle ülkemizde bu tür mağaralar oldukça yaygındır. Kapadokya bölgesi ve komşu illerdeki yer altı yerleşkeleri, yapay mağaraların en dikkat çekici örneklerindendir. Bu bölgelerdeki mağaralar genellikle Erken Hristiyanlık Dönemi'nde başlamış olup kilometrelerce uzunlukta ve çok katlı karmaşık sistemlerden oluşmaktadır. Bu yapay yer altı yapıları, insanların yaşamını sürdürdüğü, ibadet ettiği ve güvenli bir şekilde barındıkları yerler olarak kullanılmıştır (Nazik, 2018: 22).

Diğer yandan ülkemizde birçok ilde bulunan kaya mezarları da yapay mağaralar arasında yer alır. Bu mezarlar genellikle antik dönemlerde kullanılmıştır ve birçok ilimizde bulunan maden galerileri ve su tünelleri gibi yapay mağaraların bir parçasıdır. Bu tür yapay mağaralar, geçmişte insanların yaşamlarını sürdürdükleri ve çeşitli amaçlar için kullandıkları önemli yapılar olarak günümüze ulaşmıştır.

Fotoğraf 1.2: Türkiye’de bulunan Kapadokya mağaralarından bir kesit.
Kaynak: <https://www.dmax.com.tr/blog/turkiye-tarihi-kapadokyadaki-veralti-sehri>,
 (Erişim Tarihi: 29.09.2025).

1.5.1.2. Doğal Mağaralar

Doğal mağaralar, erimeye uygun karbonatlı, sülfatlı ve klorürlü kayaların yer altı suları tarafından çözünmeleri sonucu doğal koşullarda oluşmaktadır. Bu mağaralar, genellikle kireçtaşı gibi karbonatlı kayaların erozyonuyla oluşur ve içerdikleri minerallerin çözünmesiyle geniş boşluklar meydana getirirler. Bu süreç, yüzeydeki suyun yer altına sızması ve kayaların içerisindeki zayıf noktaları aşındırmasıyla başlamaktadır. Zamanla, bu aşındırma süreci mağara galerilerinin ve odalarının oluşumuna sebebiyet vermektedir (Nazik, 2018: 22).

Doğal mağaralar, birincil ve ikincil mağaralar olmak üzere iki alt başlığa ayrılır. Birincil mağaralar; lav tünelleri, buzul altı erime boşlukları, alüvyon boşlukları, traverten arası boşluklar olmak üzere dörde ayrılmaktadır. İkincil mağaralar ise deniz ve karstik olmak üzere ikiye ayrılmaktadır. Bunlardan da karstik mağaralar farklı özelliklerine göre incelenmektedir. Tezin ana konusunu oluşturması sebebiyle doğal mağaraların çeşitlerinden kısaca bahsedilmektedir (Nazik, 2018: 23).

Fotoğraf 1.3: Tayland'da bulunan Phraya Nakhon mağarasından bir kesit.
Kaynak: <https://www.hurriyet.com.tr/seyahat/dunyanin-en-ilginc-9-magarasi-40689617>,
 (Erişim Tarihi: 29.09.2025).

1.5.1.2.1. Birincil Mağaralar

Birincil mağaralar, doğal süreçler sonucunda oluşan ve insan müdahalesi olmadan kendiliğinden oluşan mağaralardır. Genellikle karstik erozyon gibi jeolojik süreçlerin etkisiyle oluşurlar. Karbonatlı kayalar gibi çözünür kayalar, yer altı suyunun etkisiyle oyularak mağaraları oluşturabilir. Bu mağaraların oluşumunda doğal etmenler önemli rol oynar ve insan müdahalesi olmaz. Birincil mağaralar, içlerindeki damla taşları, sarkıt ve dikitleri, mağara gölleri ve yer altı akarsuları gibi doğal oluşumlarla karakterizedir. Yani içerisindeki şekil ve yapılar doğal olarak oluşmuş ve insan müdahalesi gerektirmeden var olmuşlardır (Nazik, 2018: 23).

Birincil mağaralar, genellikle jeolojik süreçlerin binlerce yıl içinde kademeli olarak oluştuğu ve geliştiği yerlerde bulunur. Bu mağaralar, dünyanın çeşitli bölgelerinde bulunur ve jeolojik, hidrolojik ve biyolojik açıdan önemli ekosistemler oluşturur.

1.5.1.2.1.1. Lav Tünelleri

Birincil mağaralardan lav tünelleri, genellikle volkanik aktivite sonucu lav akışlarının sertleşmesiyle oluşan lav tüpleridir. Bu tüpler, lavın yüzeyden akan ve iç kısmı soğuyan lavın dış kısmı sertleşirken iç kısmının akıcı kalması sonucu oluşur. Lav tünelleri, içlerinde boşluklar barındıran, genellikle uzun ve dar geçitlerdir. Lavın

iç kısmının soğumasıyla oluştuğu için iç kısmı genellikle düzensiz bir şekle sahiptir. Tavanları son derece basık olabilir ve içerisinde boğucu veya zehirli gazlar bulunabilir. Bu tüneller, lav akışının sona ermesiyle birlikte boşalmış ve içinde gazların hareket etmesi sonucu oyulmuştur. Özellikle bazalt platoları altında gelişen lav boşluklarından oluşan lav tünelleri, birincil mağaraların önemli bir örneğini oluşturur. Doğu Anadolu Bölgesi'nde geniş alanlarda bulunan bazalt platoları altında gelişmiş kilometrelerce uzunluğa ulaşan lav tünelleri, bu tür mağaraların en güzel örneklerindendir (Nazik, 2018: 23).

Fotoğraf 1.4: Lav tünellerine örnek.

Kaynak: https://insapedia.com/magara-nedir-magaralar-nasil-olusur/#24_Lav_Magaralari, (Erişim Tarihi: 29.09.2025).

1.5.1.2.1.2. Buzul Altı Erime Boşlukları

Birincil mağaralardan buzul altı erime boşlukları, buzul altında oluşan ve buzul erimesiyle meydana gelen boşluklara verilen addır. Bu tür mağaralar, buzul altında eriyen suyun çözündürücü etkisiyle buzun altında oyulması sonucu oluşur. Buzul altı erime boşlukları, genellikle buzulun altındaki eriyen suyun akışıyla, buzulun alt kısmında ve buzul tabanında oluşur. Bu boşluklar, buzul altındaki suyun aşındırıcı etkisiyle zamanla büyür ve genişler. Suyun akışı, buzul altında karstik erozyon benzeri süreçlerin gerçekleşmesine neden olur ve bu da buzul altı mağaralarının oluşumunu tetikler. Bu mağaralar, genellikle buzul altında erime boşluklarından kaynaklanan derin çatlaklar veya geniş boşluklar şeklindedir. Buzul altı erime boşlukları, birincil mağaralar arasında yer alır ve doğal süreçler sonucu oluşur. Bu tür mağaralar, buzul

altındaki erime sürecinin bir sonucu olarak ortaya çıkar ve genellikle buzul erimesinin hızına ve suyun akışına bağlı olarak şekil alır. Buzul altı erime boşlukları, buzulların jeolojik etkileri ve buzul dinamiklerinin anlaşılması açısından önemli bir araştırma alanı oluşturur (Nazik, 2018: 23; Bediz, 2017: 460).

Fotoğraf 1.5: Buzul altı erime boşluklarına örnek.

Kaynak: https://insapedia.com/magara-nedir-magaralar-nasil-olusur/#24_Lav_Magaralari, (Erişim Tarihi: 29.09.2025).

1.5.1.2.1.3. Alüvyon Boşlukları

Birincil mağaralardan alüvyon boşlukları, alüvyon birikimi sırasında çeşitli süreçlerle oluşan ve yer altında boşluklar meydana getiren yapısal özelliklerdir.

Alüvyal boşluklar genç alüvyon yelpazelerinin ön kısımlarında oluşur. Tipik olarak huni şeklindedirler ve yüzey çapları 1 m ile 30 m arasında değişir. Huni borusunun çapı daha küçüktür ve obruğun büyüklüğüne göre 0,5 m ile birkaç metre arasında değişir. Boşluk derinliği yer altı sularının derinliğine bağlıdır ve 15 m'den uzun olamaz. Yüzeyde görülen küçük çaplı delikler (0.5 m) ve eş merkezli kırıklar büyüyen aktif bir çakıl boşluğunun varlığına işaret etmektedir. Boşluk içinde kısmen dolmaya yol açan dökülmeler ve çökmeler, suyun yeraltındaki akış yolu boyunca hareket etmeye devam ettikçe yıkanıp gider. Tipik dikey kesiti iri ve ince çakıltaşları, çakıl yatakları ve bazı alanlarda kil mercceklerinden oluşur. Önceden var olan benzersiz

akış çizgileri, akan suyun bıraktığı demir ve limonit lekelerinden, konglomera yataklarında tanınabilir (Arkin ve Gilat, 2020: 714-715).

1.5.1.2.1.4. Traverten Arası Boşluklar

Birincil mağaralardan traverten arası boşluklar, traverten oluşumları sırasında suyun çökeltme ve tortu biriktirme süreçleriyle oluşan yapısal boşluklardır. Traverten, kireç taşı veya kalsiyum karbonat içeren suların yer altındaki boşluklardan yüzeye çıkarak suyun buharlaşmasıyla oluşan tortul biriktirme kayaçlarıdır. Bu birikimler sırasında traverten tabakaları arasında boşluklar ve oyuklar meydana gelir. Bu boşluklar, yer altındaki akışkan suların traverten tabakalarını oluştururken kayaç içerisinde yol almasıyla şekillenir. Traverten arası boşluklar, genellikle doğal olarak oluşur ve insan müdahalesi gerektirmez. Suyun kireç taşı veya kalsiyum karbonat içeren mineralleri çöktürerek traverten tabakalarını oluşturması sırasında bu boşluklar meydana gelir. Bu boşluklar, traverten oluşumlarının bir parçasıdır; çeşitli büyüklüklerde ve farklı şekillerde olabilmektedir (Nazik, 2018: 23).

1.5.1.2.2. İkincil Mağaralar

İkincil mağaralar, genellikle çözünür kayaçların (genellikle kireçtaşı, dolomit veya mermer gibi) yer altı suları tarafından kimyasal olarak aşındırılması ve oyulması sonucu oluşan mağaralardır. Bu tür mağaralar, jeolojik süreçlerle oluşan birincil mağaralardan farklı olarak yer altı sularının kayaçların çözünürlüğünü etkilediği bölgelerde ortaya çıkar. İkincil mağaraların oluşumunda genellikle karstik erozyon önemli bir rol oynar. Karstik erozyon, yer altı suyunun içerdiği karbondioksit ve organik asitlerin kireç taşı veya dolomit gibi çözünür kayaçları aşındırması sonucu oluşur. Bu aşınma ve çözünme süreci, zamanla mağaraların oluşumunu ve genişlemesini sağlamaktadır (Nazik ve Tuncer, 2010: 9-17).

İkincil mağaralar, birincil mağaralardan farklı olarak genellikle daha büyük ve karmaşık yapıdadır. İçlerinde sarkıt ve dikitler, damla taşlar, mağara gölleri ve yer altı nehirleri gibi çeşitli doğal oluşumlar bulunmaktadır. Ayrıca ikincil mağaralar genellikle yer altı su sistemlerinin bir parçası olarak yer alır ve yer altı suyunun hareketiyle etkileşim içinde olur. İkincil mağaralar, dünya genelinde yaygın olarak bulunur. Jeolojik olarak önemli doğal varlıklardır. Aynı zamanda biyolojik çeşitlilik

açısından da zengin ekosistemlere ev sahipliği yaparlar (Nazik ve Poyraz, 2017: 43-56).

1.5.1.2.2.1. Deniz Mağaraları

İkincil mağaralardan deniz mağaraları, genellikle kıyı şeritlerinde veya deniz seviyesinin altında yer alan kireç taşı veya diğer çözünebilir kayaların yer altı suları tarafından aşındırılmasıyla oluşan mağaralardır. Deniz mağaraları, dalgaların ve deniz suyunun kayaları aşındırması ve oarak mağara boşluklarını oluşturmasıyla meydana gelir. Bu tür mağaralar, genellikle deniz seviyesinin altındaki kıyı bölgelerinde bulunur ve bazıları su altı mağaraları olarak bilinir. Deniz mağaraları, çeşitli doğal oluşumlar içermekle birlikte sıklıkla sarkıt ve dikitler, damla taşlar, sütunlar ve diğer kireç taşı oluşumlarına ev sahipliği yapar. Turizm ve doğa sporlarında popülerdirler. Dalışseverler tarafından sıkça ziyaret edilirler çünkü su altı yaşamı ve mağara oluşumlarını keşfetmek için harika fırsat sunarlar (Bayarı vd, 2011: 399-414).

Fotoğraf 1.6: Güvercinlik'te bulunan bir deniz mağarası.

Kaynak: <https://www.villagezegezi.com/blog/guvercinlik-deniz-magarsi>,
(Erişim Tarihi: 29.09.2025).

1.5.1.2.2. Karstik Mağaralar

Karstik mağaralar, ikincil mağaraların önemli bir alt grubunu oluşturur. Bu mağaralar, genellikle çözünebilir kayaçların (örneğin kireç taşı veya dolomit) yer altı suları tarafından kimyasal olarak aşındırılması sonucu meydana gelir. Dünyada en yaygın mağara grubunu oluşturan mağaralar arasında yer almaktadır. Bu mağaralar, kilometrelerce uzunluk ve yüzlerce metre derinliğe ulaşabilen geniş ve karmaşık yapıya sahiptirler. Türkiye'nin yaklaşık %40'ını oluşturan karbonatlı ve sülfatlı kayaların yaygın olduğu bölgelerde sıklıkla rastlanır. Bu mağaraların gelişiminde etkili olan faktörler arasında yer altı sularının kimyasal etkisi, yer altı suyunun akış hızı ve yönü, kayaçların çözünürlüğü, yerçekimi etkisi ve kayaç yapısının homojenliği gibi birçok faktör yer alır (Nazik ve Tuncer, 2010: 9-17).

Karstik mağaraların gelişimi sırasında karstlaşma genelinde etkili olan bu faktörlerin baskınlık dereceleri ve karşılıklı etkileşimleri sonucunda fiziksel ve kimyasal özellikleri değişkenlik gösteren mağaralar meydana gelmektedir. Bu nedenle karstik mağaralar farklı şekil, boyut ve iç yapıya sahiptir. Sarkıt ve dikitler, damla taşlar, sütunlar ve traverten tabakaları gibi doğal oluşumlar, karstik mağaraların içinde sıkça görülmektedir (Erinç, 2001: 152).

Fotograf 1.7: İncesu Mağarası.

1.5.2. Mağara Turizmi

Uluslararası Mağarabilim Birliği'nin yaptığı tanıma göre mağara: İnsan geçişine izin verecek büyüklükteki ağız, kayaçta açılmış bir yeraltı boşluğudur. Mağara, yeryüzü altında, dağ içinde, kaya dirseklerinde ve benzer yerlerde bulunan, doğal olarak oluşan ya da insan eliyle açılmış olan oyuk, girik, hücre veya birtakım hücrelerle, galerilerdir (Ozansoy ve Mengi, 2006: 1).

Mağaralar, yer yüzeyinin altında bulunan ve doğal ya da insan müdahalesiyle oluşmuş boşluklardır. Bu yer altı boşlukları, jeolojik süreçler sonucunda meydana gelebileceği gibi insan eliyle de şekillenmektedir. İnsan yapımı mağaralar genellikle maden ocakları veya karstik bölgelerde insanların ihtiyaçlarını karşılamak amacıyla oluşturulmuş alanlardır. Hem doğal hem de insan yapımı mağaralar, tarihsel ve kültürel izler taşır; böylece insanların geçmişi anlamalarına yardımcı olur. Doğal mağaralar genellikle suyun aşındırma etkisiyle oluşur ve jeomorfolojik yapılarıyla insanların ilgisini çeker. Bu mağaralar, aynı zamanda kapalı ve hassas ekosistemleri barındırarak endemik flora ve fauna türlerine ev sahipliği yapar (Yozcu, 2019).

Mağaralar, tarih boyunca insanların yaşamında önemli bir rol oynamıştır. Vahşi doğadan ve olumsuz iklim koşullarından korunmak amacıyla kullanılan bu doğal sığınaklar, ilk kültürel ürünlerin biriktiği yerlerdir. Mağaralar, farklı kültürlerde kutsal mekânlar olarak kabul edilmiş ve çeşitli ibadetlerde kullanılmıştır. Ayrıca, mağara atmosferinin insan sağlığına olumlu etkileri bulunmaktadır. Mağara içerisindeki yüksek hava kalitesi ve peloid malzemeler, terapötik etki yaratabilir ve bu yüzden mağaralar sağlık turizmi kapsamında değerlendirilmektedir. Doğa ile mücadeleyi seven maceracılar için mağaralar, keşif ve spor aktiviteleri için ideal alanlardır (Yozcu, 2019).

Mağara turizmi, insanlık tarihinde derin köklere sahiptir. MÖ 1100'lü yıllarda Asur kralı Tiglat zamanına kadar ulaşan mağara ziyaretlerine dair kayıtlar bulunmaktadır. Ayrıca MÖ 221 yılında Çin'de mağaralarla ilgili kitap kayıtlarına rastlanmıştır. Antik çağlardan bu yana bazı mağaralar bilinmektedir. Örneğin yaklaşık iki bin yıl önce Romalı yazar Plinus, İtalya'nın Napoli kenti yakınlarındaki "Köpek Mağarası"nın insanlar tarafından ziyaret edildiğini belirtmiştir (Yozcu, 2019).

Slovenya'daki Postojna Mağarası gibi bazı mağaraların ziyaret tarihleri, tarihî kayıtlar ve izler aracılığıyla takip edilir. Postojna Mağarası'nda 1213, 1323 ve 1393 yıllarında mağaranın ziyaret edildiğine dair izler bulunmaktadır. Ayrıca 17 ve 18. yüzyıllarda birçok önemli siyasi figürün mağarayı ziyaret ettiği resmî kayıtlardan anlaşılmaktadır (Yozcu, 2019).

Görsel mağaracılık, belirli bir ücret karşılığında mağaraların gezilmesi olarak tanımlanmaktadır. Bu anlamda en eski mağara turizmi örneği, Slovenya'daki Vilenica Mağarası'nda görülmüştür. 17. yüzyılın başında Petac kontunun davetiyle mağara, Trieste halkı ve asil arkadaşları tarafından ziyaret edilmiştir. Mağara ziyaretçilere özel etkinlikler sunmak için düzenlenmiştir. Meşale ve mumlarla aydınlatılmıştır (Cigna, 2012: 690).

Medeniyetin gelişmesiyle birlikte insanlar mağaralardan çıkarak kentler ve metropoller kurmuş fakat bazı bilim insanlarının araştırma ve keşfetme dürtüsüyle mağaralar yeniden keşfedilmiştir. Arkeologlar tarihi kalıntıları, jeologlar kaya formasyonları ve tortular için mağaraları ziyaret etmeye başlamışlardır. Bu süreçte bilim insanlarına yardımcı olan amatörler sayesinde mağara kulüpleri kurulmuş ve mağaralar macera ve spor motivasyonu ile daha çok ziyaret edilmeye başlanmıştır.

Doğal mağaralar yaklaşık 400 yıl önce turizme açılmaya başlandı ve şu anda da dünyadaki tüm ülkelerde çok sayıda mağara turizme açık vaziyettedir. Bu nedenle mağara turizmi şu anda tüm dünyada en önemli jeoturizm hedeflerinden biridir. Mağaralar aynı zamanda olağanüstü bilimsel bir değere de sahiptir. Çünkü jeolojik dönemler için en iyi arşivlerden biridir ve son derece doğru paleoçevresel ve paleoiklimsel bilgileri barındırırlar (Cigna, 2016: 271).

Modern turist tipolojisinde, daha eğitilmiş ve alım gücü yüksek turistler yeni destinasyonlara yönelmektedir. Bu turistler; doğa, macera, sağlık, kültür ve tarihî bölge ya da yapı gezilerine daha fazla önem vermektedir. Mağaralar, içerdiği doğal ve kültürel değerlerle bu yeni tip turistlerin taleplerini karşılayabilecek özelliklere sahiptir. UNESCO tarafından belirlenen doğal miras veya kültürel miras listesindeki mağaralar önemli turistik destinasyonlar arasında yer almaktadır (Yozcu, 2019).

Mağaraların turizme kazandırılma biçimlerinden biri de sağlık turizmidir. Mağara atmosferindeki yüksek oksijen oranı ve düşük hava akımı, astım ve solunum yolu hastalıkları gibi sağlık sorunlarına sahip kişiler için ideal koşullar sunar. Bu tür mağaralar, speleoterapi uygulamalarında kullanılmaktadır. Ayrıca mağaradaki kayaçların sınırlı miktarda radyasyon barındırabilmesi nedeniyle bazı mağaralar, radonterapi uygulamalarında da kullanılmaktadır (Yozcu, 2019).

Dünyada 70 milyondan fazla insan her yıl dünya üzerindeki 1200 den fazla mağarayı ziyaret etmişler ve 800 milyon avrodan fazla giriş ücreti ödemişlerdir. Dünyada mağara işletmeciliği (hediyeelik eşya satışı, yerel taşıma, turizm acentası, restoran vb.) yaklaşık 2 milyon avroluk global ticari değere sahiptir ve yaklaşık 25.000 kişiye istihdam sağlamaktadır (Chiarini vd, 2022: 81).

Bugün Avrupa ve Amerika' da özel bir Mağara Turizmi gelişmiştir. Bilhassa İkinci Dünya Savaşı'ndan, 1950'lerden sonra yaygın bir gelişme göstermiştir (Aygen, 1984: 9).

Sonuç olarak mağara turizmi, doğa ve tarih meraklıları için eşsiz bir deneyim sunarken yerel ekonomilere de önemli katkılar sağlayabilir. Doğru planlama ve sürdürülebilir turizm politikaları ile mağaralar hem doğal mirasın korunmasına hem de turizm sektörünün gelişmesine katkıda bulunabilir.

1.5.2.1. Türkiye’de Mağara Turizmi

Türkiye, dünya genelinde mağara turizmi açısından “mağara cenneti ülke” olarak anılmaktadır. Ülkemizde yaklaşık 40.000 adet mağara bulunduğu tahmin edilmektedir. Mağara oluşumları bakımından zengin olan karstik alanlar, özellikle Batı ve Orta Toros Dağları’nda yoğunlaşmıştır. Bu bölgelerde, Türkiye’nin en uzun mağarası olan Pınargözü Mağarası (16 km) ve en derin mağarası olan Çukurpınar Düdeni (1880 m) bulunmaktadır. Bu jeolojik yapıların zenginliği, Türkiye’yi mağara turizmi için eşsiz bir destinasyon hâline getirmektedir (Arpacı vd, 2012: 61-62).

Her mağarayı turizm amacıyla kullanmak mümkün değildir. Bu amaçla değerlendirilecek mağaralarda kendine has bir takım özelliklerin bulunması gereklidir. Bunların başında, mutlak koruma gerektirmeyen şekil, yapı ve canlılara sahip olunmaması gelmektedir. Ayrıca ziyaretçilerin can güvenliğini tehdit edecek,

mağaranın fiziko-kimyasal yapısından kaynaklanan risk unsurları bulunmamalıdır. Bunların yanı sıra mağaralara görsel güzellik veren damlataşların varlığı, turizmde esastır (Ferudun vd, 2010: 45).

Türkiye'de literatürdeki ilk mağara araştırması, 1921 yılında, İstanbul Üniversitesi Fen Fakültesi Zooloji Profesörü Raymond Hovasse tarafından, Yarımburgaz Mağarası'nda mağara hayvanları üzerinde yapılan incelemedir. 1964 yılı, speleoloji tarihimizde önemli bir tarihtir. Zira, o yıl, Ankara'da Türkiye Mağara Cemiyeti kurulmuştur. Sonradan adı değişen ve Türkiye Mağara Araştırma, Tanıtma ve Turizm Derneği adını alan bu dernek, daha henüz kuruluş yılında, uluslararası bir konferans ve bir de gezi organize etmiştir. İlk araştırmalar yabancı ve bilhassa Fransız mağara araştırmacılarıyla birlikte, Paris Speleoloji Kulübü üyeleriyle birlikte yapılmıştır. (Aygen, 1984: 12). 1964 yılında kurulan Mağara Araştırma Derneği (MAD), 1973 yılında Boğaziçi Üniversitesi Mağara Araştırma Kulübü (BÜMAK) kurularak akademik düzeyde araştırmalar yapılmıştır. 1979 yılında ise MTA Jeoloji Etütleri Dairesi bünyesinde kurulan Karst ve Mağara Araştırmaları Birimi, mağara araştırmalarının büyük bir bölümünü gerçekleştirmiştir. Günümüze kadar yerli ve yabancı mağaracı gruplar tarafından incelenerek belgelendirilen mağara sayısı yaklaşık 800'dür (<https://yigm.ktb.gov.tr/tr-10335/magara-turizmi.html>, 15.01.2024).

Türkiye'nin %40'ı karstik yapıya sahip kayalardan oluşmaktadır. Bu durum, mağara oluşumları açısından büyük bir potansiyel taşımaktadır. Erimeye uygun kayaların geniş alanları kapladığı bölgelerde 20.000'den fazla mağaranın bulunabileceği tahmin edilmektedir. Bugüne kadar 1500'den fazla mağara, MTA ve diğer ilgili dernekler tarafından incelenmiştir.

1950'li yıllarda dünya genelinde mağara turizminin gelişmesine paralel olarak, Türkiye'de de mağara turizmi başlamıştır. Türkiye'de turizme açılan ilk mağara, 1950 yılında Alanya'daki Damlataş Mağarası'dır. Bu mağarayı, 1965 yılında turizme açılan Burdur İnsuyu Mağarası ve Silifke Narlıkuyu Dilek Mağarası izlemiştir (Ozansoy ve Mengi, 2006: 201).

Türkiye’de farklı değerlere sahip 30’un üzerinde mağara turizme açılmış veya turizme dolaylı olarak hizmet etmektedir. Bu mağaralar arasında Isparta’daki Pınargözü Mağarası (15 km’den fazla uzunluğuyla) ve Mersin’deki Peynirlikönü Mağarası (1429 m derinliğiyle) öne çıkmaktadır. Hz. Eyüp, Hz. Yusuf ve Yedi Uyurlar Mağaraları inanç turizmi kapsamında; Karain ve Öküzini mağaraları tarih öncesi; Sümela Manastırı, Saint Pierre, Cennet ve Cehennem Mağaraları ve Kapadokya’daki yer altı şehirleri tarihî ve kültürel içerikleriyle; Çankırı Tuz Mağarası ve Damlataş Mağaraları sağlık turizmi açısından; Ayvainsi ve Dupnisa Mağaraları spor ve macera turizmi açısından önemli destinasyonlardır. Ancak Türkiye’nin karstik yapısından dolayı henüz kayıt altına alınmamış ve incelenmemiş çok sayıda mağara bulunmaktadır. Ayrıca uygun ekipman sağlanarak rehber eşliğinde ziyaret edilebilecek birçok mağara da özel ilgi gruplarına hitap etmektedir. Bugüne kadar 13 mağara, Kültür ve Turizm Bakanlığı tarafından turizme kazandırılmıştır (<https://yigm.ktb.gov.tr/tr-10335/magara-turizmi.html>, 15.01.2024).

Mağaralar, önemli bir turistik cazibe merkezi haline gelebilecek değerli bir kaynak ve bulundukları bölgenin sosyal, ekonomik ve turizm açısından gelişimi için bir katalizör rolü üstlenebilecek oluşumlardır. Ancak bu durum, mağaraların turizm amaçlı kullanımının kolay ve sorunsuz olduğu anlamına gelmemektedir; zira kırılğan ekolojik kaynaklar olan mağaraların turistik temelde kullanımı hassas bir planlama gerektirmektedir (Öztürk, 2025: 120).

Çevre, Şehircilik ve İklim Bakanlığınca Ankara’da 2016 yılında “*Tabiat Varlığı Olarak Belirlenecek Olan Doğal Mağaralara İlişkin İlke Kararları*” kapsamında mağaralar A, B ve C grubu olarak sınıflandırılmıştır.

A Grubu Mağaralar: Bilimsel ve ekolojik açıdan oldukça değerli, ender ve hassas özellikleri bulunan, doğal dengeler açısından önemli, bilimsel ve eğitim amaçlı korunması gerekli mağaralardır.

B grubu Mağaralar: Doğal estetik, bilimsel ve ekolojik açıdan değerli, ancak insanlık yararı açısından sağlık ve ekoturizm amaçlı turizm faaliyetleri yapılabilecek nitelikte doğal dengeler dikkate alınarak kullanılabilir mağaralardır.

C Grubu Mağaralar: Doğal mağara özelliği taşıyan sağlık ve ekoturizm açısından önemli, mağara içerisinde ve yakın çevresinde rekreasyonel faaliyetler ile tarım, turizm faaliyetleri yapılabilecek kontrollü kullanıma uygun nitelikte mağaralardır (İlke Kararı, 2016).

Bu ilke kararının beşinci bölümde mağara gruplandırması yapılmıştır. Buna göre;

A Grubu Mağaralar: Jeolojik, jeomorfolojik, hidrolojik, byolojik (flora-fauna) ve arkeolojik açıdan bilimsel önemi olan doğal-estetik, nadir, hassas özellikler taşıyan mağaralardır.

Bu mağaralar her ne koşulda olursa olsun bilimsel amaçlar dışında kullanılmayacaktır. Bu gruba giren mağaralarda; koruma sınırı yapılacak bilimsel araştırmaya göre MTA tarafından belirlenecek olup koruma alanı içerisinde her türlü mühendislik yapısı ve madencilik faaliyetleri yapılması yasaktır.

B Grubu Mağaralar: Bilimsel ve ekolojik açıdan değerli, ancak insanlık yararı açısından sağlık ve ekoturizm faaliyetlerine uygun, doğal dengeler dikkate ele alınarak koruyarak kullanılabilecek nitelikte olan mağaralardır.

Bu gruba giren mağaralar şunlardır:

Akifer özellik taşıyan mağaralar (yeraltı suyu teminine uygun mağaralar),

Yoğun mağara çökeli (damlataş, cadıkazanı, sarkıt, soğan sarkıt, dikit, sütun, duvar damlataşları, mağara içi heliktitler ve mağara incisi vb.) içeren mağaralar,

Turizm/Sağlık mağaraları (ekoturizm açısından önem arz eden ve astım hastalıkları, kaplıca tedavisi gibi sağlık açısından önem arz eden mağaralar)dır.

B grubuna giren mağaralarda koruma sınırı yapılacak bilimsel araştırmaya göre MTA tarafından belirlenecek olup, koruma alanı içinde bu tür mağaraların kullanımıyla ilgili olarak yukarıda açıklanan amaçlara uygun hazırlanan projeler doğrultusunda yapılacak mağara içi ve dışı yapılar (aydınlatma, mimari, büfe, yürüyüş yolu, wc. vb.) haricinde her türlü mühendislik ve madencilik faaliyetleri yapılması yasaktır.

C Grubu Mağaraları: Jeolojik-jeomorfolojik ve ekolojik açıdan düşük hassasiyete sahip, sığınak, depolama, mağara içi tarımsal faaliyetler (kültür mantarı yetiştiriciliği vb.) için uygun özellik arz eden mağaralardır.

C grubuna giren mağaralarda koruma sınırı yapılacak bilimsel araştırmaya göre MTA tarafından belirlenecek olup, koruma alanı içinde bu tür mağaraların kullanımıyla ilgili olarak yukarıda açıklanan amaçlara uygun hazırlanan projeler doğrultusunda yapılacak mağara içi ve dışı yapılar (aydınlatma, mimari, büfe, yürüyüş yolu, wc. vb.) haricinde her türlü mühendislik ve madencilik faaliyetleri yapılması yasaktır. Ancak koruma alanı içerisinde önceden ruhsatlı mevcut yapı ve faaliyetlerin, ilgili Tabiat Varlıklarını Koruma Bölge Komisyonu'nun alacağı tedbirler doğrultusunda ruhsat süresi içinde devamı, ruhsat süresi sonunda ise tasviye edilmesi zorunludur.

Bu mağaralarda mağara çökellerine ve mağara içerisinde yaşayan canlılara zarar vermeyecek şekilde, Tabiat Varlıklarını Koruma Bölge Komisyonu'nun izni ve denetimi kapsamında guano (yarasa gübresi) çıkarılabilir.

D Grubu Mağaraları: Mağara olarak tanımlanmakla birlikte hiçbir özelliği olmayan (yukarıda tanımlanmış A, B ve C özellikli mağara gruplarına girmeyen) kovukları ve inleri kapsamaktadır.

Bu gruba giren mağaralar, herhangi bir özellikli mağara çökeli içermeyen ve mağara flora-fauna bakımından özellik arz etmeyen, doğal olarak herhangi görsel niteliği bulunmayan mağaralardır. Tescile değer olmayan bu mağaralarda uygulamaya yönelik herhangi bir kısıtlama yoktur. Bu grup mağaralar tescile konu edilemez (İlke Kararı, 2016: 284-285).

Mağaraların turizme açılması için belirli kriterler bulunmaktadır. Bu kriterler, mağaranın turizm açısından önemli ve erişilebilir olmasını sağlamaktadır. Bu kriterler:

- Mağaranın turizm açısından önem taşıyan ve hizmet veren yerleşim merkezlerine yakın olması gerekmektedir.
- Mağaranın sahip olduğu morfolojik ve diğer oluşum özelliklerinin ilgi çekici ve farklı olması turistik cazibesini artırır.

- İnsanların barınak, sığınak, ibadet yeri veya depolamacılık amacıyla kullandığı yapay mağaralar, arkeolojik ve kültürel değer taşımalıdır.
- Mağaraya ulaşımın kolay ve rahat olması gerekmektedir.
- Mağaranın çevresi, ziyaretçilere hizmet verecek şekilde düzenlenmelidir (otopark, kafeterya vb.).

T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığı kriterlerine uygun mağaraların belirlenmesinden sonraki aşamada, MTA Karst ve Mağara Araştırma Birimi tarafından mağara ekolojisi ve can güvenliği açısından mağaranın turizm amaçlı kullanımında herhangi bir sakınca bulunup bulunmadığına dair etüt raporu istenmektedir. Etüt raporuna bağlı olarak; mağaranın doğasını bozmayacak şekilde mimari ve elektrifikasyon projelerinin hazırlanması ve hazırlanan projelere bağlı olarak yapılacak çalışmaların mağara doğasına zarar vermeyeceğinin teknik raporla kanıtlanması istenmektedir (Akgöz ve Çakır, 2012: 1-2).

Bu kriterlerin sağlanmasının ardından mağaranın turizm amaçlı kullanılabileceğine dair Çevre ve Şehircilik Bakanlığı (Tabiat Varlıklarını Koruma Genel Müdürlüğü) ve Tarım ve Orman Bakanlığının (Doğa Koruma ve Millî Parklar Genel Müdürlüğü) uygun görüşleri alınmalıdır. Bu doğrultuda hazırlanan ve ilgili kurumlarca onaylanan projeler, Kültür ve Turizm Bakanlığına iletilerek ödenek talebinde bulunmaktadır. Bakanlık, mağara turizminin geliştirilmesi amacıyla bu projelere destek vermektedir (<https://yigm.ktb.gov.tr/tr-10335/magara-turizmi.html>, 15.01.2024).

Türkiye’de mağara turizmi, genel olarak görsel mağaracılık şeklinde gelişim göstermektedir. Görsel mağaracılık, mağaraların iç yapılarının düzenlenmesi ve ziyaretçilere belirli bir ücret karşılığında sunulması anlamına gelir. Ancak mağara turizmi sadece görsel mağaracılık ile sınırlı kalmamalı; sağlık, macera ve rekreasyonel turizm gibi diğer alanlarda da değerlendirilmelidir. Bu, mağaraların sürdürülebilir kullanımını sağlayacak ve turizm çeşitliliğini artıracaktır (Yozcu, 2020).

12’si erkek 9’u kadın, 21 mağara ziyaretçisiyle yapılan bir araştırmada, mağara ziyaret motivasyonlarına ilişkin 5 itme ve 5 çekme faktörü tespit edilmiştir. İtme faktörlerini; *‘merak, fotoğraf çekme isteği, sağlık beklentisi, farklılık arayışı ve*

yakınlarla gezme isteği’ oluştururken, çekme faktörlerini ise; ‘*mağara oluşumları, mağaranın tanıtım imajı, günübirlik tur rotasında olması, hikâyesi/tarihi ve coğrafi konumu/manzarası*’ oluşturmaktadır (Kızılcık ve Taştan, 2019: 245).

Mağaraların turizm kapsamında ilk kullanım amaçları gençlerin macera arayışı ve keşfetme duygularına dayansa da ilerleyen yıllarda mağaralar doğal ve kültürel değerlerin korunmasına katkıda bulunması ve turizmin sürdürülebilirliğine yardımcı olması sebebiyle birçok kişinin ilgisini çekmeye başlamıştır (Akdağ, 2013: 180). Sahip oldukları doğal oluşumlarla ve güzelliklerle doğa turizminin veya turistleri cezbedebilecek ekoturizmin bir parçası olmasının yanında (Rindam, 2014: 1) mağaralar, macera ve sağlık arayışı ya da kültürel amaçlı geziler olmak üzere pek çok farklı alanda da insanları kendine çekebilmektedir (Zengin ve Eker, 2020: 222).

Günümüzde yaşam standartlarının yükselmesi, seyahat etmeye ayrılacak boş vaktin artması, kentleşmenin ve iş yaşamının insanlarda oluşturduğu sıkıntı ve stres gibi nedenlerin etkisiyle turistlerin istek, beklenti ve arzuları değişiklik göstermektedir. Turizm pazarının artırılmasında bir fırsat olarak değerlendirilmesi gereken bu durum karşısında ülkeler, farklı turizm türlerini planlamak ve geliştirmek zorundadırlar (Gülyuva ve Kızılcık, 2017: 102-103). Bu bağlamda turizm açısından temel faktör olan doğa, tarih, çevre kültür ve sanat gibi faktörler vazgeçilmez bir nitelik kazanmıştır (Duman vd, 2007: 213). Bu nedenle doğa turizmi kapsamında alternatif bir turizm çeşidi olan mağara turizminin de gelişmesine devam edeceği ve popülerliğinin artacağı söylenebilir (Zengin ve Eker, 2020: 222).

Türkiye’de mağara turizminin geleceği, doğal zenginliklerin doğru ve sürdürülebilir bir şekilde yönetilmesine bağlıdır. Mağaraların korunması, turizme açılması ve turistik altyapının geliştirilmesi hem yerel ekonomilere katkı sağlayacak hem de doğal ve kültürel mirasın korunmasını destekleyecektir. Mağara turizminin geliştirilmesi hem yerli hem de yabancı turistlerin ilgisini çekerek Türkiye’nin turizm potansiyelini artıracaktır.

Sonuç olarak Türkiye’de mağara turizmi, doğal ve kültürel zenginliklerin keşfi açısından büyük bir potansiyele sahiptir. Bu potansiyelin doğru ve sürdürülebilir bir şekilde değerlendirilmesi, Türkiye’nin turizm sektöründe rekabet gücünü artıracaktır.

Mağara turizmi, doğaseverler ve macera arayanlar için eşsiz bir deneyim sunarken aynı zamanda yerel ekonomilere de önemli katkılar sağlayacaktır.

İKİNCİ BÖLÜM

AKDENİZ BÖLGESİ HAKKINDA GENEL BİLGİLER

2.1. Akdeniz Bölgesi Hakkında Genel Bilgiler

Akdeniz Bölgesi, Türkiye'nin yedi coğrafi bölgesinden biridir ve adını güneyinde bulunan Akdeniz'den almıştır. Deniz turizminin en fazla yaygın olduğu bölge olan Akdeniz aynı zamanda tarihî, doğal ve kültürel özellikleriyle de dikkat çekmektedir. Bu bölümde çalışmanın daha iyi anlaşılması için Akdeniz Bölgesi'nin coğrafi özellikleri, konumu, iklimi, bitki örtüsü, tarihi ve ekonomisi ile ilgili genel bilgiler verilecektir.

2.1.1. Akdeniz Bölgesi'nin Coğrafi Konumu

Kıyısında bulunduğu Akdeniz'le aynı adı taşıyan Akdeniz Bölgesinin batısında Ege Bölgesi, kuzeyinde, İç Anadolu Bölgesi, doğusunda Doğu Anadolu ve Güneydoğu Anadolu Bölgesi yer almaktadır. Akdeniz Bölgesinin yüz ölçümü yaklaşık 120 000 km² olup Türkiye yüzölçümünün %15'üne denk gelmektedir.

Akdeniz Bölgesi ile il sınırları birbirine uyuşmamaktadır. Antalya, Burdur, İçel, Adana Hatay Osmaniye İllerinin tamamı Kahramanmaraş ili topraklarının büyük bir kısmı Akdeniz Bölgesinin sınırları dâhilindedir. Muğla, Denizli, Afyon, Konya, Karaman Niğde, Kayseri, Adıyaman, Gaziantep, Kilis İllerinin bir ise kısmı, Akdeniz Bölgesinde yer almaktadır (Kahraman, 2018: 413).

Harita 2.1: Akdeniz Bölgesi Coğrafi Konumu.

Kaynak: <https://www.cografya.gen.tr/egitim/bolgeler/akdeniz.jpg>.

(Erişim Tarihi 29.09.2025).

Akdeniz Bölgesi, geniş yüz ölçümü sebebiyle farklı coğrafi özelliklerin bir araya gelmesine olanak sağlamaktadır. Kıyı şeridi genellikle düz ve tarıma elverişli ovalarla kaplıdır; bu durum, bölgenin tarım açısından yüksek potansiyel sunduğunu göstermektedir. Toros Dağları'nın eteklerinde ise sık ormanlar ve maki bitki örtüsü hâkimdir; bu bölgeler, özellikle doğal yaşam ve yürüyüş meraklıları için zengin bir ekosistem sunmaktadır (Çağatay vd., 2012: 22. Aktaran: Kahraman, 2018: 418). Dağlık alanların yüksek kesimlerinde ise serin yaylalar bulunur ve yaz aylarında bu bölgeler serinlemek isteyenler için popüler bir kaçış noktasıdır.

Akdeniz Bölgesi'nin kıyı şeridi, Akdeniz'in sıcak ve berrak sularıyla kaplıdır; bu da bölgenin turizm açısından cazibesini artırmaktadır. Antalya, Mersin ve Adana gibi büyük şehirler, bu kıyı bölgelerinde yer alır ve ziyaretçilere çeşitli plajlar, tarihî mekânlar ve doğal limanlar sunar. Ayrıca, bölgenin kıyılarında bulunan doğal limanlar ve plajlar, denizcilik ve turizm endüstrileri için büyük bir potansiyel barındırmaktadır (Doğaner, 1998: 27-28).

Akdeniz Bölgesi'nin coğrafi konumu hem doğal güzellikleri hem de tarımsal ve turistik potansiyeli ile Türkiye'nin güney kıyısındaki en önemli bölgelerden biri olduğunu kanıtlar. Bu zengin konum, bölgenin hem ekonomik hem de kültürel açıdan ne denli önemli olduğunu göstermektedir. Bu sebeple bir sonraki alt başlıkta bölgenin geçim kaynakları hakkında bilgi verilmektedir.

2.1.2. İklim Özellikleri ve Bitki Örtüsü

Türkiye'nin güney kıyısında yer alan Akdeniz Bölgesi, kendine özgü iklim yapısı ile dikkat çekmektedir. Akdeniz ikliminin belirgin özellikleri, bölgenin hem doğal çevresini hem de ekonomik ve tarımsal faaliyetlerini şekillendirmiştir. Bölgenin iklimi, sıcak ve kuru yazlar ile ılıman ve yağışlı kışlarla karakterize olmuştur.

Yaz aylarında, Akdeniz kıyılarında sıcaklıklar genellikle 30-35°C arasında değişirken iç bölgelerde bu sıcaklıklar biraz daha düşüktür ancak genel olarak yazlar sıcak ve kuru geçer. Yağış miktarı yaz mevsiminde belirgin bir şekilde azalır ve bu durum, su kaynaklarını ve tarımsal üretkenliği de olumsuz yönde etkiler. İç kesimlerde yaz sıcaklıkları 25-30°C civarında seyreder, bu da tarımsal faaliyetler açısından çeşitli zorluklara neden olmaktadır (Sungur, 1980: 36). Kış aylarında, kıyı bölgelerinde

sıcaklık genellikle 10°C'nin altına düşmezken iç kesimlerde daha soğuktur. Akdeniz Bölgesi kışın bol miktarda yağış alır, yıllık ortalama yağış miktarı 500-1000 mm arasında değişir ve yağışlar genellikle kış aylarında yoğunlaşır. Bu durum, tarım faaliyetleri için gerekli suyun sağlanmasına katkıda bulunur ve bölgedeki su kaynaklarını besler (Sungur, 1980: 36).

Bölgenin Akdeniz'e komşu olması sebebiyle, kıyı kuşağında 0-600 m. yükselti basamağında; dağlık saha içerisinde yer alan kuytu alanlarda ve vadi boylarında ise yüksekliğin 900 metreden fazla olmadığı yerlerde Akdeniz ikliminin karakteristik özelliklerini görmek mümkündür. Kışları serin ve yağışlı, yazları kurak ve sıcak geçen iklim koşulları nedeniyle belirttiğimiz bu alanlarda bitki hayatı kesintiye uğramadan devam etmektedir. Bu nedenle sadece maki topluluğu içindeki yayvan yapraklı bitkiler kışın yapraklarını dökerler. Maki topluluğu, iğne yapraklı Akdeniz ormanlarının (kızılçam ormanlarının) tahrip edilmesi sonucu ortaya çıkmış bir bitki formasyonu olup, insanın içerisinde yürüyemediği sık ve gür, boyları 1-2 m. arasında değişen kısa boylu, bodur yapılı, yaz kuraklığına uyum sağlamış ağaççıklardan ve çalılardan oluşmaktadır. Kıyıdan 900 metrelere kadar olan alanda yayılan bu bitki topluluğunun arasında yer yer insan tahribinden arta kalan kızılçam adacıklarına rastlanmaktadır.

Akdeniz ikliminin tarım üzerindeki etkileri oldukça belirgindir. Narenciye, zeytin, pamuk ve muz gibi ürünler, bu iklimin sağladığı uygun koşullarda yetişir. Özellikle Antalya çevresinde seracılık faaliyetleri yaygındır. Bölgenin çeşitli iklimsel koşulları, ekosistem üzerinde de önemli etkiler yaratır. Örneğin, kıyı bölgelerinde yer alan bitki örtüsü, deniz ikliminin getirdiği nemli koşullardan yararlanırken, yüksek kesimlerdeki ormanlar, daha serin ve nemli hava koşullarına uyum sağlamıştır (Özçağlar, 2012: 7-8).

2.1.3. Geçim Kaynakları ve Ekonomisi

Türkiye'nin güney kıyısında yer alan Akdeniz Bölgesi, ekonomik olarak geniş bir yelpazeye yayılan faaliyetlerle tanınmaktadır. Bu bölge; tarım, turizm, sanayi ve ticaret alanlarındaki zengin kaynakları ve çeşitliliği ile dikkat çekmektedir. Her şehir, kendine özgü ekonomik nitelikleri ve fırsatlarıyla bölgenin genel ekonomik profiline katkıda bulunmaktadır.

Akdeniz Bölgesi'nin tarım potansiyeli, bölgenin iklim ile doğrudan ilişkilidir. Antalya, tarım ve seracılık faaliyetleri ile öne çıkar. Özellikle kış aylarında sera sebze ve meyve üretimi ile tanınır. Adana'nın Çukurova Ovası ise narenciye ve pamuk üretimi ülkemiz için önemli bir konumundadır. Mersin, narenciye ve muz gibi ürünlerin yetiştirilmesinde önemli bir rol oynar. Ayrıca, Isparta ve Burdur'un geniş gül ve lavanta tarlaları, bu illerin hem tarım ekonomisine hem de gül ve lavanta hasatı için düzenlenen turlarla turizmüne büyük katkı sağlamaktadır.

Akdeniz Bölgesi'nin turizm potansiyeli, doğal güzellikleri ve kültürel mirası ile zengin bir çeşitlilik sunmaktadır. Antalya, Türkiye'nin en popüler tatil bölgelerinden biridir. Plajları, tarihi kalıntıları ve tatil köyleri, yerli ve yabancı turistler tarafından yılın her mevsimi yoğun ilgi görmektedir. Side, Kaş, Fenike, Manavgat, Alanya ve Kemer gibi tatil beldeleri, gerek doğal güzellikleri gerek tarihi kalıntıları ve gerekse de mağaralar açısından dikkat çekicidir. Mersin, Toros Dağları'nın eteklerinde yer alır; doğal parkları, yaylaları ve hem jeoturizm hem de inanç turizmi açısından önemli mağaraları ile turistler için cazip bir ilimizdir. Hatay ise Antakya'nın tarihî dokusu ve mutfak kültürü ile gastronomi turizminin öne çıkan bölgelerindendir.

Sanayi ve ticaret, Akdeniz Bölgesi'nin ekonomik yapısında önemli bir rol oynamaktadır. Adana, geniş bir sanayi yelpazesine sahip olup tekstil, gıda, kimya ve otomotiv sektörlerinde önemli tesislere ev sahipliği yapar. Şehrin ulaşım altyapısı, sanayi ve ticaretin gelişmesine büyük katkı sağlar. Mersin, Türkiye'nin en büyük limanlarından biri olan Mersin Limanı ile dış ticaretin merkezidir. Limanın sunduğu lojistik imkânlar, bölgenin ticaret ve sanayi faaliyetlerini destekler. Kahramanmaraş hem dondurması ile hem de metalurji ve diğer sanayi kollarında faaliyet gösteren bir merkez olarak bilinmektedir. Osmaniye ise yer fıstığı üretimi ve tarım, sanayi ile ticaret alanlarında önemli bir konumda yer alır (Zengin, 2006: 89).

Akdeniz Bölgesi'nin ekonomik yapısı; tarım, turizm, sanayi ve ticaret gibi çeşitli sektörlerin dinamik bir birleşimini sunar. Bu çeşitlilik, bölgenin ekonomik dayanıklılığını artırırken doğal kaynakların sürdürülebilir kullanımı da önem arz eder. Tarımda uygulanan modern ve çevre dostu yöntemler, turizmde ise çevresel etkilerin minimize edilmesi, bölgenin uzun vadeli ekonomik ve ekolojik dengesini destekler.

2.1.4. Tarihî ve Doğal Güzellikleri

Akdeniz Bölgesi, tarih boyunca birçok medeniyetin buluşma noktası olmuş ve bu zengin geçmişiyle benzersiz bir kültürel miras bırakmıştır. Bölge, antik dönemlerden günümüze kadar uzanan tarihî kalıntılar, etkileyici yapılar ve büyüleyici doğal güzelliklerle doludur. Tarihî kentleri, antik yapıları ve dini yapıtlarıyla bu bölge, ziyaretçilerine geçmişin derinliklerine yolculuk yapma fırsatı sunmaktadır. Aynı zamanda muazzam doğa manzaraları, temiz plajlar ve dağlık alanlar, doğaseverler için eşsiz bir deneyim sağlar. Akdeniz'in tarihî ve doğal güzellikleri hem tarih hem de doğa meraklıları için keşfedilmeyi bekleyen birçok sır ve güzellik barındırmaktadır.

2.1.5. Akdeniz Bölgesi İlleri ve Özellikleri

2.1.5.1. Adana İli

Mersin'le birlikte Tarihi Kilikya bölgesini oluşturan Adana İli de sınırları dâhilinde antik çağdan kalma birçok tarihi turizm kaynağı barındırmaktadır. Bunlardan Bazıları, Şar, Anvarza, Akören, Misis, Aegae, Magarsos, Sirkeli Muvattali Antik Kentleridir. Yukarıdaki Tarihi turizm kaynakları dışında, M.Ö. II. Yüzyılda Romalılar tarafından Seyhan Nehri üzerinde yaptırılan Taşköprü, kent merkezindeki Ulucami, Akmescit, eskiden Saint Jacques adlı bir Kilise iken camiye çevrilen Eski Cami (Yağ Cami), Hasan Ağa Cami ve Bebekli Kilise yer almaktadır (Adana İl Turizm Envanteri, 1998: 69. Aktaran: Kahraman, 2018: 422).

2.1.5.2. Antalya İli

Antalya ili, Antik Dönem'den bu yana birçok medeniyete ev sahipliği yapmıştır. Teke Yarımadası'ndaki antik kentler, bölgenin tarihini derinlemesine keşfetmek için ideal alanlardır. Xanthos, Letoon, Patara, Olympos ve Termessos gibi kentler, antik Roma ve Bizans dönemlerine ait kalıntılarla doludur. Xanthos, özellikle anıtsal mezarları ve tiyatrosuyla dikkat çekerken Olympos, doğal güzellikleriyle ve antik kalıntılarıyla bilinir. Ayrıca, Perge ve Aspendos antik kentleri, Roma Dönemi'ne ait kalıntılarıyla ünlüdür. Antalya, doğal güzellikleriyle de tanınır. Toros Dağları, bölgede eşsiz manzaralar sunar ve doğa yürüyüşleri için popülerdir. Konyaaltı ve Lara plajları, turkuaz renkli denizi ve uzun kumsallarıyla ünlüdür. Ayrıca, Saklıkent Kanyonu ve Düden Şelalesi gibi doğal oluşumlar, doğaseverler için cazip noktalar.

Eğirdir Gölü ve Kovada Gölü Millî Parkı, göl çevresindeki doğal güzellikleri ve biyoçeşitliliği ile bilinmektedir (Bingöl, 2004: 4; Yılmaz, Erdinç ve Küçükali, 2013: 1049. Aktaran: Kahraman, 2018: 419-420).

2.1.5.3. Burdur İli

Burdur ili, Neolitik Dönem'den Osmanlı Dönemi'ne kadar birçok tarihî katmanı barındırmaktadır. Hacılar Höyüğü, Neolitik Dönem'e ait kalıntılarıyla ünlüdür. Ayrıca antik kentler arasında Moatra, Kormasa ve Mallos gibi yerleşimler bulunur. Bu kentler, çeşitli medeniyetlerin izlerini taşır. Selçuklu Dönemi'nden kalma yapılar arasında Ulu Cami, Dengere Camisi ve kervansaraylar dikkat çekmektedir. Burdur, doğal güzellikleriyle de tanınır. Burdur Gölü, çevresindeki doğal habitat kuş gözlemi için ideal bir alandır. Ayrıca bölgedeki höyükler ve tümülüsler hem tarih hem de doğaseverler için ilginç keşifler sunmaktadır (Bingöl, 2004: 5. Aktaran: Kahraman, 2018: 420).

2.1.5.4. Hatay İli

Hatay ili, tarihi boyunca birçok medeniyete ev sahipliği yapmıştır. Antakya Kalesi ve Titus Kaya Tüneli, bölgenin stratejik önemini ve tarihini yansıtır. Ayrıca, St. Pierre Kilisesi ve Habibineccar Camisi gibi yapılar, farklı dinlerin ve kültürlerin bir arada yaşadığı bölgenin hoşgörüsünü ve zenginliğini göstermektedir. Hatay, doğal güzellikleriyle de dikkat çekmektedir. Nur Dağları, bölgenin önemli doğal oluşumlarından biridir ve birçok doğa yürüyüşü ve keşif fırsatı sunar. Ayrıca Hatay'ın doğal plajları ve akarsuları, bölgenin turistik cazibesini artırmaktadır (Kahraman, 2018: 422-423).

2.1.5.5. Isparta İli

Isparta ili, antik kentleri ve Selçuklu ile Osmanlı dönemlerine ait yapılarıyla dikkat çeker. Pisidia Antiocheia ve Adada antik kenti, bölgenin tarihini keşfetmek için ideal alanlardır. Ayrıca Kubadabad Sarayı, Eğirdir Kalesi ve Selçuklu Dönemi'nden kalma eserler, şehrin zengin tarihini sergiler. Isparta, gül yetiştiriciliği ve halıcılığıyla ünlüdür. Gül bahçeleri, ziyaretçilere gül hasadı deneyimi sunar. Eğirdir Gölü ve Kovada Gölü Millî Parkı, doğal güzellikler açısından zengin alanlardır ve buralarda doğa yürüyüşleri, kamp ve göl aktiviteleri yapılmaktadır (Kahraman, 2018: 421).

2.1.5.6. Kahramanmaraş İli

Kahramanmaraş ili, Abdulhamid Han Camisi, Ulu Cami ve Meyremçil Kalesi gibi tarihî yapılarıyla dikkat çekmektedir. Bu yapılar, çeşitli dönemlerin mimari özelliklerini yansıtır. Ayrıca Tarihî Çeyhan Köprüsü, şehrin tarihine ışık tutar. Kahramanmaraş, doğal güzellikleriyle de öne çıkmaktadır. Bölgedeki dağlık alanlar ve akarsular, doğa yürüyüşleri ve piknikler için uygundur. Ayrıca ildeki çeşitli festivaller, yerel kültürü ve gelenekleri kutlama fırsatları sunar (Kahraman, 2018: 423).

2.1.5.7. Mersin İli

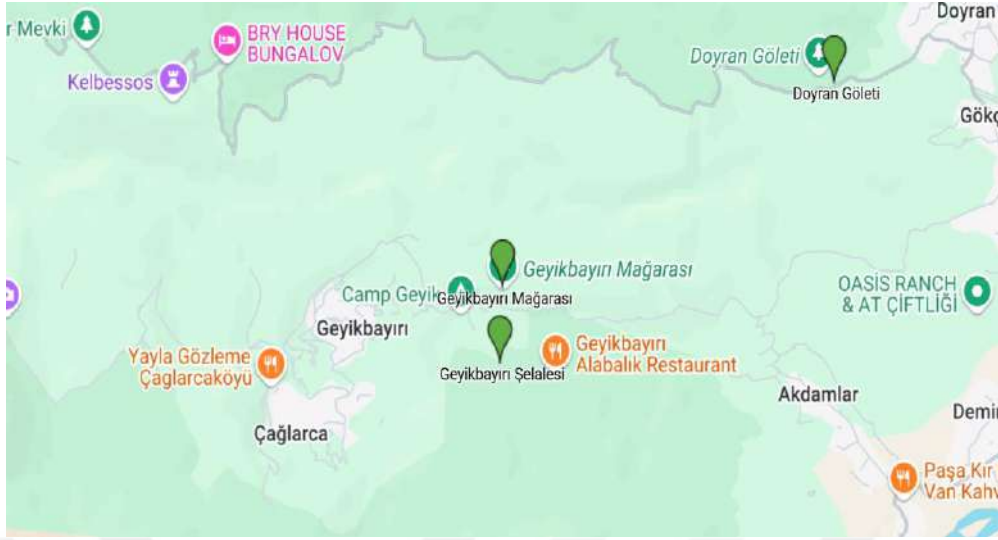
Mersin ili, Kilikya olarak bilinen tarihî bölgede yer almaktadır. Anamurium, Olba ve İbriogion gibi antik kentler, bölgenin tarihini yansıtır. Kleopatra Yolu ve Saint Paul Kuyusu gibi yapılar, Roma Dönemi'ne ait izler taşır. Cambazlı Kilisesi ve Eyüp Sultan Camisi de Orta Çağ'dan kalma önemli yapılar arasında yer almaktadır. Mersin; uzun sahil şeridi, mavi bayraklı plajları ve doğal limanları ile ünlüdür. Ayrıca tantuni ve cezerye gibi yöresel lezzetler, gastronomi turizmi açısından önemlidir. Bölgedeki doğal alanlar ve plajlar, deniz turizmi için cazip noktalar sunmaktadır (Kahraman, 2018: 421- 422).

2.1.5.8. Osmaniye İli

Osmaniye ili, birçok medeniyetin izlerini taşır. Kastabala antik kenti, Roma Dönemi'ne ait kalıntıları ile dikkat çeker. Gaffarlı'daki Taş Köprü ile çeşitli camiler, bölgenin tarihî mirasını yansıtır. Osmaniye, canlı yerel festivalleri ve geleneksel etkinlikleri ile tanınır. Ayrıca bölgenin doğal güzellikleri ve çeşitli etkinlikler, ziyaretçilere kültürel ve doğa deneyimleri sunmaktadır (Kahraman, 2018: 422).

2.1.5.9. Karaman ve Konya İli

Konya ve Karaman idari olarak İç Anadolu Bölgesi'nde yer almaktadır. Fakat bu illerdeki Derebucak Çamlık Mağaraları, Tınaztepe Mağarası (Konya); Manazan ve İncesu Mağaraları (Karaman) konum olarak Akdeniz Bölgesi içerisine girmektedir.

Harita 2.3: Geyikbayırı Mağarası.

Kaynak: <https://www.antalyagezirehberi.net/geyikbayiri-magarasi.html>, (Erişim Tarihi:10.09.2025).

2.2.3. Damlatas Mağarası – Antalya

Damlatas Mağarası, 1948 yılında liman inşaatında kullanılacak taş için ocak açılması sırasında bulunmuştur. Mağara, tarihi Alanya Kalesi'nin batı kıyısındadır. Mağaranın giriş kısmında 50 metrelik bir geçit vardır. Yüksekliği 15 metreyi bulan geçitten sonra silindirik bir boşluğa gelinir. Buradan mağaranın tabanına inilir. Mağara, sarkıtlardan damlamaya devam eden su damlaları nedeniyle Damlatas adını almıştır. Mağara, büyüleyici güzelliğinin yanı sıra astım hastalarına iyi gelen havasıyla da ünlüdür. Doktor kontrolünde mağarada belli bir süre oturarak 21 günlük tedavi kürü uygulayan hastalar vardır. Mağaranın havası yaz kış değişmez; sıcaklık 22 santigrat derece, rutubet yüzde 95, sabit basınç 760 mm'dir. Mağaranın havasında yüzde 71 azot, yüzde 20,5 oksijen, on binde 2,5 karbondioksit ve bir miktar radyoaktivite ile iyonlar bulunmaktadır (<https://www.alanya.bel.tr/S/567/Damlatas-Magarasi>, Erişim Tarihi: 17.06.2025).

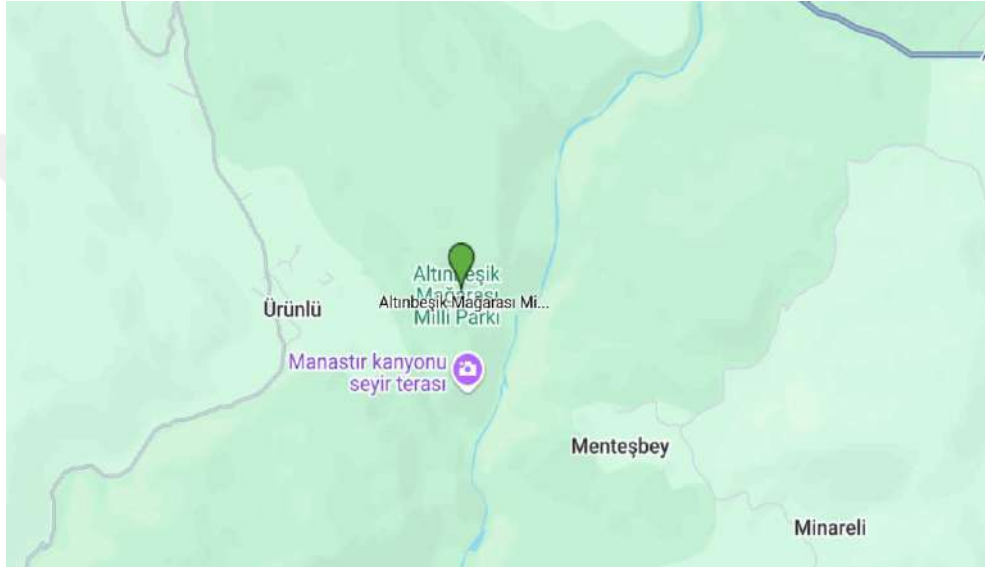
Harita 2.4: Damlatas Mağarası (Alanya).
Kaynak: Google Haritalar, (Erişim Tarihi: 17.06.2025).

2.2.4. Zeytintaşı Mağarası-Antalya

Zeytintaşı Mağarası, Antalya ili Serik ilçesi Akbaş Mahallesi sınırları içerisinde yer alan mağara 1997 yılında taşocağı işletmesi tarafından bulunmuştur. Gökçeler Mahallesi'nin güneyinde konumlanan mağara il merkezine 54, ilçe merkezine 16 km uzaklıktadır (Ceylan,2009: 223).

Jura-Kretase Dönemi'ne ait kireç taşı kayalar içerisinde gelişmiş olan Zeytintaşı Mağarası kuzeybatı-güneydoğu yönlü karstik bir mağaradır. Mağara yarıdan ve alttan geçirimsiz tabakaların akarsular tarafından yarılmasıyla askıda kalmış yarı aktif bir yapıdadır (Nazik, vd., 1999: 6-9-11). Birbirine bağlı iki kattan oluşan mağarasını uzunluğu üst kat 136, alt kat 97 metredir. Mağaranın toplam uzunluğu 233, derinliği 14 m'dir. Mağarayı çekici yapan en önemli özellik içerisinde oluşan traverten çökelleridir. Bunların içerisinde en yaygın olanlar sütunlar, sarkıt ve dikitlerdir. Mağara içerisinde ayrıca örtü damla taşları, spaghetti salonu olarak bilinen makarna sarkıtları, mağara iğneleri ve damlatas havuzları içeride yoğun bir şekilde görülmektedir. Zeytintaşı Mağarası'nın 14.2.2002 tarihinde 136 metre olan üst katı turizme açılmıştır (Ceylan, 2009: 233-234).

bazı noktalarda 15 metreye kadar derinleştği görülmektedir. İç kısımlarda yer alan traverten oluşumlarının en büyüğü ise 44 metre yüksekliğe sahiptir. Ayrıca mağaranın orta kesiminde doğal kayalardan meydana gelen bir köprü bulunmaktadır (<https://www.antalyagezirehberi.net/altinbesik-magarasi.html>, Erişim Tarihi: 18.03.2025). Biyoçeşitlilik açısından zengin özelliğe sahip olan Altınbeşik Mağarası 1997 yılında millî park olarak ilan edilmiştir (<https://ormana.bel.tr/>, Erişim Tarihi: 05.01.2023).

Harita 2.6: Altınbeşik Mağarası.

Kaynak: <https://www.antalyagezirehberi.net/altinbesik-magarasi>,
(Erişim Tarihi 29.09.2025).

2.2.6. Karain Mağarası-Antalya

Türkiye'nin en büyük mağaralarından biri olan Karain Mağarası, Antalya ili Döşemealtı ilçesi mahallelerinden olan Yağca Mahallesi'nde bulunmaktadır. Mağara il merkezine 27-30 km, ilçe merkezine 18,6 km uzaklıktadır (<https://antalya.ktb.gov.tr/TR-67529/karain-magarasi.html>, Erişim Tarihi: 31.07.2025).

Mağara, Torosların kalkerli yapısının etkisiyle oluşmuş karstik bir yapıya sahiptir. 3 ana boşluktan meydana gelen mağaranın en derin noktası 50 metreye kadar ulaşmakta ve iç yapısında sarkıtlar ile dikitler dikkat çekmektedir. Ayrıca mağara tabanında 11 metreyi bulan kalın bir kültür dolgu tabakası bulunmaktadır. Bu tabaka, bölgenin tarih boyunca kesintisiz olarak iskân edildiğini kanıtlamaktadır (Aykurt vd., 2022: 2-3).

Karain Mağarası, insanlık tarihinin en eski dönemlerine ışık tutan önemli arkeolojik kalıntılara ev sahipliği yapmaktadır. Yapılan kazı çalışmalarında Neandertal insanına ait olduğu bilinen dişler, çene kemiği ve bacak kemik kalıntıları gün yüzüne çıkarılmıştır. Bunun yanı sıra kazılarda Anadolu’da nesli tükenmiş su aygırı, aslan, fil ve zürafa gibi hayvanlara ait kemikler de bulunmuştur. Bu bulgular, mağaranın sadece arkeolojik açıdan değil aynı zamanda paleontolojik açıdan da önem taşıdığını ortaya koymaktadır (<https://antalya.ktb.gov.tr/TR-67529/karain-magarasi.html>, Erişim Tarihi: 31.07.2025).

Karain Mağarası’nın önünde bir göl olduğunu ve bu göl çevresinde bugün Anadolu’da yaşamayan fillerin, su aygırlarının ve gergedanların dolaştığını rahatlıkla söyleyebiliyoruz. Zira Karain kazılarından elde edilen fauna kalıntıları içinde fil, gergedan, su aygırı, yabani at, yabani keçi ve koyun, geyik, domuz, aslan, sırtlan ve panter gibi hayvanların fosil kemik kalıntılarına rastlanmıştır. Bu tür buluntular Prehistorik arkeoloji açısından mağara kazılarının ne kadar önemli olduğunun en güzel kanıtlarıdır (Taşkıran, 2018: 66).

1946 yılında Prof. Dr. Kılıç Kökten tarafından keşfedilen Karain Mağarası insanlık tarihindeki yerinden dolayı UNESCO Dünya Geçici Miras Listesi’ne girmeye hak kazanmıştır (<https://antalya.ktb.gov.tr/TR-67529/karain-magarasi.html>, Erişim Tarihi: 31.07.2025).

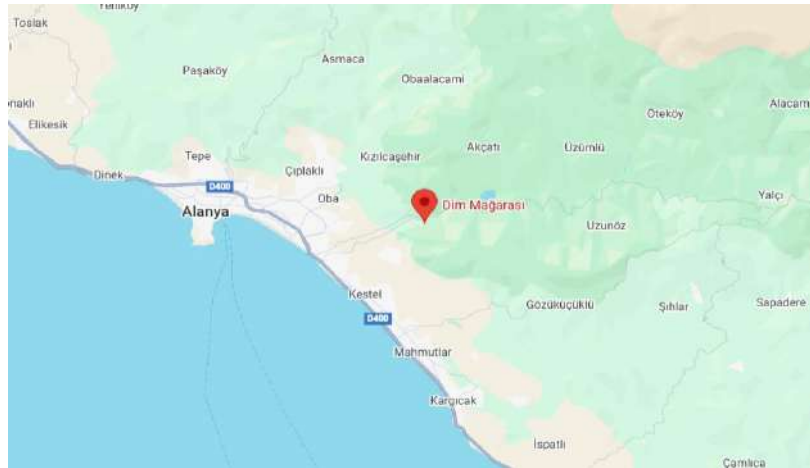

Harita 2.7: Karain Mağarası.
Kaynak: Google Harita, (Erişim Tarihi 29.09.2025).

2.2.7. Dim Mağarası-Antalya

Dim Mağarası, Antalya iline bağlı Alanya ilçesi Kestel beldesi Yaylalı Mahallesi sınırları içerisinde konumlanmıştır. Dim Mağarası Antalya merkeze 145, Alanya merkeze 11 km uzaklıkta yer almaktadır. Mağara, tarih ve tarih öncesi zamanlarda kullanılmasından dolayı “Gavurini” olarak adlandırılmış ve uzun zaman insanlar tarafından bu isimle bilinmiştir (Ceylan ve Demirkaya: 2011: 199). Yapılan araştırmalar sonucu mağaranın bir milyon yıl önce kireç taşı tabakalarının yağmur ve kar sularının erimesiyle oluştuğu tahmin edilmektedir. İç uzunluğu 410 metre olan mağaranın 360 metrelik kısmı ziyarete açık durumdadır. Mağara içerisi dört ana salondan oluşmaktadır. Bu kısımlarda sütun, sarkıt, dikit ve perde oluşumları görülmektedir. Mağaranın son kısmında küçük bir göl yer almaktadır (<https://www.hurriyet.com.tr>). 1986 yılında Maden Teknik Arama tarafından araştırması yapılan Dim Mağarası, 1998 yılında ziyarete açılmıştır (Ceylan ve Demirkaya: 2011: 199).

Ayrıca bu mağarada Türkiye’de ilk defa tespit edilmiş bir akrep türü *Iurus kadleci* bulunmaktadır. Türkiye’de varlığı bilinen aynı diğer üç türünden farklı olarak ince uzun yapısı, uzun yapılı parmakları ve kırmızımsı kahverengi renkleri sayesinde rahatlıkla ayırt edilebilir (Yağmur vd, 2011: 74).

Harita 2.8: Dim Mağarası.

Kaynak: Google Haritalar, (Erişim Tarihi: 21.04.2025).

2.2.8. Kocain Mağarası-Antalya

Kocain Mağarası, Antalya ili Döşeme altı ilçesine bağlı Ahırtaş ve Camili Mahallesi sınırları içine konumlanmıştır. Antalya il merkezine 45 km uzaklıkta olan Kocain Mağarası'nın uzunluğu 633, giriş ağzı 20, genişliği 75 ve tavan yüksekliği 80 metredir. İlk kez 1919 yılında keşfedilen mağaranın arkeolojik araştırmaları 1946 yılından sonra yapılmaya başlanmıştır. 1972 yılında speleolojik yönden ilk araştırma Dr. Temuçin Aygen ve Fransız ekip tarafından gerçekleştirilmiştir. Mağaranın en büyük özelliği büyüklüğü 20 metreyi bulan dev sarkıt ve dikitleri bünyesinde barındırmasıdır. Kocain Mağarası, içerisinde barındırdığı anıtsal değerde olan dev sarkıt ve dikitleriyle tabiat tarih öncesi buluntuları ve okunabilen yazıtlarıyla ülkemizin en önemli mağaralarından bir tanesidir. Prehistorik Dönem'den Bizans Dönemi'ne kadar bölge arkeolojisine ışık tutan mağaranın okunabilen yazıtlarından Erken Hıristiyanlık Dönemi'nde de dinsel bir önemi olduğu anlaşılmaktadır ([KOCAİN MAĞARASI | Kültür Portalı](#), Erişim Tarihi: 17.04.2025).

Harita 9: Kocain Mağarası.

Kaynak: Google Haritalar, (Erişim Tarihi: 21.04.2025).

2.2.9. Gilindire Mağarası-Mersin

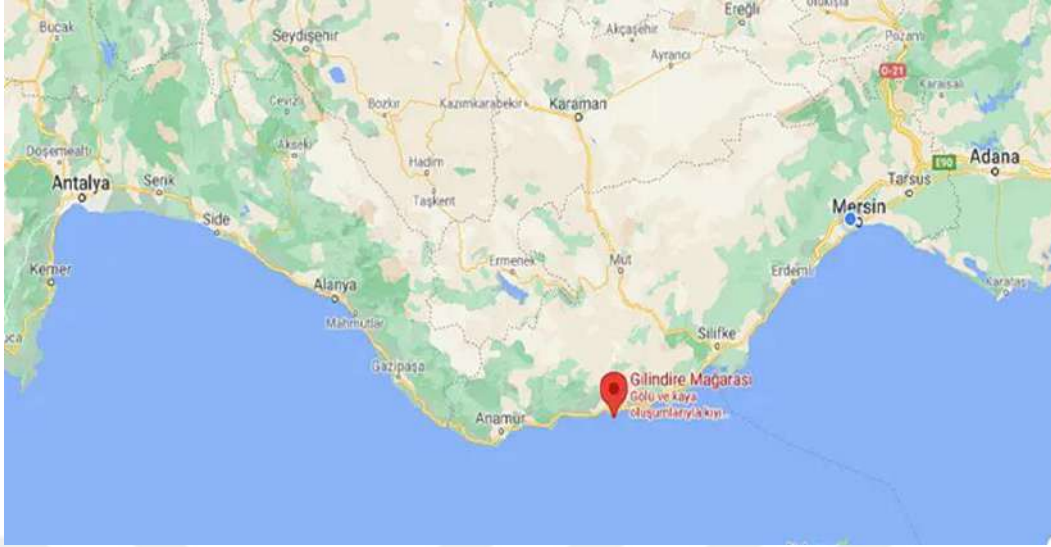
Gilindire (Aynalıgöl) Mağarası, Orta Toros karst kuşağının güneyinde yer alan bir alçalım veya denizel boğulma bölgesinde konumlanmıştır. Mağara, İçel (Mersin) ilinin batısında, Aydınçık ilçesinin 7,5 kilometre doğu ve güneydoğusunda, dalgaların aşındırması sonucu oluşmuş dik bir falez üzerinde yer almaktadır (Kocabıyık, 2020).

Mağara, Kambriyen Dönemi'ne ait kireç taşı ve dolomitik kireç taşlarının bulunduğu, farklı yönlerde uzanan fay hatlarına bağlı olarak gelişmiştir. Gilindire

Mağarası, oluşumu ve gelişimi açısından çok dönemli ve çok kökenli bir yapıya sahiptir (Kocabıyık, 2020: 149). Jeomorfolojik oluşumu ve gelişimi açısından çok dönemli ve çok kökenli bir yapıya sahip olan Gilindire Mağarası, Kambriyen Dönemi'ne ait dolomit ve kireç taşı litolojisi içinde gelişmiş olup speleoloji (mağara bilimi) alanında ulusal ölçekte literatüre geçmiş son derece önemli bir mağaradır (Özşahin ve Kaymaz, 2014: 148). Gilindire Mağarası, toplam 555 metre uzunluğunda olup yatay doğrultuda gelişmiş bir mağaradır. Akdeniz'in kıyısında, doğal güzelliğiyle dikkat çeken bir koyun hemen yanında yer almaktadır. Mağara içinde farklı türlerde zengin damla taş oluşumları bulunmaktadır. Girişten itibaren görülen bu oluşumlar, mağaranın sonunda yer alan büyük bir göl çevresinde en etkileyici hâlini alır. Gölün kenarında bulunan sarkıt, dikit, sütun, perde ve duvar şekilli damla taşlar ile mağara iğneleri, zamanla adacıklar oluşturarak mağaraya kendine özgü bir görünüm kazandırmıştır (Atsan ve Çetinsöz, 2019: 266).

Gilindire Mağarası'nın dikkat çeken bir diğer yönü, antik dönemlerde de biliniyor ve kullanılıyor olmasıdır. Mağara içinde ele geçirilen, geç Neolitik Dönem'e tarihlenen seramik parçaları, bu alanın tarihsel süreçte insanlar tarafından ziyaret edildiğine işaret etmektedir. Ayrıca mağarada bulunan tatlı su kaynağından yararlanmak amacıyla bölgedeki küçük limana demirleyen gemilerle bağlantılı olabileceği düşünülmektedir (Atsan ve Çetinsöz, 2019: 266).

Ulusal bir gazete haberine göre, Mersin'in Aydıncık ilçesinde yaklaşık 15 yıl önce keşfedilen ve 11 bin yıllık geçmişe sahip olan Gilindire Mağarası, 2013 yılında Tarım ve Orman Bakanlığı tarafından Gilindire Tabiat Anıtı olarak, 2021 yılında ise Tabiat Parkı olarak ilan edilmiştir. Mağarada yürütülen çevre düzenleme çalışmaları kapsamında giriş alanı, yürüyüş yolları, basamaklar, seyir noktaları ve aydınlatma sistemleri tamamlanmış; böylece mağara yeniden turizme kazandırılmıştır (<https://www.hurriyet.com.tr/gundem/15-yil-once-kesfedilmisti-gilindire-magarasi-ziyaretcilere-acildi-42472953>, Erişim Tarihi: 05.06.2024).

Harita 2.10: Gilindire Mağarası.

Kaynak: (Özcan, 2021).

2.2.10. Cennet-Cehennem Mağarası-Mersin

Mersin'in Silifke ilçesine 25 kilometre uzaklıkta yer alan Cennet ve Cehennem obrukları, geniş ve derin kayalık çukurlardan oluşan doğal oluşumlardır. Binlerce yıl boyunca yer altı sularının kireç tabakasını aşındırması sonucunda tavanları çökmüş bu çöküntüler, Antik Çağ'dan itibaren kutsal sayılmıştır (<https://www.kulturportali.gov.tr/turkiye/mersin/gezilecekyer/cennet-ve-cehennem-obruklari>, Erişim Tarihi: 03.03.2025).

Cennet Obruğu, elips biçiminde geniş bir ağıza sahip olup 70 metre derinliğinde, dipte büyük bir mağara ve içinde küçük bir kilise bulunur; yaklaşık 450 basamakla inilen bu kilise, 5. yüzyıla tarihlenir ve fresklerle süslenmiştir (<https://www.turkishmuseums.com/museum/detail/2161-mersin-cennet-cehennem/2161/1>, Erişim Tarihi: 03.03.2025). Bu kilisenin gizli ibadet yapmak amacıyla yapıldığı tahmin edilmektedir. Mağaranın da dibinden bir akarsu geçmektedir. Suyun şırıış şırııl akan sesinden ve zamanında ölülerin buraya atılmasından kaynaklı mağaraya bu isim verildiği düşünülmektedir. (Doğanay ve Zaman, 2024: 118). Cehennem Obruğu ise daha küçük çaplı ve dik yapısıyla zor erişilen bir çukurdur. Mitolojide bu çukurlar, tanrı Zeus'un devleri yerin derinliklerinde tutsak ettiği yer olarak anlatılır. Cennet Obruğu'nun yakınında yer alan Zeus Tapınağı, Hellenistik Dönem'de inşa edilmiş, daha sonra kiliseye çevrilmiş ve

mağaralarla çevrili doğal bir ortamda yer almaktadır (<https://www.turkishmuseums.com/museum/detail/2161-mersin-cennet-cehennem/2161/1>, Erişim Tarihi: 21.03.2025).

Harita 2.11: Cennet-Cehennem Mağaraları.

Kaynak: Google Haritalar, 2025, (Erişim Tarihi 29.09.2025).

2.2.11. Astım Mağarası-Mersin

Astım Mağarası, Mersin ili Silifke ilçesi Narlıkuyu Mahallesi Cennet ve Cehennem obruklarının 600 metre kuzeybatısında yer almaktadır. Antalya merkeze 86, Silifke ilçesine 23 km uzaklıkta olan mağaranın oluşumu 3. Jeolojik zamandır. Derinliği 15 metre olan mağaranın uzunluğu 200 metreyi bulmaktadır. Mağara içerisinde silis minerali birikimiyle oluşmuş ilginç şekilleri olan dev sarkıt ve dikitler vardır. Mağara içerisine spiral şeklinde merdivenden inilmektedir. Mağaranın astım hastalığına şifa olduğu bilinmektedir. Ayrıca mağara dışarısındaki ağaçlara ve çalılara bez bağlanmasından dolayı dilek mağarası olarak da bilinmektedir (<https://muze.gov.tr/muze-detay?SectionId=AST01&DistId=MRK>, Erişim Tarihi: 15.03.2025).

Narlıkuyu köyü içinden ayrılan asfalt yolla mağaraya ulaşılır (Cennet mağarasının 300 metre batısındadır). Arkeolojik sit alanları listesinde yer almaktadır (Akdağ, 2014: 184).

2.2.12. Ashabıkehf Mağarası-Mersin

“Ashabıkehf” ifadesi Arapça kökenlidir; "kehf" kelimesi mağara veya sığınak anlamına gelirken "ashab" ise arkadaşlar ya da dostlar demektir. Bu nedenle “ashabıkehf”, mağara arkadaşları olarak bilinmektedir. Hem Müslümanlar hem de Hristiyanlar tarafından kutsal kabul edilen bu isim, yüzyıllardır çeşitli efsanelerle anılmaktadır. Halk arasında bu mağara genellikle “Yedi Uyurlar Mağarası” adıyla tanınır (Dural, 2020).

Mersin'in Tarsus ilçesinde bulunan Ashabıkehf Mağarası ise halk arasında en çok kabul gören yerlerden biridir. Bu mağara, kayaların oyulmasıyla oluşmuş olup 10–15 basamakla inilen bir yapıya sahiptir. Yaklaşık 300 metrekare genişliğinde olan mağaranın tavan yüksekliği 10 metre civarındadır. İçeride üç ayrı bölüm bulunmaktadır. Mağaranın hemen yanında, Osmanlı padişahı Sultan Abdülaziz tarafından 1873 yılında inşa ettirilen üç şerefeli bir mescit yer alır (Dural, 2020).

Mağaranın üzerine, 1873 yılında Sultan Abdülaziz tarafından bir cami inşa ettirilmiş, daha sonra bu camiye üç şerefeli bir minare eklenmiştir. Kur'an-ı Kerim'de Kehf Suresi'nde bahsi geçen bu mağara, hem Müslümanlar hem de Hristiyanlar tarafından kutsal kabul edilmektedir (<https://mersin.ktb.gov.tr/TR-73460/magaralar.html>, Erişim Tarihi: 04.02.2025).

Harita 2.12: Ashabıkehf Mağarası.

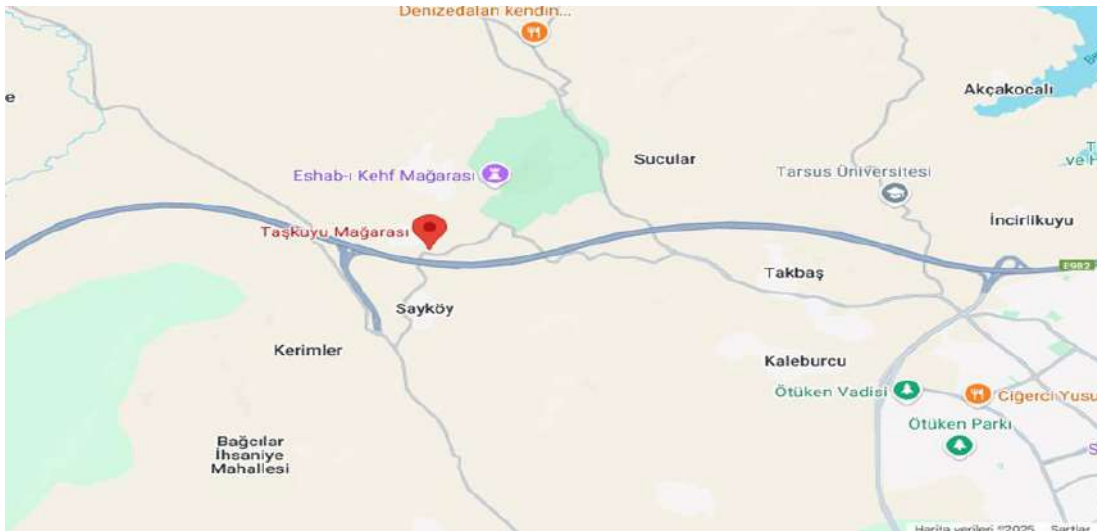
Kaynak: (Doğanay, 2025).

2.2.13. Taşkuyu Mağarası-Mersin

Tarsus'un yaklaşık 10 kilometre kuzeybatısında yer alan Taşkuyu Mağarası, Permo-Karbonifer Dönem'e ait mermerler ile üzerini örten Miyosen Dönemi kireç taşlarının birleşim noktasında oluşmuştur. Deniz seviyesinden 214 metre yüksekte bulunan mağaranın toplam uzunluğu 470 metredir (<http://www.tarsus.gov.tr/taskuyu-magarasi1>, Erişim Tarihi: 15.12.2024).

Taşkuyu Mağarası, birbirine bağlı bir dizi galeriden oluşmaktadır. Bu galerilerde sarkıt, dikit, sütun, duvar ve perde şeklinde damla taşları ile örtü damla taşları ve çeşitli doğal havuzlar gibi etkileyici oluşumlar görülür. Ayrıca Türkiye'de mağaralarda nadiren rastlanan egzantirikler (alışılmadık şekillerde oluşmuş yapılar) ve mağara inceleri de burada bulunmaktadır (<https://mersin.ktb.gov.tr/TR-73460/magaralar.html>, Erişim Tarihi: 04.02.2025).

Taşkuyu Mağarası'nın turizme kazandırılması amacıyla Tarsus Belediyesi tarafından hazırlanan proje, 13 Aralık 2012 tarihinde Adana Çevre ve Şehircilik Müdürlüğü Tabiat Varlıklarını Koruma Komisyonu tarafından onaylanmıştır. Tarsus'un en çok ziyaret edilen kutsal yerlerinden biri olan Eshabıkehf Mağarası'nın yaklaşık 1 kilometre güneybatısında bulunan mağara, Çukurova Kalkınma Ajansı'nın desteğiyle Tarsus Belediyesi tarafından 26 Aralık 2014 tarihinde ziyarete açılmıştır (<https://mersin.ktb.gov.tr/TR-73460/magaralar.html>, Erişim Tarihi: 04.02.2025).

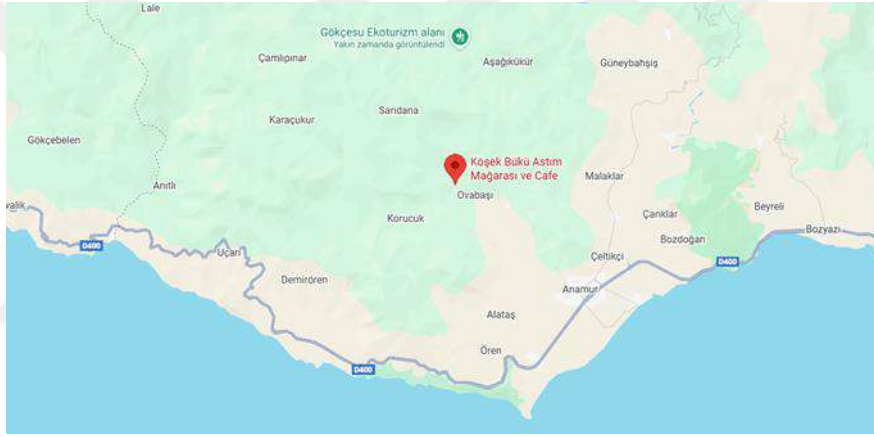

Harita 2.13: Taşkuyu Mağarası.

Kaynak: GoogleHaritalar, 2025 (Erişim Tarihi 29.09.2025).

2.2.14. Köşek Bükü Astım Mağarası – Mersin

Köşek Bükü Astım Mağarası, Anamur İlçesi'nin 9 km. kuzeybatısında, Ovabaşı Mahallesi'nde yer almaktadır. Mağara 500 m²'lik alana sahiptir. Mağaranın 2000 yıllık bir geçmişe sahip olduğu anlaşılmaktadır. Mağaranın astım hastalığına iyi geldiği bilinmektedir. Nem oranı % 80, hacim basıncı 762 mm. ve sıcaklığın 18 °C olduğu Köşekbükü Mağarası 3 bölümden meydana gelmiştir. Birinci bölümünün adı Huzur, ikinci bölümünün adı Şifa, üçüncü bölümünün adı Dilek'tir. Birinci bölümde basınç; 761.5 mm., ikinci bölümde basınç 760 mm., sıcaklık 18 °C, rutubet % 80'dir. Üçüncü bölümde basınç 762 mm. olup, sıcaklık 18.2 °C, rutubet % 82'dir (<http://www.anamur.gov.tr/kosekbuku-magarası>, Erişim Tarihi: 20.05.2025).

Harita 2.14: Köşek Bükü Astım Mağarası.
Kaynak: Google Haritalar, (Erişim Tarihi: 20.05.2025).

2.2.15. Damlatış Mağarası-Adana

Adana ilinin Saimbeyli ilçesine bağlı Himmetli Mahallesiher sınırlarında yer alan Damlatış Mağarası, Akdeniz Bölgesi'nde, 1100 metre rakımda konumlanmıştır. Toplam uzunluğu 165 metre olan mağara, giriş seviyesinden itibaren en derin noktasında -22 metreye ulaşmaktadır. Karstik yapısıyla dikkat çeken mağara, jeolojik oluşumu, damla taş ve akma taş zenginliği ile hem bilimsel hem de turistik açıdan önemli bir doğal oluşumdur.

Damlatış Mağarası, kuzey-güney yönünde uzanan bir kırık hattı boyunca Üst Jura-Alt Kretase Dönemi'ne ait kireç taşlarında oluşmuştur. Mağara, Göksu Nehri'nin 600 metre kotundaki karst taban seviyesinden yaklaşık 500 metre daha yüksekte, 1100

metre kotunda yer alır. Giriş kısmı 10 metre genişliğinde ve 2,5 metre yüksekliğindedir. Girişten yaklaşık 10 metre içeride traverten duvarlar ve akma taş ile oluşmuş sütunlar yer alır. Bu bölüm, define avcılarının sıkça kazı yaptığı alandır. Mağaranın ilerleyen 40 metrelik kısmında blok taşlar, duvar damla taşları ve sütunlar görülür. Ardından, daha yoğun damla taş ve akma taşların bulunduğu ikinci salona geçilir. Bu geniş bölüm, 10 metre tavan yüksekliğine sahiptir ve sarkıt, dikit, sütun grupları ile dikkat çeker. Bu alandan, -3 m ve -10 m derinlikteki alt galeriye bağlanan bir baca bulunur. Eğimi yaklaşık 30 derece olan, akma taşlarla kaplı bir yüzeyden geçilerek mağaranın son bölümüne ulaşılır. Bu bölümde tavan yüksekliği 8 m, genişlik ise 4 m'dir ve girişe göre en yüksek noktadır (3 m). İleriye doğru tamamen traverten çökellerle kaplı olduğundan ilerlenememiştir. Ayrıca mağaranın ana galerisinin altında, -22 metre derinliğe ulaşan ve kuzey-güney doğrultusunda uzanan başka bir galeri daha yer alır. Bu bölüm de damla taş, sarkıt ve dikitlerle süslüdür ([http://tayprojesi.org/Magara.fm\\$Retrieve?MagaraNo=12592&html=cave_detail_t.html&layout=web](http://tayprojesi.org/Magara.fm$Retrieve?MagaraNo=12592&html=cave_detail_t.html&layout=web), Erişim Tarihi: 16.04.2025).

Damlataş Mağarası'nın oluşumu, Pliyosen Dönemi sonlarında başlayan ve kuzey-güney doğrultulu bir fay boyunca gelişen tektonik hareketlere bağlıdır. Bu fay, mağaranın bulunduğu Meydancık Yaylası'nın oluşumunda da etkili olmuştur. Yayla, geçmişte bir polye (kapalı karstik çukur) olarak tanımlanabilir. Kuvaterner Dönemi boyunca yaşanan buzul çağları ve deniz seviyesi değişimleri, kara içlerindeki akarsu sistemlerini derinden etkilemiş; vadilerin hızla yarılmasına neden olmuştur. Özellikle Messiniyen krizinde (Üst Miyosen) Akdeniz'in kuruması, mağara gelişimini etkileyerek karst sistemlerinin parçalanmasına yol açmıştır. Vadilerin derinleşmesi, daha önce aktif olan mağara sistemlerinin askıda kalmasına neden olmuştur. Başlangıçta yer altı su seviyesine bağlı olarak gelişen mağara, zamanla vadoz ve ardından fosil hâle gelmiştir. Tüm bu süreçler göz önüne alındığında mağaranın Pliyosen sonu ile Pleyistosen başı arasında gelişmeye başladığı söylenebilir ([http://tayprojesi.org/Magara.fm\\$Retrieve?MagaraNo=12592&html=cave_detail_t.html&layout=web](http://tayprojesi.org/Magara.fm$Retrieve?MagaraNo=12592&html=cave_detail_t.html&layout=web), Erişim Tarihi: 16.04.2025).

Harita 15: Damlataş Mağarası.

Kaynak: Google Haritalar, (Erişim Tarihi 29.09.2025).

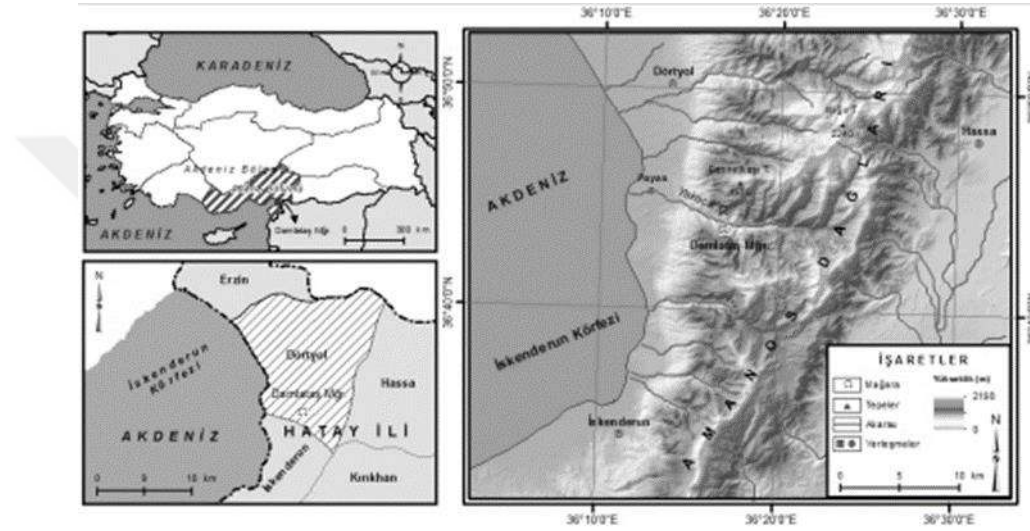
2.2.16. Damlataş (Sincan) Mağarası-Hatay

Sincan Damlataş Mağarası, Hatay ili sınırlarında yer almakta olup Payas ilçesine 11 km, Dört Yol ilçesine ise 21 km mesafededir. Ulaşım stabilize yol ile sağlanmaktadır. Jeolojik araştırmalar sonucunda mağaranın yaklaşık 120 milyon yıllık bir geçmişe sahip olduğu belirlenmiştir. Yaklaşık 150 metre derinliğe ve 400 metre uzunluğa sahip olan mağara, bünyesinde çeşitli boyutlarda sarkıt ve dikt oluşumları barındırmaktadır. Doğal ve tarihî özellikleri bakımından dikkat çeken mağara, ziyaretçilere açık olup turizm açısından da önemli bir potansiyele sahiptir (<https://hatay.bel.tr/sincan-magarasi>, Erişim Tarihi: 17.05.2025).

Damlataş Mağarası, Karadağ kireç taşı olarak tanımlanan Üst Jura–Alt Kretase yaşlı dolomitik kireç taşı ve dolomit litolojisi içerisinde gelişmiş bir karstik yapıdır (Herece, 2008. Aktaran: Özşahin, 2014: 17). Yaklaşık 500 metre kalınlığa sahip olan bu jeolojik birim, bej ve açık gri renk tonlarında, masif tabakalı ve hafif rekristalize bir yapı sergilemektedir. Yatay düzlemde "S" harfini andıran bir morfolojiye sahip olan mağara, farklı salonlar arasında belirgin kot farklarıyla geçişlerin gözlemlendiği bir yapıya sahiptir. Fosil mağara özelliği taşıyan Damlataş Mağarası, dört ana salondan oluşmaktadır. Mağaraya 1,7 metre yüksekliğinde ve 1,5 metre genişliğinde bir giriş kapısından girilmektedir. Girişin ardından ana ve en geniş salonuna ulaşmak için 10,3 metre uzunluğunda ve 2,5 metre yüksekliğinde bir koridordan geçilmektedir. Bu geçit,

özellikle perde benzeri oluşumlar ve soğan biçimli damlataş yapıları bakımından oldukça zengindir (Özşahin, 2014: 21-22).

Damlataş mağarası günümüzde turizme açılmış bir mağara olmasına rağmen, muhtemelen beklenen sayıda turist ziyaretine gerçekleşmediğinden atıl bir halde bulunmaktadır. Bu nedenle hem mağara dışına döşenmiş, hem de mağara içine döşenmiş ahşap merdivenler ile ışıklandırma sistemi günümüzde bozuk ve yıpranmış bir şekildedir (Özşahin, 2014: 25).

Harita 2.16: Damlataş Mağarası.

Kaynak: (Özşahin, 2014).

2.2.17. Beşikli Mağarası - Hatay

Hatay'ın Samandağ ilçesindeki Çevlik Örenyeri yakınında yer alan Beşikli Mağara, Roma Dönemi'ne ait en geniş ve iyi korunmuş kaya mezar komplekslerinden biridir. İçerisinde taş duvarlarla ayrılmış 12 mezar bulunan mağara, sütunlar, kemerler ve taş merdivenlerle birbirine bağlanan mimari bölümleriyle dikkat çeker. Taş işçiliği ve süslemeleri dönemin estetik anlayışını yansıtan bu yapı, yaklaşık 100 metre yakınında yer alan ve sel sularını yönlendirmek amacıyla İmparator Vespasian tarafından MS 69 yılında inşasına başlanan Titus Tüneli ile birlikte, Roma'nın mühendislik ve mezar mimarisi açısından önemli örneklerini sunar. Bu yapılar, bölgenin tarihî ve kültürel mirasına ışık tutan değerli arkeolojik kalıntılar arasında yer almaktadır. (<https://www.kulturportali.gov.tr/turkiye/hatay/gezilecekyer/titus-tuneli-ve-besikli-magara>, Erişim Tarihi: 10.09.2025).

Beşikli Mağara'nın mimarisi, özenle tasarlanmış bir mezar kompleksi niteliğindedir. Ön giriş mekânı üç girişli, dört sütunlu bir cepheye sahip olup tavanı kabartma sarmaşık ve istiridye motifleriyle süslenmiştir. Batı duvarı ve tabanında mezar yatakları yer alırken, mekân doğu ve kuzeydeki iki büyük odaya açılmaktadır. Doğu odada tabanda 23, duvarlarda ise arcosolium tipi yedi mezar yatağı bulunmaktadır; tavanları tonoz nişli biçimde işlenmiştir. Merkezde İyon düzenine ait kısmen korunmuş sütunlar ve haç motifli sütun başlıkları dikkat çeker. Bu odanın kuzeybatı köşesinden açılan küçük odada beşik tonozlu iki niş ile baldahin şeklinde tasarlanmış, iki sandukalı lahit yer alır. Lahitlerin çevresinde sütunlar ve beşik kemerli penceremsi boşluklar bulunur. Odanın kapı dışında kalan duvarları ve tabanı da mezarlarla doludur. Kuzeydeki odada ise taban ve duvarlara yerleştirilmiş toplam 52 mezar tespit edilmiş, bu mezarların kaplama taş plakalarla örtüldüğü anlaşılmıştır (Sungur, 2020).

Harita 2.17: Beşikli Mağarası.

Kaynak: GoogleHaritalar, (Erişim Tarihi 29.09.2025).

2.2.18. Hassa Lav Tüpü Mağaraları

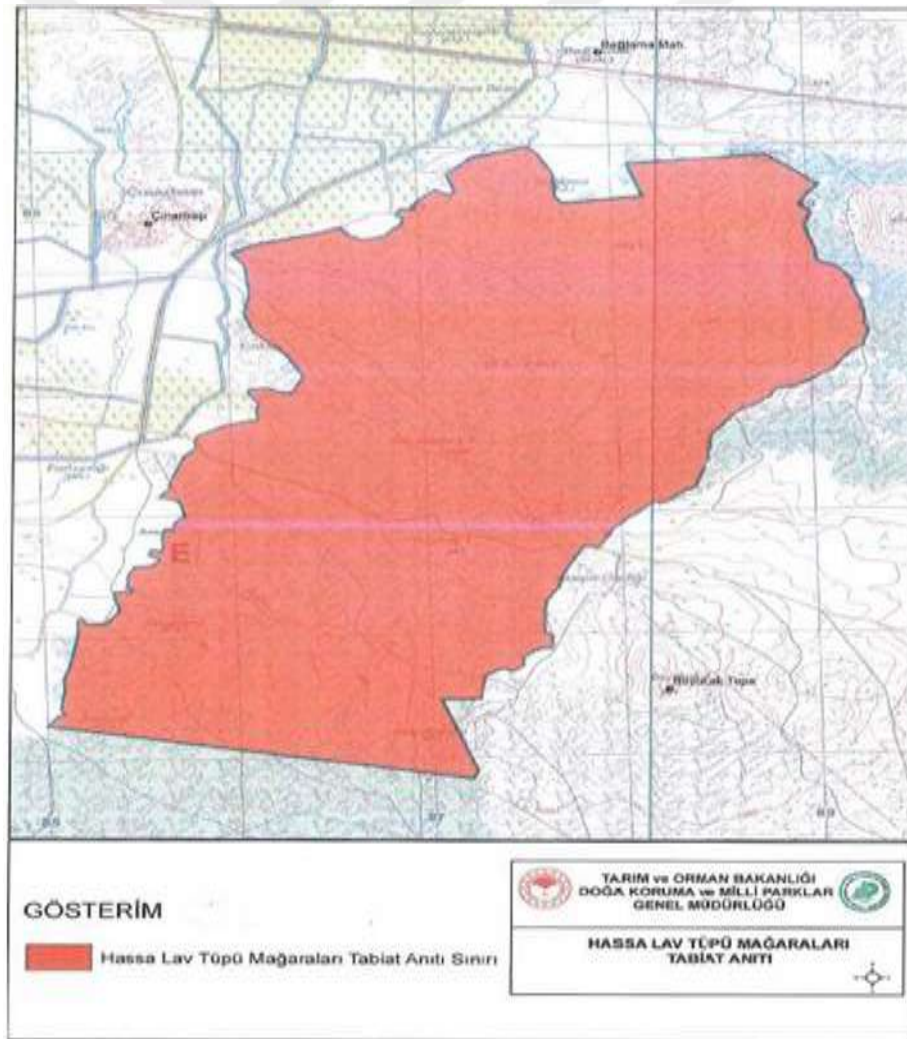
Yalağın Deliği veya Hassa Mal Deliği Lav Tüpü Mağarası, Hatay ilinin Hassa ilçesi sınırlarında yer alan ve Türkiye’de keşfedilen ilk lav tüpü mağarası olma özelliğini taşıyan önemli bir jeolojik oluşumdur. Toplam uzunluğu 243 metre olan mağara, iki galeriden oluşmakta olup yaklaşık 60. metresinde bataklık bir alan bulunmaktadır. Bu özellikleriyle mağara hem bilimsel araştırmalar hem de turizm açısından dikkat çekici bir yapıya sahiptir.

(https://tr.wikipedia.org/wiki/Yala%C4%9F%C4%B1n_Deli%C4%9Fi,

Erişim

Tarihi:18.12.2024).

Doğa Koruma ve Millî Parklar Genel Müdürlüğü Mağara Koruma Şube Müdürü Selim Erdoğan, AA muhabirine yaptığı açıklamada şunları aktarmıştır: “Hassa civarında buraya Leçelik mevkisindeki 'Mal Deliği' deniliyor. Biz de mağarayı 'Hassa Mal Deliği Lav Tüpü Mağarası' olarak kayıtlara geçirdik. Mağara genişliği yer yer 12-13 metreyi buluyor. İçeride rahatlıkla yürünebiliyor. Fakat burası çok gevşek malzemeden oluşmuş, birkaç yerinde de çökme meydana gelmiş. İçeride düşme tehlikesi yüksek olan bloklar da var. Bunun için mağara içerisine kesinlikle vatandaşların tek başına girmemesi gerekir. Can güvenliği açısından son derece riskli.” (Erdoğan, 2016).

Harita 2.18: Hassa Lav Tüpü Mağarası.

Kaynak: [Hassa Lav Tüpü Mağarası Tabiat Anıtı Tescil İlanı](#), (Erişim Tarihi 18.12.2024).

2.2.19. İnsuyu Mağarası-Burdur

İnsuyu Mağarası, İnsuyu mağarası, Türkiye'nin en önemli karst bölgesi olan Toros Dağları'nın batı kesiminde ve Burdur ilinde yer alır. (Taşdelen, 2018, 795) Burdur'a 13 km uzaklıkta bulunan mağara 1965 yılında Türkiye'de turizme açılan ilk mağaradır. İnsuyu Mağarası karstik yapının erimesi ve aşınması sonucu oluşmuştur. 597 metre uzunluğa sahip olan mağaranın en geniş alanı 80 metredir. Mağara içerisinde muhtelif yerlere açılan delhizler delhizlerde bulunan göller (9 adet) ve sarkıt-dikitler bulunmaktadır (<https://burdur.ktb.gov.tr/TR-155484/insuyu-magarasi.html>, Erişim Tarihi: 02.02.2025).

Mağara tabanından geçen karstik kaynaklı bir akarsu bulunmaktadır. Bu suyun şeker hastalarına şifa verdiği görüşü vardır (Doğanay, 2024: 116).

İnsuyu Mağarası, Kültür ve Turizm Bakanlığı tarafından 1976 yılında birinci derece doğal sit alanı ilan edilmiştir (<https://burdur.ktb.gov.tr/TR-155484/insuyu-magarasi.html>, Erişim Tarihi: 02.02.2025).

Harita 2.19: İnsuyu Mağarası.
Kaynak: Google Haritalar, (Erişim Tarihi: 03.04.2025).

2.2.20. Zindan Mağarası-Isparta

Isparta ili Aksu ilçesinde bulunan mağara il merkezine 65 ilçe merkezine 1 km uzaklıktadır. Yapısal olarak geniş ve olan mağara Üst Retyen yaşlı Karaçam

formasyonu içinde, kuzey-güney doğrultulu bir fay hattı boyunca oluşmuştur (Bozcu, 2007: 54).

Batı Toroslarda konumlanan mağarada katmanlı, breşik dolomitik ve oolitlik kireçtaşıdan oluşan kayalar hâkimdir. 8 metre yüksekliğe 765 metre uzunluğa sahip olan Zindan Mağarası'nın içerisinde sarkıt-dikitler, yer altı deresi, küçük kanyonlar ve damla taşları bulunmaktadır. Arkeolojik açıdan zengin olan mağaranın giriş bölümünde Roma Dönemi tanrılarından Eurymedon'a adanmış hava tapınağı, son bölümde ise mozaik Roma hamam kalıntıları bulunmaktadır. 1980 yılında Maden Teknik Arama tarafından çevre düzenlemeleri yapılan mağara turizme açılmıştır. 1988 yılında ise doğal ve arkeolojik sit alanı olarak tescillenmiştir (Bozcu: 2007: 54).

Harita 2.20: Zindan Mağarası.

Kaynak: bing.com/maps, (Erişim Tarihi 29.09.2025).

2.2.21. Tınaztepe Mağarası-Konya

Tınaztepe Mağarası, Konya'nın Seydişehir ilçesinde Konya-Antalya karayolunun kenarında yer alır. 3 belirgin gelişim katı vardır. Toplam uzunluğu 1015 metre olan orta bölüm veya Büyük Tınaztepe Mağarası 2002 yılında turizme açılmıştır. Buna karşılık altta bulunan Tınaztepe Düdeni, geniş bir bölgenin yüzey sularını toplayarak, yer altından daha doğuda bulunan Suğla Gölü'ne boşlamaktadır. Görünümleri son derece güzel damlataşlar ve göllerle kaplı olan mağara ve mağara önünde bulunan düden, mağara girişindeki küçük şelale ve geniş dev kazanlarındaki göller ve doğal çevrenin insanı büyüleyen güzelliği; Tınaztepe Mağara Sistemi'ni, mağara ve doğa turizmi açısından son derece cazip hale getirmiştir (Nazik, 2008: 103).

1968 yılında Fransız bilim adamı Michel Bakalowich tarafından; ilk olarak bulunan Seydişehir Tınaztepe mağarası ve çevresi özgün karstik oluşumu ve içinde barındırdığı çok sayıda jeosite, Türkiye'nin ender güzellikteki yerleri arasında yer almaktadır. Doğal anıt konumunda yer alan mağara karstik aşınım ve birikim şekillerinin bir arada görülebileceği açık hava müzesi konumundadır (Bozyiğit ve Meydan, 2017: 1133).

Harita 2.21: Tınaztepe Mağarası.

Kaynak: negordum.com, (Erişim Tarihi 29.09.2025).

2.2.22. Yerköprü Mağarası-Konya

Yerköprü Mağarası, Konya ili Hadim ilçesi sınırlarında yer almaktadır. İsmi yakınlarında bulunan şelaleden alan mağara Konya iline 110 km, hadim ilçesine 23 km uzaklıktadır. Mağara aktif karstik mağaralardandır. Mağara, Göksu Nehri'nin kollarından olan Karasu Nehri'nin sularının 20 metreden döküldüğü Yerköprü Şelalesi ile bağlantılıdır. Oluşum süreci devam eden mağaranın yaklaşım uzunluğu 500 metre civarındadır. Mağara içi geniştir ve yüksekliği 20 metreyi bulmaktadır (TMMOB Jeoloji Mühendisleri Odası, 2021: 46).

Bu mağaraların oluşumları şu şekildedir: Bir akarsuyun yeraltına daldığı bir düden ile tekrar yüzeye çıktığı nokta arasındaki yeraltı akarsu yatağı bazı durumlarda insanların ve hatta araçların geçmesine uygun bir genişlikte olabilir. Buna doğal tünel adı verilir. Bu doğal tünellerin oluşumu bir yeraltı kapması ile açıklanmak istenmiştir. Bu çeşit yeraltı kapmaları karstlaşmaya uğramış, sahadaki akarsuların var olan seviye

farkları ile ilgili olarak oluşur. Daha yüksek seviyede bulunan bir akarsu karstlaşma sonucunda vadi tabanında düdenlerin gelişimi dolayısıyla yeraltına geçtiği zaman daha alçak seviyedeki bir akarsuya en kısa yoldan açılan bir mağara sistemine katılırlar. Böylece yüksek seviyedeki akarsu parçalanmış ve yeraltında kapılmış olur (Erinç 2001:149).

Harita 22: Yerköprü Mağarası ve Şelalesi.
Kaynak: Google Haritalar, (Erişim Tarihi: 21.05.2025).

2.2.23. Çamlık Bölgesi Mağaraları-Konya

Çamlık Mağaraları, Konya ilinin Derebucak ilçesi, Çamlık Mahallesi'nde yer almaktadır. Birden çok mağaradan oluşmaktadır. Bunlar; Baletini, Dede Tarlası, Gavur Beşiği, Körünkini, Sulun mağaralarıdır. Özellikle Körükini, Suluin ve Balatini bölgenin en bilinen mağaralarıdır. Mağaralar, bölgenin önemli doğal zenginlikleri arasındadır. Beyşehir-Akseki yolunda 45. kilometre gittikten sonra sağ tarafa saparak 9 kilometre ilerledikten sonra ulaşılmaktadır. Çamlık Mağaraları hem bilimsel araştırmalar hem de turistik faaliyetler açısından büyük bir öneme sahiptir. Suluin Mağarası'nın Çamlık kasabasına uzaklığı 2,5 kilometre, Körükini Mağarası'nın ise 750 metredir. Bu mağaralar, Konya'ya 145 kilometre, Derebucak ilçe merkezine ise 11 kilometre uzaklıktadır. Antalya-Beyşehir kara yolunun 208. kilometresinden sola döndükten sonra 9 kilometre mesafede yer alan bu mağaralar hem bilimsel araştırmalar hem de turistik faaliyetler için önemli bir destinasyon oluşturmaktadır (Öcal ve Özcan, 2013: 427).

Harita 23: Çamlık Bölgesi Mağaraları.

Kaynak: (Al-qubali, 2023: 4).

2.2.23.1.Dede Tarlası Mağarası

Dede Tarlası Mağarası, 533 metrelik uzunluğuna sahiptir. Bu mağara sadece bir jeolojik oluşum değil aynı zamanda binlerce yıllık doğal süreçlerin canlı bir tanığıdır.

Dede Tarlası'na giriş, mağaranın karakterini hemen ortaya koymaktadır. İlk giriş, kayaların arasına sıkışmış dar bir geçit şeklindedir. Bu bölüm, ziyaretçileri eğilerek ilerlemeye zorlamaktadır. İlk 100 metrelik yolculuktan sonra mağaranın asıl karakteri ortaya çıkmaya başlamaktadır. Ziyaretçiler, 8 metre yüksekliğinde oldukça dik bir ikinci girişle karşılaşır. Bu geçiş, mağaranın derinliklerine doğru yapılacak yolculuğun başlangıcıdır. Mağaranın iç kısımları, mevsimsel değişimlere bağlı olarak farklı görünüm sergilemektedir. Yaz aylarında, mağara içinde sadece sızıntı suları görülmektedir. İlk 200 metrelik bölüm, yürüyerek geçilebilen nispeten düz bir yapıya sahiptir. Ancak bu noktadan sonra mağaranın karakteri değişir. Ziyaretçiler, derinliği 1,5 metreyi bulan su havuzlarıyla karşılaşır. Bu havuzlar, mağaranın kendi mikroiklimini oluşturmaya katkıda bulunmakta ve eşsiz bir ekosistem yaratmaktadır. Mağaranın ana kolunda, 200 metreden sonraki bölüm adeta bir yer altı sanat galerisini andırmaktadır. Burada, binlerce yıllık jeolojik süreçlerin eseri olan sarkıt ve dikitler

yoğun bir şekilde görülmektedir. Dede Tarlası Mağarası'nın en etkileyici bölümü, son kısma yaklaşıldığında karşılaşılan devasa salondur. Bu salon hem yüksekliği hem de genişliği ile ziyaretçileri büyülemektedir. Salonun zemini, suyun kayaları aşındırmasıyla oluşmuştur (<http://www.derebucak.gov.tr/dede-tarlası-mağarası>, Erişim Tarihi: 23.04.2024).

2.2.23.2. Gavur Beşiği Mağarası

Gavur Beşiği Mağarası, Uzunluğu 20 m. olan mağaranın yüksekliği ise 5 m. dir. Suluin Mağarasının çıkışının kuzey kısmında yer alan mağara zeminden 10 m. yükseklikte uçurumun yüzeyindedir. Hidrolojik önemi bulunmayan bu mağaranın yüzeyinde Bizans döneminden kalma havarilerin resimleri olduğu tahmin edilen insan resimleri yer almaktadır. Mağaranın eski dönemlerde ibadet yeri olarak kullanıldığı tahmin edilmektedir (Çamlık Belediyesi, 2012: 14. Aktaran: Küçük, 2013: 40).

2.2.23.3. Körükini Mağarası

Türkiye'nin güney bölgesinde, Toros Dağları'nın kalbinde yer alan Körükini Mağarası, jeolojik ve ekolojik açıdan büyük önem taşıyan bir doğal oluşumdur. Körükini Mağarası, Çamlık kasabasının 500 metre güneybatısında konumlanmaktadır. Deniz seviyesinden 1340 metre yükseklikte bulunan mağaraya Beyşehir-Manavgat kara yolundan ayrılan bir yolla ulaşılmaktadır. Mağaranın girişine erişim, vadi boyunca inen dik bir patika ile sağlanmaktadır (Nazik vd, 1993: 81).

Mağara, yatay ve hafif eğimli bir morfoloji sergilemektedir. Girişe göre maksimum derinliği -54 metre olan Körükini'nin genişliği 8-15 metre arasında değişmektedir. Tavan yüksekliği ise 4 metreden başlayıp bazı bölümlerde 20 metreye kadar ulaşmaktadır. Mağara girişinin yüksekliği 30 metreye varan etkileyici bir görünüm sunmaktadır (Nazik vd,1993: 83).

Körükini Mağarası'nın en dikkat çekici özelliklerinden biri, içerisinde barındırdığı göl sistemidir. Bu göllerin derinliği 0,5 ile 5 metre arasında değişmektedir. Mağaranın içinden geçen Uzunsu Deresi, kompleks bir yer altı su sistemi oluşturmaktadır. Bu dere, Değirmen Vadisi'ne ve ardından Değirmeni Mağarası'na akmaktadır; böylece bölgedeki mağara sistemleri arasında hidrolojik bir bağlantı sağlamaktadır (Nazik vd,1993: 87).

Körükini Mağarası'nın erişilebilirliği mevsimsel faktörlerden önemli ölçüde etkilenmektedir. Özellikle bahar aylarında, artan yağışlar ve eriyen karlar nedeniyle mağara içi su seviyeleri yükselmekte; sifonlar ve şelaleler oluşmaktadır. Bu durum, mağaranın geçişini zorlaştırmakta ve ziyaretçiler için potansiyel riskler oluşturmaktadır (Al-qubali, 2023: 6-7).

Körükini Mağarası, zengin bir yer altı ekosistemini barındırmaktadır. Özellikle su samuru gibi nadir türlerin yaşam alanı olması, mağaranın biyolojik çeşitlilik açısından önemini vurgulamaktadır. Bu hassas ekosistem, mağaranın korunması ve sürdürülebilir yönetimi konusunda dikkatli bir yaklaşım gerektirmektedir (<https://magaralar.gov.tr/magaralar?page=2&per-page=60>, Erişim Tarihi: 12.04.2024).

2.2.23.4. Suluin Mağarası

Suluin Mağarası, Çamlık Mahallesi'nde 2,5 kilometre mesafede bulunmaktadır. Deniz seviyesinden 1233 metre yükseklikte bulunan mağara, Kretase Dönemi'ne ait kalker formasyonlarından oluşmaktadır. Bu jeolojik yapı, mağaranın karakteristik özelliklerini belirleyen temel faktördür (Aygen, 1984: 33).

Mağaranın toplam uzunluğu 290 metredir. Girişe göre maksimum derinliği ise -23 metredir. Dikkat çekici bir şekilde Suluin Mağarası, yakındaki Körükini Mağarası'na göre 84 metre daha aşağıda konumlanmıştır. Bu iki mağara, aynı yer altı sisteminin farklı uçlarını temsil etmekte ve aralarında Değirmenlik Vadisi yer almaktadır. Suluin ve Körükini mağaraları arasındaki Değirmenlik Vadisi, bölgenin jeolojik tarihine ışık tutan önemli bir oluşumdur. Yaklaşık 300 metre uzunluğundaki bu vadi, yer altı akarsuyunun orta kesiminin çökmesiyle oluşmuş bir çöküntü dolini niteliğindedir. Bu oluşum, bölgenin karst topografyasının dinamik yapısını gözler önüne sermektedir (Nazik vd, 1993: 83).

Mağaranın iç yapısı, etkileyici geçitleri ve su ile dolu bölümleriyle karakterizedir. Üst giriş bölümü 3-8 metre genişliğinde değişen bir açıklığa sahipken yüksekliği yer yer 20 metreyi aşabilmektedir. Mağara içindeki su derinliği bazı noktalarda 5 metreye ulaşmakta, bu da mağara içi ulaşımı için kürek teknelerinin kullanımını gerekli kılmaktadır (Al-qubali, 2023: 7-8).

Suluin Mağarası, bölgedeki 15 mağara sisteminin kritik bir parçasıdır. Mağara ekosistemi, su samuru gibi büyük memeli türlerine ev sahipliği yapması bakımından özel bir öneme sahiptir. Bu durum, mağaranın biyolojik çeşitlilik açısından taşıdığı değeri vurgulamaktadır. Gerçekleştirilen kapsamlı jeolojik ve ekolojik incelemeler sonucunda, “Suluin Mağarası Tabiat Varlığı” olarak tescil edilmiştir (<https://magaralar.gov.tr/magaralar?page=2&per-page=60>, Erişim Tarihi: 12.04.2024).

Bu koruma statüsü, mağaranın bilimsel ve doğal değerinin resmi olarak tanınmasını sağlamıştır. Aynı zamanda mağaranın yüksek turistik potansiyeli, sürdürülebilir ekoturizm uygulamaları için önemli fırsatlar sunmaktadır.

Orta Torosların karstik alanlarında konumlanan Çamlık Bölgesi, insanlık tarihinin ilk dönemlerinden beri doğal barınak işlevi gören mağara sistemleriyle karakterize edilmektedir. Bu prehistorik yerleşim alanları, zamanla dinî ve kültürel öneme sahip mekânlara dönüşmüştür. Günümüzde ise Çamlık Mağaraları, sağlık ve doğa turizmi açısından önemli bir potansiyel taşımaktadır (Doğanay, 2001; Uzun, 1991. Aktaran: Öcal ve Özcan, 2013: 436).

Çamlık Mağaraları'nın hidrolojik sisteminin merkezinde Uzunsu Deresi yer almaktadır. Bu sistem, Körükini Mağarası'ndan başlayarak yer altı akışına geçmekte, Değirmen Vadisi'nde yüzeye çıkarak Değirmenini Mağarası üzerinden Suluin Mağarası'na ulaşmaktadır. Körükini-Suluin mağaraları kompleksi, bu karmaşık hidrolojik sistemin en dikkat çekici unsurlarını oluşturmaktadır (Aygen, 1984: 33; Nazik, 1993: 87).

2.2.24. Manazan Mağarası-Karaman

Karaman çevresinde en eski yerleşim yerlerinden biri de Manazan mağaralarıdır. İçinde bulunan kalıntılar, çanak çömlek gibi unsurlar bu yerleşimin daha çok Roma ve Erken Hristiyanlık döneminde kullanıldığını göstermektedir. Dünya'nın insan eliyle oluşturulmuş en büyük mağaralarından olan Manazan, üç katlı bir mağara sistemidir. İbrala vadisinin kuzey yamacındaki doğal kayaya oyulmuş mağaranın içerisinde galeriler ve yüzlerce oda vardır (Tapur, 2017: 109).

Manazan Mağaraları, insan eliyle şekillendirilmiş ve korunma amacıyla kullanılmıştır. Bu mağaraların dış kısmında bulunan şapel, yerleşkenin Bizans Dönemi'ne ait yerleşim bölgesi olduğunu kanıtlamıştır. Mağaralar, birbirine bağlı çeşitli katlar ve bölümler içermektedir; giriş katı, kum kale, at meydanı ve ölü meydanı şeklinde sıralanmaktadır. Giriş katı, yer seviyesinden birkaç metre yükseklikte başlamakta ve birçok eski döneme ait mezar kalıntısı barındırmaktadır. Dar ve kıvrımlı tünellerle diğer katlara geçiş sağlanmaktadır. Kumkale bölümü, kireç ve ezilmiş volkanik tüf taşı karışımında oluşturulmuş sıva ile kaplanmıştır; bu sıvaların yerlere dökülmesi sebebiyle zeminde kum tabakaları oluşmuştur. At meydanı, geniş bir salon ve 60 adet iki katlı hücre ile bir sarnıç içermektedir. Büyük bir alan olması sebebiyle bu şekilde adlandırılmıştır. Ölü meydanı ise günümüze kadar ulaşan ve büyük ölçüde zarar görmüş birçok mezarı barındıran en üst kattır. Her kat, ortasında geniş ve uzun salonlar içermektedir; bu salonlar, dışarıya açılan pencereler sayesinde doğal ışık ve havayla aydınlatılmaktadır (Tokay ve Duran, 2018: 145).

Manazan Mağarası'nda yapılan kazılar; Geç Roma, Erken Hristiyanlık, Bizans, Selçuklu ve Osmanlı dönemlerine ait buluntuları gün ışığına çıkarmıştır. Bu buluntular arasında seramik kalıntılar ve diğer yaşam izleri, bölgenin tarih boyunca önemli bir yerleşim yeri olduğunu göstermektedir. Mağaralarda bulunan mumya, Karaman Müzesi'nde sergilenmektedir ve ziyaretçilere bu tarihî yerleşimin derinliklerini keşfetme fırsatı sunmaktadır (Tokay ve Duran, 2018: 145).

Harita 24: Manazan Mağaraları.

Kaynak: Google Haritalar, (Erişim Tarihi: 04.04.2025).

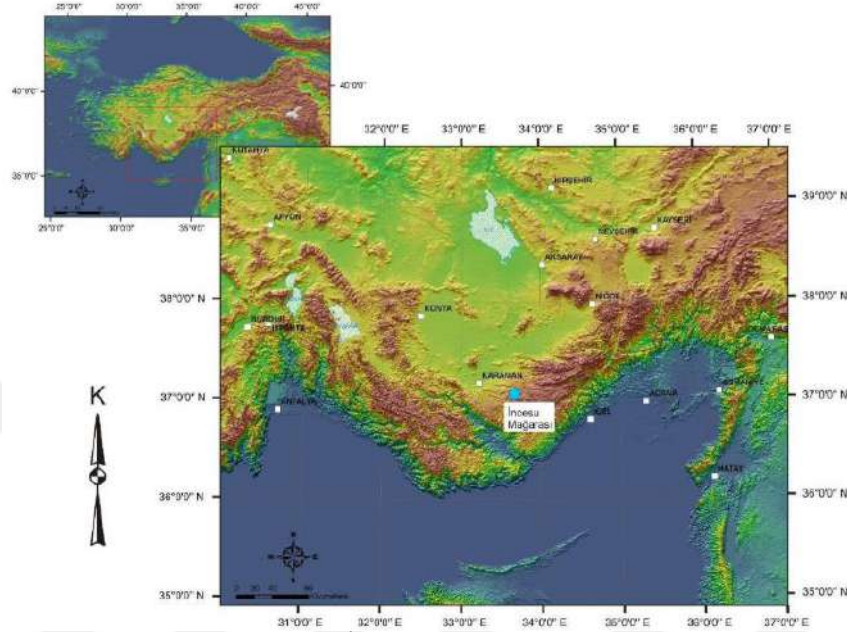
2.2.25. İncesu Mağarası-Karaman

İncesu Mağarası, Karaman ilinin önemli doğal ve turistik değerlerinden biri olarak öne çıkmaktadır. Mağara, Karaman merkez Taşkale köyü sınırları içerisinde, köy merkezinin 9 km güneyinde, İncesu Deresi'nin doğu yamaçlarında konumlanmıştır. 1992 yılında birinci derece doğal sit alanı ilan edilmiş ve 2013 yılında ziyaretçilere açılmıştır (Karaman İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü, 2024). İncesu Mağarası, Karaman ilinin önemli doğal ve turistik değerlerinden biri olarak öne çıkmaktadır. Karaman İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü'nün verdiği bilgilere göre mağara Karaman merkez Taşkale köyü sınırları içerisinde, köy merkezinin 9 km güneyinde, İncesu Deresi'nin doğu yamaçlarında konumlanmıştır. Mağaranın turizme açılması sürecinde önemli altyapı çalışmaları gerçekleştirilmiştir. Maden Tetkik Arama (MTA) Genel Müdürlüğü tarafından fizibilite çalışmaları yapılmış, bu süreçte mağara içi aydınlatma ve yürüyüş yolları yapılmıştır. Ayrıca Taşkale köyü ile İncesu Mağarası arasındaki 9 km'lik yol asfaltlanarak ulaşım kolaylaştırılmıştır. İncesu Mağarası, 1100 metre boyunca uzayan yürüyüş yollarına sahiptir. Bu yolların bitiminden sonra yaklaşık 150-200 metre daha yer bulunmaktadır. Mağaranın su seviyesi mevsimsel olarak farklılık göstermektedir. Su seviyesi özellikle bahar aylarında yükselmektedir (<https://karaman.ktb.gov.tr/TR-129581/incesu-magarasi.html>, Erişim Tarihi: 21.04.2024).

Mağaranın uzunluğunu 1.356 metre olarak belirtilmektedir. En derin noktası, girişten 22 m daha aşağıda yer almaktadır. Deniz seviyesinden 1.615 metre yükseklikte bulunmaktadır. Mağara içerisinde çok sayıda kırık mağara çökeli bulunmaktadır. Bu çökeller, mağaranın jeolojik tarihçesi ve oluşum süreçleri hakkında değerli bilgiler sunmaktadır. Mağara içerisinde sarkıt, dikit ve traverten havuzları bulunmaktadır. Bu durum da mağaranın jeolojik zenginliğini ve görsel çekiciliğini artırmaktadır. Mağara, Orta Miyosen yaşlı, yüksek saflıkta ve genellikle yataya yakın konumlanmış masif kireç taşları içinde gelişmiştir. Miyosen kireç taşları ve damla taş birikimi yönünden oldukça zengin bir yapıya sahiptir (Özbakır, 2010: 6-7).

İncesu Mağarası'nda radon terapi yöntemleri uygulanarak hastalara tedaviler sunulmaktadır (Tuna, 2022: 1836). Mağara içindeki havanın ve nem oranının astım ve bronşit gibi solunum yolu hastalıklarına iyi geldiği mağara dışındaki tabela yazılmıştır.

1992 yılında birinci derece doğal sit alanı olarak ilan edilen, 2013 yılında da kapılarını ziyaretçilere açmıştır. Mağaranın çevresi özellikle doğa kampı olarak kullanılmaya uygun bir özelliğe sahiptir (Dilay, 2021: 743).

Harita 25: İncesu Mağarası Konumu.

Kaynak: (Özbakır, 2010).

2.2.26. Savruk Mağarası-Kahramanmaraş

Savruk Mağarası, Kahramanmaraş ilinin Onikişubat ilçesine bağlı Ilıca Mahallesi yakınlarında, Kısık Vadisi içerisinde yer alan önemli bir doğal oluşumdur. Bölge halkı tarafından Savruk, Savran ya da Sarıkız adlarıyla anılan mağara, jeolojik özellikleri ve doğal güzellikleriyle dikkat çeker. Yaklaşık 15 metre yüksekliğe ve 20 metre genişliğe sahip olan bu mağara, hem paleocoğrafya hem de kültürel tarih açısından önemli bir yapıdır. Mağarada yapılan jeolojik araştırmalar, oluşumunun Paleosen Dönem'e kadar uzandığını göstermektedir. Bu durum, mağaranın milyonlarca yıl süren jeolojik süreçler sonucunda şekillendiğini ortaya koymaktadır (<https://www.tarimorman.gov.tr/DKMP/Belgeler/dkmp%20resmi%20istatistik/kutuphane/59.pdf>, Erişim Tarihi: 26.01.2025).

Mağaranın iç yapısı, bol miktarda sarkıt ve dikit gibi karstik oluşumlarla zenginleşmiş olup iç kısmında dikkat çekici sayıda oyuk bulunmaktadır. Bu yapılar, mağaranın uzun süreli bir karstik çözünme sürecinden geçtiğini göstermektedir. Aynı zamanda mağara, geçmiş dönemlerde insan yerleşimlerine ev sahipliği yapmıştır. Yapılan arkeolojik gözlemler ve incelemeler sonucunda, mağara içerisinde insanların bir dönem konakladığına dair izlere rastlanmıştır. Bu durum, mağaranın yalnızca doğal değil aynı zamanda kültürel açıdan da önem taşıdığını göstermektedir (<https://www.kulturportali.gov.tr/turkiye/kahramanmaras/gezilecekyer/savruk-magarasi>, Erişim Tarihi: 21.04.2025).

Savruk Mağarası'nın hemen dışındaki su çıkışı, yaklaşık 30 metre yükseklikten dökülen etkileyici bir şelale oluşturmaktadır. Bu şelale, mağaranın sahip olduğu hidrolojik sistemin bir parçası olarak değerlendirilmekte ve bölgeye estetik bir değer katmaktadır. Şelalenin çevresi hem doğaseverler hem de yerel halk için popüler bir piknik ve rekreasyon alanı hâline gelmiştir. Eski İpek Yolu güzergâhı üzerinde yer alması, mağaranın tarih boyunca önemli bir geçiş ve dinlenme noktası olduğunu da düşündürmektedir. Savruk Mağarası ve şelalesi, doğal miras niteliği taşıyan yapısıyla korunması ve tanıtılması gereken değerli alanlar arasında yer almaktadır (<https://www.kulturportali.gov.tr/turkiye/kahramanmaras/gezilecekyer/savruk-magarasi>, Erişim Tarihi: 21.04.2025).

Harita 2.26: Savruk Mağarası.

Kaynak: GoogleHaritalar, 2025 (Erişim Tarihi 29.09.2025).

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

YÖNTEM

3.1. Araştırmanın Konusu ve Problemi

Bu çalışmada araştırmanın konusu “Akdeniz Bölgesi’ndeki Mağaraların Ekoturizm Açısından İncelenmesidir”dir.

Araştırmanın problemi Türkiye ekoturizm alanında yüksek potansiyele sahip olduğu hâlde ekoturizmin tam olarak uygulanmaması, birçok doğal güzelliğin hâlâ turizmin içerisinde yer almamasıdır.

- Türkiye’nin ekoturizm algısı nedir?
- Dünyada ve Türkiye’de yapılan ekoturizm faaliyetleri nelerdir?
- Akdeniz Bölgesi’nde ekoturizm açısından potansiyel ve potansiyel olabilecek mağaralar hangileridir?

3.2. Araştırmanın Amacı ve Önemi

Araştırmanın amacı “Akdeniz Bölgesi’ndeki mağaraları ekoturizm açısından incelemek”tir. Mağaralar yüzeyle bağlantısı olan ve gün ışığı ile bağlantısı kaybolacak derinliğe ve en az bir insanın sürünerek girebilmesine olanak verecek genişlik ve yüksekliğe sahip olan yer altı boşluklarıdır. Türkiye’deki mağaraların birçoğunun mağara turizmi açısından değerlendirilmemesi ekoturizm alanında eksik noktalardan biridir. Bu çalışmada amaç, Akdeniz Bölgesi’ndeki mağaraların incelenerek yöre halkına ve daha sonrasında ülke turizmine fayda sağlamaktır.

3.2.1. Araştırma Konusuyla İlgili Kuramsal Çerçeve ve Konuyla İlgili Belli Başlı Araştırmalar

Bu çalışma ile ilgili literatür taraması yapıldığında Türkiye’deki mağaraların ekoturizm açısından incelenmediği ortaya çıkmıştır.

Turizm: insanların tatil, dinlenme, sağlık, kültür, spor, diğer toplumları tanıma vb. amaçlar ile sürekli olarak bulundukları yerden ayrılarak, yurt içi ve yurt dışındaki yörelere doğru hareketliliği ve bu yörelerdeki geçici olarak kalışları olarak tanımlanabilir (Uslu, 1990: 19).

Ekoturizm: Doğaya zarar vermeden doğayı korumayı hedefleyen sürdürülebilir turizm kavramıdır. (Erdoğan, 2003: 1). Ekoturizm turizm endüstrisi içerisinde dünyada hızla gelişen turizm çeşidi olarak da dikkat çekmektedir. Eğitim seviyesinin artması çevre bilincinin meydana gelmesi ekoturizm seyahatlerine talebi arttırmaktadır. (Demir ve Çevirgen, 2006: 49).

Mağara araştırmaları ülkemizde ilk olarak 1964 yılında Mağaralar Araştırma Derneği tarafından başlatılmıştır. Daha sonra 1973 yılında Boğaziçi Üniversitesi Mağara Araştırma Kulübü ve 1979 yılında MTA Jeoloji Etütleri Dairesi bünyesinde kurulan Karst ve Mağara Araştırmaları Birimi, günümüzde mağara araştırmalarının büyük bir bölümünü gerçekleştirmektedir (Külekçi ve Sezen: 2018: 67). Türkiye mağara çeşitliliği açısından zengin potansiyele sahiptir. Ülkemizdeki mağaralar geçmiş dönemlerde aziz ve ermiş kişiler tarafından ibadet, sığınak ve barınma amaçlı da kullanılmıştır. Günümüzde mağaralar görsel, sportif ve sağlık turizmi açısından öneme sahiptir.

3. 3. Araştırmanın Önemi

“Akdeniz Bölgesi’ndeki Mağaraların Ekoturizm Açısından İncelenmemesi” konulu çalışmanın daha önce Türkiye’de çalışılmamış olması araştırmanın önemini artırmaktadır. Ayrıca araştırmanın literatüre kazandırılması mağaraların ekoturizm açısından değerlendirilmesi ülkemiz mağara turizmi için büyük önem arz etmektedir.

3. 4. Araştırma Sınırlılıkları

Bu çalışmada öncelikle konu ile ilgili daha yapılmış çalışmalar incelenerek araştırmanın daha iyi anlaşılması ve sonuçlarının daha iyi aktarılması açısından hangi verilerin gerektiği, verilerin elde edilme yöntemleri ve analizlerde hangi yöntemlerinin uygulanacağı üzerine çalışma yapılmıştır.

3.5. Araştırma Yöntemi (Modeli)

Bu araştırmada nitel araştırma yöntemi kullanılmıştır. Çalışmada kaynak araştırması yapılarak ekoturizm, ekoturizm faaliyetleri, mağara, mağaraların oluşumu, mağaralarda yapılan ekoturizm faaliyetleri ile ilgili veriler toplanacaktır. Ayrıca ikincil veri kaynakları olan doküman analizi ile ilgili literatürde yapılan akademik çalışmalar, kitaplar, dergiler incelenmiş ve araştırma sürecinde faydalanılmıştır.

3. 6. Evren ve Örneklem

Araştırmanın evreni Akdeniz Bölgesi'nde bulunan ekoturizm açısından öneme sahip mağaralar olacaktır. Örneklemi Antalya, Mersin, Adana, Hatay, Isparta, Burdur, Konya, Karaman ve Kahramanmaraş illeri olacaktır.

3.7. Veri Toplama Araçları

Bu çalışmada veri toplama aracı olarak nitel araştırma yöntemi kullanılmıştır. Araştırmada kullanılmak üzere birincil ve ikincil kaynaklardan, literatür ile alakalı yerli ve yabancı kitaplardan, tezlerden, makalelerden ve web sitelerinden yararlanılmıştır. Akabinde mağaralar yerinden gözlem yapılarak Doç. Dr. Abdurrahman Dinç tarafından 2019 yılında geliştirilen, Ekoköy Kriterleri Tespit Anketi, Akdeniz mağaralarına uyarlanmıştır. Gözlemlenen mağaralar anketleriyle birlikte fotoğraflanarak çalışmaya dâhil edilmiştir.

3.8. Veri Analizi

Bu çalışmada turizm, ekoturizm, ekoturizm faaliyetleri, mağara, mağara çeşitleri, mağara turizmi ile ilgili bilgiler verilmiştir. Bulgular bölümünde anketlere yer verilerek mağaraların ekoturizm potansiyeli ortaya konulmuştur. Mağara turizminin Türkiye ve bölge turizmine katkısından bahsedilmiştir.

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

BULGULAR

4.1. Yalandünya Mağarasının Ekoturizm Potansiyeli

Yalan Dünya Mağarası, 22.08.2025 tarihinde ziyaret edilmiş, yetkililere mağaralar ekoturizm potansiyeli tespit anketi uygulanarak sonuçlara ulaşılmıştır. Mağara içinde ve dışında yapılan gözlem, anket ve incelemeler ile aşağıdaki şekildedir.

- Yalandünya Mağarası 2010 yılında turizme açılmıştır.
- Mağara idari olarak Antalya iline bağlı, Akdeniz Bölgesi sınırları içinde yer alan bir mağaradır.
- Mağara, Akdeniz iklim özelliklerini yansıtmaktadır.
- Mağara, Antalya il merkezine 192, Mersin il merkezine 280 km uzaklıkta yer almaktadır.
- Yalandünya Mağarası doğa turizmi ve ekoturizm açısından elverişlidir.
- Mağara çevresi florası makilik alanlardır.
- *Rhinolophus* cinsinde yarasa, oklu kirpi (*Hystrix indica*), benekli keklik (*Alectoris chukar*), yaban domuzu (*Sus scrofa*) mağaranın fauna çeşitliliğidir.
- Mağara ve çevresinde doğal, tarihî ve kültürel kaynak değeri bulunmamaktadır.
- Mağara ve çevresinde dinlenme alanı, piknik alanı, otopark, yöresel ürün satış alanı ve tuvalet bulunmaktadır.
- Mağaranın sağlık kuruluşuna uzaklığı 20 km'den azdır. Mağaraya en yakın sağlık kuruluşu Çobanlar Aile Sağlığı Merkezidir.
- Mağaranın içinde bulunduğu ilçenin nüfusu 2024 TÜİK verilerine göre 55.362'dir.
- Mağarayı 2024 yılında yerli ve yabancı olmak üzere 47.000 kişi ziyaret etmiştir.
- Sağlık turizmi açısından önemli olan mağaranın astım hastalarına iyi geldiği bilinmektedir.
- Mağara ve çevresinde yapılan ekoturizm türleri sayesinde mağara sürekli turist çekmektedir. En çok yapılan ekoturizm türleri fauna turizmi, doğa fotoğrafçılığı, jeoturizm, mağara fotoğrafçılığı, doğa yürüyüşü, sağlık turizmi, agroturizm, spor ve macera turizmidir.

Yapılan inceleme sonucunda Yalan Dünya Mağarası ve çevresi ekoturizm potansiyeli kriterleri tespiti anketi genel sonuçları Tablo 4.1’de verilmiştir.

Tablo 4.1: Yalan Dünya Mağarası Ekoturizm Potansiyeli Anketi

	Yalan Dünya Mağarası ve Çevresi		Genel Değerlendirme		
	Kategori				
A.	Coğrafi Özellikler		1700		1150
B.	Ekoturizm Değeri		1800		600
C.	Sosyal-Ekonomik Yapı		3200		1600
D.	Rekreatif Kolaylıklar ve Doğa Sporları		1000		0
E.	Ulaşılabilirlik ve Ziyaretçi Potansiyeli		600		600
F.	Sürdürülebilir Bölgesel Ekonomik Büyüme		1700		900
TOPLAM			10000		4850

A. Coğrafi Özellikler

	Kategori		Puan		
I.	Konum				
	Mağaranın coğrafi konumunu nasıldır?				
	İl şehir merkezine 50 km.den az		200		
	İl şehir merkezine 51-100 km.		100		
	İl şehir merkezine 101 km.den uzak		50		+
II.	Fiziki Özellikler				
	Mağara hangi yer şekli içerisinde yer almaktadır. (Dağ, ova, vadi, yamaç).		100		+
	Mağara içinde sarkıt, dikit ve sütunlar var mı?		200		+
	Mağara iklim özellikleri açısından turizme uygun değerlere sahip mi? (Sıcaklık, nem, ışık oranı vb)		200		+
	Mağara bitki örtüsü açısından çeşitlilik sunuyor mu?		200		+
	Mağara hayvan çeşitliği açısından çeşitlilik sunuyor mu?		200		+

	(yarasa türleri, böcek veya sürüngen vb)				
III.	Alan Yönetimi (İş birliği kurumlarla)				
	Yerel yönetim ile mağaranın turizm ve alt yapı konularında iş birliği var mı?		200		
	Sivil Toplum Kuruluşları (dernek, doğa sporları kulübü) ile mağaranın turizm bağlamında iş birliği var mı?		200		
	Yöre halkı mağara konusunda yeterli bilgiye sahip mi?		200		+
TOPLAM			1700		1150

B. Ekoturizm Değeri

	Kategori				
I.	Doğal Kaynaklar				
	Mağara ve çevresinde kaç tane doğal kaynak değeri bulunmaktadır? (volkanik dağ, kanyon vadi, peribacaları, göl, sarkıt dikit, sütun ve farklı şekiller vb)				
	0				
	5 doğal kaynak değer az		100		
	5 -10 arası doğal kaynak		150		
	11 doğal kaynak ya da daha fazla		200		
II.	Biyoçeşitlilik Kaynaklar				
	Mağara ve çevresinin flora (bitki) ve endemizm durumu nedir? Kaç tane vardır?		Maki bitki örtüsü		
	5'den az endemik bitki		100		
	5'den fazla endemik bitki		150		
	10'dan fazla endemik bitki		200		
	Mağara ve çevresinin fauna (hayvan) çeşitliliği nedir?		Rhinolophus cinsinde yarasa, oklu kirpi (<i>Hystrix indica</i>), benekli keklük (<i>Alectoris chukar</i>), yaban domuzu (<i>Sus scrofa</i>)		

	10'dan az fauna		100		+
	10-20 arası fauna		150		
	21'den fazla fauna		200		
III.	Su Kaynakları				
	Mağara ve çevresinde göl, baraj, deniz var mı? (5 km içinde)		200		+
	Diğer (şelale, çağlayan 10 km)		200		
IV.	Kültürel kaynaklar				
	Mağara ve çevresinde kaç tane kültürel kaynak değeri bulunmaktadır? (batıl inançlar vb)				
	0				
	5 kültürel kaynak değeri az		100		
	5-10 kültürel kaynak arası		150		
	11 kültürel kaynak ya da daha fazla		250		
V.	Tarihi Kaynaklar				
	Mağara ve çevresinde kaç tane tarihi kaynak değeri bulunmaktadır? (kale, tarihi mezar, tarihi bina ve yapı, anıt, heykel, özel duvar resimleri vb)				
	0				
	5 tarihi kaynak değeri az		100		
	5-10 tarihi kaynak ya da daha fazla		150		
	11'den fazla tarihi kaynak		250		
VI.	Özel Alanlar				
	Mağara içerisinde özel alan var mı? (Havuz, sağlık odası, dinlenme alanı.).		300		+
TOPLAM			1800		600

C. Sosyal –Ekonomik Yapı

	Kategori				
--	----------	--	--	--	--

I.	Sağlık			
	Mağaraya yakın sağlık ocağı veya hastane var mı?			
	Sağlık kuruluşu 20 km.den az	200		+
	Sağlık kuruluşu 30 50 km.arası	100		
	Sağlık kuruluşu 51 km.den fazla	50		
II.	Nüfus ve Yerleşme			
	Mağara Çevresindeki Nüfus Miktarı	Gazipaşa ilçesi nüfusu 55.362		
	100 km içerisinde nüfus 50 binden az	100		
	100 km içerisinde 50 binden fazla nüfus	200		+
	Mağara çevresinde farklı mimarî ve ev yapıları var mı?			
	Evet	200		
	Hayır			
	Mağara anayola yakın mı?			
	Anayola 10 km. den az	200		+
	Anayola 11 km.- 40 km. arası	100		
	Anayola 40 km. den uzak	50		
	Mağara çevresinde yayla, ağıl, çevrik, dalyan, kom, dam, çardak vb gibi bir yerleşme var mı?			
	Evet	200		
	Hayır			
	Mağara turizme açılmış mı?			
	Evet	200		+
	Hayır			
	Mağarayı tanıtan bir broşür veya web sayfası var mı?			
	Evet	200		+

	Hayır				
	Mağaraya turistik geziler düzenleniyor mu?				
	Evet		200		+
	Hayır				
	Mağaraya turistik geziler düzenleniyor ise bir turist rehberine ihtiyaç var mı?				
	Evet		200		+
	Hayır				
III.	Ekonomik Kaynaklar				
	Mağara herhangi bir ürün için depo olarak kullanıyor mu? (peynir saklama alanı, hububat deposu vb)		200		
	Yörede el sanatları (kaşık, dokuma vb) var mı?		200		
	Pazar satışı (Yöresel ürünler) mevcut mu?		200		+
	Turizm (Cam Teras, Seyir Terası, Kuş Gözlem Kulesi vb)		200		
	Hizmet sektörü (otel, konaklama)		200		
	Mağara önceki yıllarda veya günümüzde insan veya hayvan yaşam alanı olarak kullanılmış mı? (ev, ahır vb)		200		
	Diğer (.....) yazınız.		200		
TOPLAM			3200		1600

D. Rekreatif Kolaylıklar ve Doğa Sporları

	Kategori				
I.	Mağara içi veya çevresinde yürüyüş rotası var mı?		250		
II.	Mağara çevresinde dağ rotaları var mı?		250		
III.	Mağara çevresinde bisiklet güzergâhı var mı?		250		
VI.	Diğer.....		250		
TOPLAM			1000		0

E. Ulaşılabilirlik ve Ziyaretçi Potansiyeli

	Kategori				
I.	Ulaşım olanakları				
	Ulaşım araçları (Otobüs, taksi, dolmuş, gemi var mı? Mağaraya ulaşım kolay mı? (özel araç)		100		+
II.	Mağaraya günlük ziyaretçi geliyor mu?		2024 yılı 47.000		
	Evet				
	Hayır				
	(Cevap evet ise) Yerli		200		+
	(Cevap evet ise) Yabancı		300		+
TOPLAM			600		600

F. Sürdürülebilir Bölgesel Ekonomik Büyüme

	Kategori				
I.	Ekoturizm				
	Botanik turizmi		100		
	Fauna Turizmi		100		+
	Doğa Fotoğrafçılığı		100		+
	Jeoturizm		100		+
	Mağara Fotoğrafçılığı		100		+
	Doğa yürüyüşü		100		+
	Oryantiring		100		
	Tarih öncesi ve Kültür Turizmi		100		
	Sağlık Turizmi		100		+
	Termal Turizm		100		
	Spor ve Macera Turizmi		100		
	Kamp Turizmi		100		
	Karavan Turizmi		100		

	İnanç Turizmi		100		
	Diğer (agroturizm)		100		+
	Mağaraya gelen misafirlerin kullanabileceği temiz tuvaletler var mı?				
TOPLAM	Evet		100		+
	Hayır				
	Mağara çevresi el sanatları ve yöresel ürünleri pazarlama potansiyeline sahip mi?				
	Evet		100		+
	Hayır				
			1700		900

Yalandünya Mağarası ve Çevresinin Mağaralar Ekoturizm Tespiti Anketi Sonuçlarının Değerlendirilmesi

Yalandünya Mağarası, Ekoturizm Tespiti Anketi sonuçları, mağara ve çevresinin 10.000 puan üzerinden 4850 puan aldığını göstermektedir. Anket sonucunda “Ulaşılabilirlik ve Ziyaretçi Potansiyeli” kategorisi 600 puan değeri üzerinden 600 puan alan kategori olmuştur. Onu takip eden puan türleri sırasıyla, 1600 puanla “Sosyal-Ekonomik Yapı” 1150 puan ile “Coğrafi Özellikler”, 900 puan ile “Sürdürülebilir Bölgesel Ekonomik Büyüme” kategorisidir. Anketin genel değerlendirme puanına göre en az puan alan kategoriler ve 600 puanla “Ekoturizm Değeri” ve 0 puanla “Rekreatif Kolaylıklar ve Doğa Sporları”dır.

Ankete göre Yalandünya Mağarası ile ilgili yorumlar aşağıda verilmiştir.

Antalya-İçel kara yolunun hemen kenarında bulunan Yalandünya Mağarası; mağaralara görsel güzelliğini veren damla taşlarla (Sarkıt, dikit, sütun, duvar ve perde damla taşları, örtü damla taşları) kaplı olması nedeniyle, turizm amaçlı kullanıma son derece uygundur. Ayrıca gerek doğal çevrenin güzelliği ve gerekse ulaşımının son derece kolay olması, turizm değerini daha da artırmaktadır. Bu özellikleri nedeniyle Yalandünya Mağarası, 2010 yılında basit düzenlemeler yapılarak turizme açılmıştır. Ziyaretçi sayıları da bir hayli fazladır.

Astım hastalığına da iyi geldiği söylenen mağaranın efsanesi de mevcuttur. Ağanın kızı ve çoban birbirlerine sevdalanırlar. Kavuşmalarının imkânsız olduğunu düşünen gençler mağarada görüşmeye başlarlar. Mağarada göçük meydana gelir ve genç çoban orada can verir. Sevdiğini kaybeden genç kız “Yalan dünya!” der durur ve mağaraya adını vermiş olur.

Mağaranın turizminin geliştirilmesi için tanıtım ve pazarlamanın daha çok ve etkili yapılması gerekmektedir. Mağara çevresiyle yapılan bütünleşik gezi programları daha çok turiste duyurulması için sosyal medya daha sık kullanılmalıdır. Yabancı turistleri bölge daha çok çekmek için çeşitli dillerde tur rehberleri görevlendirilebilir.

Fotoğraf 4.1: Yalan Dünya Mağarası sarkıt ve dikitleri.

Fotoğraf 4.2: Yalandünya Mağarası genel görünüm.

4.2. Geyikbayırı Mağarası'nın Ekoturizm Potansiyeli

Geyikbayırı Mağarası, 24.08.2024 tarihinde ziyaret edilmiş, yetkililerle mağaralar ekoturizm potansiyeli tespit anketi uygulanarak sonuçlara ulaşılmıştır. Mağara içinde ve dışında yapılan gözlem, anket ve incelemeler aşağıdaki şekildedir.

- Aktif olarak işletmesi olmayan ama ziyaretçilere açık olan Geyikbayırı Mağarası için çalışmalar devam etmektedir.
- Mağara idari olarak Antalya iline bağlı, Akdeniz Bölgesi sınırları içinde yer alan bir mağaradır.
- Mağara ve çevresi Akdeniz iklim özelliğini yansıtmaktadır.
- Geyikbayırı Mağarası doğa turizmi ve ekoturizm açısından elverişlidir.
- Mağara, Antalya il merkezine 25 km, Konya il merkezine 292 km uzaklığında yer almaktadır.
- Mağara ve çevresi kızılçam (*Pinus brutia*), makiler, karaçam (*Pinus nigra*), sedir (*Cedrus libani*), ardıç (*Juniperus sp.*) saf, karışık ormanlar; dere içlerinde dere ekosistemine ait zakkum (*Nerium oleander*), yabani mersin (*Vaccinium*

myrtillus), defne (*Laurus nobilis*), çınar (*Platanus orientalis*) ve diğer türler, alpin zonda da otsu türlerle çevrilidir.

- Fauna olarak mağara içinde pembe renkli mağara kertenkeleleri, mağara çevresinde 20 memeli türü, yaban keçisi (*Capra aegagrus*), 37 familyaya ait 127 kuş türü, endemik Anadolu sıvacısı (*Sitta krueperi*), 25 sürüngen türü, bunlardan Toros kertenkelesi (*Anatololacerta danfordi*), Antalya yeşil kertenkelesi (*Lacerta pamphylica*), Budak'ın ince kertenkelesi (*Ablepharus budaki*), endemik kertenkele; çift yaşarlardan *Lyciasalamandra antalyana* olarak bilinen semender türü lokal olarak endemiktir.
- Mağara ve çevresi doğal kaynak değerleri Geyikbayırı Şelalesi, Sivridağ Yaban Hayatı Geliştirme Sahası ve Güver Kanyonu Tabiat Parkıdır.
- Likya yolu ve Trebanna antik kenti, mağara çevresi tarihî kaynak değerleridir.
- Mağara ve çevresinde piknik alanı ve kamp-karavan alanı ve tuvalet bulunmaktadır.
- Mağaranın sağlık kuruluşuna uzaklığı 20 km'den azdır. Mağaraya en yakın sağlık kuruluşu Doryan Aile Sağlığı Merkezidir.
- Mağaranın içinde bulunduğu ilçenin nüfusu 2024 TÜİK verilerine göre 196.079'dur.
- Mağara girişi ücretsiz olduğu için ziyaretçi sayısı bilinmemektedir.
- Mağara ve çevresinde yürüyüş rotaları, dağ rotaları ve bisiklet güzergahı bulunmaktadır.
- Mağara ve çevresinde yapılan ekoturizm türleri sayesinde mağara sürekli turist çekmektedir. En çok yapılan ekoturizm türleri botanik turizmi, fauna turizmi, doğa fotoğrafçılığı, jeoturizm, mağara fotoğrafçılığı, doğa yürüyüşü, tarih öncesi ve kültür turizmi, kamp-karavan turizmi, kaya tırmanışı, trekking, dağcılık, dağ bisiklet turu, yayla turizmi, spor ve macera turizmidir.

Yapılan inceleme sonucunda Geyikbayırı Mağarası ve çevresi ekoturizm potansiyeli kriterleri tespiti anketi genel sonuçları Tablo 4.2'de verilmiştir.

Tablo 4.2: Geyikbayırı Mağarası Ekoturizm Potansiyeli Anketi

	Geyikbayırı Mağarası ve Çevresi	Genel Değerlendirme		
	Kategori			
A.	Coğrafi Özellikler	1700		1100
B.	Ekoturizm Değeri	1800		600
C.	Sosyal-Ekonomik Yapı	3200		1300
D.	Rekreatif Kolaylıklar ve Doğa Sporları	1000		750
E.	Ulaşılabilirlik ve Ziyaretçi Potansiyeli	600		600
F.	Sürdürülebilir Bölgesel Ekonomik Büyüme	1700		1200
TOPLAM		10000		5550

A. Coğrafi Özellikler

	Kategori	Puan		
I.	Konum			
	Mağaranın coğrafi konumunu nasıldır?			
	İl şehir merkezine 50 km.den az	200		+
	İl şehir merkezine 51-100 km.	100		
	İl şehir merkezine 101 km.den uzak	50		
II.	Fiziki Özellikler			
	Mağara hangi yer şekli içerisinde yer almaktadır. (Dağ, ova, vadi, yamaç).	100		+
	Mağara içinde sarkıt, dikit ve sütunlar var mı?	200		+
	Mağara iklim özellikleri açısından turizme uygun değerlere sahip mi? (Sıcaklık, nem, ışık oranı vb)	200		+
	Mağara bitki örtüsü açısından çeşitlilik sunuyor mu?	200		+
	Mağara hayvan çeşitliği açısından çeşitlilik sunuyor mu? (yarasa türleri, böcek veya sürüngen vb)	200		
III.	Alan Yönetimi (İş birliği kurumlarla)			

	Yerel yönetim ile mağaranın turizm ve alt yapı konularında iş birliği var mı?		200		
	Sivil Toplum Kuruluşları (dernek, doğa sporları kulübü) ile mağaranın turizm bağlamında iş birliği var mı?		200		+
	Yöre halkı mağara konusunda yeterli bilgiye sahip mi?		200		
TOPLAM			1700		1100

B. Ekoturizm Değeri

	Kategori				
I.	Doğal Kaynaklar				
	Mağara ve çevresinde kaç tane doğal kaynak değeri bulunmaktadır? (volkanik dağ, kanyon vadi, peribacaları, göl, sarkıt dikt, sütun ve farklı şekiller vb)		Geyikbayırı Şelalesi, Sivridağ Yaban Hayatı Geliştirme Sahası, Güver Kanyonu Tabiat Parkı		
	0				
	5 doğal kaynak değer az		100		+
	5 -10 arası doğal kaynak		150		
	11 doğal kaynak ya da daha fazla		200		
II.	Biyoçeşitlilik Kaynaklar				
	Mağara ve çevresinin flora (bitki) ve endemizm durumu nedir? Kaç tane vardır?		kızılçam (<i>Pinus brutia</i>), makiler, karaçam (<i>Pinus nigra</i>), sedir (<i>Cedrus libani</i>), ardıç (<i>Juniperus sp.</i>) saf, karışık ormanlar; dere içlerinde dere ekosistemine ait zakkum (<i>Nerium oleander</i>), yabani mersin (<i>Vaccinium myrtillus</i>), defne (<i>Laurus nobilis</i>),		

		çınar (<i>Platanus orientalis</i>) ve diğer türler, Alpin zonda da otsu türler		
	5'den az endemik bitki	100		
	5'den fazla endemik bitki	150		
	10'dan fazla endemik bitki	200		
	Mağara ve çevresinin fauna (hayvan) çeşitliliği nedir?	Mağara içinde: pembe renkli mağara kertenkeleleri, Mağara çevresi: 20 memeli türü, Yaban keçisi (<i>Capra aegagrus</i>), 37 familyaya ait 127 kuş türü, Endemik Anadolu sıvacısı (<i>Sitta krueperi</i>), 25 sürüngen türü, Bunlardan Toros kertenkelesi (<i>Anatololacerta danfordi</i>), Antalya yeşil kertenkelesi (<i>Lacerta pamphylica</i>), Budak'ın ince kertenkelesi (<i>Ablepharus budaki</i>) Endemik kertenkele Çift yaşarlardan <i>Lyciasalamandra antalyana</i> olarak bilinen semender türü lokal olarak endemiktir.		
	10'dan az fauna	100		
	10-20 arası fauna	150		
	21'den fazla fauna	200		+
III.	Su Kaynakları			
	Mağara ve çevresinde göl, baraj, deniz var mı?	200		

	(5 km içinde)				
	Diğer (şelale, çağlayan 10 km)		200		+
IV.	Kültürel kaynaklar				
	Mağara ve çevresinde kaç tane kültürel kaynak değeri bulunmaktadır? (batıl inançlar vb)				
	0				
	5 kültürel kaynak değeri az		100		
	5-10 kültürel kaynak arası		150		
	11 kültürel kaynak ya da daha fazla		250		
V.	Tarihi Kaynaklar				
	Mağara ve çevresinde kaç tane tarihi kaynak değeri bulunmaktadır? (kale, tarihi mezar, tarihi bina ve yapı, anıt, heykel, özel duvar resimleri vb)		Likya yolu, Trebanna Antik Kenti		
	0				
	5 tarihi kaynak değeri az		100		+
	5-10 tarihi kaynak ya da daha fazla		150		
	11'den fazla tarihi kaynak		250		
VI.	Özel Alanlar				
	Mağara içerisinde özel alan var mı? (Havuz, sağlık odası, dinlenme alanı.).		300		
TOPLAM			1800		600

C. Sosyal –Ekonomik Yapı

	Kategori				
I.	Sağlık				
	Mağaraya yakın sağlık ocağı veya hastane var mı?				
	Sağlık kuruluşu 20 km.den az		200		
	Sağlık kuruluşu 30 50 km.arası		100		+
	Sağlık kuruluşu 51 km.den fazla		50		

II.	Nüfus ve Yerleşme			
	Mağara Çevresindeki Nüfus Miktarı	Konyaaltı ilçesi nüfusu 196.079		
	100 km içerisinde nüfus 50 binden az	100		
	100 km içerisinde 50 binden fazla nüfus	200		+
	Mağara çevresinde farklı mimarî ve ev yapıları var mı?			
	Evet	200		
	Hayır			
	Mağara anayola yakın mı?			
	Anayola 10 km. den az	200		+
	Anayola 11 km.- 40 km. arası	100		
	Anayola 40 km. den uzak	50		
	Mağara çevresinde yayla, ağıl, çevrik, dalyan, kom, dam, çardak vb gibi bir yerleşme var mı?			
	Evet	200		
	Hayır			
	Mağara turizme açılmış mı?			
	Evet	200		
	Hayır			
	Mağarayı tanıtan bir broşür veya web sayfası var mı?			
	Evet	200		+
	Hayır			
	Mağaraya turistik geziler düzenleniyor mu?			
	Evet	200		+
	Hayır			
	Mağaraya turistik geziler düzenleniyor ise bir turist rehberine ihtiyaç var mı?			

	Evet		200		+
	Hayır				
III.	Ekonomik Kaynaklar				
	Mağara herhangi bir ürün için depo olarak kullanıyor mu? (peynir saklama alanı, hububat deposu vb)		200		
	Yörede el sanatları (kaşık, dokuma vb) var mı?		200		
	Pazar satışı (Yöresel ürünler) mevcut mu?		200		
	Turizm (Cam Teras, Seyir Terası, Kuş Gözlem Kulesi vb)		200		
	Hizmet sektörü (otel, konaklama)		200		
	Mağara önceki yıllarda veya günümüzde insan veya hayvan yaşam alanı olarak kullanılmış mı? (ev, ahır vb)		200		
	Diğer (kamp alanı) yazınız.		200		+
TOPLAM			3200		1300

D. Rekreatif Kolaylıklar ve Doğa Sporları

	Kategori				
I.	Mağara içi veya çevresinde yürüyüş rotası var mı?		250		+
II.	Mağara çevresinde dağ rotaları var mı?		250		+
III.	Mağara çevresinde bisiklet güzergâhı var mı?		250		+
VI.	Diğer.....		250		
TOPLAM			1000		750

E. Ulaşılabilirlik ve Ziyaretçi Potansiyeli

	Kategori				
I.	Ulaşım olanakları				
	Ulaşım araçları (Otobüs, taksi, dolmuş, gemi var mı? Mağaraya ulaşım kolay mı? (özel araç)		100		+

II.	Mağaraya günlük ziyaretçi geliyor mu?		Mağara girişi ücretsiz olduğu için ziyaretçi sayısı bilinmiyor.		
	Evet				
	Hayır				
	(Cevap evet ise) Yerli		200		+
	(Cevap evet ise) Yabancı		300		+
TOPLAM			600		600

F. Sürdürülebilir Bölgesel Ekonomik Büyüme

	Kategori				
I.	Ekoturizm				
	Botanik turizmi		100		+
	Fauna Turizmi		100		+
	Doğa Fotoğrafçılığı		100		+
	Jeoturizm		100		+
	Mağara Fotoğrafçılığı		100		+
	Doğa yürüyüşü		100		+
	Oryantiring		100		
	Tarih öncesi ve Kültür Turizmi		100		+
	Sağlık Turizmi		100		
	Termal Turizm		100		
	Spor ve Macera Turizmi		100		+
	Kamp Turizmi		100		+
	Karavan Turizmi		100		
	İnanç Turizmi		100		
	Diğer (kaya tırmanışı, trekking, dağcılık, dağ bisiklet turu, yayla turizmi)		100		+
	Mağaraya gelen misafirlerin kullanabileceği temiz tuvaletler var mı?				
	Evet		100		+

TOPLAM	Hayır				
	Mağara çevresi el sanatları ve yöresel ürünleri pazarlama potansiyeline sahip mi?				
	Evet		100		+
	Hayır				
			1700		1200

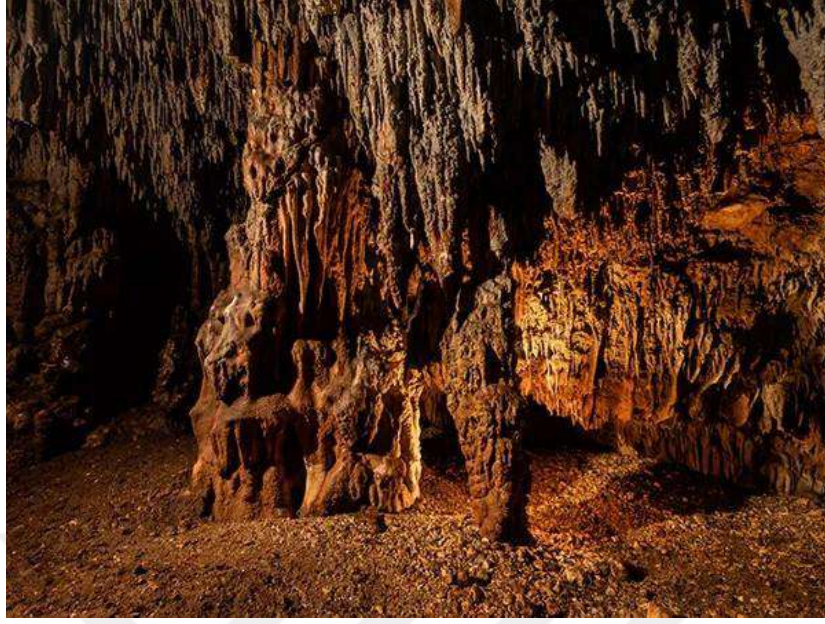
Geyikbayırı Mağarası ve Çevresinin Mağaralar Ekoturizm Tespiti Anketi Sonuçlarının Değerlendirilmesi

Geyikbayırı Mağarası, Ekoturizm Tespiti Anketi sonuçları, mağara ve çevresinin 10.000 puan üzerinden 5550 puan aldığını göstermektedir. Anket sonucunda “Ulaşılabilirlik ve Ziyaretçi Potansiyeli” kategorisi 600 puan değeri üzerinden 600 puan alan kategori olmuştur. Onu takip eden puan türleri sırasıyla, 1300 puanla “Sosyal-Ekonomik Yapı”, 1200 puan ile “Sürdürülebilir Bölgesel Ekonomik Büyüme”, 1100 puan ile “Coğrafi Özellikler” kategorisidir. Anketin genel değerlendirme puanına göre en az puan alan kategoriler 750 puanla “Rekreatif Kolaylıklar ve Doğa Sporları” ve 600 puanla “Ekoturizm Değeri”dir.

Ankete göre Geyikbayırı Mağarası ile ilgili yorumlar aşağıda verilmiştir.

Geyikbayırı Mağarası, genellikle kuru, zaman zaman aktif bir mağaradır. Maden Tetkik ve Arama Genel Müdürlüğü, Karst ve Mağara Araştırmaları Birimi tarafından yapılan detay mağara çalışmalarında ülkemizde ilk defa Geyikbayırı Mağarası'nda 5-6 adet mağara kertenkelesine rastlanmıştır. Pembe renkli, ağır hareket edebilen, gözleri olan fakat muhtemelen görmeyen bu kertenkeleler Avrupa mağaralarında görülen Protos Anguinus türlerinden oldukça değişik bir görünüme sahiptir. Geyikbayırı Mağarası'nda bol miktarda yarasa, mağara çekirgesi de vardır. Bu özelliği ile ilgili bilim insanları için çok cazip bir mağaradır.

Geyikbayırı Mağarası'nın her tarafı traverten oluşumları ile kaplıdır. Büyük salonda güzel dikitler, sarkıtlar, sütunlar çok miktarda vardır. Bunların bir kısmı içeri giren köylüler tarafından maalesef kırılmıştır. Aktif bir işletmesi bulunmayan mağara, çevreye kamp kurmaya gelen turistler tarafından ziyaret edilmektedir.

Fotoğraf 4.3: Geyikbayırı Mağarası.

Kaynak: <https://antalya.tc/kesfet/magaralar/geyikbayiri-magarasi>,
(Erişim Tarihi: 10.09.2025).

4.3. Damlataş Mağarası'nın Ekoturizm Potansiyeli

Damlataş Mağarası 22.05.2025 tarihinde ziyaret edilmiş, yetkililere mağaralar ekoturizm potansiyeli tespit anketi uygulanarak sonuçlara ulaşılmıştır. Mağara içinde ve dışında yapılan gözlem, anket ve incelemeler ile aşağıdaki şekildedir.

- Damlataş Mağarası 1950 yılında turizme açılmış, 1987 yılında 1. Derece Doğal Sit Alanı olarak ilan edilmiştir.
- Mağara idari olarak Antalya iline, bölge olarak Akdeniz'e bağlıdır.
- Mağara çevresi Akdeniz iklim özelliklerini yansıtmaktadır.
- Mağara çevresi flora bakımından oldukça zengindir. 82 familya ve 259 cinse ait, 385 tür tespit edildiği öğrenilmiştir. Bunlardan 23 tanesi ülkemiz için endemiktir.
- Mağara Antalya il merkezine 133, Mersin il merkezine 336 km uzaklıkta yer almaktadır.
- Damlataş Mağarası sağlık turizmi ve ekoturizm açısından elverişlidir.
- Mağara çevresini doğal kaynak değeri denizden yüksekliği 34 m ve giriş ağzı kısmı dar olan Aşıklar Mağarasıdır.
- Alanya Kalesi, Tarihi Alanya Selçuklu Tersanesi, Atatürk Evi Müzesi, Kızılkuş, Selçuklu Hamamı, Alanya Deniz Feneri, Bedesten, Herbaryum ve Alanya Arkeoloji Müzesi mağara çevresini önemli tarihi ve kültürel kaynak değerleridir.

- Mağara ve çevresinde dinlenme alanı, restoran, çocuk oyun alanı, otopark, yöresel ürün satış alanı ve tuvalet bulunmaktadır.
- Mağaranın sağlık kuruluşuna uzaklığı 20 km'den azdır. Mağaraya en yakın sağlık kuruluşu And Özel Sağlık Merkezidir.
- Mağaranın içinde bulunduğu ilçenin nüfusu 2024 TÜİK verilerine göre 361.873'tür.
- Mağarayı 2024 yılında yerli ve yabancı olmak üzere 324.239 kişi ziyaret etmiştir.
- Mağara ve çevresinde yürüyüş rotası ve seyir terası bulunmaktadır.
- Sağlık turizmi açısından önemli olan mağaranın astım hastalarına iyi geldiği bilinmektedir.
- Yöreye ait ürünler mağara dışında bulunan yöresel satış alanlarında satılmaktadır.
- Mağara ve çevresinde yapılan ekoturizm türleri sayesinde mağara sürekli turist çekmektedir. En çok yapılan ekoturizm türleri doğa fotoğrafçılığı, jeoturizm, mağara fotoğrafçılığı, doğa yürüyüşü, tarih öncesi ve kültür turizmi ve sağlık turizmidir.

Yapılan inceleme sonucunda Damlatış Mağarası ve çevresi ekoturizm potansiyeli kriterleri tespiti anketi genel sonuçları Tablo 4.3'da verilmiştir.

Tablo 4.3: Damlatış Mağarası Ekoturizm Potansiyeli Anketi

	Damlatış Mağarası ve Çevresi		Genel Değerlendirme		
	Kategori				
A.	Coğrafi Özellikler		1700		1500
B.	Ekoturizm Değeri		1800		1150
C.	Sosyal-Ekonomik Yapı		3200		2400
D.	Rekreatif Kolaylıklar ve Doğa Sporları		1000		250
E.	Ulaşılabilirlik ve Ziyaretçi Potansiyeli		600		600
F.	Sürdürülebilir Bölgesel Ekonomik Büyüme		1700		1000
TOPLAM			10000		6900

A. Coğrafi Özellikler

	Kategori		Puan		
--	----------	--	------	--	--

I.	Konum			
	Mağaranın coğrafi konumunu nasıldır?			
	İl şehir merkezine 50 km'den az	200		+
	İl şehir merkezine 51-100 km	100		
	İl şehir merkezine 101 km'den uzak	50		
II.	Fiziki Özellikler			
	Mağara hangi yer şekli içerisinde yer almaktadır? (Dağ, ova, vadi, yamaç)	100		+
	Mağara içinde sarkıt, dikit ve sütunlar var mı?	200		+
	Mağara iklim özellikleri açısından turizme uygun değerlere sahip mi? (Sıcaklık, nem, ışık oranı vb.)	200		+
	Mağara bitki örtüsü açısından çeşitlilik sunuyor mu?	200		+
	Mağara hayvan çeşitliği açısından çeşitlilik sunuyor mu? (Yarasa türleri, böcek veya sürüngen vb.)	200		+
III.	Alan Yönetimi (İş birliği kurumlarla)			
	Yerel yönetim ile mağaranın turizm ve altyapı konularında iş birliği var mı?	200		+
	Sivil toplum kuruluşları (dernek, doğa sporları kulübü) ile mağaranın turizm bağlamında iş birliği var mı?	200		
	Yöre halkı mağara konusunda yeterli bilgiye sahip mi?	200		+
TOPLAM		1700		1500

B. Ekoturizm Değeri

	Kategori			
I.	Doğal Kaynaklar			
	Mağara ve çevresinde kaç tane doğal kaynak değeri bulunmaktadır? (Volkanik dağ, kanyon vadi, peribacaları, göl, sarkıt dikit, sütun ve farklı şekiller vb.)	Aşıklar Mağarası		

	0				
	5 doğal kaynak değer az		100		+
	5-10 arası doğal kaynak		150		
	11 doğal kaynak ya da daha fazla		200		
II.	Biyçeşitlilik Kaynaklar				
	Mağara ve çevresinin flora (bitki) ve endemizm durumu nedir? Kaç tane vardır?		82 familya ve 259 cinse ait 385 tür 23 endemik tür		
	5'ten az endemik bitki		100		
	5'ten fazla endemik bitki		150		
	10'dan fazla endemik bitki		200		+
	Mağara ve çevresinin fauna (hayvan) çeşitliliği nedir?				
	10'dan az fauna		100		
	10-20 arası fauna		150		
	21'den fazla fauna		200		+
III.	Su Kaynakları				
	Mağara ve çevresinde göl, baraj, deniz var mı? (5 km içinde)		200		+
	Diğer (şelale, çağlayan 10 km)		200		
IV.	Kültürel kaynaklar				
	Mağara ve çevresinde kaç tane kültürel kaynak değeri bulunmaktadır? (Batıl inançlar vb.)				
	0				
	5 kültürel kaynak değer az		100		
	5-10 kültürel kaynak arası		150		
	11 kültürel kaynak ya da daha fazla		250		

V.	Tarihî Kaynaklar				
	Mağara ve çevresinde kaç tane tarihî kaynak değeri bulunmaktadır? (Kale, tarihî mezar, tarihî bina ve yapı, anıt, heykel, özel duvar resimleri vb.)		Alanya Kalesi Tarihi Alanya Selçuklu Tersanesi Atatürk Evi Müzesi Kızılkule Selçuklu Hamamı Alanya Deniz Feneri Bedesten Herbaryum Alanya Arkeoloji Müzesi		
	0				
	5 tarihî kaynak değer az		100		
	5-10 tarihî kaynak ya da daha fazla		150		+
	11'den fazla tarihî kaynak		250		
VI.	Özel Alanlar				
	Mağara içerisinde özel alan var mı? (Havuz, sağlık odası, dinlenme alanı).		300		+
TOPLAM			1800		1150

C. Sosyal-Ekonomik Yapı

	Kategori				
I.	Sağlık				
	Mağaraya yakın sağlık ocağı veya hastane var mı?				
	Sağlık kuruluşu 20 km'den az		200		+
	Sağlık kuruluşu 30 50 km arası		100		
	Sağlık kuruluşu 51 km'den fazla		50		
II.	Nüfus ve Yerleşme				

Mağara Çevresindeki Nüfus Miktarı		Alanya ilçesi nüfusu 361.873		
100 km içerisinde nüfus 50 binden az		100		
100 km içerisinde 50 binden fazla nüfus		200		+
Mağara çevresinde farklı mimari ve ev yapıları var mı?				
Evet		200		+
Hayır				
Mağara ana yola yakın mı?				
Ana yola 10 km'den az		200		+
Ana yola 11 km- 40 km arası		100		
Ana yola 40 km'den uzak		50		
Mağara çevresinde yayla, ağıl, çevrik, dalyan, kom, dam, çardak vb gibi bir yerleşme var mı?				
Evet		200		
Hayır				
Mağara turizme açılmış mı?				
Evet		200		+
Hayır				
Mağarayı tanıtan bir broşür veya web sayfası var mı?				
Evet		200		+
Hayır				
Mağaraya turistik geziler düzenleniyor mu?				
Evet		200		+
Hayır				
Mağaraya turistik geziler düzenleniyor ise bir turist rehberine ihtiyaç var mı?				
Evet		200		+

	Hayır				
III.	Ekonomik Kaynaklar				
	Mağara herhangi bir ürün için depo olarak kullanıyor mu? (Peynir saklama alanı, hububat deposu vb.)		200		
	Yörede el sanatları (kaşık, dokuma vb.) var mı?		200		+
	Pazar satışı (Yöresel ürünler) mevcut mu?		200		+
	Turizm (Cam teras, seyir terası, kuş gözlem kulesi vb.)		200		+
	Hizmet sektörü (otel, konaklama)		200		+
	Mağara önceki yıllarda veya günümüzde insan veya hayvan yaşam alanı olarak kullanılmış mı? (Ev, ahır vb.)		200		
	Diğer (.....) yazınız.		200		
TOPLAM			3200		2400

D. Rekreatif Kolaylıklar ve Doğa Sporları

	Kategori				
I.	Mağara içi veya çevresinde yürüyüş rotası var mı?		250		+
II.	Mağara çevresinde dağ rotaları var mı?		250		+
III.	Mağara çevresinde bisiklet güzergâhı var mı?		250		
VI.	Diğer.....		250		
TOPLAM			1000		250

E. Ulaşılabilirlik ve Ziyaretçi Potansiyeli

	Kategori				
I.	Ulaşım olanakları				
	Ulaşım araçları (Otobüs, taksi, dolmuş, gemi var mı? Mağaraya ulaşım kolay mı? (Özel araç ve turlar)		100		+

II.	Mağaraya günlük ziyaretçi geliyor mu?		2024 yılı 324.239		
	Evet				+
	Hayır				
	(Cevap evet ise) Yerli		200		+
	(Cevap evet ise) Yabancı		300		+
TOPLAM			600		600

F. Sürdürülebilir Bölgesel Ekonomik Büyüme

	Kategori				
I.	Ekoturizm				
	Botanik turizmi		100		+
	Fauna turizmi		100		
	Doğa fotoğrafçılığı		100		+
	Jeoturizm		100		+
	Mağara fotoğrafçılığı		100		+
	Doğa yürüyüşü		100		+
	Oryantiring		100		
	Tarih öncesi ve kültür turizmi		100		+
	Sağlık turizmi		100		+
	Termal turizm		100		
	Spor ve macera turizmi		100		
	Kamp turizmi		100		
	Karavan turizmi		100		
	İnanç turizmi		100		

	Diğer (deniz-kum-güneş)		100		+
	Mağaraya gelen misafirlerin kullanabileceği temiz tuvaletler var mı?				
TOPLAM	Evet		100		+
	Hayır				
	Mağara çevresi el sanatları ve yöresel ürünleri pazarlama potansiyeline sahip mi?				
	Evet		100		+
	Hayır				
			1700		1000

Damlataş Mağarası ve çevresinin Mağaralar Ekoturizm Tespiti Anketi Sonuçlarının Değerlendirilmesi

Damlataş Mağarası Ekoturizm Tespiti Anketi sonuçları, mağara ve çevresinin 10.000 puan üzerinden 6900 puan aldığını göstermektedir. Anket sonucunda ‘Ulaşılabilirlik ve Ziyaretçi Potansiyeli’ kategorisi 600 puan değeri üzerinden 600 puan alan kategori olmuştur. Onu takip eden puan türleri sırasıyla 2400 puanla ‘Sosyal-Ekonomik Yapı’, 1500 puanla ‘Coğrafi Özellikler’, 1150 puanla ‘Ekoturizm Değeri’ kategorisidir. Anketin genel değerlendirme puanına göre en az puan alan kategoriler 1000 puan ile ‘Sürdürülebilir Bölgesel Ekonomik Büyüme’ ve 250 puanla ‘Rekreatif Kolaylıklar ve Doğa Sporları’dır.

Ankete göre Damlataş Mağarası ile ilgili yorumlar aşağıda verilmiştir.

Damlataş Mağarası, ülkemizde turizme açılan ilk mağara olarak literatüre geçmiştir. Konumu sebebi ile ulaşım bakımından en rahat mağaralardan biridir.

Mağaranın ziyaretçileri arasında üst solunum yolu hastalıklarından muzdarip insanların bir nebze de olsa rahatladıkları mağara aynı zamanda damlataş oluşumları ile de çok zengindir. Bu sebepten ötürü görsel bir şölen sunan mağara yıllık 300 binin üzerinde ziyaretçi ağırlamaktadır. Bu sayının çokluğunun sebebi mağaranın Alanya merkezde olması ve sağlık turizmi çok büyük etken olmaktadır. Mağara içerisine yapılmış elektrifikasyon projeleri açısından da iyi bir örnek sunmaktadır.

Deniz-kum-güneş turizmiyle de ünlü Alanya ilçesinde bulunan mağaranın etrafın tarihi ve kültürel yönden zengin oluşuyla da dikkat çekmektedir. Mağaranın hemen önünden kalkan Teleferik, Alanya Kalesine çıkmaktadır. Kızılkule-Tersane-Damlataş Mağarası olarak üçlü satılan kombine bilet sayesinde turistleri her destinasyon alanına gezdirme konusunda kolaylık sağlanmıştır.

Mağaraya gelen yıllık ziyaretçi sayısının çokluğu bölge halkı ekonomisini de olumlu yönde etkilemektedir. Mağara etrafında da hemen bulunan yöresel ürün satış alanı sürdürülebilir ekonomi açısından da oldukça önemlidir.

Fotoğraf 4.4: Damlataş Mağarası içinden genel görünüm.

4.4. Zeytintaşı Mağarası'nın Ekoturizm Potansiyeli

Zeytintaşı Mağarası, 15.07.2024 tarihinde ziyaret edilmiş, yetkililere mağaralar ekoturizm potansiyeli tespit anketi uygulanarak sonuçlara ulaşılmıştır. Mağara içinde ve dışında yapılan gözlem, anket ve incelemeler ile aşağıdaki şekildedir.

- Zeytintaşı Mağarası 2002 yılında turizme açılmış, 27.06.2013 tarihinde de Tabiat Anıtı ilan edilmiştir.
- Mağara idari olarak Antalya iline bağlı, Akdeniz Bölgesi sınırları içinde yer alan bir mağaradır.
- Mağara, Akdeniz iklim özelliklerini yansıtmaktadır.
- Mağara, Antalya il merkezine 54, Konya il merkezine 243 km uzaklıkta yer almaktadır.
- Zeytintaşı Mağarası, doğa turizmi ve ekoturizm açısından elverişlidir.
- Mağara çevresi flora bakımından zengindir. 79 bitki taksonu, kızılçam ormanları (*Pinus brutia*), yabani zeytin (*Olea europea oleaster*), mersin (*Myrtus communis* L.), keçiboynuzu (*Ceratonia siliqua*), zakkum (*Nerium oleander*) gibi türlerden oluşan maki topluluğu, Endemik bitkiler: has tığotu (*Velezia pseudorigida*), köprülüçay (*Stachys aleurites*), serik armutu (*Pyrus serikensis*) tespit edilmiştir.
- Mağara çevresinde gözlemlenen fauna türleri 121 kuş türü, memeli hayvan türleri, yaban tavşanı (*Lepus europaeus*), Anadolu sincabı (*Sciurus anomalus*), orman faresi (*Apodemus witherbyi*), cüce yarasa (*Pipistrellus pipistrellus*), gelincik (*Mustela nivalis*), kızıltilki (*Vulpes vulpes*), karakulak (*Caracal caracal*) ve yaban domuzu (*Sus scrofa*)dur .
- Mağara ve çevresinin doğal kaynak değeri Akbaş Göleti'dir.
- Mağara ve çevresinin en önemli tarihî ve kültürel değeri Aspendos antik kentidir. Bunun yanı sıra İtalyan Değirmeni'ni de görmemiz mümkündür.
- Mağara ve çevresinde dinlenme alanı, piknik alanı, otopark ve tuvalet bulunmaktadır.
- Mağaranın sağlık kuruluşuna uzaklığı 20 km'den azdır. Mağaraya en yakın sağlık kuruluşu Böğüş Aile Sağlığı Merkezidir.
- Mağaranın içinde bulunduğu ilçenin nüfusu 2024 TÜİK verilerine göre 143.435'tir.

- Serik Belediyesi ile yapılan telefon görüşmesinde mağaranın aylık ziyaretçi sayılarının 500-600 kişi civarında olduğu öğrenilmiştir.
- Mağara ve çevresinde yürüyüş rotaları, dağ rotaları ve safari alanı bulunmaktadır.
- Mağara ve çevresinde yapılan ekoturizm türleri sayesinde mağara sürekli turist çekmektedir. En çok yapılan ekoturizm türleri botanik turizmi, fauna turizmi, doğa fotoğrafçılığı, jeoturizm, mağara fotoğrafçılığı, doğa yürüyüşü, tarih öncesi ve kültür turizmi, spor ve macera turizmidir.

Yapılan inceleme sonucunda Zeytintaşı Mağarası ve çevresi ekoturizm potansiyeli kriterleri tespiti anketi genel sonuçları Tablo 4.4’de verilmiştir.

Tablo 4.4: Zeytintaşı Mağarası Ekoturizm Potansiyeli Anketi

	Zeytintaşı Mağarası ve Çevresi		Genel Değerlendirme		
	Kategori				
A.	Coğrafi Özellikler		1700		1400
B.	Ekoturizm Değeri		1800		500
C.	Sosyal-Ekonomik Yapı		3200		1900
D.	Rekreatif Kolaylıklar ve Doğa Sporları		1000		750
E.	Ulaşılabilirlik ve Ziyaretçi Potansiyeli		600		600
F.	Sürdürülebilir Bölgesel Ekonomik Büyüme		1700		1100
TOPLAM			10000		6250

A. Coğrafi Özellikler

	Kategori		Puan		
I.	Konum				
	Mağaranın coğrafi konumunu nasıldır?				
	İl şehir merkezine 50 km.den az		200		
	İl şehir merkezine 51-100 km.		100		+
	İl şehir merkezine 101 km.den uzak		50		
II.	Fiziki Özellikler				
	Mağara hangi yer şekli içerisinde yer almaktadır.		100		+

	(Dağ, ova, vadi, yamaç).				
	Mağara içinde sarkıt, dikit ve sütunlar var mı?	200		+	
	Mağara iklim özellikleri açısından turizme uygun değerlere sahip mi? (Sıcaklık, nem, ıslık oranı vb)	200		+	
	Mağara bitki örtüsü açısından çeşitlilik sunuyor mu?	200		+	
	Mağara hayvan çeşitliği açısından çeşitlilik sunuyor mu? (yarasa türleri, böcek veya sürüngen vb)	200		+	
III.	Alan Yönetimi (İş birliği kurumlarla)				
	Yerel yönetim ile mağaranın turizm ve alt yapı konularında iş birliği var mı?	200		+	
	Sivil Toplum Kuruluşları (dernek, doğa sporları kulübü) ile mağaranın turizm bağlamında iş birliği var mı?	200			
	Yöre halkı mağara konusunda yeterli bilgiye sahip mi?	200		+	
TOPLAM		1700			1400

B. Ekoturizm Değeri

	Kategori				
I.	Doğal Kaynaklar				
	Mağara ve çevresinde kaç tane doğal kaynak değeri bulunmaktadır? (volkanik dağ, kanyon vadi, peribacaları, göl, sarkıt dikit, sütun ve farklı şekiller vb)	Akbaş göleti			
	0				
	5 doğal kaynak değer az	100		+	
	5 -10 arası doğal kaynak	150			
	11 doğal kaynak ya da daha fazla	200			
II.	Biyoçeşitlilik Kaynaklar				
	Mağara ve çevresinin flora (bitki) ve endemizm durumu nedir? Kaç tane vardır?	79 bitki taksonu, Kızılçam ormanları (<i>Pinus brutia</i>), yabani zeytin (<i>Olea europea oleaster</i>), mersin			

		(<i>Myrtus communis</i> L.), keçiboynuzu (<i>Ceratonia siliqua</i>), zakkum (<i>Nerium oleander</i>) gibi türlerden oluşan maki topluluğu Endemik bitkiler: has tıgotu (<i>Velezia pseudorigida</i>), köprülüçay (<i>Stachys aleurites</i>), serik armutu (<i>Pyrus serikensis</i>)		
	5'den az endemik bitki	100		+
	5'den fazla endemik bitki	150		
	10'dan fazla endemik bitki	200		
	Mağara ve çevresinin fauna (hayvan) çeşitliliği nedir?	121 kuş türü, Memeli hayvan türleri, yaban tavşanı (<i>Lepus europaeus</i>), Anadolu sincabı (<i>Sciurus anomalus</i>), orman faresi (<i>Apodemus witherbyi</i>), cüce yarasa (<i>Pipistrellus pipistrellus</i>), gelincik (<i>Mustela nivalis</i>), kızıltılki (<i>Vulpes vulpes</i>), karakulak (<i>Caracal caracal</i>) ve yaban domuzu (<i>Sus sucrofa</i>)		
	10'dan az fauna	100		
	10-20 arası fauna	150		
	21'den fazla fauna	200		+
III.	Su Kaynakları			

	Mağara ve çevresinde göl, baraj, deniz var mı? (5 km içinde)		200		
	Diğer (şelale, çağlayan 10 km)		200		
IV.	Kültürel kaynaklar				
	Mağara ve çevresinde kaç tane kültürel kaynak değeri bulunmaktadır? (batıl inançlar vb)				
	0				
	5 kültürel kaynak değer az		100		
	5-10 kültürel kaynak arası		150		
	11 kültürel kaynak ya da daha fazla		250		
V.	Tarihi Kaynaklar				
	Mağara ve çevresinde kaç tane tarihi kaynak değeri bulunmaktadır? (kale, tarihî mezar, tarihî bina ve yapı, anıt, heykel, özel duvar resimleri vb)		Aspendos antik kenti İtalyan değirmeni		
	0				
	5 tarihi kaynak değer az		100		+
	5-10 tarihi kaynak ya da daha fazla		150		
	11'den fazla tarihi kaynak		250		
VI.	Özel Alanlar				
	Mağara içerisinde özel alan var mı? (Havuz, sağlık odası, dinlenme alanı.).		300		
TOPLAM			1800		500

C. Sosyal –Ekonomik Yapı

	Kategori				
I.	Sağlık				
	Mağaraya yakın sağlık ocağı veya hastane var mı?				
	Sağlık kuruluşu 20 km.den az		200		+
	Sağlık kuruluşu 30 50 km.arası		100		

	Sağlık kuruluşu 51 km.den fazla	50		
II.	Nüfus ve Yerleşme			
	Mağara Çevresindeki Nüfus Miktarı	Serik ilçesi nüfusu 143.435		
	100 km içerisinde nüfus 50 binden az	100		
	100 km içerisinde 50 binden fazla nüfus	200		+
	Mağara çevresinde farklı mimarî ve ev yapıları var mı?			
	Evet	200		
	Hayır			
	Mağara anayola yakın mı?			
	Anayola 10 km. den az	200		
	Anayola 11 km.- 40 km. arası	100		+
	Anayola 40 km. den uzak	50		
	Mağara çevresinde yayla, ağıl, çevrik, dalyan, kom, dam, çardak vb gibi bir yerleşme var mı?			
	Evet	200		+
	Hayır			
	Mağara turizme açılmış mı?			
	Evet	200		+
	Hayır			
	Mağarayı tanıtan bir broşür veya web sayfası var mı?			
	Evet	200		+
	Hayır			
	Mağaraya turistik geziler düzenleniyor mu?			
	Evet	200		+
	Hayır			

	Mağaraya turistik geziler düzenleniyor ise bir turist rehberine ihtiyaç var mı?				
	Evet		200		+
	Hayır				
III.	Ekonomik Kaynaklar				
	Mağara herhangi bir ürün için depo olarak kullanıyor mu? (peynir saklama alanı, hububat deposu vb)		200		
	Yörede el sanatları (kaşık, dokuma vb) var mı?		200		+
	Pazar satışı (Yöresel ürünler) mevcut mu?		200		+
	Turizm (Cam Teras, Seyir Terası, Kuş Gözlem Kulesi vb)		200		
	Hizmet sektörü (otel, konaklama)		200		
	Mağara önceki yıllarda veya günümüzde insan veya hayvan yaşam alanı olarak kullanılmış mı? (ev, ahır vb)		200		
	Diğer (.....) yazınız.		200		
TOPLAM			3200		1900

D. Rekreatif Kolaylıklar ve Doğa Sporları

	Kategori				
I.	Mağara içi veya çevresinde yürüyüş rotası var mı?		250		+
II.	Mağara çevresinde dağ rotaları var mı?		250		+
III.	Mağara çevresinde bisiklet güzergâhı var mı?		250		
VI.	Diğer (Safari alanı)		250		+
TOPLAM			1000		750

E. Ulaşılabilirlik ve Ziyaretçi Potansiyeli

	Kategori				
I.	Ulaşım olanakları				

	Ulaşım araçları (Otobüs, taksi, dolmuş, gemi var mı? Mağaraya ulaşım kolay mı? (Özel araç)		100		+
II.	Mağaraya günlük ziyaretçi geliyor mu?		Aylık ortalama 500-600 (Serik Belediyesi ile telefon görüşmesi)		
	Evet				
	Hayır				
	(Cevap evet ise) Yerli		200		+
	(Cevap evet ise) Yabancı		300		+
TOPLAM			600		600

F. Sürdürülebilir Bölgesel Ekonomik Büyüme

	Kategori				
I.	Ekoturizm				
	Botanik turizmi		100		+
	Fauna Turizmi		100		+
	Doğa Fotoğrafçılığı		100		+
	Jeoturizm		100		+
	Mağara Fotoğrafçılığı		100		+
	Doğa yürüyüşü		100		+
	Oryantiring		100		
	Tarih öncesi ve Kültür Turizmi		100		+
	Sağlık Turizmi		100		
	Termal Turizm		100		
	Spor ve Macera Turizmi		100		+
	Kamp Turizmi		100		
	Karavan Turizmi		100		
	İnanç Turizmi		100		

	Diğer(Safari turu, yabani hayvan gözlemciliği)	100	+
	Mağaraya gelen misafirlerin kullanabileceği temiz tuvaletler var mı?		
TOPLAM	Evet	100	+
	Hayır		
	Mağara çevresi el sanatları ve yöresel ürünleri pazarlama potansiyeline sahip mi?		
	Evet	100	+
	Hayır		
		1700	1100

Zeytintaşı Mağarası ve Çevresinin Mağaralar Ekoturizm Tespiti Anketi Sonuçlarının Değerlendirilmesi

Zeytintaşı Mağarası, Ekoturizm Tespiti Anketi sonuçları, mağara ve çevresinin 10.000 puan üzerinden 6250 puan aldığını göstermektedir. Anket sonucunda “Ulaşılabilirlik ve Ziyaretçi Potansiyeli” kategorisi 600 puan değeri üzerinden 600 puan alan kategori olmuştur. Onu takip eden puan türleri sırasıyla 1900 puanla “Sosyal-Ekonomik Yapı”, 1150 puan ile “Coğrafi Özellikler”, 1400 puan ile “Sürdürülebilir Bölgesel Ekonomik Büyüme” kategorisidir. Anketin genel değerlendirme puanına göre en az puan alan kategoriler 750 puanla “Rekreatif Kolaylıklar ve Doğa Sporları” ve 500 puanla “Ekoturizm Değeri”dir.

Ankete göre Zeytintaşı Mağarası ile ilgili yorumlar aşağıda verilmiştir.

Taşocağı işletmesi için açılan bir galeri ile tesadüfen bulunan Zeytintaşı; küçük fakat bozulmamış zengin damlataşları ile kaplı, ilginç bir mağaradır. Mağara girişinin hemen kapatılarak koruma altına alınması (I. derecede sit alanı), içindeki damla taşların tahrip olmasını önlemiştir.

Mağaranın içi, görünümleri son derece güzel, her türden damla taş oluşumları ile kaplı mağaranın her kesiminde gelişen ve boyları yer yer 0,5 m'yi bulan makarna sarkıtlar, Zeytintaşı Mağarası'nın karakteristik şeklidir. Gelişimleri hala devam eden bu yavru sarkıtlara, ülkemizde her mağarada rastlamak mümkün değildir. Ayrıca büyük sütunlar

arasında yer alan gölcükler, mağaranın görünümünü daha da ilginç şekle dönüştürmektedir. Bu özellikler, Zeytintaşı Mağarası'nın turizm amacıyla kullanımı için son derece uygun ortam hazırlamıştır. Ayrıca bulunduğu doğal çevrenin güzelliği, Aspendos'a yakınlığı, mağaranın turizm değerini daha da artırmıştır.

Yerler halk ile ve gelen turistlerle yapılan konuşmalara dayanarak mağaraya giden yolun genişletilmesi ve yol üzerine marketlerin yapılması turistler için kolaylık sağlayacağı görüşüne varılmıştır.

Fotoğraf 4.5: Çubuk Makarnalara ait görüntü.
Kaynak: <https://ekotaban.tarimorman.gov.tr/alan/117>,
 (Erişim Tarihi: 10.09.2025).

4.5. Altınbeşik Mağarası'nın Ekoturizm Potansiyeli

Altınbeşik Mağarası, 24.08.2024 tarihinde ziyaret edilmiş, yetkililerle mağaralar ekoturizm potansiyeli tespit anketi uygulanarak sonuçlara ulaşılmıştır. Mağara içinde ve dışında yapılan gözlem, anket ve incelemeler aşağıdaki şekildedir.

- Altınbeşik Mağarası, kendisi ile aynı adı taşıyan Altınbeşik Millî Parkı ile birlikte 1994 yılında turizme açılmıştır.
- Mağara idari olarak Antalya iline bağlı, Akdeniz Bölgesi sınırları içinde yer alan bir mağaradır.

- Mağara ve içinde bulunduğu Altınbeşik Milli Parkı tipik Akdeniz iklim özelliklerini yansıtmaktadır.
- Mağaranın bulunduğu millî parkta altmış dokuz tanesi endemik olmak üzere 605 bitki türü bulunmaktadır.
- Fauna bakımından zengin olan mağara, yaban keçisi, sincap, yaban domuzu, tilki ve yarasa gibi memeli türleri, kaya kartalı, atmaca, kızıl şahin, kerkenez, kınalı keklik gibi kuş türleri, Manavgat Çayı'nda iki balık türü dağalas ve gökkuşaklı ve 37 tür kelebeğe ev sahipliği yapmaktadır.
- Mağara, Antalya il merkezine 167 km, Konya il merkezine 194 km uzaklığında yer almaktadır.
- Altınbeşik Mağarası, doğa ve ekoturizm açısından elverişlidir.
- Mağaranın içinde bulunduğu Millî Park'ta Manastır Kanyonu doğal kaynak değeridir. Ziyaretçiler bu alan kısa süreliğine durup bilgilendirme tabelalarını okuyarak fotoğraf çekimi yapmaktadır.
- Mağara çevresinin tarihi ve kültürel kaynak değeri olarak Ormana Düğme Evler ve Antalya'nın İbradı ilçesinde bulunan Anıt Ağaç vardır.
- Mağara ve çevresinde dinlenme alanı, restoran, otopark, seyir alanı, yöresel ürün satış alanı ve tuvalet bulunmaktadır.
- Mağaranın sağlık kuruluşuna uzaklığı 20 km'den azdır. Mağaraya en yakın sağlık kuruluşu İbradı Kadı Abdurrahman Paşa Aile Sağlığı Merkezidir.
- Mağaranın içinde bulunduğu ilçenin nüfusu 2024 TÜİK verilerine göre 3.411'dir.
- Mağaraya turistler tarafından yılın her ayı geziler düzenlenmektedir. Özellikle nisan ve mayıs aylarında yapılan ziyaretlerde bot ile mağara içinde daha da ileriye gidilmektedir. Mağarayı 2024 yılında yerli ve yabancı olmak üzere 200.000 kişi ziyaret etmiştir.
- Mağara ve çevresinde yürüyüş rotaları, dağ rotaları ve seyir terası bulunmaktadır.
- Yöreye ait ürünleri mağara dışında bulunan yöresel satış alanında, Ormana Düğme Evler ve İbradı'da bulunmaktadır.
- Mağara ve çevresinde yapılan ekoturizm türleri sayesinde mağara sürekli turist çekmektedir. En çok yapılan ekoturizm türleri botanik turizmi, fauna turizmi, doğa fotoğrafçılığı, jeoturizm, mağara fotoğrafçılığı, doğa yürüyüşü, tarih öncesi ve kültür turizmi, spor ve macera turizmidir.

Yapılan inceleme sonucunda Tınaztepe Mağarası ve çevresi ekoturizm potansiyeli kriterleri tespiti anketi genel sonuçları Tablo 4.5’de verilmiştir.

Tablo 4.5: Altınbeşik Mağarası Ekoturizm Potansiyeli Anketi

	Altınbeşik Mağarası ve Çevresi		Genel Değerlendirme		
	Kategori				
A.	Coğrafi Özellikler		1700		1550
B.	Ekoturizm Değeri		1800		700
C.	Sosyal-Ekonomik Yapı		3200		1600
D.	Rekreatif Kolaylıklar ve Doğa Sporları		1000		500
E.	Ulaşılabilirlik ve Ziyaretçi Potansiyeli		600		600
F.	Sürdürülebilir Bölgesel Ekonomik Büyüme		1700		1000
TOPLAM			10000		5950

A. Coğrafi Özellikler

	Kategori		Puan		
I.	Konum				
	Mağaranın coğrafi konumunu nasıldır?				
	İl şehir merkezine 50 km.den az		200		
	İl şehir merkezine 51-100 km.		100		
	İl şehir merkezine 101 km.den uzak		50		+
II.	Fiziki Özellikler				
	Mağara hangi yer şekli içerisinde yer almaktadır. (Dağ, ova, vadi, yamaç).		100		+
	Mağara içinde sarkıt, dikit ve sütunlar var mı?		200		+
	Mağara iklim özellikleri açısından turizme uygun değerlere sahip mi? (Sıcaklık, nem, ışık oranı vb)		200		+
	Mağara bitki örtüsü açısından çeşitlilik sunuyor mu?		200		+
	Mağara hayvan çeşitliği açısından çeşitlilik sunuyor mu?		200		+

	(yarasa türleri, böcek veya sürüngen vb)				
III.	Alan Yönetimi (İş birliği kurumlarla)				
	Yerel yönetim ile mağaranın turizm ve alt yapı konularında iş birliği var mı?	200		+	
	Sivil Toplum Kuruluşları (dernek, doğa sporları kulübü) ile mağaranın turizm bağlamında iş birliği var mı?	200		+	
	Yöre halkı mağara konusunda yeterli bilgiye sahip mi?	200		+	
TOPLAM		1700			1550

B. Ekoturizm Değeri

	Kategori				
I.	Doğal Kaynaklar				
	Mağara ve çevresinde kaç tane doğal kaynak değeri bulunmaktadır? (volkanik dağ, kanyon vadi, peribacaları, göl, sarkıt dikit, sütun ve farklı şekiller vb)	Manastır Kanyonu			
	0				
	5 doğal kaynak değer az	100		+	
	5 -10 arası doğal kaynak	150			
	11 doğal kaynak ya da daha fazla	200			
II.	Biyoçeşitlilik Kaynaklar				
	Mağara ve çevresinin flora (bitki) ve endemizm durumu nedir? Kaç tane vardır?				
	5'den az endemik bitki	100			
	5'den fazla endemik bitki	150			
	10'dan fazla endemik bitki	200		+	
	Mağara ve çevresinin fauna (hayvan) çeşitliliği nedir?				
	10'dan az fauna	100			
	10-20 arası fauna	150			
	21'den fazla fauna	200		+	

III.	Su Kaynakları				
	Mağara ve çevresinde göl, baraj, deniz var mı? (5 km içinde)		200		
	Diğer (şelale, çağlayan 10 km)		200		
IV.	Kültürel kaynaklar				
	Mağara ve çevresinde kaç tane kültürel kaynak değeri bulunmaktadır? (batıl inançlar vb)		Anıt Ağaç		
	0				
	5 kültürel kaynak değeri az		100		+
	5-10 kültürel kaynak arası		150		
	11 kültürel kaynak ya da daha fazla		250		
V.	Tarihi Kaynaklar				
	Mağara ve çevresinde kaç tane tarihi kaynak değeri bulunmaktadır? (kale, tarihi mezar, tarihi bina ve yapı, anıt, heykel, özel duvar resimleri vb)		Ormana Düğme Evler		
	0				
	5 tarihi kaynak değeri az		100		+
	5-10 tarihi kaynak ya da daha fazla		150		
	11'den fazla tarihi kaynak		250		
VI.	Özel Alanlar				
	Mağara içerisinde özel alan var mı? (Havuz, sağlık odası, dinlenme alanı.).		300		
TOPLAM			1800		700

C. Sosyal –Ekonomik Yapı

	Kategori				
I.	Sağlık				
	Mağaraya yakın sağlık ocağı veya hastane var mı?				
	Sağlık kuruluşu 20 km.den az		200		+

	Sağlık kuruluşu 30 50 km. arası	100		
	Sağlık kuruluşu 51 km. den fazla	50		
II.	Nüfus ve Yerleşme			
	Mağara Çevresindeki Nüfus Miktarı	İbradı ilçesi nüfusu 3.411		
	100 km içerisinde nüfus 50 binden az	100		+
	100 km içerisinde 50 binden fazla nüfus	200		
	Mağara çevresinde farklı mimarî ve ev yapıları var mı?			
	Evet	200		
	Hayır			
	Mağara anayola yakın mı?			
	Anayola 10 km. den az	200		
	Anayola 11 km.- 40 km. arası	100		+
	Anayola 40 km. den uzak	50		
	Mağara çevresinde yayla, ağıl, çevrik, dalyan, kom, dam, çardak vb gibi bir yerleşme var mı?			
	Evet	200		
	Hayır			
	Mağara turizme açılmış mı?			
	Evet	200		+
	Hayır			
	Mağarayı tanıtan bir broşür veya web sayfası var mı?			
	Evet	200		+
	Hayır			
	Mağaraya turistik geziler düzenleniyor mu?			
	Evet	200		+
	Hayır			

	Mağaraya turistik geziler düzenleniyor ise bir turist rehberine ihtiyaç var mı?				
	Evet		200		+
	Hayır				
III.	Ekonomik Kaynaklar				
	Mağara herhangi bir ürün için depo olarak kullanıyor mu? (peynir saklama alanı, hububat deposu vb)		200		
	Yörede el sanatları (kaşık, dokuma vb) var mı?		200		+
	Pazar satışı (Yöresel ürünler) mevcut mu?		200		+
	Turizm (Cam Teras, Seyir Terası, Kuş Gözlem Kulesi vb)		200		+
	Hizmet sektörü (otel, konaklama)		200		
	Mağara önceki yıllarda veya günümüzde insan veya hayvan yaşam alanı olarak kullanılmış mı? (ev, ahır vb)		200		
	Diğer (.....)		200		
TOPLAM			3200		1600

D. Rekreatif Kolaylıklar ve Doğa Sporları

	Kategori				
I.	Mağara içi veya çevresinde yürüyüş rotası var mı?		250		+
II.	Mağara çevresinde dağ rotaları var mı?		250		+
III.	Mağara çevresinde bisiklet güzergâhı var mı?		250		
VI.	Diğer.....		250		
TOPLAM			1000		500

E. Ulaşılabilirlik ve Ziyaretçi Potansiyeli

	Kategori				
I.	Ulaşım olanakları				

	Ulaşım araçları (Otobüs, taksi, dolmuş, gemi var mı? Mağaraya ulaşım kolay mı? (Özel araç ve turlar)	100	+
II.	Mağaraya günlük ziyaretçi geliyor mu?	2024 yılı 200.000	
	Evet		
	Hayır		
	(Cevap evet ise) Yerli	200	+
	(Cevap evet ise) Yabancı	300	+
TOPLAM		600	600

F. Sürdürülebilir Bölgesel Ekonomik Büyüme

	Kategori		
I.	Ekoturizm		
	Botanik turizm	100	+
	Fauna Turizmi	100	+
	Doğa Fotoğrafçılığı	100	+
	Jeoturizm	100	+
	Mağara Fotoğrafçılığı	100	+
	Doğa yürüyüşü	100	+
	Oryantiring	100	
	Tarih öncesi ve Kültür Turizmi	100	+
	Sağlık Turizmi	100	
	Termal Turizm	100	
	Spor ve Macera Turizmi	100	+
	Kamp Turizmi	100	
	Karavan Turizmi	100	
	İnanç Turizmi	100	
	Diğer.....	100	
	Mağaraya gelen misafirlerin kullanabileceği temiz tuvaletler var mı?		

TOPLAM	Evet		100		+
	Hayır				
	Mağara çevresi el sanatları ve yöresel ürünleri pazarlama potansiyeline sahip mi?				
	Evet		100		+
	Hayır				
			1700		1000

Altınbeşik Mağarası ve Çevresinin Mağaralar Ekoturizm Tespiti Anketi Sonuçlarının Değerlendirilmesi

Altınbeşik Mağarası, Ekoturizm Tespiti Anketi sonuçları, mağara ve çevresinin 10.000 puan üzerinden 5950 puan aldığını göstermektedir. Anket sonucunda “Ulaşılabilirlik ve Ziyaretçi Potansiyeli” kategorisi 600 puan değeri üzerinden 600 puan alan kategori olmuştur. Onu takip eden puan türleri sırasıyla 1600 puanla “Sosyal-Ekonomik Yapı”, 1550 puan ile “Coğrafi Özellikle”, 1000 puan ile “Sürdürülebilir Bölgesel Ekonomik Büyüme” kategorisidir. Anketin genel değerlendirme puanına göre en az puan alan kategoriler 500 puanla “Rekreatif Kolaylıklar ve Doğa Sporları” ve 700 puanla “Ekoturizm Değeri”dir.

Ankete göre Altınbeşik Mağarası ile ilgili yorumlar aşağıda verilmiştir.

Altınbeşik Mağarası, Türkiye’nin en büyük, dünyanın ise üçüncü yer altı gölüne sahip olduğu yerbilimciler tarafından tespit edilmiş olup mağara içinde şişme botlarla gezi yapılmaktadır. Botlar rehber eşliğinde kullanılmaktadır.

İçinde bulunduğu ve aynı adı taşıyan millî park ile flora, fauna ve doğal güzellik bakımından oldukça büyük öneme sahip olan mağara, içerisindeki jeolojik oluşumlarla da ziyaretçilere görsel şölen yaşatmaktadır.

Toros Dağları ile bütünleşik konumda olması ve Akdeniz iklim özelliklerinin belirgin şekilde yaşanması, ekoturizm türleri içerisinde yer alan mağara turizmi açısından önemlidir. Bünyesinde de farklı türlerde ekoturizm faaliyetinin yapılması ekoturizm potansiyelinin yüksek olduğunun göstergesidir.

Mağara turizminin geliştirilmesi için yapılması gerekenler; kış aylarında ulaşımın zor olmasından dolayı altyapı eksiklikleri giderilmelidir. Yerli ve yabancı turistler için

yapılan turlar daha cazip hâle getirilip millî park içindeki flora ve fauna için doğa ve fotoğrafçılık kulüpleriyle özel geziler planlanmalıdır. Ormana Dügme Evler civarındaki özel müzelerin tanıtımı için sosyal medya kullanılmalıdır. Yöresel satış alanları da çoğaltılarak yerel halka maksimum fayda sağlanmalıdır.

Fotoğraf 4.6: Mağaranın adını aldığı beşiğe benzer görüntü ve bot ile yapılan tur.

4.6. Karain Mağarası'nın Ekoturizm Potansiyeli

Karain Mağarası, 30.07.2025 tarihinde ziyaret edilmiş, yetkililere mağaralar ekoturizm potansiyeli tespit anketi uygulanarak sonuçlara ulaşılmıştır. Mağara içinde ve dışında yapılan gözlem, anket ve incelemeler ile aşağıdaki şekildedir.

- Karain Mağarası, 1946'dan günümüze kadar devam eden kazılardan anlaşıldığı üzere Paleolitik, Neolitik, Kalkolitik ve İlk Tunç çağlarından sürekli yerleşim olarak kullanıldığı tespit edilmiştir.
- Mağara idari olarak Antalya iline, Akdeniz Bölgesi sınırları içinde yer alan bir mağaradır.
- Mağara çevresi Akdeniz iklim özelliklerini yansıtmaktadır.
- Kazılarda çeşitli bitki ve hayvan kalıntıları bulunmuştur.
- Mağara, Antalya il merkezine 27 km, Burdur il merkezine 105 km, Isparta il merkezine 128 km'dir.

- Karain Mağarası, tarih öncesi ve kültür turizmi bakımından ekoturizme uygundur.
- Mağara ve çevresinde dinlenme alanı, müze kafe, müze hediyelik eşya mağazası, otopark ve tuvalet bulunmaktadır.
- Mağaranın sağlık kuruluşuna uzaklığı 20 km'den azdır. Mağaraya en yakın sağlık kuruluşu Kırkgöz Aile Sağlığı Merkezidir.
- Mağaranın içinde bulunduğu ilçenin nüfusu 2024 TÜİK verilerine göre 90.572'dir.
- Mağarayı 2024 yılında yerli ve yabancı olmak üzere 26.395 kişi ziyaret etmiştir.
- Mağara çevresinde seyir terası ve yürüyüş rotası bulunmaktadır.
- Mağara ve çevresinde yapılan ekoturizm türleri sayesinde mağara sürekli turist çekmektedir. En çok yapılan ekoturizm türleri fauna turizmi, doğa fotoğrafçılığı, jeoturizm, mağara fotoğrafçılığı, doğa yürüyüşü, tarih öncesi ve kültür turizmi ve meslek öğretimi (arkeoloji) turizmidir.

Yapılan inceleme sonucunda Karain Mağarası ve çevresi ekoturizm potansiyeli kriterleri tespiti anketi genel sonuçları Tablo 4.6'te verilmiştir.

Tablo 4.6: Karain Mağarası Ekoturizm Potansiyeli Anketi

	Karain Mağarası ve Çevresi		Genel Değerlendirme		
	Kategori				
A.	Coğrafi Özellikler		1700		1500
B.	Ekoturizm Değeri		1800		300
C.	Sosyal-Ekonomik Yapı		3200		2200
D.	Rekreatif Kolaylıklar ve Doğa Sporları		1000		250
E.	Ulaşılabilirlik ve Ziyaretçi Potansiyeli		600		600
F.	Sürdürülebilir Bölgesel Ekonomik Büyüme		1700		900
TOPLAM			10000		5750

A. Coğrafi Özellikler

	Kategori		Puan		
I.	Konum				
	Mağaranın coğrafi konumunu nasıldır?				
	İl şehir merkezine 50 km.den az		200		+

	İl şehir merkezine 51-100 km.		100		
	İl şehir merkezine 101 km.den uzak		50		
II.	Fiziki Özellikler				
	Mağara hangi yer şekli içerisinde yer almaktadır. (Dağ, ova, vadi, yamaç).		100		+
	Mağara içinde sarkıt, dikit ve sütunlar var mı?		200		+
	Mağara iklim özellikleri açısından turizme uygun değerlere sahip mi? (Sıcaklık, nem, ışık oranı vb)		200		+
	Mağara bitki örtüsü açısından çeşitlilik sunuyor mu?		200		+
	Mağara hayvan çeşitliği açısından çeşitlilik sunuyor mu? (yarasa türleri, böcek veya sürüngen vb)		200		+
III.	Alan Yönetimi (İş birliği kurumlarla)				
	Yerel yönetim ile mağaranın turizm ve alt yapı konularında iş birliği var mı?		200		+
	Sivil Toplum Kuruluşları (dernek, doğa sporları kulübü) ile mağaranın turizm bağlamında iş birliği var mı?		200		
	Yöre halkı mağara konusunda yeterli bilgiye sahip mi?		200		+
TOPLAM			1700		1500

B. Ekoturizm Değeri

	Kategori				
I.	Doğal Kaynaklar				
	Mağara ve çevresinde kaç tane doğal kaynak değeri bulunmaktadır? (volkanik dağ, kanyon vadi, peribacaları, göl, sarkıt dikit, sütun ve farklı şekiller vb)				
	0				
	5 doğal kaynak değer az		100		
	5 -10 arası doğal kaynak		150		

	11 doğal kaynak ya da daha fazla		200		
II.	Biyçeşitlilik Kaynaklar				
	Mağara ve çevresinin flora (bitki) ve endemizm durumu nedir? Kaç tane vardır?		Yabani incir, Buğday, Zeytin gibi bazı bitki kalıntıları		
	5'den az endemik bitki		100		+
	5'den fazla endemik bitki		150		
	10'dan fazla endemik bitki		200		
	Mağara ve çevresinin fauna (hayvan) çeşitliliği nedir?		Kazılarda ele geçen hayvan kalıntılarının aralarında fil, Suaygırı, Aslan, Zürafa gibi bugün Anadolu'da soyu tükenmiş olanların da bulunduğu, Sırtlan, Ayı, Öküz, At, Geyik, Yaban koyunu, Dağ keçisi gibi memeliler, çeşitli kemiriciler ve yumuşakçaların varlığı saptanmıştır.		
	10'dan az fauna		100		
	10-20 arası fauna		150		
	21'den fazla fauna		200		+
III.	Su Kaynakları				
	Mağara ve çevresinde göl, baraj, deniz var mı? (5 km içinde)		200		

	Diğer (şelale, çağlayan 10 km)		200		
IV.	Kültürel kaynaklar				
	Mağara ve çevresinde kaç tane kültürel kaynak değeri bulunmaktadır? (batıl inançlar vb)				
	0				
	5 kültürel kaynak değer az		100		
	5-10 kültürel kaynak arası		150		
	11 kültürel kaynak ya da daha fazla		250		
V.	Tarihi Kaynaklar				
	Mağara ve çevresinde kaç tane tarihi kaynak değeri bulunmaktadır? (kale, tarihi mezar, tarihi bina ve yapı, anıt, heykel, özel duvar resimleri vb)				
	0				
	5 tarihi kaynak değer az		100		
	5-10 tarihi kaynak ya da daha fazla		150		
	11'den fazla tarihi kaynak		250		
VI.	Özel Alanlar				
	Mağara içerisinde özel alan var mı? (Havuz, sağlık odası, dinlenme alanı.).		300		
TOPLAM			1800		300

C. Sosyal –Ekonomik Yapı

	Kategori				
I.	Sağlık				
	Mağaraya yakın sağlık ocağı veya hastane var mı?				
	Sağlık kuruluşu 20 km.den az		200		+
	Sağlık kuruluşu 30 50 km.arası		100		
	Sağlık kuruluşu 51 km.den fazla		50		
II.	Nüfus ve Yerleşme				

	Mağara Çevresindeki Nüfus Miktarı	Döşemealtı ilçesi nüfusu 90.572		
	100 km içerisinde nüfus 50 binden az	100		
	100 km içerisinde 50 binden fazla nüfus	200		+
	Mağara çevresinde farklı mimarî ve ev yapıları var mı?			
	Evet	200		
	Hayır			
	Mağara anayola yakın mı?			
	Anayola 10 km. den az	200		+
	Anayola 11 km.- 40 km. arası	100		
	Anayola 40 km. den uzak	50		
	Mağara çevresinde yayla, ağıl, çevrik, dalyan, kom, dam, çardak vb gibi bir yerleşme var mı?			
	Evet	200		
	Hayır			
	Mağara turizme açılmış mı?			
	Evet	200		+
	Hayır			
	Mağarayı tanıtan bir broşür veya web sayfası var mı?			
	Evet	200		+
	Hayır			
	Mağaraya turistik geziler düzenleniyor mu?			
	Evet	200		+
	Hayır			
	Mağaraya turistik geziler düzenleniyor ise bir turist rehberine ihtiyaç var mı?			
	Evet	200		+

	Hayır				
III.	Ekonomik Kaynaklar				
	Mağara herhangi bir ürün için depo olarak kullanıyor mu? (peynir saklama alanı, hububat deposu vb)		200		
	Yörede el sanatları (kaşık, dokuma vb) var mı?		200		+
	Pazar satışı (Yöresel ürünler) mevcut mu?		200		+
	Turizm (Cam Teras, Seyir Terası, Kuş Gözlem Kulesi vb)		200		+
	Hizmet sektörü (otel, konaklama)		200		
	Mağara önceki yıllarda veya günümüzde insan veya hayvan yaşam alanı olarak kullanılmış mı? (ev, ahır vb)		200		+
	Diğer (.....)		200		
TOPLAM			3200		2200

D. Rekreatif Kolaylıklar ve Doğa Sporları

	Kategori				
I.	Mağara içi veya çevresinde yürüyüş rotası var mı?		250		+
II.	Mağara çevresinde dağ rotaları var mı?		250		
III.	Mağara çevresinde bisiklet güzergâhı var mı?		250		
VI.	Diğer.....		250		
TOPLAM			1000		250

E. Ulaşılabilirlik ve Ziyaretçi Potansiyeli

	Kategori				
I.	Ulaşım olanakları				
	Ulaşım araçları (Otobüs, taksi, dolmuş, gemi var mı? Mağaraya ulaşım kolay mı? (özel araç)		100		+

II.	Mağaraya günlük ziyaretçi geliyor mu?		2024 yılı 26.395 kişi		
	Evet				
	Hayır				
	(Cevap evet ise) Yerli		200		+
	(Cevap evet ise) Yabancı		300		+
TOPLAM			600		600

F. Sürdürülebilir Bölgesel Ekonomik Büyüme

	Kategori				
I.	Ekoturizm				
	Botanik turizmi		100		
	Fauna Turizmi		100		+
	Doğa Fotoğrafçılığı		100		+
	Jeoturizm		100		+
	Mağara Fotoğrafçılığı		100		+
	Doğa yürüyüşü		100		+
	Oryantiring		100		
	Tarih öncesi ve Kültür Turizmi		100		+
	Sağlık Turizmi		100		
	Termal Turizm		100		
	Spor ve Macera Turizmi		100		
	Kamp Turizmi		100		
	Karavan Turizmi		100		
	İnanç Turizmi		100		
	Diğer (Meslek Öğretimi Turizmi: Arkeoloji)		100		+
	Mağaraya gelen misafirlerin kullanabileceği temiz tuvaletler var mı?				
	Evet		100		+

TOPLAM	Hayır				
	Mağara çevresi el sanatları ve yöresel ürünleri pazarlama potansiyeline sahip mi?				
	Evet		100		+
	Hayır				
			1700		900

Karain Mağarası ve Çevresinin Mağaralar Ekoturizm Tespiti Anketi Sonuçlarının Değerlendirilmesi

Karain Mağarası, Ekoturizm Tespiti Anketi sonuçları, mağara ve çevresinin 10.000 puan üzerinden 5750 puan aldığını göstermektedir. Anket sonucunda “Ulaşılabilirlik ve Ziyaretçi Potansiyeli” kategorisi 600 puan değeri üzerinden 600 puan alan kategori olmuştur. Onu takip eden puan türleri sırasıyla 2200 puanla “Sosyal-Ekonomik Yapı”, 1500 puanla “Coğrafi Özellikler”, 900 puan ile “Sürdürülebilir Bölgesel Ekonomik Büyüme” kategorisidir. Anketin genel değerlendirme puanına göre en az puan alan kategoriler 250 puanla “Rekreatif Kolaylıklar ve Doğa Sporları” ve 300 puanla “Ekoturizm Değeri”dir.

Ankete göre Karain Mağarası ile ilgili yorumlar aşağıda verilmiştir.

Karain Mağarası, Türkiye’de bulunan nadir kazısı yapılan Pleistosen Dönemi mağaralarındandır. Bu nedenle hem yerli hem yabancı turist ve arkeologların uğrak noktalarından biridir.

Burada çıkarılan eserler Antalya Arkeoloji Müzesinde sergilenmektedir. Buraya gelen turistlerin bu eserleri görebilmesi için doğru yönlendirmeler ve tur programları uygulanarak ziyaretçilerin müzeyi görmesi sağlamalıdır.

Karain Mağarası hem mağara turizmi hem de bilimsel kazı çalışmalarının bir arada yürütüldüğü bir destinasyon alanıdır. Mağara içerisinde yapılan kazı çalışmalarının yanı sıra mağaranın girişten yaklaşık 350 metrelik bir kısmı turizme açılmış olup aynı zamanda mağara içerisinde meyve yarasası olarak tabir edilen yarsa kolonisi de yaşamaktadır. Hem antropolojik hem mağara bilimi hem de biyolojik açıdan önemli bir alan olan Karaim Mağarası Turizm açısından da bölgeye ekonomik anlamda katkı sağlamaktadır.

Ekoturizm açısından en güzel örneklerden biri olan Karain Mağarası, jeolojik oluşumların korunması ve sürdürülebilirliği açısından da güzel bir örnek oluşturmaktadır. Bölge halkı bu mağarada sayesinde ekonomik anlamada kazanç elde ederken bilimsel açıdan Ülkemizin arkeolojik, antropolojik ve jeolojik bir önemidir. Yerli ve yabancı birçok bilimsel makalesi yapılan Karain Mağarası aynı zamanda bilim dünyası açısından bulunan ender buluntular ile gelecekte önemli olacak bir ekoturizm ögesidir.

Fotoğraf 4.7: Karain Mağarası.

4.7. Dim Mağarası'nın Ekoturizm Potansiyeli

Dim Mağarası, 22.05.2024 tarihinde ziyaret edilmiş, yetkililere mağaralar ekoturizm potansiyeli tespit anketi uygulanarak sonuçlara ulaşılmıştır. Mağara içinde ve dışında yapılan gözlem, anket ve incelemeler ile aşağıdaki şekildedir.

- Dim mağarası 1998 yılında turizme açılmıştır.
- Mağara idari olarak Antalya iline bağlı, Akdeniz Bölgesi sınırları içinde yer alan bir mağaradır.
- Mağara, Akdeniz İklim özelliklerini yansıtmaktadır.
- Mağara, Antalya il merkezine 127, Konya il merkezine 240, Mersin il merkezine 236 km uzaklıkta yer almaktadır.
- Flora bakımından zengin olan mağara çevresinde 39 familyaya ait 93 bitki türü, kızılçam (*Pinus brutia*), maki, göknar (*Abies sp.*), sedir (*Cedrus sp.*), karaçam (*Pinus nigra*), çınar (*Platanus orientalis*), diğer yapraklı karışımlar, lokal olarak ibreli-yapraklı özel karışık ormanlar ve Alpin zon alanları tespit edilmiştir.

- Mağara çevresinde 22 memeli türü, nadir görülen bozayı (*Ursus arctos*), kurt (*Canis lupus*), vaşak (*Lynx lynx*), zarar görebilir katagorisinde yaban keçisi (*Capra aegagrus*) görülmüştür. Mağara içinde farklı örümcek türleri ve mağara semenderleri (*Proteus anguinus*) vardır. Türkiye’de sadece Dim Mağarasında bulunan bir akrep türü *Iurus kadleci* de endemik olarak literatüre geçmiştir.
- Dim Çayı Vadisi, mağaranın en önemli doğal kaynak değeridir. Dim Çayı’nın iki tarafında da restoranlar vardır.
- 12 su kemeri tarihî kaynak olarak mağara çevresinde yer almaktadır.
- Mağara ve çevresinde dinlenme alanı, piknik alanı, restoran, çocuk oyun alanı, otopark, yöresel ürün satış alanı ve tuvalet bulunmaktadır.
- Mağaranın sağlık kuruluşuna uzaklığı 20 km’den azdır. Mağaraya en yakın sağlık kuruluşu Oba Ahmet Nezahat Tokuş Aile Sağlığı Merkezidir.
- Mağaranın içinde bulunduğu ilçenin nüfusu 2024 TÜİK verilerine göre 361.873’tür.
- Mağarayı 2024 yılında yerli ve yabancı olmak üzere 122.806 kişi ziyaret etmiştir.
- Mağara ve çevresinde yürüyüş rotaları, dağ rotaları ve seyir terası bulunmaktadır.
- Mağara ve çevresinde yapılan ekoturizm türleri sayesinde mağara sürekli turist çekmektedir. En çok yapılan ekoturizm türleri botanik turizmi, fauna turizmi, doğa fotoğrafçılığı, jeoturizm, mağara fotoğrafçılığı, doğa yürüyüşü, spor ve macera turizmidir.

Yapılan inceleme sonucunda Dim Mağarası ve çevresi ekoturizm potansiyeli kriterleri tespiti anketi genel sonuçları Tablo 4.7’de verilmiştir.

Tablo 4.7: Dim Mağarası Ekoturizm Potansiyeli Anketi

	Dim Mağarası ve Çevresi	Genel Değerlendirme	
	Kategori		
A.	Coğrafi Özellikler	1700	1150
B.	Ekoturizm Değeri	1800	500
C.	Sosyal-Ekonomik Yapı	3200	2400
D.	Rekreatif Kolaylıklar ve Doğa Sporları	1000	500
E.	Ulaşılabilirlik ve Ziyaretçi Potansiyeli	600	600

F.	Sürdürülebilir Bölgesel Ekonomik Büyüme	1700	900
TOPLAM		10000	6050

A. Coğrafi Özellikler

	Kategori	Puan		
I.	Konum			
	Mağaranın coğrafi konumunu nasıldır?			
	İl şehir merkezine 50 km.den az	200		
	İl şehir merkezine 51-100 km.	100		
	İl şehir merkezine 101 km.den uzak	50		+
II.	Fiziki Özellikler			
	Mağara hangi yer şekli içerisinde yer almaktadır. (Dağ, ova, vadi, yamaç).	100		+
	Mağara içinde sarkıt, dikit ve sütunlar var mı?	200		+
	Mağara iklim özellikleri açısından turizme uygun değerlere sahip mi? (Sıcaklık, nem, ılık oranı vb)	200		+
	Mağara bitki örtüsü açısından çeşitlilik sunuyor mu?	200		+
	Mağara hayvan çeşitliği açısından çeşitlilik sunuyor mu? (yarasa türleri, böcek veya sürüngen vb)	200		+
III.	Alan Yönetimi (İş birliği kurumlarla)			
	Yerel yönetim ile mağaranın turizm ve alt yapı konularında iş birliği var mı?	200		
	Sivil Toplum Kuruluşları (dernek, doğa sporları kulübü) ile mağaranın turizm bağlamında iş birliği var mı?	200		
	Yöre halkı mağara konusunda yeterli bilgiye sahip mi?	200		+
TOPLAM		1700		1150

B. Ekoturizm Değeri

	Kategori			
--	----------	--	--	--

I.	Doğal Kaynaklar				
	Mağara ve çevresinde kaç tane doğal kaynak değeri bulunmaktadır? (volkanik dağ, kanyon vadi, peribacaları, göl, sarkıt dikt, sütun ve farklı şekiller vb)		Dim Çayı Vadisi		
	0				
	5 doğal kaynak değeri az		100		+
	5 -10 arası doğal kaynak		150		
	11 doğal kaynak ya da daha fazla		200		
II.	Biyoçeşitlilik Kaynaklar				
	Mağara ve çevresinin flora (bitki) ve endemizm durumu nedir? Kaç tane vardır?		39 familyaya ait 93 bitki türü, kızılçam (Pinus brutia), maki, gökmar (Abies sp.), sedir (Cedrus sp.), karaçam (Pinus nigra), çınar (Platanus orientalis)Diğer yapraklı karışım, Lokal olarak ibrelipraklı özel karışık ormanlar, Alpin zon		
	5'den az endemik bitki		100		+
	5'den fazla endemik bitki		150		
	10'dan fazla endemik bitki		200		
	Mağara ve çevresinin fauna (hayvan) çeşitliliği nedir?		Mağara çevresinde 22 memeli türü, Nadir görülen bozayı (Ursus arctos), kurt (Canis lupus), vaşak (Lynx lynx), zarar görebilir katagorisinde yaban keçisi (Capra aegagrus)		

			Mağara içinde farklı örümcek türleri ve mağara semenderleri (<i>Proteus anguinus</i>)		
	10'dan az fauna		100		
	10-20 arası fauna		150		
	21'den fazla fauna		200		+
III.	Su Kaynakları				
	Mağara ve çevresinde göl, baraj, deniz var mı? (5 km içinde)		200		
	Diğer (şelale, çağılayan 10 km)		200		
IV.	Kültürel kaynaklar				
	Mağara ve çevresinde kaç tane kültürel kaynak değeri bulunmaktadır? (batıl inançlar vb)				
	0				
	5 kültürel kaynak değeri az		100		
	5-10 kültürel kaynak arası		150		
	11 kültürel kaynak ya da daha fazla		250		
V.	Tarihi Kaynaklar				
	Mağara ve çevresinde kaç tane tarihi kaynak değeri bulunmaktadır? (kale, tarihi mezar, tarihi bina ve yapı, anıt, heykel, özel duvar resimleri vb)		12 kemer su kemeri		
	0				
	5 tarihi kaynak değeri az		100		+
	5-10 tarihi kaynak ya da daha fazla		150		
	11'den fazla tarihi kaynak		250		
VI.	Özel Alanlar				
	Mağara içerisinde özel alan var mı? (Havuz, sağlık odası, dinlenme alanı.).		300		
TOPLAM			1800		500

C. Sosyal –Ekonomik Yapı

	Kategori				
I.	Sağlık				
	Mağaraya yakın sağlık ocağı veya hastane var mı?				
	Sağlık kuruluşu 20 km.den az	200		+	
	Sağlık kuruluşu 30 50 km.arası	100			
	Sağlık kuruluşu 51 km.den fazla	50			
II.	Nüfus ve Yerleşme				
	Mağara Çevresindeki Nüfus Miktarı	Alanya ilçesi nüfusu 361.873			
	100 km içerisinde nüfus 50 binden az	100			
	100 km içerisinde 50 binden fazla nüfus	200		+	
	Mağara çevresinde farklı mimarî ve ev yapıları var mı?				
	Evet	200			
	Hayır				
	Mağara anayola yakın mı?				
	Anayola 10 km. den az	200		+	
	Anayola 11 km.- 40 km. arası	100			
	Anayola 40 km. den uzak	50			
	Mağara çevresinde yayla, ağıl, çevrik, dalyan, kom, dam, çardak vb gibi bir yerleşme var mı?				
	Evet	200			
	Hayır				
	Mağara turizme açılmış mı?				
	Evet	200		+	
	Hayır				
	Mağarayı tanıtan bir broşür veya web sayfası var mı?				

	Evet		200		+
	Hayır				
	Mağaraya turistik geziler düzenleniyor mu?				
	Evet		200		+
	Hayır				
	Mağaraya turistik geziler düzenleniyor ise bir turist rehberine ihtiyaç var mı?				
	Evet		200		+
	Hayır				
III.	Ekonomik Kaynaklar				
	Mağara herhangi bir ürün için depo olarak kullanıyor mu? (peynir saklama alanı, hububat deposu vb)		200		
	Yörede el sanatları (kaşık, dokuma vb) var mı?		200		+
	Pazar satışı (Yöresel ürünler) mevcut mu?		200		+
	Turizm (Cam Teras, Seyir Terası, Kuş Gözlem Kulesi vb)		200		+
	Hizmet sektörü (otel, konaklama)		200		+
	Mağara önceki yıllarda veya günümüzde insan veya hayvan yaşam alanı olarak kullanılmış mı? (ev, ahır vb)		200		+
	Diğer (.....) yazınız.		200		
TOPLAM			3200		2400

D. Rekreatif Kolaylıklar ve Doğa Sporları

	Kategori				
I.	Mağara içi veya çevresinde yürüyüş rotası var mı?		250		+
II.	Mağara çevresinde dağ rotaları var mı?		250		+
III.	Mağara çevresinde bisiklet güzergâhı var mı?		250		
VI.	Diğer.....		250		

TOPLAM		1000	500
--------	--	------	-----

E. Ulaşılabilirlik ve Ziyaretçi Potansiyeli

	Kategori				
I.	Ulaşım olanakları				
	Ulaşım araçları (Otobüs, taksi, dolmuş, gemi var mı? Mağaraya ulaşım kolay mı? (Özel araç)	100		+	
II.	Mağaraya günlük ziyaretçi geliyor mu?	2024 yılı 122.806			
	Evet				
	Hayır				
	(Cevap evet ise) Yerli	200		+	
	(Cevap evet ise) Yabancı	300		+	
TOPLAM		600		600	

F. Sürdürülebilir Bölgesel Ekonomik Büyüme

	Kategori				
I.	Ekoturizm				
	Botanik turizmi	100		+	
	Fauna Turizmi	100		+	
	Doğa Fotoğrafçılığı	100		+	
	Jeoturizm	100		+	
	Mağara Fotoğrafçılığı	100		+	
	Doğa yürüyüşü	100		+	
	Oryantiring	100			
	Tarih öncesi ve Kültür Turizmi	100			
	Sağlık Turizmi	100			
	Termal Turizm	100			
	Spor ve Macera Turizmi	100		+	

	Kamp Turizmi		100		
	Karavan Turizmi		100		
	İnanç Turizmi		100		
	Diğer.....		100		
	Mağaraya gelen misafirlerin kullanabileceği temiz tuvaletler var mı?				
TOPLAM	Evet		100		+
	Hayır				
	Mağara çevresi el sanatları ve yöresel ürünleri pazarlama potansiyeline sahip mi?				
	Evet		100		+
	Hayır				
			1700		900

Dim Mağarası ve Çevresinin Mağaralar Ekoturizm Tespiti Anketi Sonuçlarının Değerlendirilmesi

Dim Mağarası, Ekoturizm Tespiti Anketi sonuçları, mağara ve çevresinin 10.000 puan üzerinden 6050 puan aldığını göstermektedir. Anket sonucunda “Ulaşılabilirlik ve Ziyaretçi Potansiyeli” kategorisi 600 puan değeri üzerinden 600 puan alan kategori olmuştur. Onu takip eden puan türleri sırasıyla 2400 puanla “Sosyal-Ekonomik Yapı”, 1150 puan ile “Coğrafi Özellikler”, 900 puan ile “Sürdürülebilir Bölgesel Ekonomik Büyüme” kategorisidir. Anketin genel değerlendirme puanına göre en az puan alan kategoriler 500 puanla “Rekreatif Kolaylıklar ve Doğa Sporları” ve 500 puanla “Ekoturizm Değeri”dir.

Ankete göre Dim Mağarası ile ilgili yorumlar aşağıda verilmiştir.

Dim Mağarası konumu itibari ile turizm illerimizden Antalya da olması büyük avantaj olup aynı zamanda mağaranın kendisi de bölgeye oldukça katkı sağlamaktadır. Dim Mağarası turizm işletmeciliği açısından oldukça örnek bir mağaradır. Mağara dışında yapılan ziyaretçi merkezi ve dinlenme, satış alanları da oldukça ulaşılabilir konumdadır. Mağara içerisine yapılmış mimari ve elektrifikasyon çalışmaları bir mağaraya yapılması gerekli olan etüt çalışmalarının hepsini uygulanmıştır.

Mağara biyolojik açıdan da önemli bir mağaradır. Mağara içerisinde semenderi olarak adlandırılan mağara canlıları yılın belli dönemlerinde ortaya çıkmakta ve ziyaretçilere görsel bir şölen sunmaktadır. Aynı zamanda mağara içerisinde yaras kolonisi de yaşamaktadır.

Dim Mağarası önünde ziyaretçiler için yapılmış olan turizm işletmeleri bölgeye maddi açıdan kaynak sağlamaktadır. Bilimsel makaleleri de olan mağara hem turizm açısından hem de bilimsel açıdan oldukça önemli ve örnek bir mağaradır. Dim Mağarası yıllık 100 binin üzerinde ziyaretçi ağırlamaktadır.

Mağaranın giriş çıkışların rahat olması için rehberli gezilerin yapılması daha uygun olacaktır. Aynı zamanda bölge de bulunan diğer güzelliklerle bütünleşik yapılacak gezi planını da düzenleyecek olan rehberler ziyaretçilere güzel zaman geçirmelerini sağlayacaklardır.

Fotoğraf 4.8: Dim Mağarası.

Kaynak: <https://www.dimcave.com.tr/foto-galeri>, (Erişim Tarihi: 10.09.2025).

4.8. Kocain Mağarası'nın Ekoturizm Potansiyeli

Kocain Mağarası, 30.07.2025 tarihinde ziyaret edilmiş, yetkililere mağaralar ekoturizm potansiyeli tespit anketi uygulanarak sonuçlara ulaşılmıştır. Mağara içinde ve dışında yapılan gözlem, anket ve incelemeler ile aşağıdaki şekildedir.

- Kocain Mağarası, araştırmacılara göre prehistorik dönemden Bizans Dönemi'ne kadar yaşam alanı olarak kullanılmış ve 111. Tabiat Anıtı statüsünde korunan bir

mağaradır. 1919 yılında keşfedilmiş mağara turizme aktif olarak açık değildir fakat ziyaretçileri ağırlamaktadır.

- Mağara idari olarak Antalya iline, Akdeniz Bölgesi sınırları içinde yer alan bir mağaradır.
- Mağara çevresi Akdeniz iklim özelliklerini yansıtmaktadır.
- Mağara, Antalya il merkezine 56 km, Burdur il merkezine 103 km, Isparta il merkezine 108 km'dir.
- Prehistorik-Bizans dönemlerine ait yapılar, Roma Dönemi'nden kalma bir sarnıç, Grekçe 29 yazıt mağaranın tarihî kaynak değerleridir.
- Mağaranın içinde bulundu doğal kaynak değeri olan Kocain Tabiat Anıtı flora ve fauna bakımından oldukça zengindir.
- Mağara florası, kahve diken (Onopordum boissierianum), örensıraca otu (Scrophularia cryptophila), danakuyruğu (Verbascum glomerulosum) olarak endemik türlere ev sahipliği yapmaktadır. Ayrıca 79 bitki taksonu, zeytin ağaçları (Olea europaea) ve dağ nanesi (Cyclotrichium Niveum) tespit edilmiştir.
- Mağara çevresinde 147 kuş türü, 16 tane sürüngen, 18 tane memeli; mağara içinde de küçük nalburunlu yarasa türü (Rhinolopus hipposideros), böcek (insectum), solucan (Lumbricus), kırkayak olarak bildiğimiz Eiseniella Tetraedra, Neobisium (Blothrus) hians, Melaphe castianeira, Lithobius agilis, Laemostenus (Antisphodrus) patrizii, Sbordonella indagi türleri, cırcır olarak bilinen Dolichopoda sbordonii türleri görülmüştür.
- Kocain Mağarası, tarih öncesi ve kültür turizmi bakımından ekoturizme uygundur.
- Mağara ve çevresinde portatif büfe, portatif tuvalet ve otopark bulunmaktadır.
- Mağaranın sağlık kuruluşuna uzaklığı 20 km'den azdır. Mağaraya en yakın sağlık kuruluşu Aksu Karaöz Aile Sağlığı Merkezidir.
- Mağaranın içinde bulunduğu ilçenin nüfusu 2024 TÜİK verilerine göre 90.572'dir.
- Mağara turizme açık olmadığı için ziyaretçi sayı bilgisi bulunmamaktadır.
- Mağara çevresinde seyir terası, yürüyüş rotası dağ rotası ve bisiklet rotası bulunmaktadır.

- Mağara ve çevresinde yapılan ekoturizm türleri sayesinde mağara sürekli turist çekmektedir. En çok yapılan ekoturizm türleri botanik turizmi, fauna turizmi, doğa fotoğrafçılığı, jeoturizm, mağara fotoğrafçılığı, doğa yürüyüşü, tarih öncesi ve kültür turizmi, meslek öğretimi turizmi, spor ve macera turizmidir.

Yapılan inceleme sonucunda Kocain Mağarası ve çevresi ekoturizm potansiyeli kriterleri tespiti anketi genel sonuçları Tablo 4.8’te verilmiştir.

Tablo 4.8: Kocain Mağarası Ekoturizm Potansiyeli Tespit Tutanağı

	Kocain Mağarası ve Çevresi	Genel Değerlendirme		
	Kategori			
A.	Coğrafi Özellikler	1700		1200
B.	Ekoturizm Değeri	1800		550
C.	Sosyal-Ekonomik Yapı	3200		1800
D.	Rekreatif Kolaylıklar ve Doğa Sporları	1000		750
E.	Ulaşılabilirlik ve Ziyaretçi Potansiyeli	600		100
F.	Sürdürülebilir Bölgesel Ekonomik Büyüme	1700		1100
TOPLAM		10000		5500

A. Coğrafi Özellikler

	Kategori	Puan		
I.	Konum			
	Mağaranın coğrafi konumunu nasıldır?			
	İl şehir merkezine 50 km.den az	200		
	İl şehir merkezine 51-100 km.	100		+
	İl şehir merkezine 101 km.den uzak	50		
II.	Fiziki Özellikler			
	Mağara hangi yer şekli içerisinde yer almaktadır. (Dağ, ova, vadi, yamaç).	100		+
	Mağara içinde sarkıt, dikit ve sütunlar var mı?	200		+

	Mağara iklim özellikleri açısından turizme uygun değerlere sahip mi? (Sıcaklık, nem, ışık oranı vb)	200		+
	Mağara bitki örtüsü açısından çeşitlilik sunuyor mu?	200		+
	Mağara hayvan çeşitliği açısından çeşitlilik sunuyor mu? (yarasa türleri, böcek veya sürüngen vb)	200		+
III.	Alan Yönetimi (İş birliği kurumlarla)			
	Yerel yönetim ile mağaranın turizm ve alt yapı konularında iş birliği var mı?	200		+
	Sivil Toplum Kuruluşları (dernek, doğa sporları kulübü) ile mağaranın turizm bağlamında iş birliği var mı?	200		
	Yöre halkı mağara konusunda yeterli bilgiye sahip mi?	200		
TOPLAM		1700		1200

B. Ekoturizm Değeri

	Kategori			
I.	Doğal Kaynaklar			
	Mağara ve çevresinde kaç tane doğal kaynak değeri bulunmaktadır? (volkanik dağ, kanyon vadi, peribacaları, göl, sarkıt dikt, sütun ve farklı şekiller vb)	Kocain Mağarası Tabiat Anıtı		
	0			
	5 doğal kaynak değer az	100		+
	5 -10 arası doğal kaynak	150		
	11 doğal kaynak ya da daha fazla	200		
II.	Biyoçeşitlilik Kaynaklar			
	Mağara ve çevresinin flora (bitki) ve endemizm durumu nedir? Kaç tane vardır?	kahve dikenli (Onopordum boissierianum), örensıraca otu (Scrophularia cryptophila), danakuyruğu		

		(<i>Verbascum glomerulosum</i>) 79 bitki taksonu, zeytin ağaçları (<i>Olea europaea</i>) ve dağ nanesi (<i>Cyclotrichium Niveum</i>)		
	5'den az endemik bitki	100		+
	5'den fazla endemik bitki	150		
	10'dan fazla endemik bitki	200		
	Mağara ve çevresinin fauna (hayvan) çeşitliliği nedir?	Mağara çevresinde: 147 kuş türü, 16 tane sürüngen, 18 tane memeli Mağara içinde: küçük nalburunlu yarasası (<i>Rhinolopus hipposideros</i>), böcek (<i>insectum</i>), solucan (<i>Lumbricus</i>), Kırkayak olarak bildiğimiz <i>Eiseniella Tetraedra</i> , <i>Neobisium (Blothrus)</i> <i>hians</i> , <i>Melaphe castianeira</i> , <i>Lithobius agilis</i> , <i>Laemostenus (Antispodrus) patrizii</i> , <i>Sbordoniella indagi</i> türleri, Cırcır olarak bilinen <i>Dolichopoda sbordonii</i> türü		
	10'dan az fauna	100		
	10-20 arası fauna	150		
	21'den fazla fauna	200		+
III.	Su Kaynakları			
	Mağara ve çevresinde göl, baraj, deniz var mı?	200		

	(5 km içinde)			
	Diğer (şelale, çağlayan 10 km)	200		
IV.	Kültürel kaynaklar			
	Mağara ve çevresinde kaç tane kültürel kaynak değeri bulunmaktadır? (batıl inançlar vb)			
	0			
	5 kültürel kaynak değer az	100		
	5-10 kültürel kaynak arası	150		
	11 kültürel kaynak ya da daha fazla	250		
V.	Tarihi Kaynaklar			
	Mağara ve çevresinde kaç tane tarihî kaynak değeri bulunmaktadır? (kale, tarihî mezar, tarihî bina ve yapı, anıt, heykel, özel duvar resimleri vb)	Prehistorik-Bizans dönemine ait yapılar, Roma döneminden kalma bir sarnıç, Grekçe 29 yazıt		
	0			
	5 tarihi kaynak değer az	100		
	5-10 tarihi kaynak ya da daha fazla	150		+
	11'den fazla tarihi kaynak	250		
VI.	Özel Alanlar			
	Mağara içerisinde özel alan var mı? (Havuz, sağlık odası, dinlenme alanı.).	300		
TOPLAM		1800		550

C. Sosyal–Ekonomik Yapı

	Kategori			
I.	Sağlık			
	Mağaraya yakın sağlık ocağı veya hastane var mı?			
	Sağlık kuruluşu 20 km.den az	200		+
	Sağlık kuruluşu 30 50 km.arası	100		

	Sağlık kuruluşu 51 km.den fazla	50		
II.	Nüfus ve Yerleşme			
	Mağara Çevresindeki Nüfus Miktarı	Döşemealtı ilçesi nüfusu 90.572		
	100 km içerisinde nüfus 50 binden az	100		
	100 km içerisinde 50 binden fazla nüfus	200		+
	Mağara çevresinde farklı mimari ve ev yapıları var mı?			
	Evet	200		
	Hayır			
	Mağara anayola yakın mı?			
	Anayola 10 km. den az	200		+
	Anayola 11 km.- 40 km. arası	100		
	Anayola 40 km. den uzak	50		
	Mağara çevresinde yayla, ağıl, çevrik, dalyan, kom, dam, çardak vb gibi bir yerleşme var mı?			
	Evet	200		
	Hayır			
	Mağara turizme açılmış mı?			
	Evet	200		+
	Hayır			
	Mağarayı tanıtan bir broşür veya web sayfası var mı?			
	Evet	200		+
	Hayır			
	Mağaraya turistik geziler düzenleniyor mu?			
	Evet	200		+
	Hayır			
	Mağaraya turistik geziler düzenleniyor ise bir turist rehberine ihtiyaç var mı?			

	Evet	200	+
	Hayır		
III.	Ekonomik Kaynaklar		
	Mağara herhangi bir ürün için depo olarak kullanıyor mu? (peynir saklama alanı, hububat deposu vb)	200	
	Yörede el sanatları (kaşık, dokuma vb) var mı?	200	
	Pazar satışı (Yöresel ürünler) mevcut mu?	200	
	Turizm (Cam Teras, Seyir Terası, Kuş Gözlem Kulesi vb)	200	+
	Hizmet sektörü (otel, konaklama)	200	
	Mağara önceki yıllarda veya günümüzde insan veya hayvan yaşam alanı olarak kullanılmış mı? (ev, ahır vb)	200	+
	Diğer (.....) yazınız.	200	
TOPLAM		3200	1800

D. Rekreatif Kolaylıklar ve Doğa Sporları

	Kategori		
I.	Mağara içi veya çevresinde yürüyüş rotası var mı?	250	+
II.	Mağara çevresinde dağ rotaları var mı?	250	+
III.	Mağara çevresinde bisiklet güzergâhı var mı?	250	+
VI.	Diğer.....	250	
TOPLAM		1000	750

E. Ulaşılabilirlik ve Ziyaretçi Potansiyeli

	Kategori		
I.	Ulaşım olanakları		
	Ulaşım araçları (Otobüs, taksi, dolmuş, gemi var mı? Mağaraya ulaşım kolay mı? (Özel araç)	100	+

II.	Mağaraya günlük ziyaretçi geliyor mu?	Turizme olmadığı ziyaretçi sayısı bilgisi bulunmamaktadır.		
	Evet			
	Hayır			
	(Cevap evet ise) Yerli	200		
	(Cevap evet ise) Yabancı	300		
TOPLAM		600		100

F. Sürdürülebilir Bölgesel Ekonomik Büyüme

	Kategori			
I.	Ekoturizm			
	Botanik turizmi	100		+
	Fauna Turizmi	100		+
	Doğa Fotoğrafçılığı	100		+
	Jeoturizm	100		+
	Mağara Fotoğrafçılığı	100		+
	Doğa yürüyüşü	100		+
	Oryantiring	100		
	Tarih öncesi ve Kültür Turizmi	100		+
	Sağlık Turizmi	100		
	Termal Turizm	100		
	Spor ve Macera Turizmi	100		+
	Kamp Turizmi	100		
	Karavan Turizmi	100		
	İnanç Turizmi	100		
	Diğer (Meslek Öğretimi Turizmi: Arkeoloji)	100		+
	Mağaraya gelen misafirlerin kullanabileceği temiz tuvaletler var mı?			
	Evet	100		+

TOPLAM	Hayır			
	Mağara çevresi el sanatları ve yöresel ürünleri pazarlama potansiyeline sahip mi?			
	Evet	100		+
	Hayır			
		1700		1100

Kocain Mağarası ve Çevresinin Mağaralar Ekoturizm Tespiti Anketi Sonuçlarının Değerlendirilmesi

Kocain Mağarası, Ekoturizm Tespiti Anketi sonuçları, mağara ve çevresinin 10.000 puan üzerinden 5500 puan aldığını göstermektedir. Anket sonucunda “Ulaşılabilirlik ve Ziyaretçi Potansiyeli” kategorisi 600 puan değeri üzerinden 600 puan alan kategori olmuştur. Onu takip eden puan türleri sırasıyla 1800 puanla “Sosyal-Ekonomik Yapı”, 1200 puan ile “Coğrafi Özellikler”, 1100 puan ile “Sürdürülebilir Bölgesel Ekonomik Büyüme” kategorisidir. Anketin genel değerlendirme puanına göre en az puan alan kategoriler 750 puanla “Rekreatif Kolaylıklar ve Doğa Sporları” ve 550 puanla “Ekoturizm Değeri”dir.

Ankete göre Kocain Mağarası ile ilgili yorumlar aşağıda verilmiştir.

Antalya-Burdur illeri arasında olan Kocain Mağarası oldukça etkileyici bir ağız açıklığı ile ülkemizin en büyük mağarası olarak ziyaretçilerini karşılamaktadır. Kontrollü bir turizm destinasyonu olmayan mağara sportif amaçlı birçok mağara tutkununun uğrak noktasıdır. Mağara içerisinde girişe yakın kısımda antik dönemlerden kalma sarnıç ve diğer başka yapılara ait kalıntılar mevcuttur. Aynı zamanda mağaranın girişten yaklaşık 200 metre içeri kısmında metrelerce uzunluğunda (en uzun 5 metre) dikit topluluğu bulunmaktadır. Mağara çökelleri bakımından oldukça zengin olan Kocain Mağarası gelecekte yapılması planlanan turizm destinasyonu için yöre halkına maddi açıdan katkı sağlayacaktır. Mağarada bir yarası kolonisi yaşamakta olup, çevredeki pestisit kullanımını da azaltmaktadır. Mağaranın hemen yanından Maden Tetkik ve Arama Genel Müdürlüğü, Karst ve Mağara Araştırmaları Birimi tarafından keşfedilen ikinci bir mağara daha bulunmaktadır. Bu mağaranın ismi de Kocain 2 Mağarası olup damla taş oluşumu bakımından oldukça zengindir. Kocain 2 Mağarası, giriş kısmı ve devamı oldukça zorlayıcı bir mağara olması turizm açısından elverişli bir mağara değildir.

Fotoğraf 4.9: Mağaranın içerisinden çekilmiş giriş kısmı.

Fotoğraf 4.10: Mağara içindeki dikit.

4.9. Gilindire Mağarası'nın Ekoturizm Potansiyeli

Gilindire Mağarası, 11.08.2025 tarihinde ziyaret edilmiş, yetkililere mağaralar ekoturizm potansiyeli tespit anketi uygulanarak sonuçlara ulaşılmıştır. Mağara içinde ve dışında yapılan gözlem, anket ve incelemeler ile aşağıdaki şekildedir.

- Gilindire mağarası 2014 yılında turizme açılmıştır.

- Mağara idari olarak Mersin iline bağlı, Akdeniz Bölgesi sınırları içinde yer alan bir mağaradır.
- Mağara çevresi Akdeniz iklim özelliklerini yansıtmaktadır.
- Mağara Mersin il merkezine 171, Antalya il merkezine 319 km uzaklıkta yer almaktadır.
- Gilindire Mağarası jeoturizm, doğa turizmi ve ekoturizm açısından elverişlidir.
- Mağara ve çevresi flora bakımından oldukça zengindir. Endemik bitki türü kıllıhavacıva (*Alkanna hispida* Hub.-Mor. taksonları) ve kızılçam ormanları (*Pinus brutia*), maki ve 28 flora taksonu bulunmaktadır.
- Mağara ve çevresinin en önemli faunası Akdeniz foku (*Monachus monachus*)dur. Bu nedenle mağara I. derece doğal sit alanı içerisindedir.
- Mağara ve çevresinin iki önemli doğal kaynağı İncekum Tabiat Parkı ve 2013 yılında Tabiat Parkı ilan edilen Gilindire Tabiat Parkı'dır.
- Mağaranın içinde Neolitik Dönem'e ait olarak bulunan seramik parçaları önemli tarihî kaynaktır.
- Mağara ve çevresinde dinlenme alanı, otopark, yöresel ürün satış alanı ve tuvalet bulunmaktadır.
- Mağaranın sağlık kuruluşuna uzaklığı 20 km'den azdır. Mağaraya en yakın sağlık kuruluşu Aydıncık Aile Sağlığı Merkezidir.
- Mağaranın içinde bulunduğu ilçenin nüfusu 2024 TÜİK verilerine göre 11.500'dür.
- Mağarayı 2024 yılında yerli ve yabancı olmak üzere 57.800 kişi ziyaret etmiştir.
- Mağara ve çevresinde yürüyüş rotası ve seyir terası bulunmaktadır.
- Mağara ve çevresinde yapılan ekoturizm türleri sayesinde mağara sürekli turist çekmektedir. En çok yapılan ekoturizm türleri botanik turizmi, fauna turizmi, doğa fotoğrafçılığı, jeoturizm, mağara fotoğrafçılığı, tarih öncesi ve kültür turizmi, kamp turizmi ve deniz-kum-güneş turizmidir.

Yapılan inceleme sonucunda Gilindire Mağarası ve çevresi ekoturizm potansiyeli kriterleri tespiti anketi genel sonuçları Tablo 4.9'da verilmiştir.

Tablo 4.9: Gilindire Mağarası Ekoturizm Potansiyeli Anketi

	Gilindire Mağarası ve Çevresi		Genel Değerlendirme		
	Kategori				
A.	Coğrafi Özellikler		1700		1350
B.	Ekoturizm Değeri		1800		600
C.	Sosyal-Ekonomik Yapı		3200		1900
D.	Rekreatif Kolaylıklar ve Doğa Sporları		1000		250
E.	Ulaşılabilirlik ve Ziyaretçi Potansiyeli		600		600
F.	Sürdürülebilir Bölgesel Ekonomik Büyüme		1700		1400
TOPLAM			10000		6100

A. Coğrafi Özellikler

	Kategori		Puan		
I.	Konum				
	Mağaranın coğrafi konumunu nasıldır?				
	İl şehir merkezine 50 km.den az		200		
	İl şehir merkezine 51-100 km.		100		
	İl şehir merkezine 101 km.den uzak		50		+
II.	Fiziki Özellikler				
	Mağara hangi yer şekli içerisinde yer almaktadır. (Dağ, ova, vadi, yamaç).		100		+
	Mağara içinde sarkıt, dikit ve sütunlar var mı?		200		+
	Mağara iklim özellikleri açısından turizme uygun değerlere sahip mi? (Sıcaklık, nem, ışık oranı vb)		200		+
	Mağara bitki örtüsü açısından çeşitlilik sunuyor mu?		200		+
	Mağara hayvan çeşitliği açısından çeşitlilik sunuyor mu? (yarasa türleri, böcek veya sürüngen vb)		200		+
III.	Alan Yönetimi (İş birliği kurumlarla)				

	Yerel yönetim ile mağaranın turizm ve alt yapı konularında iş birliği var mı?	200	+
	Sivil Toplum Kuruluşları (dernek, doğa sporları kulübü) ile mağaranın turizm bağlamında iş birliği var mı?	200	
	Yöre halkı mağara konusunda yeterli bilgiye sahip mi?	200	+
TOPLAM		1700	1350

B. Ekoturizm Değeri

	Kategori			
I.	Doğal Kaynaklar			
	Mağara ve çevresinde kaç tane doğal kaynak değeri bulunmaktadır? (volkanik dağ, kanyon vadi, peribacaları, göl, sarkıt dikt, sütun ve farklı şekiller vb)	Gilindire Tabiat Parkı İncekum Milli Parkı		
	0			
	5 doğal kaynak değer az	100	+	
	5 -10 arası doğal kaynak	150		
	11 doğal kaynak ya da daha fazla	200		
II.	Biyoçeşitlilik Kaynaklar			
	Mağara ve çevresinin flora (bitki) ve endemizm durumu nedir? Kaç tane vardır?	Kızılçam ormanları (<i>Pinus brutia</i>) , maki, 28 flora taksonu, endemik kıllı havacıva (<i>Alkanna hispida</i> Hub.-Mor. Taksonları)		
	5'den az endemik bitki	100	+	
	5'den fazla endemik bitki	150		
	10'dan fazla endemik bitki	200		
	Mağara ve çevresinin fauna (hayvan) çeşitliliği nedir?	Akdeniz foku (<i>Monachus monachus</i>)		
	10'dan az fauna	100	+	
	10-20 arası fauna	150		

	21'den fazla fauna		200		
III.	Su Kaynakları				
	Mağara ve çevresinde göl, baraj, deniz var mı? (5 km içinde)		200		+
	Diğer (şelale, çağlayan 10 km)		200		
IV.	Kültürel kaynaklar				
	Mağara ve çevresinde kaç tane kültürel kaynak değeri bulunmaktadır? (batıl inançlar vb)				
	0				
	5 kültürel kaynak değeri az		100		
	5-10 kültürel kaynak arası		150		
	11 kültürel kaynak ya da daha fazla		250		
V.	Tarihi Kaynaklar				
	Mağara ve çevresinde kaç tane tarihi kaynak değeri bulunmaktadır? (kale, tarihi mezar, tarihi bina ve yapı, anıt, heykel, özel duvar resimleri vb)		Neolitik döneme ait seramik parçaları		
	0				
	5 tarihi kaynak değeri az		100		+
	5-10 tarihi kaynak ya da daha fazla		150		
	11'den fazla tarihi kaynak		250		
VI.	Özel Alanlar				
	Mağara içerisinde özel alan var mı? (Havuz, sağlık odası, dinlenme alanı.).		300		
TOPLAM			1800		600

C. Sosyal –Ekonomik Yapı

	Kategori				
I.	Sağlık				
	Mağaraya yakın sağlık ocağı veya hastane var mı?				

	Sağlık kuruluşu 20 km.den az	200	+
	Sağlık kuruluşu 30 50 km.arası	100	
	Sağlık kuruluşu 51 km.den fazla	50	
II.	Nüfus ve Yerleşme		
	Mağara Çevresindeki Nüfus Miktarı	Aydıncık ilçesi nüfusu 11.500	
	100 km içerisinde nüfus 50 binden az	100	+
	100 km içerisinde 50 binden fazla nüfus	200	
	Mağara çevresinde farklı mimarî ve ev yapıları var mı?		
	Evet	200	
	Hayır		
	Mağara anayola yakın mı?		
	Anayola 10 km. den az	200	+
	Anayola 11 km.- 40 km. arası	100	
	Anayola 40 km. den uzak	50	
	Mağara çevresinde yayla, ağıl, çevrik, dalyan, kom, dam, çardak vb gibi bir yerleşme var mı?		
	Evet	200	
	Hayır		
	Mağara turizme açılmış mı?		
	Evet	200	+
	Hayır		
	Mağarayı tanıtan bir broşür veya web sayfası var mı?		
	Evet	200	+
	Hayır		
	Mağaraya turistik geziler düzenleniyor mu?		
	Evet	200	+

	Hayır				
	Mağaraya turistik geziler düzenleniyor ise bir turist rehberine ihtiyaç var mı?				
	Evet		200		+
	Hayır				
III.	Ekonomik Kaynaklar				
	Mağara herhangi bir ürün için depo olarak kullanılıyor mu? (peynir saklama alanı, hububat deposu vb)		200		
	Yörede el sanatları (kaşık, dokuma vb) var mı?		200		+
	Pazar satışı (Yöresel ürünler) mevcut mu?		200		+
	Turizm (Cam Teras, Seyir Terası, Kuş Gözlem Kulesi vb)		200		+
	Hizmet sektörü (otel, konaklama)		200		
	Mağara önceki yıllarda veya günümüzde insan veya hayvan yaşam alanı olarak kullanılmış mı? (ev, ahır vb)		200		
	Diğer (.....)		200		
TOPLAM			3200		1900

D. Rekreatif Kolaylıklar ve Doğa Sporları

	Kategori				
I.	Mağara içi veya çevresinde yürüyüş rotası var mı?		250		+
II.	Mağara çevresinde dağ rotaları var mı?		250		
III.	Mağara çevresinde bisiklet güzergâhı var mı?		250		
VI.	Diğer.....		250		
TOPLAM			1000		250

E. Ulaşılabilirlik ve Ziyaretçi Potansiyeli

	Kategori				
--	----------	--	--	--	--

I.	Ulaşım olanakları				
	Ulaşım araçları (Otobüs, taksi, dolmuş, gemi var mı? Mağaraya ulaşım kolay mı? (Özel araç)		100		+
II.	Mağaraya günlük ziyaretçi geliyor mu?		2024 yılı 57.800		
	Evet				
	Hayır				
	(Cevap evet ise) Yerli		200		+
	(Cevap evet ise) Yabancı		300		+
TOPLAM			600		600

F. Sürdürülebilir Bölgesel Ekonomik Büyüme

	Kategori				
I.	Ekoturizm				
	Botanik turizmi		100		+
	Fauna Turizmi		100		+
	Doğa Fotoğrafçılığı		100		+
	Jeoturizm		100		+
	Mağara Fotoğrafçılığı		100		+
	Doğa yürüyüşü		100		+
	Oryantiring		100		
	Tarih öncesi ve Kültür Turizmi		100		+
	Sağlık Turizmi		100		+
	Termal Turizm		100		
	Spor ve Macera Turizmi		100		+
	Kamp Turizmi		100		+
	Karavan Turizmi		100		+
	İnanç Turizmi		100		
	Diğer (deniz-kum-gümeş turizmi)		100		+

	Mağaraya gelen misafirlerin kullanabileceği temiz tuvaletler var mı?				
TOPLAM	Evet		100		+
	Hayır				
	Mağara çevresi el sanatları ve yöresel ürünleri pazarlama potansiyeline sahip mi?				
	Evet		100		+
	Hayır				
			1700		1400

Gilindire Mağarası ve Çevresinin Mağaralar Ekoturizm Tespiti Anketi Sonuçlarının Değerlendirilmesi

Gilindire Mağarası, Ekoturizm Tespiti Anketi sonuçları, mağara ve çevresinin 10.000 puan üzerinden 6100 puan aldığını göstermektedir. Anket sonucunda “Ulaşılabilirlik ve Ziyaretçi Potansiyeli” kategorisi 600 puan değeri üzerinden 600 puan alan kategori olmuştur. Onu takip eden puan türleri sırasıyla, 1900 puanla “Sosyal-Ekonomik Yapı”, 1400 puan ile “Sürdürülebilir Bölgesel Ekonomik Büyüme” ve 1350 puan ile “Coğrafi Özellikler”, kategorisidir. Anketin genel değerlendirme puanına göre en az puan alan katagoriler 600 puanla “Ekoturizm Değeri” ve kategori 250 puanla “Rekreatif Kolaylıklar ve Doğa Sporları”dır.

Ankete göre Gilindire Mağarası ile ilgili yorumlar aşağıda verilmiştir.

Gilindire Mağarası yeni ismi ile Aynalıgöl Mağarası, Türkiye’nin görsel açıdan en güzel mağaralarından biridir. Mağaranın deniz ile olan bağlantısından dolayı bu yeni ismini almıştır. Mağara dalışları için oldukça uygun olmak ile beraber mağara dalışı sertifikası gereklidir. Karstlaşma sonrasında denizinin mağara içerisine girmesinden dolayı mağarada bir deniz bağlantısı bulunmaktadır. Mağara içerisindeki gölün içerisinde dikit ve sarkıt oluşumları vardır bu da karstlaşma sonrası deniz basmasının kanıtıdır. Bilimsel anlamda araştırma gezilerinde bulunan çeşitli bölümlerden öğrenci ve akademisyenler doğal laboratuvar olması nedeniyle ülkemiz adına çok önemli bir jeolojik oluşumdur. Ayrıca mağaranın doğal ziyaretçileri arasında Akdeniz fokları da bulunmaktadır.

Gilindire Mağarası konum itibari ile hem Mersin hem de Antalya illeri arasında kalmasından dolayı turizm açısından oldukça elverişlidir. Deniz turizmi için bölgeyi seçen turistlerinde uğrak noktası olmuştur. Yıllık 50 binin üzerinde ziyaretçi sayısı ile bölgenin en cazip turizm destinasyon alanlarından biri olmuştur.

Fotoğraf 4.11: Gilindire Mağarası.

4.10. Cennet Cehennem Mağarası'nın Ekoturizm Potansiyeli

Cennet Çöküğü Mağarası, 31.03.2025 tarihinde ziyaret edilmiş, yetkililere mağaralar ekoturizm potansiyeli tespit anketi uygulanarak sonuçlara ulaşılmıştır. Mağara içinde ve dışında yapılan gözlem, anket ve incelemeler ile aşağıdaki şekildedir.

- 2020 yılında yapılan çevre düzenlemeleri neticesinde turizme yeniden açılmıştır.
- Mağara idari olarak Mersin iline bağlı, Akdeniz Bölgesi sınırları içinde yer alan bir mağaradır.
- Mağara çevresi Akdeniz iklim özelliklerini yansıtmaktadır.
- Mağara, Mersin il merkezine 127, Antalya il merkezine 240, Isparta il merkezine 236 km uzaklıkta yer almaktadır.
- Mağara jeoturizm, doğa turizmi ve ekoturizm açısından elverişlidir.
- Mağara ve çevresini 37 flora takson 23 familya olarak belirlenen florası vardır.
- Zeus Tapınağı, Meryemana Kilisesi, Korykion Antron antik kenti, Şarap Presi, Yazıt Kitabı ve Kızkalesi mağara çevresinin önemli tarihî ve kültürel kaynaklarıdır.

- Mağara çevresinin iki doğal kaynak değeri vardır. Bunlar Astım Mağarası ve Cehennem Obruğu'dur. Bu obruğun kimyasal erozyon sonucu tavanın çökmesiyle oluştuğu tespit edilmiştir.
- Mağara ve çevresinde dinlenme alanı, otopark, yöresel ürün satış alanı ve tuvalet bulunmaktadır.
- Mağaranın sağlık kuruluşuna uzaklığı 20 km'den azdır. Mağaraya en yakın sağlık kuruluşu Narlıkuyu Aile Sağlığı Merkezidir.
- Mağaranın içinde bulunduğu ilçenin nüfusu 2024 TÜİK verilerine göre 139.852'dir.
- Mağarayı 2024 yılında yerli ve yabancı olmak üzere 384.823 kişi ziyaret etmiştir.
- Mağara ve çevresinde seyir terası bulunmaktadır.
- Mağara ve çevresinde yapılan ekoturizm türleri sayesinde mağara sürekli turist çekmektedir. En çok yapılan ekoturizm türleri doğa fotoğrafçılığı, jeoturizm, mağara fotoğrafçılığı, tarih öncesi ve kültür turizmi, agroturizm ve deniz-kum-güneş turizmidir.

Yapılan inceleme sonucunda Cennet Çöküğü Mağarası ve çevresi ekoturizm potansiyeli kriterleri tespiti anketi genel sonuçları Tablo 4.10'de verilmiştir.

Tablo 4.10: Cennet Çöküğü Mağarası Mağarası Ekoturizm Potansiyeli Anketi

	Cennet Çöküğü Mağarası ve Çevresi		Genel Değerlendirme		
	Kategori				
A.	Coğrafi Özellikler		1700		1400
B.	Ekoturizm Değeri		1800		750
C.	Sosyal-Ekonomik Yapı		3200		2400
D.	Rekreatif Kolaylıklar ve Doğa Sporları		1000		250
E.	Ulaşılabilirlik ve Ziyaretçi Potansiyeli		600		600
F.	Sürdürülebilir Bölgesel Ekonomik Büyüme		1700		900
TOPLAM			10000		6300

A. Coğrafi Özellikler

	Kategori		Puan		
--	----------	--	------	--	--

I.	Konum				
	Mağaranın coğrafi konumunu nasıldır?				
	İl ehir merkezine 50 km.den az	200			
	İl şehir merkezine 51-100 km.	100		+	
	İl şehir merkezine 101 km.den uzak	50			
II.	Fiziki Özellikler				
	Mağara hangi yer şekli içerisinde yer almaktadır. (Dağ, ova, vadi, yamaç).	100		+	
	Mağara içinde sarkıt, dikit ve sütunlar var mı?	200		+	
	Mağara iklim özellikleri açısından turizme uygun değerlere sahip mi? (Sıcaklık, nem, ılık oranı vb)	200		+	
	Mağara bitki örtüsü açısından çeşitlilik sunuyor mu?	200		+	
	Mağara hayvan çeşitliği açısından çeşitlilik sunuyor mu? (yarasa türleri, böcek veya sürüngen vb)	200		+	
III.	Alan Yönetimi (İş birliği kurumlarla)				
	Yerel yönetim ile mağaranın turizm ve alt yapı konularında iş birliği var mı?	200		+	
	Sivil Toplum Kuruluşları (dernek, doğa sporları kulübü) ile mağaranın turizm bağlamında iş birliği var mı?	200			
	Yöre halkı mağara konusunda yeterli bilgiye sahip mi?	200		+	
TOPLAM		1700			1400

B. Ekoturizm Değeri

	Kategori				
I.	Doğal Kaynaklar				
	Mağara ve çevresinde kaç tane doğal kaynak değeri bulunmaktadır? (volkanik dağ, kanyon vadi, peribacaları, göl, sarkıt dikit, sütun ve farklı şekiller vb)	Astım Mağarası Cehennem obruğu			

	0				
	5 doğal kaynak değer az		100		+
	5 -10 arası doğal kaynak		150		
	11 doğal kaynak ya da daha fazla		200		
II.	Biyoçeşitlilik Kaynaklar				
	Mağara ve çevresinin flora (bitki) ve endemizm durumu nedir? Kaç tane vardır?		37 flora taksonu 23 familya		
	5'den az endemik bitki		100		+
	5'den fazla endemik bitki		150		
	10'dan fazla endemik bitki		200		
	Mağara ve çevresinin fauna (hayvan) çeşitliliği nedir?				
	10'dan az fauna		100		+
	10-20 arası fauna		150		
	21'den fazla fauna		200		
III.	Su Kaynakları				
	Mağara ve çevresinde göl, baraj, deniz var mı? (5 km içinde)		200		+
	Diğer (şelale, çağlayan 10 km)		200		
IV.	Kültürel kaynaklar				
	Mağara ve çevresinde kaç tane kültürel kaynak değeri bulunmaktadır? (batıl inançlar vb)		Zeus Tapınağı, Meryemana Kilisesi		
	0				
	5 kültürel kaynak değer az		100		+
	5-10 kültürel kaynak arası		150		
	11 kültürel kaynak ya da daha fazla		250		
V.	Tarihi Kaynaklar				

	Mağara ve çevresinde kaç tane tarihi kaynak değeri bulunmaktadır? (kale, tarihi mezar, tarihi bina ve yapı, anıt, heykel, özel duvar resimleri vb)	Korykion antik kenti Antron Şarap presi, Yazıt kitabe, Kızkalesi, Zeus Tapınağı, Meryemana Kilisesi.		
	0			
	5 tarihi kaynak değeri az	100		
	5-10 tarihi kaynak ya da daha fazla	150		+
	11'den fazla tarihi kaynak	250		
VI.	Özel Alanlar			
	Mağara içerisinde özel alan var mı? (Havuz, sağlık odası, dinlenme alanı.).	300		
TOPLAM		1800		750

C. Sosyal –Ekonomik Yapı

	Kategori			
I.	Sağlık			
	Mağaraya yakın sağlık ocağı veya hastane var mı?			
	Sağlık kuruluşu 20 km.den az	200		+
	Sağlık kuruluşu 30 50 km.arası	100		
	Sağlık kuruluşu 51 km.den fazla	50		
II.	Nüfus ve Yerleşme			
	Mağara Çevresindeki Nüfus Miktarı	Silifke ilçesi nüfusu 139.852		
	100 km içerisinde nüfus 50 binden az	100		
	100 km içerisinde 50 binden fazla nüfus	200		+
	Mağara çevresinde farklı mimarî ve ev yapıları var mı?			
	Evet	200		

	Hayır				
	Mağara anayola yakın mı?				
	Anayola 10 km. den az	200		+	
	Anayola 11 km.- 40 km. arası	100			
	Anayola 40 km. den uzak	50			
	Mağara çevresinde yayla, ağıl, çevrik, dalyan, kom, dam, çardak vb gibi bir yerleşme var mı?				
	Evet	200			
	Hayır				
	Mağara turizme açılmış mı?				
	Evet	200		+	
	Hayır				
	Mağarayı tanıtan bir broşür veya web sayfası var mı?				
	Evet	200		+	
	Hayır				
	Mağaraya turistik geziler düzenleniyor mu?				
	Evet	200		+	
	Hayır				
	Mağaraya turistik geziler düzenleniyor ise bir turist rehberine ihtiyaç var mı?				
	Evet	200		+	
	Hayır				
III.	Ekonomik Kaynaklar				
	Mağara herhangi bir ürün için depo olarak kullanıyor mu? (peynir saklama alanı, hububat deposu vb)	200			
	Yörede el sanatları (kaşık, dokuma vb) var mı?	200		+	

	Pazar satışı (Yöresel ürünler) mevcut mu?	200	+
	Turizm (Cam Teras, Seyir Terası, Kuş Gözlem Kulesi vb)	200	+
	Hizmet sektörü (otel, konaklama)	200	+
	Mağara önceki yıllarda veya günümüzde insan veya hayvan yaşam alanı olarak kullanılmış mı? (ev, ahır vb)	200	+
	Diğer (.....) yazınız.	200	
TOPLAM		3200	2400

D. Rekreatif Kolaylıklar ve Doğa Sporları

	Kategori		
I.	Mağara içi veya çevresinde yürüyüş rotası var mı?	250	+
II.	Mağara çevresinde dağ rotaları var mı?	250	
III.	Mağara çevresinde bisiklet güzergâhı var mı?	250	
VI.	Diğer.....	250	
TOPLAM		1000	250

E. Ulaşılabilirlik ve Ziyaretçi Potansiyeli

	Kategori		
I.	Ulaşım olanakları		
	Ulaşım araçları (Otobüs, taksi, dolmuş, gemi var mı? Mağaraya ulaşım kolay mı? (.....))	100	+
II.	Mağaraya günlük ziyaretçi geliyor mu?	2024 yılı 384.823	
	Evet		
	Hayır		
	(Cevap evet ise) Yerli	200	+
	(Cevap evet ise) Yabancı	300	+
TOPLAM		600	+

F. Sürdürülebilir Bölgesel Ekonomik Büyüme

	Kategori				
I.	Ekoturizm				
	Botanik turizmi		100		
	Fauna Turizmi		100		
	Doğa Fotoğrafçılığı		100		+
	Jeoturizm		100		+
	Mağara Fotoğrafçılığı		100		+
	Doğa yürüyüşü		100		+
	Oryantiring		100		
	Tarih öncesi ve Kültür Turizmi		100		+
	Sağlık Turizmi		100		
	Termal Turizm		100		
	Spor ve Macera Turizmi		100		
	Kamp Turizmi		100		
	Karavan Turizmi		100		
	İnanç Turizmi		100		+
	Diğer (agroturizm)		100		+
	Mağaraya gelen misafirlerin kullanabileceği temiz tuvaletler var mı?				
TOPLAM	Evet		100		+
	Hayır				
	Mağara çevresi el sanatları ve yöresel ürünleri pazarlama potansiyeline sahip mi?				
	Evet		100		+
	Hayır				
			1700		900

Cennet Çöküğü Mağarası ve Çevresinin Mağaralar Ekoturizm Tespiti Anketi Sonuçlarının Değerlendirilmesi

Cennet Çöküğü Mağarası, Ekoturizm Tespiti Anketi sonuçları, mağara ve çevresinin 10.000 puan üzerinden 6300 puan aldığını göstermektedir. Anket sonucunda “Ulaşılabilirlik ve Ziyaretçi Potansiyeli” kategorisi 600 puan değeri üzerinden 600 puan alan kategori olmuştur. Onu takip eden puan türleri sırasıyla 2400 puanla “Sosyal-Ekonomik Yapı”, 1400 puan ile “Coğrafi Özellikler”, 900 puan ile “Sürdürülebilir Bölgesel Ekonomik Büyüme” ve 750 puanla “Ekoturizm Değeri” kategorisidir. Anketin genel değerlendirme puanına göre en az puan alan kategori 250 puanla “Rekreatif Kolaylıklar ve Doğa Sporları”dır.

Ankete göre Cennet Çöküğü Mağarası Mağarası ile ilgili yorumlar aşağıda verilmiştir.

Cennet Çöküğü Mağarası hem tarihî güzelliklerin hem de doğal güzelliklerin buluşma noktasıdır. T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığına bağlı olan mağaranın bulunduğu ören yeri, 2015 yıllarından itibaren çeşitli tarihlerde eklemeler ve yenilemeler yapılmıştır. Cennet çöküğüne yapılan asansör yaşlı ve engelli vatandaşlarımız için kolaylık sağlamıştır. Ayrıca asansör kullanmayan ziyaretçiler 752 basamak aşağıya inerek görsel bir şölen yaşamaktadırlar. Cehennem Obruğu’nun çevre düzenlemesi ve yapılan seyir terası sayesinde daha güvenli şekilde ziyaret edilmesi sağlanmıştır. Ören yerinin anayola yakınlığı dolayısıyla da turistlerin uğrak noktalarından biri hâline gelmiştir.

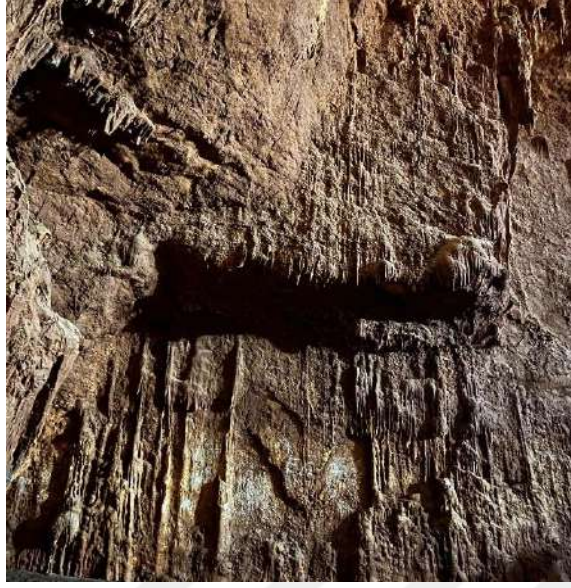
Ekoturizm potansiyelinin oldukça yüksek olduğu mağara ve çevresi alanında uzman turist rehberlerinin düzenleyeceği bütünsel tur programlarıyla bölge halkının ekonomisine de katkı sağlayacaktır. Hem jeolojik hem arkeolojik hem de doğal güzellikler yönünden oldukça fazla turist çeken ören yeri farklı bilim dallarıyla ilgilenen bilim insanları içinde laboratuvar niteliğindedir.

Fotoğraf 4.12: Mağara içinde bulunan kilise.

Fotoğraf 4.13: Cennet Mağarası'na inen asansör.

Fotoğraf 4.14: Cennet Mağarası içindeki oluşumlar.

Fotoğraf 4.15: Cehennem Obruğu.

4.11.Astım Mağarası'nın Ekoturizm Potansiyeli

Astım Mağarası, 31.03.2025 tarihinde ziyaret edilmiş, yetkililere mağaralar ekoturizm potansiyeli tespit anketi uygulanarak sonuçlara ulaşılmıştır. Mağara içinde ve dışında yapılan gözlem, anket ve incelemeler ile aşağıdaki şekildedir.

- Astım Mağarası 1987 yılında turizme açılmıştır.
- Mağara idari olarak Mersin iline bağlı, Akdeniz Bölgesi sınırları içinde yer alan bir mağaradır.

- Mağara çevresi Akdeniz iklim özelliklerini yansıtmaktadır.
- Mağara Mersin il merkezine 127, Antalya il merkezine 240, Isparta il merkezine 236 km uzaklıkta yer almaktadır.
- Astım Mağarası, jeoturizm ve ekoturizm açısından elverişlidir.
- Mağara çevresi florası olarak 23 familya 37 cinse ait toplam 37 takson tespit edilmiştir.
- Narlıkuyu Mozaik Müzesi, Kızkalesi ve Zeus Tapınağı mağara çevresinin önemli kültürel kaynaklarındandır.
- Mağara çevresinin doğal kaynak değeri Cennet Çöküğü Mağarası ve Cehennem Obruğu'dur.
- Mağara ve çevresinde dinlenme alanı, restoran, çocuk oyun alanı, otopark, yöresel ürün satış alanı ve tuvalet bulunmaktadır.
- Mağaranın sağlık kuruluşuna uzaklığı 20 km'den azdır. Mağaraya en yakın sağlık kuruluşu Narlıkuyu Aile Sağlığı Merkezidir.
- Mağaranın içinde bulunduğu ilçenin nüfusu 2024 TÜİK verilerine göre 139.852'dir.
- Mağarayı 2024 yılında yerli ve yabancı olmak üzere 128.348 kişi ziyaret etmiştir.
- Mağara ve çevresinde seyir terası bulunmaktadır.
- Sağlık turizmi açısından önemli olan mağaranın astım hastalarına iyi geldiği bilinmektedir.
- Mağara ve çevresinde yapılan ekoturizm türleri sayesinde mağara sürekli turist çekmektedir. En çok yapılan ekoturizm türleri doğa fotoğrafçılığı, jeoturizm, mağara fotoğrafçılığı, tarih öncesi ve kültür turizmi, sağlık turizmi, agroturizm ve deniz-kum-güneş turizmidir.

Yapılan inceleme sonucunda Astım Mağarası ve çevresi ekoturizm potansiyeli kriterleri tespiti anketi genel sonuçları Tablo 4.11'de verilmiştir.

Tablo 4.11: Astım Mağarası Ekoturizm Potansiyeli Anketi

	Astım Mağarası ve Çevresi		Genel Değerlendirme		
	Kategori				
A.	Coğrafi Özellikler		1700		1400

B.	Ekoturizm Değeri	1800	1000
C.	Sosyal-Ekonomik Yapı	3200	2200
D.	Rekreatif Kolaylıklar ve Doğa Sporları	1000	250
E.	Ulaşılabilirlik ve Ziyaretçi Potansiyeli	600	600
F.	Sürdürülebilir Bölgesel Ekonomik Büyüme	1700	1000
TOPLAM		10000	6450

A. Coğrafi Özellikler

	Kategori	Puan		
I.	Konum			
	Mağaranın coğrafi konumunu nasıldır?			
	İl şehir merkezine 50 km.den az	200		
	İl şehir merkezine 51-100 km.	100		+
	İl şehir merkezine 101 km.den uzak	50		
II.	Fiziki Özellikler			
	Mağara hangi yer şekli içerisinde yer almaktadır. (Dağ, ova, vadi, yamaç).	100		+
	Mağara içinde sarkıt, dikit ve sütunlar var mı?	200		+
	Mağara iklim özellikleri açısından turizme uygun değerlere sahip mi? (Sıcaklık, nem, ışık oranı vb)	200		+
	Mağara bitki örtüsü açısından çeşitlilik sunuyor mu?	200		+
	Mağara hayvan çeşitliği açısından çeşitlilik sunuyor mu? (yarasa türleri, böcek veya sürüngen vb)	200		+
III.	Alan Yönetimi (İş birliği kurumlarla)			
	Yerel yönetim ile mağaranın turizm ve alt yapı konularında iş birliği var mı?	200		+
	Sivil Toplum Kuruluşları (dernek, doğa sporları kulübü) ile mağaranın turizm bağlamında iş birliği var mı?	200		

	Yöre halkı mağara konusunda yeterli bilgiye sahip mi?		200		+
TOPLAM			1700		1400

B. Ekoturizm Değeri

	Kategori				
I.	Doğal Kaynaklar				
	Mağara ve çevresinde kaç tane doğal kaynak değeri bulunmaktadır? (volkanik dağ, kanyon vadi, peribacaları, göl, sarkıt dikit, sütun ve farklı şekiller vb)		Cennet çöküğü mağarası, Cehennem obruğu		
	0				
	5 doğal kaynak değer az		100		+
	5 -10 arası doğal kaynak		150		
	11 doğal kaynak ya da daha fazla		200		
II.	Biyoçeşitlilik Kaynaklar				
	Mağara ve çevresinin flora (bitki) ve endemizm durumu nedir? Kaç tane vardır?		23 familya 37 cinse ait toplam 37 takson		
	5'den az endemik bitki		100		+
	5'den fazla endemik bitki		150		
	10'dan fazla endemik bitki		200		
	Mağara ve çevresinin fauna (hayvan) çeşitliliği nedir?				
	10'dan az fauna		100		+
	10-20 arası fauna		150		
	21'den fazla fauna		200		
III.	Su Kaynakları				
	Mağara ve çevresinde göl, baraj, deniz var mı? (5 km içinde)		200		+
	Diğer (şelale, çağlayan 10 km)		200		
IV.	Kültürel kaynaklar				

	Mağara ve çevresinde kaç tane kültürel kaynak değeri bulunmaktadır? (batıl inançlar vb)		Dilek mağarası adı ile mağara içinde dilek dileniyor		
	0				
	5 kültürel kaynak değeri az		100		+
	5-10 kültürel kaynak arası		150		
	11 kültürel kaynak ya da daha fazla		250		
V.	Tarihi Kaynaklar				
	Mağara ve çevresinde kaç tane tarihi kaynak değeri bulunmaktadır? (kale, tarihi mezar, tarihi bina ve yapı, anıt, heykel, özel duvar resimleri vb)		Narlıkuyu Mozaik Müzesi, Kızkalesi, Zeus Tapınağı		
	0				
	5 tarihi kaynak değeri az		100		+
	5-10 tarihi kaynak ya da daha fazla		150		
	11'den fazla tarihi kaynak		250		
VI.	Özel Alanlar				
	Mağara içerisinde özel alan var mı? (Havuz, sağlık odası, dinlenme alanı.).		300		+
TOPLAM			1800		1000

C. Sosyal –Ekonomik Yapı

	Kategori				
I.	Sağlık				
	Mağaraya yakın sağlık ocağı veya hastane var mı?				
	Sağlık kuruluşu 20 km.den az		200		+
	Sağlık kuruluşu 30 50 km.arası		100		
	Sağlık kuruluşu 51 km.den fazla		50		
II.	Nüfus ve Yerleşme				
	Mağara Çevresindeki Nüfus Miktarı		Silifke ilçesi nüfusu 139.852		

	100 km içerisinde nüfus 50 binden az	100		
	100 km içerisinde 50 binden fazla nüfus	200		+
	Mağara çevresinde farklı mimari ve ev yapıları var mı?			
	Evet	200		
	Hayır			
	Mağara anayola yakın mı?			
	Anayola 10 km. den az	200		+
	Anayola 11 km.- 40 km. arası	100		
	Anayola 40 km. den uzak	50		
	Mağara çevresinde yayla, ağıl, çevrik, dalyan, kom, dam, çardak vb gibi bir yerleşme var mı?			
	Evet	200		
	Hayır			
	Mağara turizme açılmış mı?			
	Evet	200		+
	Hayır			
	Mağarayı tanıtan bir broşür veya web sayfası var mı?			
	Evet	200		+
	Hayır			
	Mağaraya turistik geziler düzenleniyor mu?			
	Evet	200		+
	Hayır			
	Mağaraya turistik geziler düzenleniyor ise bir turist rehberine ihtiyaç var mı?			
	Evet	200		+
	Hayır			
III.	Ekonomik Kaynaklar			

	Mağara herhangi bir ürün için depo olarak kullanıyor mu? (peynir saklama alanı, hububat deposu vb)	200		
	Yörede el sanatları (kaşık, dokuma vb) var mı?	200		+
	Pazar satışı (Yöresel ürünler) mevcut mu?	200		+
	Turizm (Cam Teras, Seyir Terası, Kuş Gözlem Kulesi vb)	200		+
	Hizmet sektörü (otel, konaklama)	200		+
	Mağara önceki yıllarda veya günümüzde insan veya hayvan yaşam alanı olarak kullanılmış mı? (ev, ahır vb)	200		
	Diğer (.....)	200		
TOPLAM		3200		2200

D. Rekreatif Kolaylıklar ve Doğa Sporları

	Kategori			
I.	Mağara içi veya çevresinde yürüyüş rotası var mı?	250		+
II.	Mağara çevresinde dağ rotaları var mı?	250		
III.	Mağara çevresinde bisiklet güzergâhı var mı?	250		
VI.	Diğer.....	250		
TOPLAM		1000		250

E. Ulaşılabilirlik ve Ziyaretçi Potansiyeli

	Kategori			
I.	Ulaşım olanakları			
	Ulaşım araçları (Otobüs, taksi, dolmuş, gemi var mı? Mağaraya ulaşım kolay mı? (Özel araç)	100		+
II.	Mağaraya günlük ziyaretçi geliyor mu?	2024 yılı 128.348		
	Evet			

	Hayır				
	(Cevap evet ise) Yerli		200		+
	(Cevap evet ise) Yabancı		300		+
TOPLAM			600		600

F. Sürdürülebilir Bölgesel Ekonomik Büyüme

	Kategori				
I.	Ekoturizm				
	Botanik turizmi		100		
	Fauna Turizmi		100		
	Doğa Fotoğrafçılığı		100		+
	Jeoturizm		100		+
	Mağara Fotoğrafçılığı		100		+
	Doğa yürüyüşü		100		+
	Oryantiring		100		
	Tarih öncesi ve Kültür Turizmi		100		+
	Sağlık Turizmi		100		+
	Termal Turizm		100		
	Spor ve Macera Turizmi		100		
	Kamp Turizmi		100		
	Karavan Turizmi		100		
	İnanç Turizmi		100		+
	Diğer(agroturizm, deniz-kum-güneş turizmi)		100		+
	Mağaraya gelen misafirlerin kullanabileceği temiz tuvaletler var mı?				
TOPLAM	Evet		100		+
	Hayır				
	Mağara çevresi el sanatları ve yöresel ürünleri pazarlama potansiyeline sahip mi?				

	Evet		100		+
	Hayır				
			1700		1000

Astım Mağarası ve Çevresinin Mağaralar Ekoturizm Tespiti Anketi Sonuçlarının Değerlendirilmesi

Astım Mağarası, Ekoturizm Tespiti Anketi sonuçları, mağara ve çevresinin 10.000 puan üzerinden 6450 puan aldığını göstermektedir. Anket sonucunda “Ulaşılabilirlik ve Ziyaretçi Potansiyeli” kategorisi 600 puan değeri üzerinden 600 puan alan kategori olmuştur. Onu takip eden puan türleri sırasıyla, 2200 puanla “Sosyal-Ekonomik Yapı”, 1400 puan ile “Coğrafi Özellikler”, 1000 puan ile “Sürdürülebilir Bölgesel Ekonomik Büyüme” ve 1000 puanla “Ekoturizm Değeri” kategorisidir. Anketin genel değerlendirme puanına göre en az puan alan kategori 250 puanla “Rekreatif Kolaylıklar ve Doğa Sporları”dır.

Ankete göre Astım Mağarası ile ilgili yorumlar aşağıda verilmiştir.

Astım Mağarası, konumu itibariyle hem deniz-kum-güneş turizmi yapan yerli-yabancı turistlerin hem de sağlık amaçlı gelen vatandaşlar için önemli bir ziyaret bölgesidir. Ana yola yakınlığı sayesinde ulaşımı oldukça kolaydır.

İçerisinde görülen sarkıt, dikit, perde ve damlataş oluşumları gibi jeolojik güzelliklerin hepsinin bir arada paha biçilemez bir görsellik sunduğu mağara gerek bilimsel amaçlı geziler gerekse ekoturizm amaçlı yapılan geziler için de destinasyon alanlarından biridir.

Bölgeye yapılan turların iyi planlanması mağaraya gelen ziyaretçilerin daha verimli gezmesine katkı sağlayacaktır. Bu bağlamda hemen 1 km yakınındaki Cennet Çöküğü Mağarası, Cehennem Obruğu ve Meryem Ana Kilisesi tarihî, kültürel ve inanç turizmi açısından da mağaranın ve çevresini ekoturizm potansiyelini arttırmaktadır. Bu alanların planlanacak olan turlara eklenmesi bütünlük açısından önemlidir. Astım Mağarası ve Cennet-Cehennem obruklarının birbirlerine yakın olması ve buraya gelen ziyaretçilerin yöre halkı tarafından kahvaltı dükkanlarında ağırlayarak bölgede yetişen ürünlerini pazarlamaları yerel halka kazanç sağlamaktadır.

Fotoğraf 4.16: Mağara içindeki karnabahar ve perde yapı oluşumları.

4.12. EshabıKehf Mağarasının Ekoturizm Potansiyeli

Eshabıkehf Mağarası, 30.03.2025 tarihinde ziyaret edilmiş, yetkililere mağaralar ekoturizm potansiyeli tespit anketi uygulanarak sonuçlara ulaşılmıştır. Mağara içinde ve dışında yapılan gözlem, anket ve incelemeler ile aşağıdaki şekildedir.

- Yapılan araştırma sonucunda, mağaranın 90'lı yıllar öncesinden beri hac yolunda olması neticesinde yoğun bir ziyaretçi akımına uğramıştır.
- Mağara idari olarak Mersin iline bağlı, Akdeniz Bölgesi sınırları içinde yer alan bir mağaradır.
- Mağara çevresi, Akdeniz ikliminin tipik özelliklerini yansıtmaktadır.
- Mağara, Mersin il merkezine 35 km, Adana il merkezine 62 uzaklıkta yer almaktadır.
- Eshabıkehf Mağarası inanç turizmi ve ekoturizm açısından elverişlidir.
- Mağara çevresi 5 flora taksonu, 4 familyaya sahiptir.
- Mağara faunası birkaç örümcek ve böcek türünden oluşmaktadır.
- Mağara çevresini en önemli doğal kaynak değeri Taşkuyu Mağarası'dır.
- Tarihi kaynak değeri olarak Sultan Abdülaziz Dönemi'nde inşa edilen üç şerefeli cami mağaranın hemen yanında yer almaktadır.
- Mağara ve çevresinde dinlenme alanı, piknik alanı, restoran, çocuk oyun alanı, otopark, yöresel ürün satış alanı ve tuvalet bulunmaktadır.
- Mağaranın sağlık kuruluşuna uzaklığı 20 km'den azdır. Mağaraya en yakın sağlık kuruluşu Dedeler köyünde bulunan Dedeler Aile Sağlığı Merkezidir.

- Mağaranın içinde bulunduğu ilçenin nüfusu 2024 TÜİK verilerine göre 356.937'dir.
- Tarsus İlçe Müftülüğü ile yapılan telefon konuşmasında ziyaretçi sayılarının tutulmadığı öğrenilmiştir.
- Yöreye ait ürünler mağara dışında bulunan yöresel satış alanlarında satılmaktadır.
- Mağara ve çevresinde yapılan ekoturizm türleri sayesinde mağara sürekli turist çekmektedir. En çok yapılan ekoturizm türleri doğa fotoğrafçılığı, jeoturizm, mağara fotoğrafçılığı, doğa yürüyüşü, tarih öncesi ve kültür turizmi ve inanç turizmidir.

Yapılan inceleme sonucunda Eshabıkehf Mağarası ve çevresi ekoturizm potansiyeli kriterleri tespiti anketi genel sonuçları Tablo 4.12'de verilmiştir.

Tablo 4.12: Eshabıkehf Mağarası Ekoturizm Potansiyeli Anketi

	Eshabıkehf Mağarası ve Çevresi		Genel Değerlendirme		
	Kategori				
A.	Coğrafi Özellikler		1700		900
B.	Ekoturizm Değeri		1800		800
C.	Sosyal-Ekonomik Yapı		3200		2000
D.	Rekreatif Kolaylıklar ve Doğa Sporları		1000		250
E.	Ulaşılabilirlik ve Ziyaretçi Potansiyeli		600		600
F.	Sürdürülebilir Bölgesel Ekonomik Büyüme		1700		700
TOPLAM			10000		5250

A. Coğrafi Özellikler

	Kategori		Puan		
I.	Konum				
	Mağaranın coğrafi konumunu nasıldır?				
	İl şehir merkezine 50 km.den az		200		+
	İl şehir merkezine 51-100 km.		100		
	İl şehir merkezine 101 km.den uzak		50		

II.	Fiziki Özellikler				
	Mağara hangi yer şekli içerisinde yer almaktadır. (Dağ, ova, vadi, yamaç).	100		+	
	Mağara içinde sarkıt, dikit ve sütunlar var mı?	200			
	Mağara iklim özellikleri açısından turizme uygun değerlere sahip mi? (Sıcaklık, nem, ışık oranı vb)	200		+	
	Mağara bitki örtüsü açısından çeşitlilik sunuyor mu?	200			
	Mağara hayvan çeşitliği açısından çeşitlilik sunuyor mu? (yarasa türleri, böcek veya sürüngen vb)	200			
III.	Alan Yönetimi (İş birliği kurumlarla)				
	Yerel yönetim ile mağaranın turizm ve alt yapı konularında iş birliği var mı?	200		+	
	Sivil Toplum Kuruluşları (dernek, doğa sporları kulübü) ile mağaranın turizm bağlamında iş birliği var mı?	200			
	Yöre halkı mağara konusunda yeterli bilgiye sahip mi?	200		+	
TOPLAM		1700			900

B. Ekoturizm Değeri

	Kategori				
I.	Doğal Kaynaklar				
	Mağara ve çevresinde kaç tane doğal kaynak değeri bulunmaktadır? (volkanik dağ, kanyon vadi, peribacaları, göl, sarkıt dikit, sütun ve farklı şekiller vb)	Taşkuyu Mağarası			
	0				
	5 doğal kaynak değer az	100		+	
	5 -10 arası doğal kaynak	150			
	11 doğal kaynak ya da daha fazla	200			
II.	Biyoçeşitlilik Kaynaklar				

	Mağara ve çevresinin flora (bitki) ve endemizm durumu nedir? Kaç tane vardır?	5 flora taksonu, 4 familya		
	5'den az endemik bitki	100		+
	5'den fazla endemik bitki	150		
	10'dan fazla endemik bitki	200		
	Mağara ve çevresinin fauna (hayvan) çeşitliliği nedir?	Mağara içinde birkaç örümcek ve böcek türü		
	10'dan az fauna	100		+
	10-20 arası fauna	150		
	21'den fazla fauna	200		
III.	Su Kaynakları			
	Mağara ve çevresinde göl, baraj, deniz var mı? (5 km içinde)	200		
	Diğer (şelale, çağlayan 10 km)	200		
IV.	Kültürel kaynaklar			
	Mağara ve çevresinde kaç tane kültürel kaynak değeri bulunmaktadır? (batıl inançlar vb)	Haydar Baba Türbesi		
	0			
	5 kültürel kaynak değeri az	100		+
	5-10 kültürel kaynak arası	150		
	11 kültürel kaynak ya da daha fazla	250		
V.	Tarihi Kaynaklar			
	Mağara ve çevresinde kaç tane tarihî kaynak değeri bulunmaktadır? (kale, tarihî mezar, tarihî bina ve yapı, anıt, heykel, özel duvar resimleri vb)	Sultan Abdülaziz döneminde inşa edilen 3 şerefeli cami		
	0			
	5 tarihi kaynak değeri az	100		+
	5-10 tarihi kaynak ya da daha fazla	150		

	11'den fazla tarihi kaynak		250		
VI.	Özel Alanlar				
	Mağara içerisinde özel alan var mı? (Havuz, sağlık odası, dinlenme alanı.).		300		+
TOPLAM			1800		800

C. Sosyal –Ekonomik Yapı

	Kategori				
I.	Sağlık				
	Mağaraya yakın sağlık ocağı veya hastane var mı?				
	Sağlık kuruluşu 20 km.den az		200		+
	Sağlık kuruluşu 30 50 km.arası		100		
	Sağlık kuruluşu 51 km.den fazla		50		
II.	Nüfus ve Yerleşme				
	Mağara Çevresindeki Nüfus Miktarı		Tarsus ilçesi nüfusu 356.937		
	100 km içerisinde nüfus 50 binden az		100		
	100 km içerisinde 50 binden fazla nüfus		200		+
	Mağara çevresinde farklı mimarî ve ev yapıları var mı?				
	Evet		200		
	Hayır				
	Mağara anayola yakın mı?				
	Anayola 10 km. den az		200		+
	Anayola 11 km.- 40 km. arası		100		
	Anayola 40 km. den uzak		50		
	Mağara çevresinde yayla, ağıl, çevrik, dalyan, kom, dam, çardak vb gibi bir yerleşme var mı?				
	Evet		200		

	Hayır				
	Mağara turizme açılmış mı?				
	Evet		200		+
	Hayır				
	Mağarayı tanıtan bir broşür veya web sayfası var mı?				
	Evet		200		+
	Hayır				
	Mağaraya turistik geziler düzenleniyor mu?				
	Evet		200		+
	Hayır				
	Mağaraya turistik geziler düzenleniyor ise bir turist rehberine ihtiyaç var mı?				
	Evet		200		+
	Hayır				
III.	Ekonomik Kaynaklar				
	Mağara herhangi bir ürün için depo olarak kullanıyor mu? (peynir saklama alanı, hububat deposu vb)		200		
	Yörede el sanatları (kaşık, dokuma vb) var mı?		200		+
	Pazar satışı (Yöresel ürünler) mevcut mu?		200		+
	Turizm (Cam Teras, Seyir Terası, Kuş Gözlem Kulesi vb)		200		
	Hizmet sektörü (otel, konaklama)		200		
	Mağara önceki yıllarda veya günümüzde insan veya hayvan yaşam alanı olarak kullanılmış mı? (ev, ahır vb)		200		+
	Diğer (.....) yazınız.		200		
TOPLAM			3200		2000

D. Rekreatif Kolaylıklar ve Doğa Sporları

	Kategori				
I.	Mağara içi veya çevresinde yürüyüş rotası var mı?		250		+
II.	Mağara çevresinde dağ rotaları var mı?		250		
III.	Mağara çevresinde bisiklet güzergâhı var mı?		250		
VI.	Diğer.....		250		
TOPLAM			1000		250

E. Ulaşılabilirlik ve Ziyaretçi Potansiyeli

	Kategori				
I.	Ulaşım olanakları				
	Ulaşım araçları (Otobüs, taksi, dolmuş, gemi var mı? Mağaraya ulaşım kolay mı? (özel araç belediye otobüsü)		100		+
II.	Mağaraya günlük ziyaretçi geliyor mu?		İlçe Müftülüğü ile telefon görüşmesi yapıldı. Ziyaretçi sayılarının tutulmadığını söylendi.		
	Evet				
	Hayır				
	(Cevap evet ise) Yerli		200		+
	(Cevap evet ise) Yabancı		300		+
TOPLAM			600		600

F. Sürdürülebilir Bölgesel Ekonomik Büyüme

	Kategori				
I.	Ekoturizm				
	Botanik turizmi		100		
	Fauna Turizmi		100		
	Doğa Fotoğrafçılığı		100		+

	Jeoturizm	100	+
	Mağara Fotoğrafçılığı	100	+
	Doğa yürüyüşü	100	
	Oryantiring	100	
	Tarih öncesi ve Kültür Turizmi	100	+
	Sağlık Turizmi	100	
	Termal Turizm	100	
	Spor ve Macera Turizmi	100	
	Kamp Turizmi	100	
	Karavan Turizmi	100	
	İnanç Turizmi	100	+
	Diğer.....	100	
	Mağaraya gelen misafirlerin kullanabileceği temiz tuvaletler var mı?		
TOPLAM	Evet	100	+
	Hayır		
	Mağara çevresi el sanatları ve yöresel ürünleri pazarlama potansiyeline sahip mi?		
	Evet	100	+
	Hayır		
		1700	700

Eshabıkehf Mağarası ve Çevresinin Mağaralar Ekoturizm Tespiti Anketi Sonuçlarının Değerlendirilmesi

Eshabıkehf Mağarası, Ekoturizm Tespiti Anketi sonuçları, mağara ve çevresinin 10.000 puan üzerinden 5250 puan aldığını göstermektedir. Anket sonucunda “Ulaşılabilirlik ve Ziyaretçi Potansiyeli” kategorisi 600 puan değeri üzerinden 600 puan alan kategori olmuştur. Onu takip eden puan türleri sırasıyla 2000 puanla “Sosyal-Ekonomik Yapı”, 1000 puanla “Rekreatif Kolaylıklar ve Doğa Sporları”, 900 puan ile “Coğrafi Özellikler” kategorisidir. Anketin genel değerlendirme puanına göre en az puan

alan kategoriler 700 puan ile “Sürdürülebilir Bölgesel Ekonomik Büyüme” ve 800 puanla “Ekoturizm Değeri”dir.

Ankete göre Eshabıkehf Mağarası ile ilgili yorumlar aşağıda verilmiştir.

Dünyada ve ülkemizde farklı yerlerde bulunan Eshabıkehf mağarası inanç turizmi açısından önemli yerlerden biridir. Dünyada 33’ten fazla Eshabıkehf Mağarası bulunmakta olup bunların 4 tanesi ülkemizedir. En bilinenleri arasında Tarsus Eshabıkehf mağarası ulaşım olanakları bakımından çok uygun konumdadır. Hem özel araç hem toplu taşıma ile çok rahatlıkla gidilen mağara, inanç ve kültür turizmi kapsamında diğer bölgelerle adeta bir köprü görevi görmektedir.

Yerli ve yabancı turistlerin genelde gününbirlik ziyaret edilen mağara, en yoğun ziyaretçilerini hafta sonları, resmî tatil günlerinde, dinî günlerde ve bayramlarda ağırlamaktadır. Bölge halkına ekonomik açıdan daha da fayda sağlaması adına ve alternatif turizm alanı olması nedeniyle ziyaretlerin gününbirlik dışında olabilmesi için yetkili kişilerin gerekenleri yapması bu hususta önem arz etmektedir. Böylece bölgenin ekonomik kalkınması daha da iyi olacaktır.

Giriş ve çıkışlarda görevli olmaması kontrolün sağlamasını ve rahat ziyaret etmeyi zorlaştırmaktadır. Bu hususa dikkat edilmesi iyi olacaktır.

Fotoğraf 4.17: Eshabıkehf Mağarası.

4.13. Taşkuyu Mağarası'nın Ekoturizm Potansiyeli

Taşkuyu Mağarası, 30.03.2025 tarihinde ziyaret edilmiş, yetkililere mağaralar ekoturizm potansiyeli tespit anketi uygulanarak sonuçlara ulaşılmıştır. Mağara içinde ve dışında yapılan gözlem, anket ve incelemeler ile aşağıdaki şekildedir.

- Taşkuyu mağarası 2014 yılında turizme açılmıştır.
- Mağara idari olarak Mersin iline bağlı, Akdeniz Bölgesi sınırları içinde yer alan bir mağaradır.
- Mağara ve çevresi Akdeniz İklim özelliklerini yansıtmaktadır.
- Mağara, Mersin il merkezine 35 km, Adana il merkezine 62 uzaklıkta yer almaktadır.
- Taşkuyu Mağarası, jeoturizm ve ekoturizm açısından elverişlidir.
- Mağara ve çevresinin florası 5 flora taksonu, 4 familyadan oluştuğu tespit edilmiştir.
- Mağaranın fauna değeri meyve yarasası (*Rousettus aegyptiacus*)dır.
- Mağara çevresinin doğal ve kültürel değeri Eshabıkehf Mağarası'dır.
- Tarihî değer olarak mağara çevresinden Eshabıkehf Mağarası'nın yanında bulunan Sultan Abdülaziz Dönemi'nde inşa edilen üç şerefeli camidir.
- Mağara ve çevresinde dinlenme alanı, otopark, yöresel ürün satış alanı ve tuvalet bulunmaktadır.
- Mağaranın sağlık kuruluşuna uzaklığı 20 km'den azdır. Mağaraya en yakın sağlık kuruluşu Dedeler köyünde bulunan Dedeler Aile Sağlığı Merkezidir.
- Mağaranın içinde bulunduğu ilçenin nüfusu 2024 TÜİK verilerine göre 356.937'dir.
- Mağarayı 2024 yılında yerli ve yabancı olmak üzere 113.613 kişi ziyaret etmiştir.
- Mağara ve çevresinde yürüyüş rotaları ve seyir terası bulunmaktadır.
- Yöreye ait ürünler mağara dışında bulunan yöresel satış alanlarında satılmaktadır.
- Mağara ve çevresinde yapılan ekoturizm türleri sayesinde mağara sürekli turist çekmektedir. En çok yapılan ekoturizm türleri doğa fotoğrafçılığı, jeoturizm, mağara fotoğrafçılığı, doğa yürüyüşü, tarih öncesi ve kültür turizmidir.

Yapılan inceleme sonucunda Taşkuyu Mağarası ve çevresi ekoturizm potansiyeli kriterleri tespiti anketi genel sonuçları Tablo 4.13'de verilmiştir.

Tablo 4.13: Taşkuyu Mağarası Ekoturizm Potansiyeli Anketi

	Taşkuyu Mağarası ve Çevresi		Genel Değerlendirme		
	Kategori				
A.	Coğrafi Özellikler		1700		1100
B.	Ekoturizm Değeri		1800		400
C.	Sosyal-Ekonomik Yapı		3200		2000
D.	Rekreatif Kolaylıklar ve Doğa Sporları		1000		250
E.	Ulaşılabilirlik ve Ziyaretçi Potansiyeli		600		600
F.	Sürdürülebilir Bölgesel Ekonomik Büyüme		1700		800
TOPLAM			10000		5150

A. Coğrafi Özellikler

	Kategori		Puan		
I.	Konum				
	Mağaranın coğrafi konumunu nasıldır?				
	İl şehir merkezine 50 km.den az		200		+
	İl şehir merkezine 51-100 km.		100		
	İl şehir merkezine 101 km.den uzak		50		
II.	Fiziki Özellikler				
	Mağara hangi yer şekli içerisinde yer almaktadır. (Dağ, ova, vadi, yamaç).		100		+
	Mağara içinde sarkıt, dikit ve sütunlar var mı?		200		+
	Mağara iklim özellikleri açısından turizme uygun değerlere sahip mi? (Sıcaklık, nem, ışık oranı vb)		200		+
	Mağara bitki örtüsü açısından çeşitlilik sunuyor mu?		200		
	Mağara hayvan çeşitliği açısından çeşitlilik sunuyor mu? (yarasa türleri, böcek veya sürüngen vb)		200		
III.	Alan Yönetimi (İş birliği kurumlarla)				

	Yerel yönetim ile mağaranın turizm ve alt yapı konularında iş birliği var mı?	200	+
	Sivil Toplum Kuruluşları (dernek, doğa sporları kulübü) ile mağaranın turizm bağlamında iş birliği var mı?	200	
	Yöre halkı mağara konusunda yeterli bilgiye sahip mi?	200	+
TOPLAM		1700	1100

B. Ekoturizm Değeri

	Kategori			
I.	Doğal Kaynaklar			
	Mağara ve çevresinde kaç tane doğal kaynak değeri bulunmaktadır? (volkanik dağ, kanyon vadi, peribacaları, göl, sarkıt dikt, sütun ve farklı şekiller vb)	Eshabıkehf mağarası		
	0			
	5 doğal kaynak değer az	100	+	
	5 -10 arası doğal kaynak	150		
	11 doğal kaynak ya da daha fazla	200		
II.	Biyoçeşitlilik Kaynaklar			
	Mağara ve çevresinin flora (bitki) ve endemizm durumu nedir? Kaç tane vardır?	5 flora taksonu, 4 familya		
	5'den az endemik bitki	100	+	
	5'den fazla endemik bitki	150		
	10'dan fazla endemik bitki	200		
	Mağara ve çevresinin fauna (hayvan) çeşitliliği nedir?	meyve yarasası (<i>Rousettus aegyptiacus</i>)		
	10'dan az fauna	100	+	
	10-20 arası fauna	150		
	21'den fazla fauna	200		
III.	Su Kaynakları			

	Mağara ve çevresinde göl, baraj, deniz var mı? (5 km içinde)		200		
	Diğer (şelale, çağlayan 10 km)		200		
IV.	Kültürel kaynaklar				
	Mağara ve çevresinde kaç tane kültürel kaynak değeri bulunmaktadır? (batıl inançlar vb)		Eshabıkehf mağarası ve Haydar Baba Türbesi		
	0				
	5 kültürel kaynak değer az		100		+
	5-10 kültürel kaynak arası		150		
	11 kültürel kaynak ya da daha fazla		250		
V.	Tarihi Kaynaklar				
	Mağara ve çevresinde kaç tane tarihi kaynak değeri bulunmaktadır? (kale, tarihî mezar, tarihî bina ve yapı, anıt, heykel, özel duvar resimleri vb)				
	0				
	5 tarihi kaynak değer az		100		
	5-10 tarihi kaynak ya da daha fazla		150		
	11'den fazla tarihi kaynak		250		
VI.	Özel Alanlar				
	Mağara içerisinde özel alan var mı? (Havuz, sağlık odası, dinlenme alanı.).		300		
TOPLAM			1800		400

C. Sosyal–Ekonomik Yapı

	Kategori				
I.	Sağlık				
	Mağaraya yakın sağlık ocağı veya hastane var mı?				
	Sağlık kuruluşu 20 km.den az		200		+

	Sağlık kuruluşu 30 50 km.arası	100		
	Sağlık kuruluşu 51 km.den fazla	50		
II.	Nüfus ve Yerleşme			
	Mağara Çevresindeki Nüfus Miktarı	Tarsus ilçesi nüfusu 356.937		
	100 km içerisinde nüfus 50 binden az	100		
	100 km içerisinde 50 binden fazla nüfus	200		+
	Mağara çevresinde farklı mimarî ve ev yapıları var mı?			
	Evet	200		
	Hayır			
	Mağara anayola yakın mı?			
	Anayola 10 km. den az	200		+
	Anayola 11 km.- 40 km. arası	100		
	Anayola 40 km. den uzak	50		
	Mağara çevresinde yayla, ağıl, çevrik, dalyan, kom, dam, çardak vb gibi bir yerleşme var mı?			
	Evet	200		
	Hayır			
	Mağara turizme açılmış mı?			
	Evet	200		+
	Hayır			
	Mağarayı tanıtan bir broşür veya web sayfası var mı?			
	Evet	200		+
	Hayır			
	Mağaraya turistik geziler düzenleniyor mu?			
	Evet	200		+
	Hayır			

	Mağaraya turistik geziler düzenleniyor ise bir turist rehberine ihtiyaç var mı?				
	Evet		200		+
	Hayır				
III.	Ekonomik Kaynaklar				
	Mağara herhangi bir ürün için depo olarak kullanıyor mu? (peynir saklama alanı, hububat deposu vb)		200		
	Yörede el sanatları (kaşık, dokuma vb) var mı?		200		+
	Pazar satışı (Yöresel ürünler) mevcut mu?		200		+
	Turizm (Cam Teras, Seyir Terası, Kuş Gözlem Kulesi vb)		200		+
	Hizmet sektörü (otel, konaklama)		200		
	Mağara önceki yıllarda veya günümüzde insan veya hayvan yaşam alanı olarak kullanılmış mı? (ev, ahır vb)		200		
	Diğer (.....) yazınız.		200		
TOPLAM			3200		2000

D. Rekreatif Kolaylıklar ve Doğa Sporları

	Kategori				
I.	Mağara içi veya çevresinde yürüyüş rotası var mı?		250		+
II.	Mağara çevresinde dağ rotaları var mı?		250		
III.	Mağara çevresinde bisiklet güzergâhı var mı?		250		
VI.	Diğer.....		250		
TOPLAM			1000		250

E. Ulaşılabilirlik ve Ziyaretçi Potansiyeli

	Kategori				
I.	Ulaşım olanakları				

	Ulaşım araçları (Otobüs, taksi, dolmuş, gemi var mı? Mağaraya ulaşım kolay mı? (Özel araç ve belediye otobüsü)		100		+
II.	Mağaraya günlük ziyaretçi geliyor mu?		2024 yılı yerli 111.840 yabancı 1773		113.613
	Evet				
	Hayır				
	(Cevap evet ise) Yerli		200		+
	(Cevap evet ise) Yabancı		300		+
TOPLAM			600		600

F. Sürdürülebilir Bölgesel Ekonomik Büyüme

	Kategori				
I.	Ekoturizm				
	Botanik turizmi		100		
	Fauna Turizmi		100		
	Doğa Fotoğrafçılığı		100		+
	Jeoturizm		100		+
	Mağara Fotoğrafçılığı		100		+
	Doğa yürüyüşü		100		+
	Oryantiring		100		
	Tarih öncesi ve Kültür Turizmi		100		
	Sağlık Turizmi		100		+
	Termal Turizm		100		
	Spor ve Macera Turizmi		100		
	Kamp Turizmi		100		
	Karavan Turizmi		100		
	İnanç Turizmi		100		+
	Diğer.....		100		
	Mağaraya gelen misafirlerin kullanabileceği temiz tuvaletler var mı?				

TOPLAM	Evet		100		+
	Hayır				
	Mağara çevresi el sanatları ve yöresel ürünleri pazarlama potansiyeline sahip mi?				
	Evet		100		+
	Hayır				
			1700		800

Taşkuyu Mağarası ve Çevresinin Mağaralar Ekoturizm Tespiti Anketi Sonuçlarının Değerlendirilmesi

Taşkuyu Mağarası, Ekoturizm Tespiti Anketi sonuçları, mağara ve çevresinin 10.000 puan üzerinden 5150 puan aldığını göstermektedir. Anket sonucunda “Ulaşılabilirlik ve Ziyaretçi Potansiyeli” kategorisi 600 puan değeri üzerinden 600 puan alan kategori olmuştur. Onu takip eden puan türleri sırasıyla, 2000 puanla “Sosyal-Ekonomik Yapı”, 1100 puan ile “Coğrafi Özellikler”, 800 puan ile “Sürdürülebilir Bölgesel Ekonomik Büyüme” kategorisidir. Anketin genel değerlendirme puanına göre en az puan alan kategoriler 400 puanla “Ekoturizm Değeri” ve 250 puanla “Rekreatif Kolaylıklar ve Doğa Sporları”dır.

Ankete göre Taşkuyu Mağarası ile ilgili yorumlar aşağıda verilmiştir.

Taşkuyu Mağarası, I. derece doğal sit alanı ilan edilmiş olup içerisinde ziyaretçilere âdeta görsel şölen yaşatmaktadır. Sarkıt, dikit, duvar ve perde damlataşları, örtü damla taşları ve havuz alanlarının yanında her mağarada bulunmayan ender görülen aykırı şekiller ve mağara incileri gözlemlenmektedir. Mağaradaki salonlara Eshabikehf hikâyesindeki yedi uyurların isimleri verilmiştir. Mağara biyolojik açıdan da önemlidir. Mağara içerisinde meyve yarasası (*Rousettus aegyptiacus*) olarak adlandırılan yaras kolonisi yörede tarıma da önemli katkılar sunmaktadır.

Hem mağaranın hem çevresinin ekoturizm potansiyeli oldukça yüksektir. Bu potansiyeli geliştirebilmek adına tanıtım ve pazarlamanın daha sık yapılması gerektiği gözlemlenmiştir. Bölgedeki diğer gezi alanlarıyla bütünleşik bir tur düzenlenmesi ve bu turlara alanında uzman rehberlerin eşlik etmesi daha iyi olacaktır. Halkın turizm konusunda daha da bilinçlendirilmesi bölge ekonomisinde de yarar sağlayacaktır.

Fotoğraf 4.18: Mağara içinde bulunan Aykırı Şekiller.

Fotoğraf 4.19: Mağara içinde bulunan Mağara İncileri.

Fotoğraf 4.20: Mağara içindeki perde oluşumları ve su dalgaları.

Fotoğraf 4.21: Eshabikehf Mağarası'ndaki Yedi Uyurlardan Yemliha'nın adının verildiği salon.

4.14. Köşek Bükü Astım Mağarası'nın Ekoturizm Potansiyeli

Köşek Bükü Astım Mağarası 10.08.2025 tarihinde ziyaret edilmiş, yetkililerle mağaralar ekoturizm potansiyeli tespit anketi uygulanarak sonuçlara ulaşılmıştır. Mağara içinde ve dışında yapılan gözlem, anket ve incelemeler aşağıdaki şekildedir.

- Köşek Bükü Astım Mağarası 2017 yılında turizme açılmıştır.
- Mağara idari olarak Mersin iline bağlı, bölgesel olarak Akdeniz'e bağlı bir mağaradır.
- Mağara ve çevresi tipik Akdeniz iklim özelliklerini yansıtmaktadır.
- Mağara, Mersin il merkezine 240 km uzaklığında yer almaktadır.
- Köşek Bükü Astım Mağarası doğa, agro ve ekoturizm açısından elverişlidir.
- Mağara çevresi flora bakımından da oldukça zengindir. 32 flora taksonu ve endemik olan Çalba (*Phlomis leucophracta*) görülmektedir.
- Mağaranın florası örümcek ve yarasa türleridir.
- Mağaranın doğal kaynak değeri Gökçesu Ekoturizm Alanı ve Morca Mağarasıdır.
- Mağara çevresinin tarihi ve kültürel kaynak değeri olarak Mamure Kalesi, Softa Kalesi, Anemurium ve Titiopolis vardır.
- Mağara ve çevresinde dinlenme alanı, restoran, otopark, seyir alanı, yöresel ürün satış alanı ve tuvalet bulunmaktadır.
- Mağaranın sağlık kuruluşuna uzaklığı 20 km'den azdır. Mağaraya en yakın sağlık kuruluşu Karadere Aile Sağlığı Merkezidir.
- Mağaranın içinde bulunduğu ilçenin nüfusu 2024 TÜİK verilerine göre 66.930dur.
- Mağaraya turistler tarafından yılın her ayı geziler düzenlenmektedir. Mağarayı 2024 yılında yerli ve yabancı olmak üzere 780 kişi ziyaret etmiştir.

- Mağara ve çevresinde yürüyüş rotaları ve dağ rotaları bulunmaktadır.
- Mağara ve çevresinde yapılan ekoturizm türleri sayesinde mağara sürekli turist çekmektedir. En çok yapılan ekoturizm türleri botanik turizmi, fauna turizmi, doğa fotoğrafçılığı, jeoturizm, mağara fotoğrafçılığı, doğa yürüyüşü, sağlık turizmi, spor ve macera, kamp turizmi, agroturizm, yayla turizmi ve yamaç paraşütüdür.

Yapılan inceleme sonucunda Tınaztepe Mağarası ve çevresi ekoturizm potansiyeli kriterleri tespiti anketi genel sonuçları Tablo 4.14’da verilmiştir.

Tablo 4.14: Köşekbükü Astım Mağarası Ekoturizm Potansiyeli Anketi

	Köşekbükü Astım Mağarası ve Çevresi		Genel Değerlendirme		
	Kategori				
A.	Coğrafi Özellikler		1700		1350
B.	Ekoturizm Değeri		1800		650
C.	Sosyal-Ekonomik Yapı		3200		2500
D.	Rekreatif Kolaylıklar ve Doğa Sporları		1000		750
E.	Ulaşılabilirlik ve Ziyaretçi Potansiyeli		600		600
F.	Sürdürülebilir Bölgesel Ekonomik Büyüme		1700		1200
TOPLAM			10000		7050

A. Coğrafi Özellikler

	Kategori		Puan		
I.	Konum				
	Mağaranın coğrafi konumunu nasıldır?				
	İl şehir merkezine 50 km’den az		200		
	İl şehir merkezine 51-100 km		100		
	İl şehir merkezine 101 km’den uzak		50		+
II.	Fiziki Özellikler				
	Mağara hangi yer şekli içerisinde yer almaktadır? (Dağ, ova, vadi, yamaç)		100		+

	Mağara içinde sarkıt, dicit ve sütunlar var mı?		200		+
	Mağara iklim özellikleri açısından turizme uygun değerlere sahip mi? (Sıcaklık, nem, ışık oranı vb.)		200		+
	Mağara bitki örtüsü açısından çeşitlilik sunuyor mu?		200		+
	Mağara hayvan çeşitliği açısından çeşitlilik sunuyor mu? (Yarasa türleri, böcek veya sürüngen vb.)		200		+
III.	Alan Yönetimi (İş birliği kurumlarla)				
	Yerel yönetim ile mağaranın turizm ve altyapı konularında iş birliği var mı?		200		+
	Sivil toplum kuruluşları (dernek, doğa sporları kulübü) ile mağaranın turizm bağlamında iş birliği var mı?		200		
	Yöre halkı mağara konusunda yeterli bilgiye sahip mi?		200		+
TOPLAM			1700		1350

B. Ekoturizm Değeri

	Kategori				
I.	Doğal Kaynaklar				
	Mağara ve çevresinde kaç tane doğal kaynak değeri bulunmaktadır? (Volkanik dağ, kanyon vadi, peribacaları, göl, sarkıt dicit, sütun ve farklı şekiller vb.)		Gökçesu Ekoturizm Alanı Morca Mağarası		
	0				
	5 doğal kaynak değer az		100		+
	5-10 arası doğal kaynak		150		
	11 doğal kaynak ya da daha fazla		200		
II.	Biyoçeşitlilik Kaynaklar				
	Mağara ve çevresinin flora (bitki) ve endemizm durumu nedir? Kaç tane vardır?		32 flora taksonu Çalba (<i>Phlomis leucophracta</i>) (endemik)		

	5'ten az endemik bitki		100		+
	5'ten fazla endemik bitki		150		
	10'dan fazla endemik bitki		200		
	Mağara ve çevresinin fauna (hayvan) çeşitliliği nedir?		Örümcek türleri, Yarasa türleri		
	10'dan az fauna		100		
	10-20 arası fauna		150		+
	21'den fazla fauna		200		
III.	Su Kaynakları				
	Mağara ve çevresinde göl, baraj, deniz var mı? (5 km içinde)		200		
	Diğer (şelale, çağlayan 10 km)		200		
IV.	Kültürel kaynaklar				
	Mağara ve çevresinde kaç tane kültürel kaynak değeri bulunmaktadır? (Batıl inançlar vb.)				
	0				+
	5 kültürel kaynak değer az		100		
	5-10 kültürel kaynak arası		150		
	11 kültürel kaynak ya da daha fazla		250		
V.	Tarihî Kaynaklar				
	Mağara ve çevresinde kaç tane tarihî kaynak değeri bulunmaktadır? (Kale, tarihî mezar, tarihî bina ve yapı, anıt, heykel, özel duvar resimleri vb.)		Mamure Kalesi Softa Kalesi Anemurim Antik Kenti Titiopolis Antik Kenti		
	0				

	5 tarihî kaynak değer az		100		+
	5-10 tarihî kaynak ya da daha fazla		150		
	11'den fazla tarihî kaynak		250		
VI.	Özel Alanlar				
	Mağara içerisinde özel alan var mı? (Havuz, sağlık odası, dinlenme alanı).		300		+
TOPLAM			1800		650

C. Sosyal-Ekonomik Yapı

	Kategori				
I.	Sağlık				
	Mağaraya yakın sağlık ocağı veya hastane var mı?				
	Sağlık kuruluşu 20 km'den az		200		+
	Sağlık kuruluşu 30 50 km arası		100		
	Sağlık kuruluşu 51 km'den fazla		50		
II.	Nüfus ve Yerleşme				
	Mağara Çevresindeki Nüfus Miktarı		Anamur ilçe nüfusu 66.930		
	100 km içerisinde nüfus 50 binden az		100		
	100 km içerisinde 50 binden fazla nüfus		200		+
	Mağara çevresinde farklı mimari ve ev yapıları var mı?				
	Evet		200		+
	Hayır				
	Mağara ana yola yakın mı?				
	Ana yola 10 km'den az		200		
	Ana yola 11 km- 40 km arası		100		+

	Ana yola 40 km'den uzak		50		
	Mağara çevresinde yayla, ağıl, çevrik, dalyan, kom, dam, çardak vb gibi bir yerleşme var mı?				
	Evet		200		+
	Hayır				
	Mağara turizme açılmış mı?				
	Evet		200		+
	Hayır				
	Mağarayı tanıtan bir broşür veya web sayfası var mı?				
	Evet		200		+
	Hayır				
	Mağaraya turistik geziler düzenleniyor mu?				
	Evet		200		+
	Hayır				
	Mağaraya turistik geziler düzenleniyor ise bir turist rehberine ihtiyaç var mı?				
	Evet		200		+
	Hayır				
	Mağaraya turistik geziler düzenleniyor ise bir turist rehberine ihtiyaç var mı?				
	Evet		200		+
	Hayır				
III.	Ekonomik Kaynaklar				
	Mağara herhangi bir ürün için depo olarak kullanıyor mu? (Peynir saklama alanı, hububat deposu vb.)		200		+
	Yörede el sanatları (kaşık, dokuma vb.) var mı?		200		+
	Pazar satışı (Yöresel ürünler) mevcut mu?		200		+
	Turizm (Cam teras, seyir terası, kuş gözlem kulesi vb.)		200		+
	Hizmet sektörü (otel, konaklama)		200		

	Mağara önceki yıllarda veya günümüzde insan veya hayvan yaşam alanı olarak kullanılmış mı? (Ev, ahır vb.)		200		
	Diğer (.....) yazınız.		200		
TOPLAM			3200		2500

D. Rekreatif Kolaylıklar ve Doğa Sporları

	Kategori				
I.	Mağara içi veya çevresinde yürüyüş rotası var mı?		250		+
II.	Mağara çevresinde dağ rotaları var mı?		250		+
III.	Mağara çevresinde bisiklet güzergâhı var mı?		250		+
VI.	Diğer.....		250		
TOPLAM			1000		750

E. Ulaşılabilirlik ve Ziyaretçi Potansiyeli

	Kategori				
I.	Ulaşım olanakları				
	Ulaşım araçları (Otobüs, taksi, dolmuş, gemi var mı? Mağaraya ulaşım kolay mı? (Özel araç ve turlar)		100		+
II.	Mağaraya günlük ziyaretçi geliyor mu?		2024 yılı 780 kişi		
	Evet				+
	Hayır				
	(Cevap evet ise) Yerli		200		+
	(Cevap evet ise) Yabancı		300		+
TOPLAM			600		600

F. Sürdürülebilir Bölgesel Ekonomik Büyüme

	Kategori				
I.	Ekoturizm				

	Botanik turizmi		100		+
	Fauna turizmi		100		+
	Doğa fotoğrafçılığı		100		+
	Jeoturizm		100		+
	Mağara fotoğrafçılığı		100		+
	Doğa yürüyüşü		100		+
	Oryantiring		100		
	Tarih öncesi ve kültür turizmi		100		
	Sağlık turizmi		100		+
	Termal turizm		100		
	Spor ve macera turizmi		100		+
	Kamp turizmi		100		+
	Karavan turizmi		100		
	İnanç turizmi		100		
	Diğer (Agroturizm, Yamaç Paraşütü, Yayla Turizmi)		100		+
	Mağaraya gelen misafirlerin kullanabileceği temiz tuvaletler var mı?				
TOPLAM	Evet		100		+
	Hayır				
	Mağara çevresi el sanatları ve yöresel ürünleri pazarlama potansiyeline sahip mi?				
	Evet		100		+
	Hayır				
			1700		1200

Köşek Bükü Astım Mağarası ve çevresinin Mağaralar Ekoturizm Tespiti Anketi Sonuçlarının Değerlendirilmesi

Köşek Bükü Astım Mağarası Ekoturizm Tespiti Anketi sonuçları, mağara ve çevresinin 10.000 puan üzerinden 7050 puan aldığını göstermektedir. Anket sonucunda ‘Ulaşılabilirlik ve Ziyaretçi Potansiyeli’ kategorisi 600 puan değeri üzerinden 600 puan alan kategori olmuştur. Onu takip eden puan türleri sırasıyla, 2500 puanla ‘Sosyal-Ekonomik Yapı’, 1350 puan ile ‘Coğrafi Özellikler’, 1200 puan ile ‘Sürdürülebilir Bölgesel Ekonomik Büyüme’ katagorileridir. Anketin genel değerlendirme puanına göre en az puan alan kategoriler 750 puanla ‘Rekreatif Kolaylıklar ve Doğa Sporları’ ve 650 puanla ‘Ekoturizm Değeri’dir.

Ankete göre Köşek Bükü Astım Mağarası ile ilgili yorumlar aşağıda verilmiştir.

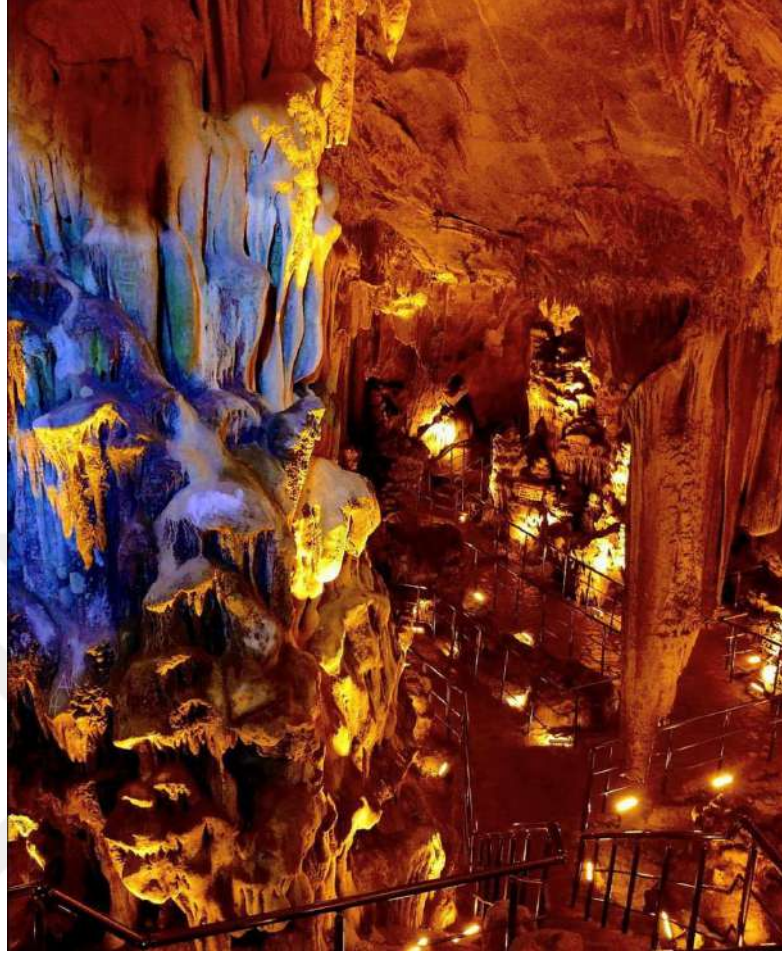
Doğal Sit-Nitelikli Doğal Koruma Alanı olarak ilan edilen Köşek Bükü Mağarası, içerisinde bulunan sarkıt, dikit ve sütun yapılarıyla adeta ziyaretçilere görsel şölen sunmaktadır.

Mağaranın İşletmecisi Osman Karakaya ile yapılan görüşmede, mağaranın yangın geçirdiği, 2017 yılında Anamur Belediyesi tarafından yeniden restore edildiği ve pandemiden sonra mağaranın 2 yıl kapalı kaldığı öğrenilmiştir. Ve sonrasında da ziyaretçi sayılarında oldukça düşüş gözlemlenmiştir.

Çevresinin tarihi ve doğal kaynak değeri oldukça çok olan mağaraya yapılan olan turların bütünleşik olarak yapılması ziyaretçi sayısının arttıracacağı düşünülmektedir.

Reklam ve tanıtımlarının da daha çok yapıldığı takdirde bölgeye gelen deniz-kum-güneş turizmi yapan turistlerinde mağarayı ziyaret etmesi sağlanabilir.

Muz seralarının yoğun olduğu bu bölgede ayrıca Frenk Portakalının da yetiştiği öğrenilmiştir. Agroturizm kapsamında meyve toplama durakları da mağara çevresinde oluşturulabilir.

Fotoğraf 4.22: Köşek Bükü Mağarası genel görüntüsü.

4.15. Damlataş (Sincan) Mağarasının Ekoturizm Potansiyeli

Damlataş Mağarası, turizme açık fakat atıl durumda olduğu için ziyaret edilememiş, MTA (Maden Tetkik ve Arama) Genel Müdürlüğünde bu alanla ilgili yetkililerle görüşülerek ve literatür taraması yapılarak mağaralar ekoturizm potansiyeli tespit anketi uygulanarak sonuçlara ulaşılmıştır.

- 120 milyon yaşında olan Damlataş Mağarası 2005 yılında keşfedilerek turizme açılmıştır.
- Mağara idari olarak Hatay iline bağlı, Akdeniz Bölgesi sınırları içinde yer alan bir mağaradır.
- Mağara, Akdeniz iklim özelliklerini yansıtmaktadır.
- Mağara, Hatay il merkezine 90, Adana il merkezine 124 km uzaklıkta yer almaktadır.

- Damлатаş Mağarası jeoturizm ve ekoturizm açısından elverişlidir.
- Mağara çevresi flora bakımından zengindir. Kızılçamlar (*Pinus brutia*), kermes meşesi (*Quercus coccifera*), doğu kayını (*Fagus orientalis*), gürgen (*Carpinus*) ve karaçamlar (*Pinus Nigra*) gibi bitki ve ağaç türleri gözlemlenmektedir.
- Mağara içinde türü belirlenemeyen birkaç böcek türü tespit edilmiştir.
- Mağara ve çevresinde tarihî ve kültürel kaynak değeri yoktur.
- Mağara ve çevresinde otopark ve tuvalet bulunmaktadır.
- Mağaranın sağlık kuruluşuna uzaklığı 20 km'den azdır. Mağaraya en yakın sağlık kuruluşu İskenderun Karayılan Aile Sağlığı Merkezidir.
- Mağaranın içinde bulunduğu ilçenin nüfusu 2024 TÜİK verilerine göre 44.073'tür.
- Mağara turizme açık ama atıl hâlde olduğu için ziyaretçi sayısı bilinmiyor.
- Mağara, yöreye ait ürünlerin satış potansiyeli olan bir bölgededir.
- Mağara ve çevresinde yapılan ekoturizm türleri sayesinde mağara sürekli turist çekmektedir. En çok yapılan ekoturizm türleri botanik turizmi, fauna turizmi, doğa fotoğrafçılığı, jeoturizm, mağara fotoğrafçılığı, doğa yürüyüşü, agroturizm ve yayla turizmidir.

Yapılan inceleme sonucunda Damлатаş Mağarası ve çevresi ekoturizm potansiyeli kriterleri tespiti anketi genel sonuçları Tablo 4.15'de verilmiştir.

Tablo 4.15: Damлатаş Mağarası Ekoturizm Potansiyeli Anketi

	Damлатаş (Sincan) Mağarası ve Çevresi		Genel Değerlendirme		
	Kategori				
A.	Coğrafi Özellikler		1700		1000
B.	Ekoturizm Değeri		1800		300
C.	Sosyal-Ekonomik Yapı		3200		900
D.	Rekreatif Kolaylıklar ve Doğa Sporları		1000		0
E.	Ulaşılabilirlik ve Ziyaretçi Potansiyeli		600		100
F.	Sürdürülebilir Bölgesel Ekonomik Büyüme		1700		800
TOPLAM			10000		3100

A. Coğrafi Özellikler

	Kategori		Puan		
I.	Konum				
	Mağaranın coğrafi konumunu nasıldır?				
	İl şehir merkezine 50 km.den az		200		
	İl şehir merkezine 51-100 km.		100		+
	İl şehir merkezine 101 km.den uzak		50		
II.	Fiziki Özellikler				
	Mağara hangi yer şekli içerisinde yer almaktadır. (Dağ, ova, vadi, yamaç).		100		+
	Mağara içinde sarkıt, dikit ve sütunlar var mı?		200		+
	Mağara iklim özellikleri açısından turizme uygun değerlere sahip mi? (Sıcaklık, nem, ışık oranı vb)		200		+
	Mağara bitki örtüsü açısından çeşitlilik sunuyor mu?		200		+
	Mağara hayvan çeşitliği açısından çeşitlilik sunuyor mu? (yarasa türleri, böcek veya sürüngen vb)		200		+
III.	Alan Yönetimi (İş birliği kurumlarla)				
	Yerel yönetim ile mağaranın turizm ve alt yapı konularında iş birliği var mı?		200		
	Sivil Toplum Kuruluşları (dernek, doğa sporları kulübü) ile mağaranın turizm bağlamında iş birliği var mı?		200		
	Yöre halkı mağara konusunda yeterli bilgiye sahip mi?		200		
TOPLAM			1700		1000

B. Ekoturizm Değeri

	Kategori				
I.	Doğal Kaynaklar				
	Mağara ve çevresinde kaç tane doğal kaynak değeri bulunmaktadır? (volkanik				

	dağ, kanyon vadi, peribacaları, göl, sarkıt dikit, sütun ve farklı şekiller vb)				
	0				
	5 doğal kaynak değer az		100		+
	5 -10 arası doğal kaynak		150		
	11 doğal kaynak ya da daha fazla		200		
II.	Biyoçeşitlilik Kaynaklar				
	Mağara ve çevresinin flora (bitki) ve endemizm durumu nedir? Kaç tane vardır?		Kızılçamlar (<i>Pinus brutia</i>), kermes meşesi (<i>Quercus coccifera</i>), doğu kayını (<i>Fagus orientalis</i>), gürgen (<i>Carpinus</i>) ve karaçamlar (<i>Pinus Nigra</i>)		
	5'den az endemik bitki		100		+
	5'den fazla endemik bitki		150		
	10'dan fazla endemik bitki		200		
	Mağara ve çevresinin fauna (hayvan) çeşitliliği nedir?		Mağara içinde: türü belirlenemeyen birkaç böcek		
	10'dan az fauna		100		+
	10-20 arası fauna		150		
	21'den fazla fauna		200		
III.	Su Kaynakları				
	Mağara ve çevresinde göl, baraj, deniz var mı? (5 km içinde)		200		
	Diğer (şelale, çağlayan 10 km)		200		
IV.	Kültürel kaynaklar				
	Mağara ve çevresinde kaç tane kültürel kaynak değeri bulunmaktadır? (batıl inançlar vb)				

	0				
	5 kültürel kaynak değer az		100		
	5-10 kültürel kaynak arası		150		
	11 kültürel kaynak ya da daha fazla		250		
V.	Tarihi Kaynaklar				
	Mağara ve çevresinde kaç tane tarihi kaynak değeri bulunmaktadır? (kale, tarihi mezar, tarihi bina ve yapı, anıt, heykel, özel duvar resimleri vb)				
	0				
	5 tarihi kaynak değer az		100		
	5-10 tarihi kaynak ya da daha fazla		150		
	11'den fazla tarihi kaynak		250		
VI.	Özel Alanlar				
	Mağara içerisinde özel alan var mı? (Havuz, sağlık odası, dinlenme alanı.).		300		
TOPLAM			1800		300

C. Sosyal–Ekonomik Yapı

	Kategori				
I.	Sağlık				
	Mağaraya yakın sağlık ocağı veya hastane var mı?				
	Sağlık kuruluşu 20 km.den az		200		+
	Sağlık kuruluşu 30 50 km.arası		100		
	Sağlık kuruluşu 51 km.den fazla		50		
II.	Nüfus ve Yerleşme				
	Mağara Çevresindeki Nüfus Miktarı		Payas ilçesi nüfusu 44.073		
	100 km içerisinde nüfus 50 binden az		100		+
	100 km içerisinde 50 binden fazla nüfus		200		

	Mağara çevresinde farklı mimarî ve ev yapıları var mı?			
	Evet	200		
	Hayır			
	Mağara anayola yakın mı?			
	Anayola 10 km. den az	200		+
	Anayola 11 km.- 40 km. arası	100		
	Anayola 40 km. den uzak	50		
	Mağara çevresinde yayla, ağıl, çevrik, dalyan, kom, dam, çardak vb gibi bir yerleşme var mı?			
	Evet	200		
	Hayır			
	Mağara turizme açılmış mı?			
	Evet	200		+
	Hayır			
	Mağarayı tanıtan bir broşür veya web sayfası var mı?			
	Evet	200		+
	Hayır			
	Mağaraya turistik geziler düzenleniyor mu?			
	Evet	200		
	Hayır			
	Mağaraya turistik geziler düzenleniyor ise bir turist rehberine ihtiyaç var mı?			
	Evet	200		
	Hayır			
III.	Ekonomik Kaynaklar			
	Mağara herhangi bir ürün için depo olarak kullanılıyor mu? (peynir saklama alanı, hububat deposu vb)	200		

	Yörede el sanatları (kaşık, dokuma vb) var mı?		200		
	Pazar satışı (Yöresel ürünler) mevcut mu?		200		
	Turizm (Cam Teras, Seyir Terası, Kuş Gözlem Kulesi vb)		200		
	Hizmet sektörü (otel, konaklama)		200		
	Mağara önceki yıllarda veya günümüzde insan veya hayvan yaşam alanı olarak kullanılmış mı? (ev, ahır vb)		200		
	Diğer (.....) yazınız.		200		
TOPLAM			3200		900

D. Rekreatif Kolaylıklar ve Doğa Sporları

	Kategori				
I.	Mağara içi veya çevresinde yürüyüş rotası var mı?		250		
II.	Mağara çevresinde dağ rotaları var mı?		250		
III.	Mağara çevresinde bisiklet güzergâhı var mı?		250		
VI.	Diğer.....		250		
TOPLAM			1000		0

E. Ulaşılabilirlik ve Ziyaretçi Potansiyeli

	Kategori				
I.	Ulaşım olanakları				
	Ulaşım araçları (Otobüs, taksi, dolmuş, gemi var mı? Mağaraya ulaşım kolay mı? (Özel araç)		100		+
II.	Mağaraya günlük ziyaretçi geliyor mu?		Turizme açık ama atıl halde olduğu için ziyaretçi sayısı bilinmiyor.		
	Evet				
	Hayır				

	(Cevap evet ise) Yerli	200		
	(Cevap evet ise) Yabancı	300		
TOPLAM		600		100

F. Sürdürülebilir Bölgesel Ekonomik Büyüme

	Kategori			
I.	Ekoturizm			
	Botanik turizmi	100		+
	Fauna Turizmi	100		+
	Doğa Fotoğrafçılığı	100		+
	Jeoturizm	100		+
	Mağara Fotoğrafçılığı	100		+
	Doğa yürüyüşü	100		+
	Oryantiring	100		
	Tarih öncesi ve Kültür Turizmi	100		
	Sağlık Turizmi	100		
	Termal Turizm	100		
	Spor ve Macera Turizmi	100		
	Kamp Turizmi	100		
	Karavan Turizmi	100		
	İnanç Turizmi	100		
	Diğer (Agroturizm, yayla turizmi)	100		+
	Mağaraya gelen misafirlerin kullanabileceği temiz tuvaletler var mı?			
TOPLAM	Evet	100		
	Hayır			
	Mağara çevresi el sanatları ve yöresel ürünleri pazarlama potansiyeline sahip mi?			
	Evet	100		+

	Hayır				
			1700		800

Damlataş Mağarası (Sincan) ve Çevresinin Mağaralar Ekoturizm Tespiti Anketi Sonuçlarının Değerlendirilmesi

Damlataş Mağarası, Ekoturizm Tespiti Anketi sonuçları, mağara ve çevresinin 10.000 puan üzerinden 3100 puan aldığını göstermektedir. Anket sonucunda puan türleri sırasıyla 100 puan ile “Ulaşılabilirlik ve Ziyaretçi Potansiyeli”, 300 puanla “Ekoturizm Değeri”, 800 puan ile “Sürdürülebilir Bölgesel Ekonomik Büyüme”, 900 puanla “Sosyal-Ekonomik Yapı” ve 1000 puan ile “Coğrafi Özellikler” kategorisidir. Anketin genel değerlendirme puanına göre en az puan alan kategori 0 puanla “Rekreatif Kolaylıklar ve Doğa Sporları”dır.

Ankete göre Damlataş Mağarası ile ilgili yorumlar aşağıda verilmiştir.

Günümüzde gelişim sürecini tamamlamış olan Damlataş Mağarası, 540-545 m yükselti basamakları arasında askıda kalmış fosil bir mağaradır. Mağaranın askıda kalması tektonik yükselmenin yavaş fakat sürekli olduğu sahada, karst taban düzeyinin akarsu vadisinin aşındırma hızına uyum sağlayamamasından kaynaklanmıştır. Mağarada herhangi bir canlılığı varlığı yoktur.

Damlataş Mağarası günümüzde turizme açılmış bir mağara olmasına rağmen, muhtemelen beklenen sayıda turist ziyaretine gerçekleşmediğinden atıl bir hâlde bulunmaktadır. Bu nedenle hem mağara dışına döşenmiş hem de mağara içine döşenmiş ahşap merdivenler ile ışıklandırma sistemi günümüzde bozuk ve yıpranmış bir şekildedir. Işıklılandırma sisteminin düzenlenmesiyle mağaranın turizm açısından olması gereken görünüme kavuşacağı düşünülmektedir. Bunun dışında buraya gelen turistler için başka alternatif imkân olarak sunulan Sincan Şelalesi ve Meryemana Suyu mağaraya olan ilgiyi artırmamıştır. Bu durum muhtemelen güvenlik ve ulaşım imkânlarının yetersiz olmasından dolayı istenilen düzeye ulaşmamıştır. Ekoturizm potansiyeli olan mağaraya ulaşım daha düzenli, kolay ve cazip bir hâle getirilmeli, mağara çevresi doğal peyzaj açısından düzenlenmeli, mağara çevresindeki bilinenlerin (Sincan Şelalesi, Meryemana Suyu) dışında diğer doğal kaynakların da (kanyon, mağara vs.) araştırılıp tanıtımı

yapılmalıdır. Mağara çevresinde ziyaretçiler için yeme-içme ve konaklama imkânları sunulmalıdır.

Fotoğraf 4.23: Mağara içinden sarkıt-dikit ve sütun oluşumları.
Kaynak: https://www.instagram.com/p/DE0G3GHusfC/?img_index=1,
 (Erişim Tarihi: 06.09.2025)

4.16. Damlataş Mağarası'nın Ekoturizm Potansiyeli

Damlataş Mağarası, turizme açık olmadığı için ziyaret edilememiş, MTA (Maden Tetkik ve Arama) Genel Müdürlüğünde bu alanla ilgili yetkililerle görüşülerek mağaralar ekoturizm potansiyeli tespit anketi uygulanarak sonuçlara ulaşılmıştır.

- Damlataş Mağarası turizme açılmamıştır.
- Mağara idari olarak Adana iline bağlı, Akdeniz Bölgesi sınırları içinde yer alan bir mağaradır.
- Mağara Akdeniz iklim özelliklerini yansıtmaktadır.
- Mağara Adana il merkezine 143, Kayseri il merkezine 155 km uzaklıkta yer almaktadır.
- Damlataş Mağarası jeoturizm ve ekoturizm açısından elverişlidir.
- Mağara çevresi flora bakımından zengindir. Çınar (*Platanus orientalis*), karaçam (*Pinus nigra*), ardıç (*Juniperus sp.*), sedir (*Cedrus libani*), acı yavşan otu (*Artemisia absinthium*), adaçayı (*Salvia officinalis*), altın otu (*Helichrysum arenarium*), civanperçemi (*Achillea millefolium*), çiriş otu (*Asphodelus aestivus*), devediken (*Silybum marianum*), kantaron otu (*Hypericum perforatum*), kekik

(*Thymus* sp.), ökseotu (*Viscum album*), pelit (*Quercus ithaburensis* subsp. *Macrolepis*), kuşburnu (*Rosa canina*), kızılçık (*Cornus mas*), tirşik (*Arum maculatum*), sütleğen otu (*Euphorbia macroclada*), erguvan (*Cercis siliquastrum*), develik (*Rumex obtusifolius*), çakır diken (*Centaurea solstitialis*), üçgül (*Trifolium repens*) bakırdağların endemik tür sayısı 108 bitki ve ağaç türleri gözlemlenmektedir.

- Mağara çevresinde gözlemlenen fauna türleri kaplumbağa (*Testudo graeca*), tilki (*Vulpes vulpes*), tavşan (*Lepus europaeus*), turaç (*Francolinus francolinus*), keklik (*Alectoris chukar*), karatavuk (*Turdus merula*), çulluk (*Scolopax rusticola*), kunduz (*Castor fiber*), delicedoğan (*Falco subbuteo*), oklu kirpi (*Hystrix indica*), Saimbeyli mavis keleş -endemik- (*Polyommatus theresiae*) birçok keleş türü tespit edilmiştir.
- Feke Kara Kilise ve Feke Kalesi tarihî ve kültürel kaynak değerleridir.
- Mağara ve çevresinin doğal kaynak değeri yoktur.
- Mağaranın sağlık kuruluşuna uzaklığı 20 km'den azdır. Mağaraya en yakın sağlık kuruluşu Adana Saimbeyli Toplum Sağlığı Merkezi Himmetli Sağlık Evidir.
- Mağaranın içinde bulunduğu ilçenin nüfusu 2024 TÜİK verilerine göre 13.451'dir.
- Mağara turizme açık olmadığı için ziyaretçi sayısı bilinmemektedir.
- Mağara yöreye ait ürünlerin satış potansiyeli olan bir bölgedir.
- Mağara ve çevresinde yapılan ekoturizm türleri sayesinde mağara sürekli turist çekmektedir. En çok yapılan ekoturizm türleri botanik turizmi, fauna turizmi, doğa fotoğrafçılığı, jeoturizm, mağara fotoğrafçılığı, doğa yürüyüşü, agroturizm, yayla turizmi, keleş gözlemciliği, spor ve macera turizmidir.

Yapılan inceleme sonucunda Damlatış Mağarası ve çevresi ekoturizm potansiyeli kriterleri tespiti anketi genel sonuçları Tablo 4.16'da verilmiştir.

Tablo 4.16: Damlatış Mağarası Ekoturizm Potansiyeli Anketi

	Damlatış Mağarası ve Çevresi		Genel Değerlendirme		
	Kategori				
A.	Coğrafi Özellikler		1700		1050
B.	Ekoturizm Değeri		1800		750

C.	Sosyal-Ekonomik Yapı	3200	900
D.	Rekreatif Kolaylıklar ve Doğa Sporları	1000	0
E.	Ulaşılabilirlik ve Ziyaretçi Potansiyeli	600	100
F.	Sürdürülebilir Bölgesel Ekonomik Büyüme	1700	800
TOPLAM		10000	3600

A. Coğrafi Özellikler

	Kategori	Puan	
I.	Konum		
	Mağaranın coğrafi konumunu nasıldır?		
	İl şehir merkezine 50 km.den az	200	
	İl şehir merkezine 51-100 km.	100	
	İl şehir merkezine 101 km.den uzak	50	+
II.	Fiziki Özellikler		
	Mağara hangi yer şekli içerisinde yer almaktadır. (Dağ, ova, vadi, yamaç).	100	+
	Mağara içinde sarkıt, dikit ve sütunlar var mı?	200	+
	Mağara iklim özellikleri açısından turizme uygun değerlere sahip mi? (Sıcaklık, nem, ışık oranı vb)	200	+
	Mağara bitki örtüsü açısından çeşitlilik sunuyor mu?	200	+
	Mağara hayvan çeşitliği açısından çeşitlilik sunuyor mu? (yarasa türleri, böcek veya sürüngen vb)	200	+
III.	Alan Yönetimi (İş birliği kurumlarla)		
	Yerel yönetim ile mağaranın turizm ve alt yapı konularında iş birliği var mı?	200	+
	Sivil Toplum Kuruluşları (dernek, doğa sporları kulübü) ile mağaranın turizm bağlamında iş birliği var mı?	200	

	Yöre halkı mağara konusunda yeterli bilgiye sahip mi?		200		
TOPLAM			1700		1050

B. Ekoturizm Değeri

	Kategori				
I.	Doğal Kaynaklar				
	Mağara ve çevresinde kaç tane doğal kaynak değeri bulunmaktadır? (volkanik dağ, kanyon vadi, peribacaları, göl, sarkıt dikit, sütun ve farklı şekiller vb)				
	0				
	5 doğal kaynak değer az		100		
	5 -10 arası doğal kaynak		150		
	11 doğal kaynak ya da daha fazla		200		
II.	Biyoçeşitlilik Kaynaklar				
	Mağara ve çevresinin flora (bitki) ve endemizm durumu nedir? Kaç tane vardır?		Çınar (<i>Platanus orientalis</i>), karaçam (<i>Pinus nigra</i>), ardıç (<i>Juniperus sp.</i>), sedir (<i>Cedrus libani</i>), acı yavşan otu (<i>Artemisia absinthium</i>), adaçayı (<i>Salvia officinalis</i>), altın otu (<i>Helichrysum arenarium</i>), civanperçemi (<i>Achillea millefolium</i>), çiriş otu (<i>Asphodelus aestivus</i>), devedikeni (<i>Silybum marianum</i>), kantaron otu (<i>Hypericum perforatum</i>),		

		kekik (<i>Thymus</i> sp.), ökseotu (<i>Viscum albüm</i>), pelit (<i>Quercus ithaburensis</i> subsp. <i>M acrolepis</i>), kuşburnu (<i>Rosa canina</i>), kızılcık (<i>Cornus mas</i>), tirşik (<i>Arum maculatum</i>), sütleğen otu (<i>Euphorbia macroclada</i>), erguvan (<i>Cercis siliquastrum</i>), develik (<i>Rumex obtusifolius</i>), çakır diken (<i>Centaurea solstitialis</i>), üçgül (<i>Trifolium repens</i>) Bakırdağların endemik tür sayısı 108		
	5'den az endemik bitki	100		
	5'den fazla endemik bitki	150		
	10'dan fazla endemik bitki	200		+
	Mağara ve çevresinin fauna (hayvan) çeşitliliği nedir?	kaplumbağa (<i>Testudo graeca</i>), tilki (<i>Vulpes vulpes</i>), tavşan (<i>Lepus europaeus</i> , turaç (<i>Francolinus francolinus</i>), keklik (<i>Alectoris chukar</i>), karatavuk (<i>Turdus merula</i>), çulluk (<i>Scolopax rusticola</i>), kunduz (<i>Castor fiber</i>), delice doğan (<i>Falco subbuteo</i>), oklu kirpi (<i>Hystrix indica</i>),		

		Saimbeyli mavisi keleş -endemik- (<i>Polyommatus theresiae</i>) birçok keleş türleri		
	10'dan az fauna	100		
	10-20 arası fauna	150		+
	21'den fazla fauna	200		
III.	Su Kaynakları			
	Mağara ve çevresinde göl, baraj, deniz var mı? (5 km içinde)	200		+
	Diğer (şelale, çağlayan 10 km)	200		
IV.	Kültürel kaynaklar			
	Mağara ve çevresinde kaç tane kültürel kaynak değeri bulunmaktadır? (batıl inançlar vb)	Feke Kara Kilise		
	0			
	5 kültürel kaynak değeri az	100		+
	5-10 kültürel kaynak arası	150		
	11 kültürel kaynak ya da daha fazla	250		
V.	Tarihi Kaynaklar			
	Mağara ve çevresinde kaç tane tarihi kaynak değeri bulunmaktadır? (kale, tarihi mezar, tarihi bina ve yapı, anıt, heykel, özel duvar resimleri vb)	Feke Kalesi		
	0			
	5 tarihi kaynak değeri az	100		+
	5-10 tarihi kaynak ya da daha fazla	150		
	11'den fazla tarihi kaynak	250		
VI.	Özel Alanlar			
	Mağara içerisinde özel alan var mı? (Havuz, sağlık odası, dinlenme alanı.).	300		

TOPLAM		1800	750
--------	--	------	-----

C. Sosyal –Ekonomik Yapı

	Kategori			
I.	Sağlık			
	Mağaraya yakın sağlık ocağı veya hastane var mı?			
	Sağlık kuruluşu 20 km.den az	200		+
	Sağlık kuruluşu 30 50 km.arası	100		
	Sağlık kuruluşu 51 km.den fazla	50		
II.	Nüfus ve Yerleşme			
	Mağara Çevresindeki Nüfus Miktarı	Saimbeyli ilçesi nüfusu 13.451		
	100 km içerisinde nüfus 50 binden az	100		+
	100 km içerisinde 50 binden fazla nüfus	200		
	Mağara çevresinde farklı mimarî ve ev yapıları var mı?			
	Evet	200		
	Hayır			
	Mağara anayola yakın mı?			
	Anayola 10 km. den az	200		+
	Anayola 11 km.- 40 km. arası	100		
	Anayola 40 km. den uzak	50		
	Mağara çevresinde yayla, ağıl, çevrik, dalyan, kom, dam, çardak vb gibi bir yerleşme var mı?			
	Evet	200		+
	Hayır			
	Mağara turizme açılmış mı?			
	Evet	200		
	Hayır			

	Mağarayı tanıtan bir broşür veya web sayfası var mı?				
	Evet		200		
	Hayır				
	Mağaraya turistik geziler düzenleniyor mu?				
	Evet		200		
	Hayır				
	Mağaraya turistik geziler düzenleniyor ise bir turist rehberine ihtiyaç var mı?				
	Evet		200		
	Hayır				
III.	Ekonomik Kaynaklar				
	Mağara herhangi bir ürün için depo olarak kullanıyor mu? (peynir saklama alanı, hububat deposu vb)		200		
	Yörede el sanatları (kaşık, dokuma vb) var mı?		200		
	Pazar satışı (Yöresel ürünler) mevcut mu?		200		+
	Turizm (Cam Teras, Seyir Terası, Kuş Gözlem Kulesi vb)		200		
	Hizmet sektörü (otel, konaklama)		200		
	Mağara önceki yıllarda veya günümüzde insan veya hayvan yaşam alanı olarak kullanılmış mı? (ev, ahır vb)		200		
	Diğer (.....) yazınız.		200		
TOPLAM			3200		900

D. Rekreatif Kolaylıklar ve Doğa Sporları

	Kategori				
I.	Mağara içi veya çevresinde yürüyüş rotası var mı?		250		
II.	Mağara çevresinde dağ rotaları var mı?		250		

III.	Mağara çevresinde bisiklet güzergâhı var mı?	250		
VI.	Diğer.....	250		
TOPLAM		1000		0

E. Ulaşılabilirlik ve Ziyaretçi Potansiyeli

	Kategori			
I.	Ulaşım olanakları			
	Ulaşım araçları (Otobüs, taksi, dolmuş, gemi var mı? Mağaraya ulaşım kolay mı? (özel araç)	100		+
II.	Mağaraya günlük ziyaretçi geliyor mu?	Turizme açık olmadığı için ziyaretçi sayısı bilgisi bulunmamaktadır.		
	Evet			
	Hayır			
	(Cevap evet ise) Yerli	200		
	(Cevap evet ise) Yabancı	300		
TOPLAM		600		100

F. Sürdürülebilir Bölgesel Ekonomik Büyüme

	Kategori			
I.	Ekoturizm			
	Botanik turizmi	100		+
	Fauna Turizmi	100		+
	Doğa Fotoğrafçılığı	100		+
	Jeoturizm	100		+
	Mağara Fotoğrafçılığı	100		+
	Doğa yürüyüşü	100		+
	Oryantiring	100		

	Tarih öncesi ve Kültür Turizmi	100		
	Sağlık Turizmi	100		
	Termal Turizm	100		
	Spor ve Macera Turizmi	100		
	Kamp Turizmi	100		
	Karavan Turizmi	100		
	İnanç Turizmi	100		
	Diğer (Agroturizm, yayla turizmi, kelebek gözlemciliği)	100		+
	Mağaraya gelen misafirlerin kullanabileceği temiz tuvaletler var mı?			
TOPLAM	Evet	100		
	Hayır			
	Mağara �evresi el sanatları ve yöresel ürünleri pazarlama potansiyeline sahip mi?			
	Evet	100		+
	Hayır			
		1700		800

Damlataş Mağarası ve  evresinin Mağaralar Ekoturizm Tespiti Anketi Sonuçlarının Değerlendirilmesi

Damlataş Mağarası, Ekoturizm Tespiti Anketi sonuçları, mağara ve çevresinin 10.000 puan üzerinden 3600 puan aldığını göstermektedir. Anket sonucunda puan türleri sırasıyla 100 puan ile “Ulaşılabilirlik ve Ziyaretçi Potansiyeli”, 750 puanla “Ekoturizm Değeri”, 900 puanla “Sosyal-Ekonomik Yapı”, 1050 puan ile “Coğrafi  zellikler”, 800 puan ile “Sürdürülebilir Bölgesel Ekonomik Büyüme” kategorisidir. Anketin genel değerlendirme puanına göre en az puan alan kategori 0 puanla “Rekreatif Kolaylıklar ve Doğa Sporları”dır.

Ankete göre Damlataş Mağarası ile ilgili yorumlar aşağıda verilmiştir.

Adana Saimbeyli’de bulunan Damlataş Mağarası bugün için turizme açık olmamakla birlikte içerisindeki zengin damla taş oluşumları ve uygun tavan yüksekliği ile turizm potansiyeline sahip bir mağaradır.

Giriş kotu 1100 m’de bulunan Damlataş Mağarası’nın toplam uzunluğu 160 m uzunluğunda olan mağara birbirlerine basamaklar hâlinde toplam 12 m ile bağlanan iki kattan oluşmaktadır. Ortalama sıcaklık 13 °C ve bağıl nem %75,1 olan mağarada Maden Tetkik ve Arama Genel Müdürlüğü Kars ve Mağara Araştırmaları Birimi tarafından ölçülen gaz değerleri sonucuna göre insan sağlığı açısından herhangi bir problem yaratacak değerler saptanmamıştır. Mağaranın iç bölümlerinde yarasa gübresi bulunmasına rağmen yarasa varlığına 2007 yılında MTA tarafından yapılan araştırmalar sonucunda rastlanılmamıştır. Görsel açıdan uygun olmasına karşın Damlataş Mağarası’nın ulaşım koşulları oldukça zordur.

Ekoturizm potansiyeli bulunan Damlataş Mağarası’nın gerekli altyapı sağlanması durumunda ve bölge halkının bu konuda bilinçlendirilmesi ekonomik anlamda çok katkı sağlayacağı düşünülmektedir. Alanda endemik bitki ve kelebek türlerinin bulunması doğasever turistler ve alanında uzman bilim insanları için uğrak nokta olması sağlanmalıdır.

Fotoğraf 4.24: Damlataş Mağarası.

Kaynak: (Türk vd, 2007).

4.17. Beşikli Mağarası'nın Ekoturizm Potansiyeli

Beşikli Mağarası, 22.09.2025 tarihinde ziyaret edilmiş, yetkililere mağaralar ekoturizm potansiyeli tespit anketi uygulanarak sonuçlara ulaşılmıştır. Mağara içinde ve dışında yapılan gözlem, anket ve incelemeler ile aşağıdaki şekildedir.

- Beşikli Mağarası 2004 yılında turizme açılmıştır.
- Mağara idari olarak Hatay iline bağlı, Akdeniz Bölgesi sınırları içinde yer alan bir mağaradır.
- Mağara Akdeniz iklim türünü yansıtmaktadır.
- Mağara Hatay il merkezine 31, Mersin il merkezine 290 km uzaklıkta yer almaktadır.
- Beşikli Mağarası tarih öncesi turizmi ve kültür turizmi ve ekoturizm açısından elverişlidir.
- Mağaranın içinde bulunduğu Samandağ ilçesinin endemik bitkileri Akasma (*Clematis vitalba*), Çitsarmaşığı (*Calystegia sepium*) ve Laden (*Cistaceae*) olarak uzmanlar tarafından tespit edilmiştir.
- Mağara çevresinde gözlemlenen fauna en belirgin deniz kaplumbağalarıdır (*caretta caretta* ve *chelonina mydas*).
- Mağara ve çevresinde kaya mezarları, Dor Mabedi ve Musa Ağacı kültürel kaynak değeridir.
- Titus Tüneli ve Seleucia Pieria antik kenti önemli iki tarihî kaynak değeridir.
- Mağara ve çevresinde doğal kaynak değeri yoktur.
- Mağara ve çevresinde dinlenme alanı, otopark, yöresel ürün satış alanı ve tuvalet bulunmaktadır.
- Mağaranın sağlık kuruluşuna uzaklığı 20 km'den azdır. Mağaraya en yakın sağlık kuruluşu Mağracık Aile Sağlığı Merkezidir.
- Mağaranın içinde bulunduğu ilçenin nüfusu 2024 TÜİK verilerine göre 121.660'tır.
- Mağarayı 2024 yılında yerli ve yabancı olmak üzere 23.796 kişi ziyaret etmiştir.
- Mağara ve çevresinde yürüyüş rotası ve seyir terası bulunmaktadır.
- Yöreye ait ürünler mağara dışında bulunan yöresel satış alanlarında satılmaktadır.

- Mağara ve çevresinde yapılan ekoturizm türleri sayesinde mağara sürekli turist çekmektedir. En çok yapılan ekoturizm türleri botanik turizmi, fauna turizmi, doğa fotoğrafçılığı, jeoturizm, mağara fotoğrafçılığı, doğa yürüyüşü, tarih öncesi ve kültür turizmi, deniz-kum-güneş turizmidir.

Yapılan inceleme sonucunda Beşikli Mağarası ve çevresi ekoturizm potansiyeli kriterleri tespiti anketi genel sonuçları Tablo 4.17’da verilmiştir.

Tablo 4.17: Beşikli Mağarası Ekoturizm Potansiyeli Anketi

	Beşikli Mağarası ve Çevresi		Genel Değerlendirme		
	Kategori				
A.	Coğrafi Özellikler		1700		900
B.	Ekoturizm Değeri		1800		650
C.	Sosyal-Ekonomik Yapı		3200		2400
D.	Rekreatif Kolaylıklar ve Doğa Sporları		1000		250
E.	Ulaşılabilirlik ve Ziyaretçi Potansiyeli		600		600
F.	Sürdürülebilir Bölgesel Ekonomik Büyüme		1700		1200
TOPLAM			10000		6000

A. Coğrafi Özellikler

	Kategori		Puan		
I.	Konum				
	Mağaranın coğrafi konumunu nasıldır?				
	İl şehir merkezine 50 km.den az		200		+
	İl şehir merkezine 51-100 km.		100		
	İl şehir merkezine 101 km.den uzak		50		
II.	Fiziki Özellikler				
	Mağara hangi yer şekli içerisinde yer almaktadır. (Dağ, ova, vadi, yamaç).		100		+

	Mağara içinde sarkıt, dikit ve sütunlar var mı?		200		
	Mağara iklim özellikleri açısından turizme uygun değerlere sahip mi? (Sıcaklık, nem, ışık oranı vb)		200		+
	Mağara bitki örtüsü açısından çeşitlilik sunuyor mu?		200		
	Mağara hayvan çeşitliği açısından çeşitlilik sunuyor mu? (yarasa türleri, böcek veya sürüngen vb)		200		
III.	Alan Yönetimi (İş birliği kurumlarla)				
	Yerel yönetim ile mağaranın turizm ve alt yapı konularında iş birliği var mı?		200		+
	Sivil Toplum Kuruluşları (dernek, doğa sporları kulübü) ile mağaranın turizm bağlamında iş birliği var mı?		200		
	Yöre halkı mağara konusunda yeterli bilgiye sahip mi?		200		+
TOPLAM			1700		900

B. Ekoturizm Değeri

	Kategori				
I.	Doğal Kaynaklar				
	Mağara ve çevresinde kaç tane doğal kaynak değeri bulunmaktadır? (volkanik dağ, kanyon vadi, peribacaları, göl, sarkıt dikit, sütun ve farklı şekiller vb)				
	0				
	5 doğal kaynak değer az		100		
	5 -10 arası doğal kaynak		150		
	11 doğal kaynak ya da daha fazla		200		
II.	Biyoçeşitlilik Kaynaklar				
	Mağara ve çevresinin flora (bitki) ve endemizm durumu nedir? Kaç tane vardır?		İlçe genelinde endemik bitkiler: Akasma (<i>Clematis vitalba</i>), Çitsarmaşığı		

			(<i>Calystegia sepium</i>) ve Laden (<i>Cistaceae</i>)		
	5'den az endemik bitki		100		+
	5'den fazla endemik bitki		150		
	10'dan fazla endemik bitki		200		
	Mağara ve çevresinin fauna (hayvan) çeşitliliği nedir?		En belirgin deniz kaplumbağaları (<i>caretta caretta</i> ve <i>chelonias mydas</i>)		
	10'dan az fauna		100		+
	10-20 arası fauna		150		
	21'den fazla fauna		200		
III.	Su Kaynakları				
	Mağara ve çevresinde göl, baraj, deniz var mı? (5 km içinde)		200		+
	Diğer (şelale, çağlayan 10 km)		200		
IV.	Kültürel kaynaklar				
	Mağara ve çevresinde kaç tane kültürel kaynak değeri bulunmaktadır? (batıl inançlar vb)		Kaya mezarlar Dor Mabedi Musa Ağacı		
	0				
	5 kültürel kaynak değeri az		100		+
	5-10 kültürel kaynak arası		150		
	11 kültürel kaynak ya da daha fazla		250		
V.	Tarihi Kaynaklar				
	Mağara ve çevresinde kaç tane tarihi kaynak değeri bulunmaktadır? (kale, tarihi mezar, tarihi bina ve yapı, anıt, heykel, özel duvar resimleri vb)		Kaya mezarları Titus tüneli Seleucia Pieria Antik Kenti Dor Mabedi Musa Ağacı		

	0			
	5 tarihi kaynak değer az		100	
	5-10 tarihi kaynak ya da daha fazla		150	+
	11'den fazla tarihi kaynak		250	
VI.	Özel Alanlar			
	Mağara içerisinde özel alan var mı? (Havuz, sağlık odası, dinlenme alanı.).		300	
TOPLAM			1800	650

C. Sosyal –Ekonomik Yapı

	Kategori			
I.	Sağlık			
	Mağaraya yakın sağlık ocağı veya hastane var mı?			
	Sağlık kuruluşu 20 km.den az		200	+
	Sağlık kuruluşu 30 50 km. arası		100	
	Sağlık kuruluşu 51 km.den fazla		50	
II.	Nüfus ve Yerleşme			
	Mağara Çevresindeki Nüfus Miktarı		Samandağ ilçesi nüfusu 121.660	
	100 km içerisinde nüfus 50 binden az		100	
	100 km içerisinde 50 binden fazla nüfus		200	+
	Mağara çevresinde farklı mimarî ve ev yapıları var mı?			
	Evet		200	
	Hayır			
	Mağara anayola yakın mı?			
	Anayola 10 km. den az		200	+
	Anayola 11 km.- 40 km. arası		100	
	Anayola 40 km. den uzak		50	

	Mağara çevresinde yayla, ağıl, çevrik, dalyan, kom, dam, çardak vb gibi bir yerleşme var mı?				
	Evet		200		
	Hayır				
	Mağara turizme açılmış mı?				
	Evet		200		+
	Hayır				
	Mağarayı tanıtan bir broşür veya web sayfası var mı?				
	Evet		200		+
	Hayır				
	Mağaraya turistik geziler düzenleniyor mu?				
	Evet		200		+
	Hayır				
	Mağaraya turistik geziler düzenleniyor ise bir turist rehberine ihtiyaç var mı?				
	Evet		200		+
	Hayır				
III.	Ekonomik Kaynaklar				
	Mağara herhangi bir ürün için depo olarak kullanıyor mu? (peynir saklama alanı, hububat deposu vb)		200		
	Yörede el sanatları (kaşık, dokuma vb) var mı?		200		+
	Pazar satışı (Yöresel ürünler) mevcut mu?		200		+
	Turizm (Cam Teras, Seyir Terası, Kuş Gözlem Kulesi vb)		200		+
	Hizmet sektörü (otel, konaklama)		200		+
	Mağara önceki yıllarda veya günümüzde insan veya hayvan yaşam alanı olarak kullanılmış mı? (ev, ahır vb)		200		+

	Diğer (.....) yazınız.	200		
TOPLAM		3200		2400

D. Rekreatif Kolaylıklar ve Doğa Sporları

	Kategori			
I.	Mağara içi veya çevresinde yürüyüş rotası var mı?	250		+
II.	Mağara çevresinde dağ rotaları var mı?	250		
III.	Mağara çevresinde bisiklet güzergâhı var mı?	250		
VI.	Diğer.....	250		
TOPLAM		1000		250

E. Ulaşılabilirlik ve Ziyaretçi Potansiyeli

	Kategori			
I.	Ulaşım olanakları			
	Ulaşım araçları (Otobüs, taksi, dolmuş, gemi var mı? Mağaraya ulaşım kolay mı? (Özel araç ve toplu taşıma)	100		+
II.	Mağaraya günlük ziyaretçi geliyor mu?	2024 yılı 23796		
	Evet			
	Hayır			
	(Cevap evet ise) Yerli	200		+
	(Cevap evet ise) Yabancı	300		+
TOPLAM		600		600

F. Sürdürülebilir Bölgesel Ekonomik Büyüme

	Kategori			
I.	Ekoturizm			
	Botanik turizmi	100		+
	Fauna Turizmi	100		+
	Doğa Fotoğrafçılığı	100		+

	Jeoturizm	100	+
	Mağara Fotoğrafçılığı	100	+
	Doğa yürüyüşü	100	+
	Oryantiring	100	
	Tarih öncesi ve Kültür Turizmi	100	+
	Sağlık Turizmi	100	
	Termal Turizm	100	
	Spor ve Macera Turizmi	100	+
	Kamp Turizmi	100	
	Karavan Turizmi	100	
	İnanç Turizmi	100	+
	Diğer (Yamaç paraşütü, dalış, sörf, yelkenli ve kuş gözlemciliği)	100	+
	Mağaraya gelen misafirlerin kullanabileceği temiz tuvaletler var mı?		
TOPLAM	Evet	100	+
	Hayır		
	Mağara çevresi el sanatları ve yöresel ürünleri pazarlama potansiyeline sahip mi?		
	Evet	100	+
	Hayır		
		1700	1200

Beşikli Mağarası ve Çevresinin Mağaralar Ekoturizm Tespiti Anketi Sonuçlarının Değerlendirilmesi

Beşikli Mağarası, Ekoturizm Tespiti Anketi sonuçları, mağara ve çevresinin 10.000 puan üzerinden 6000 puan aldığını göstermektedir. Anket sonucunda “Ulaşılabilirlik ve Ziyaretçi Potansiyeli” kategorisi 600 puan değeri üzerinden 600 puan alan kategori olmuştur. Onu takip eden puan türleri sırasıyla 500 puanla “Rekreatif Kolaylıklar ve Doğa Sporları”, 1150 puan ile “Coğrafi Özellikler”, 1100 puan ile “Sürdürülebilir Bölgesel Ekonomik Büyüme” kategorisidir. Anketin genel değerlendirme

puanına göre en az puan alan kategoriler 2200 puanla “Sosyal-Ekonomik Yapı” ve 800 puanla “Ekoturizm Değeri”dir.

Ankete göre Beşikli Mağarası ile ilgili yorumlar aşağıda verilmiştir.

Hatay'ın Samandağ ilçesinde sahilden yaklaşık 10 dakika yürüyerek Roma Dönemi'nden kalma 1.380 metre uzunluğundaki Titus Tüneli ile yanındaki Beşikli Mağara'ya ulaşılabilmekte olup bölge açısından turizm potansiyeline sahip bir destinasyon alanıdır. Ayrıca yakında bulunan Seleucia Pierra'da antik kentinden dolayı çok sayıda turisti bu bölgeye çekme potansiyeline sahip bir alandır.

Roma imparatoru Vespasian tarafından milattan sonra 1. yüzyılda sel sularının limanı doldurmasını engellemek amacıyla bin tutsağa yaptırılan bin 380 metre uzunluğundaki Titus Tüneli'nin 130 metresi dağın oyulmasıyla inşa edildi.

Beşikli Mağarası hem arkeolojik hem ekoturizm açısından kıymetli bir ören yeri konumundadır. T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığına bağlı olan mağara, günümüzdeki artan teknoloji kullanım alanlarının yardımıyla tanıtımı daha çok yapılabilir. Bölge halkı ekoturizm konusunda bilinçlendirilip sürdürülebilirlik kapsamında ekonomik faaliyetlerin artması sağlanmalıdır.

Fotoğraf 4.25: Beşikli Mağarası.

Kaynak: <https://www.kulturportali.gov.tr/turkiye/hatay/gezilecekyer/titus-tuneli-ve-besikli-magara>, (Erişim Tarihi: 10.09.2025).

4.18. Hassa Lav Tüpü Mağaraları'nın Ekoturizm Potansiyeli

Hassa Lav Tüpü Mağaraları, turizme açık olmadığı için ziyaret edilememiş, MTA (Maden Tetkik ve Arama) Genel Müdürlüğünde bu alanla ilgili yetkililerle görüşülerek mağaralar ekoturizm potansiyeli tespit anketi uygulanarak sonuçlara ulaşılmıştır.

- Hassa Lav Tüpü Mağaraları turizme açılmamıştır.
- Mağara idari olarak Adana iline bağlı, Akdeniz Bölgesi sınırları içinde yer alan bir mağaradır.
- Mağara Akdeniz iklim özelliklerini yansıtmaktadır.
- Mağara Hatay il merkezine 87, Adana il merkezine 155 km uzaklıkta yer almaktadır.
- Hassa Lav Tüpü Mağaraları jeoturizm ve ekoturizm açısından elverişlidir.
- Mağara çevresi flora bakımından zengindir. Delice zeytin (*Olea oleaster*), kermes meşesi (*Quercus coccifera*), tesbih ağacı (*Melia azedarach*), kebere (*Capparis spinosa*) ve kızılçam (*Pinus brutia*) gibi bitki ve ağaç türleri gözlemlenmektedir.
- Mağara çevresinde gözlemlenen fauna türleri nal burunlu yarasa (*Rhinolophus ferrumequinum*), uzun ayaklı yarasa (*Myotis capaccinii*), uzun kanatlı yarasa (*Miniopterus schreibersi*), Bir vespertilionid ve bir miniopterid yarasa türü, oklu kirpi (*Hystrix indica*), çizgili sırtlan (*Hyaena hyaena*), tarantula (*Chaetopelma concolor*) ve kuyruklu akrep (*Chaetopelma olivaceum*) türleridir.
- Çeşitli volkanik şekiller (lav kanalları, lav akıntıları, lav konileri, köprüler, taş oluklar, lav sütunları) ve mevsimlik göller çevrenin en önemli doğal kaynak değerleridir.
- Kayı Boyu Mezarlığı ve Roma Dönemi Kilisesi, mağara çevresinin tarihî ve kültürel doğal kaynak değeridir.
- Mağaranın sağlık kuruluşuna uzaklığı 20 km'den azdır. Mağaraya en yakın sağlık kuruluşu Hassa Devlet Hastanesidir.
- Mağaranın içinde bulunduğu ilçenin nüfusu 2024 TÜİK verilerine göre 56.541'dir.
- Mağara turizme açık olmadığı için ziyaretçi sayısı bilinmemektedir.
- Mağara yöreye ait ürünlerin satış potansiyeli olan bir bölgededir.

- Mağara ve çevresinde yapılan ekoturizm türleri sayesinde mağara sürekli turist çekmektedir. En çok yapılan ekoturizm türleri; botanik turizmi, fauna turizmi, doğa fotoğrafçılığı, jeoturizm, mağara fotoğrafçılığı, agroturizm ve meslek öğretimi turizmi ile arkeoloji ve jeoloji, doğa yürüyüşü, spor ve macera turizmidir.

Yapılan inceleme sonucunda Hassa Lav Tüpü Mağaraları ve çevresi ekoturizm potansiyeli kriterleri tespiti anketi genel sonuçları Tablo 4.18’te verilmiştir.

Tablo 4.18: Hassa Lav Tüpü Mağaraları Ekoturizm Potansiyeli Anketi

	Hassa Lav Tüpü Mağaraları ve Çevresi		Genel Değerlendirme		
	Kategori				
A.	Coğrafi Özellikler		1700		1200
B.	Ekoturizm Değeri		1800		800
C.	Sosyal-Ekonomik Yapı		3200		1500
D.	Rekreatif Kolaylıklar ve Doğa Sporları		1000		0
E.	Ulaşılabilirlik ve Ziyaretçi Potansiyeli		600		100
F.	Sürdürülebilir Bölgesel Ekonomik Büyüme		1700		1000
TOPLAM			10000		4600

A. Coğrafi Özellikler

	Kategori		Puan		
I.	Konum				
	Mağaranın coğrafi konumunu nasıldır?				
	İl şehir merkezine 50 km.den az		200		
	İl şehir merkezine 51-100 km.		100		+
	İl şehir merkezine 101 km.den uzak		50		
II.	Fiziki Özellikler				
	Mağara hangi yer şekli içerisinde yer almaktadır. (Dağ, ova, vadi, yamaç).		100		+
	Mağara içinde sarkıt, dikit ve sütunlar var mı?		200		+

	Mağara iklim özellikleri açısından turizme uygun değerlere sahip mi? (Sıcaklık, nem, ışık oranı vb)		200		+
	Mağara bitki örtüsü açısından çeşitlilik sunuyor mu?		200		+
	Mağara hayvan çeşitliliği açısından çeşitlilik sunuyor mu? (yarasa türleri, böcek veya sürüngen vb)		200		+
III.	Alan Yönetimi (İş birliği kurumlarla)				
	Yerel yönetim ile mağaranın turizm ve alt yapı konularında iş birliği var mı?		200		+
	Sivil Toplum Kuruluşları (dernek, doğa sporları kulübü) ile mağaranın turizm bağlamında iş birliği var mı?		200		
	Yöre halkı mağara konusunda yeterli bilgiye sahip mi?		200		
TOPLAM			1700		1200

B. Ekoturizm Değeri

	Kategori				
I.	Doğal Kaynaklar				
	Mağara ve çevresinde kaç tane doğal kaynak değeri bulunmaktadır? (volkanik dağ, kanyon vadi, peribacaları, göl, sarkıt dikit, sütun ve farklı şekiller vb)		Çeşitli volkanik şekiller (lav kanalları, Lav akıntıları, Lav konileri, Köprüler, Taş oluklar, Lav sütunları) Mevsimlik göller		
	0				
	5 doğal kaynak değer az		100		
	5 -10 arası doğal kaynak		150		+
	11 doğal kaynak ya da daha fazla		200		
II.	Biyoçeşitlilik Kaynaklar				
	Mağara ve çevresinin flora (bitki) ve endemizm durumu nedir? Kaç tane vardır?		Delice zeytin (<i>Olea oleaster</i>),		

			kermes meşesi (<i>Quercus coccifera</i>), tesbih ağacı (<i>Melia azedarach</i>), kebere (<i>Capparis spinosa</i>) ve kızılçam (<i>Pinus brutia</i>)		
	5'den az endemik bitki		100		+
	5'den fazla endemik bitki		150		
	10'dan fazla endemik bitki		200		
	Mağara ve çevresinin fauna (hayvan) çeşitliliği nedir?		Nalburunlu yarası (<i>Rhinolophus ferrumequinum</i>), yarasa (<i>Rhinolophus ferrumequinum</i>), uzun ayaklı yarası (<i>Myotis capaccinii</i>), uzun kanatlı yarası (<i>Miniopterus schreibersi</i>), Bir vespertilionid ve bir miniopterid yarası türü, oklu kirpi (<i>Hystrix indica</i>), çizgili sırtlan (<i>Hyaena hyaena</i>), tarantula (<i>Chaetopelma concolor</i>) ve kuyruklu akrep (<i>Chaetopelma olivaceum</i>)		
	10'dan az fauna		100		
	10-20 arası fauna		150		+
	21'den fazla fauna		200		
III.	Su Kaynakları				
	Mağara ve çevresinde göl, baraj, deniz var mı? (5 km içinde)		200		+
	Diğer (şelale, çağlayan 10 km)		200		
IV.	Kültürel kaynaklar				

	Mağara ve çevresinde kaç tane kültürel kaynak değeri bulunmaktadır? (batıl inançlar vb)		Kayı Boyu Mezarlığı Roma Dönemi Kilisesi		
	0				
	5 kültürel kaynak değeri az		100		+
	5-10 kültürel kaynak arası		150		
	11 kültürel kaynak ya da daha fazla		250		
V.	Tarihi Kaynaklar				
	Mağara ve çevresinde kaç tane tarihi kaynak değeri bulunmaktadır? (kale, tarihi mezar, tarihî bina ve yapı, anıt, heykel, özel duvar resimleri vb)		Roma dönemi kalıntıları Kayı Boyu Mezarlığı		
	0				
	5 tarihi kaynak değeri az		100		+
	5-10 tarihi kaynak ya da daha fazla		150		
	11'den fazla tarihi kaynak		250		
VI.	Özel Alanlar				
	Mağara içerisinde özel alan var mı? (Havuz, sağlık odası, dinlenme alanı.).		300		
TOPLAM			1800		800

C. Sosyal –Ekonomik Yapı

	Kategori				
I.	Sağlık				
	Mağaraya yakın sağlık ocağı veya hastane var mı?				
	Sağlık kuruluşu 20 km.den az		200		+
	Sağlık kuruluşu 30 50 km.arası		100		
	Sağlık kuruluşu 51 km.den fazla		50		
II.	Nüfus ve Yerleşme				
	Mağara Çevresindeki Nüfus Miktarı		Hassa ilçesi nüfusu 56.541		

	100 km içerisinde nüfus 50 binden az	100		
	100 km içerisinde 50 binden fazla nüfus	200		+
	Mağara çevresinde farklı mimarî ve ev yapıları var mı?			
	Evet	200		+
	Hayır			
	Mağara anayola yakın mı?			
	Anayola 10 km. den az	200		
	Anayola 11 km.- 40 km. arası	100		+
	Anayola 40 km. den uzak	50		
	Mağara çevresinde yayla, ağıl, çevrik, dalyan, kom, dam, çardak vb gibi bir yerleşme var mı?			
	Evet	200		
	Hayır			
	Mağara turizme açılmış mı?			
	Evet	200		
	Hayır			
	Mağarayı tanıtan bir broşür veya web sayfası var mı?			
	Evet	200		+
	Hayır			
	Mağaraya turistik geziler düzenleniyor mu?			
	Evet	200		
	Hayır			
	Mağaraya turistik geziler düzenleniyor ise bir turist rehberine ihtiyaç var mı?	(Düzenlenirse)		
	Evet	200		+
	Hayır			
III.	Ekonomik Kaynaklar			

	Mağara herhangi bir ürün için depo olarak kullanıyor mu? (peynir saklama alanı, hububat deposu vb)	200		
	Yörede el sanatları (kaşık, dokuma vb) var mı?	200		
	Pazar satışı (Yöresel ürünler) mevcut mu?	200		+
	Turizm (Cam Teras, Seyir Terası, Kuş Gözlem Kulesi vb)	200		
	Hizmet sektörü (otel, konaklama)	200		
	Mağara önceki yıllarda veya günümüzde insan veya hayvan yaşam alanı olarak kullanılmış mı? (ev, ahır vb)	200		
	Diğer (Türkiye'nin ilk volkanik kökenli doğal mağarası) yazınız.	200		+
TOPLAM		3200		1500

D. Rekreatif Kolaylıklar ve Doğa Sporları

	Kategori			
I.	Mağara içi veya çevresinde yürüyüş rotası var mı?	250		
II.	Mağara çevresinde dağ rotaları var mı?	250		
III.	Mağara çevresinde bisiklet güzergâhı var mı?	250		
VI.	Diğer.....	250		
TOPLAM		1000		0

E. Ulaşılabilirlik ve Ziyaretçi Potansiyeli

	Kategori			
I.	Ulaşım olanakları			
	Ulaşım araçları (Otobüs, taksi, dolmuş, gemi var mı? Mağaraya ulaşım kolay mı? (özel araç)	100		+
II.	Mağaraya günlük ziyaretçi geliyor mu?	Turizme açık olmadığı için ziyaretçi sayısı bilgisi bulunmamaktadır.		

	Evet				
	Hayır				
	(Cevap evet ise) Yerli		200		
	(Cevap evet ise) Yabancı		300		
TOPLAM			600		100

F. Sürdürülebilir Bölgesel Ekonomik Büyüme

	Kategori				
I.	Ekoturizm				
	Botanik turizmi		100		+
	Fauna Turizmi		100		+
	Doğa Fotoğrafçılığı		100		+
	Jeoturizm		100		+
	Mağara Fotoğrafçılığı		100		+
	Doğa yürüyüşü		100		+
	Oryantiring		100		
	Tarih öncesi ve Kültür Turizmi		100		+
	Sağlık Turizmi		100		
	Termal Turizm		100		
	Spor ve Macera Turizmi		100		
	Kamp Turizmi		100		
	Karavan Turizmi		100		
	İnanç Turizmi		100		+
	Diğer(Agroturizm ve Meslek öğretimi turizmi: Arkeoloji ve Jeoloji)		100		+
	Mağaraya gelen misafirlerin kullanabileceği temiz tuvaletler var mı?				
	Evet		100		
TOPLAM	Hayır				

	Mağara çevresi el sanatları ve yöresel ürünleri pazarlama potansiyeline sahip mi?			
	Evet		100	+
	Hayır			
			1700	1000

Hassa Lav Tüpü Mağaraları ve Çevresinin Mağaralar Ekoturizm Tespiti Anketi Sonuçlarının Değerlendirilmesi

Hassa Lav Tüpü Mağaraları, Ekoturizm Tespiti Anketi sonuçları, mağara ve çevresinin 10.000 puan üzerinden 4600 puan aldığını göstermektedir. Anket sonucunda puan türleri sırasıyla 100 puan ile “Ulaşılabilirlik ve Ziyaretçi Potansiyeli”, 800 puanla “Ekoturizm Değeri”, 1000 puan ile “Sürdürülebilir Bölgesel Ekonomik Büyüme”, 1200 puan ile “Coğrafi Özellikler” ve 1500 puanla “Sosyal-Ekonomik Yapı” kategorisidir. Anketin genel değerlendirme puanına göre en az puan alan kategori 0 puanla “Rekreatif Kolaylıklar ve Doğa Sporları”dır.

Ankete göre Hassa Lav Tüpü Mağaraları ile ilgili yorumlar aşağıda verilmiştir.

Hatay'ın Hassa ilçesinde geçen Türkiye'nin ilk lav tüpü mağarası "Hassa Mal Deliği Lav Tüpü Mağarası" adıyla anılmakta olup Orman ve Su İşleri Bakanlığı tarafından incelenen ilk volkanik kökenli doğal mağarada olarak adlandırılmaktadır. Toplam uzunluğu 243 metre ve iki galeriden oluşan lav tüpü, her iki galerinin sonunun kapanarak sonlanmakta, 60 metreden sonra da bataklık ile devam etmektedir. Ülkemizin ilk bilinen lav tüpü olma özelliği ve turizme açılma potansiyeli olduğu için yöre açısından değerlendirilmesi gerekli bir jeolojik oluşumdur. Bölge halkı tarafından Mal Deliği olarak adlandırılan volkanik arazide bulunan lav tünelinin genişliği yer yer 10 metreyi aşmakta olup içerisinde rahatlıkla yürünebilmektedir. Bu lav tüneli çok gevşek malzemedan oluşmuş olduğundan dolayı birkaç yerde çökmeler meydana gelmiş tavandan düşme tehlikesi oluşturabilecek bloklar mevcut olup turizm amaçlı kullanılırken can güvenliği açısından bu risklerinde bertaraf edilmesi gerekmektedir. Biyolojik anlamada mağara içerisinde yarası kolonileri bulunmakta olup tarım açısından düşünüldüğünde bölgeye katkı sağlayan bir mağaradır.

Ekoturizm potansiyeli oldukça yüksek olan, Hassa Lav Tüpu Mağaraları Tabiat Anıtı olarak tescillenen alanın gerekli altyapı çalışmalarının yapılması takdirde turizme açılıp bölgeye ciddi anlamda ekonomik katkı sağlayacağı düşünülmektedir.

Alanla ilgili alanında uzman bilim insanlar, yerli-yabancı turistler ve doğa sporlarıyla ilgilenen maceraperestler için çok ideal bir alandır. Aynı zamanda bölgenin yöresel ürün satış pazarı da oldukça geniş bir ağı sahiptir. Sürdürülebilirlik kapsamında bunların gerekli yetkililer tarafından değerlendirilmelidir.

Fotoğraf 4.26: Mağara girişinden görünüm.

Kaynak: <https://ekotaban.tarimorman.gov.tr/alan/5191>, (Erişim Tarihi: 06.09.2025).

Fotoğraf 4.27: Mağara içinden canlı yaşamı.

Kaynak: <https://www.aa.com.tr/tr/yasam/lav-tupu-magaralari-yabani-hayvanlara-yuva-oldu/1022153>, (Erişim Tarihi: 06.09.2025).

4.19. İnsuyu Mağarası'nın Ekoturizm Potansiyeli

İnsuyu Mağarası, 01.02.2025 tarihinde ziyaret edilmiş, yetkililere mağaralar ekoturizm potansiyeli tespit anketi uygulanarak sonuçlara ulaşılmıştır. Mağara içinde ve dışında yapılan gözlem, anket ve incelemeler ile aşağıdaki şekildedir.

- İnsuyu Mağarası, 1965 yılında turizme açılmıştır.
- Mağara idari olarak Burdur iline bağlı, Akdeniz Bölgesi sınırları içinde yer alan bir mağaradır.
- Mağara ve çevresi Akdeniz iklimi özelliklerini taşımaktadır.
- Bölgenin bitki örtüsü maki ormanlarıdır.
- Mağara Burdur il merkezine 13 km, Isparta il merkezine 40, Antalya il merkezine 116 km uzaklıkta yer almaktadır.
- İnsuyu Mağarası, jeoturizm ve ekoturizm açısından elverişlidir.
- Mağara, I. derece doğal sit alanı olarak tescillenmiştir.
- Mağara çevresini en büyük doğal kaynağı Burdur Gölü'dür. Burdur Gölü, göller yöresinde bulunan Türkiye'nin 7. büyük gölüdür. 144,269 kilometrekarelik alan kaplayan gölde endemik Burdur dişlisazancığı *Aphanius anatoliae sureyanus*, *Cobitis (Bicanestrinia) turcica*, *Cobitis turcica* ve *Pseudophoxinus meandri* içsu balık türleri, nesli bölgesel ölçekte tehlike altına bulunan karagözlü mavi kelebek (*Glaucopsyche alexis*), kuş türleri arasında da nesli küresel ölçekte tehlike altında olan dikkuyruk (*Oxyura leucocephala*) bulunmaktadır.
- Mağara çevresinin en önemli tarihi ve kültürel değeri Sagalassos antik kentidir. Kentte ilk yerleşim izleri 12.000 yıl öncesine dayanmakta olup UNESCO Dünya Miras Listesi'ne önerilmiştir.
- Mağara ve çevresinde dinlenme alanı, piknik alanı, restoran, çocuk oyun alanı, otopark, yöresel ürün satış alanı ve tuvalet bulunmaktadır.
- Mağaranın sağlık kuruluşuna uzaklığı 20 km'den azdır. Mağaraya en yakın sağlık kuruluşu Halıcılar Köyü Aile Sağlığı Merkezidir.
- Mağaranın içinde bulunduğu ilçenin nüfusu 2024 TÜİK verilerine göre 118.234'tür.
- Mağarayı 2024 yılında yerli ve yabancı olmak üzere 53.292 kişi ziyaret etmiştir.
- Sağlık turizmi açısından elverişli bir mağaradır.

- Yöreyle ait ürünler mağara dışında bulunan yöresel satış alanlarında satılmaktadır.
- Mağara ve çevresinde en çok yapılan ekoturizm türleri doğa fotoğrafçılığı, jeoturizm, mağara fotoğrafçılığı ve sağlık turizmidir.

Yapılan inceleme sonucunda İnsuyu Mağarası ve çevresi ekoturizm potansiyeli kriterleri tespiti anketi genel sonuçları Tablo 4.19’de verilmiştir.

Tablo 4.19: İnsuyu Mağarası Ekoturizm Potansiyeli Anketi

	İnsuyu Mağarası ve Çevresi		Genel Değerlendirme		
	Kategori				
A.	Coğrafi Özellikler		1700		1500
B.	Ekoturizm Değeri		1800		400
C.	Sosyal-Ekonomik Yapı		3200		1800
D.	Rekreatif Kolaylıklar ve Doğa Sporları		1000		250
E.	Ulaşılabilirlik ve Ziyaretçi Potansiyeli		600		600
F.	Sürdürülebilir Bölgesel Ekonomik Büyüme		1700		600
TOPLAM			10000		5150

A. Coğrafi Özellikler

	Kategori		Puan		
I.	Konum				
	Mağaranın coğrafi konumunu nasıldır?				
	İl şehir merkezine 50 km.den az		200		+
	İl şehir merkezine 51-100 km.		100		
	İl şehir merkezine 101 km.den uzak		50		
II.	Fiziki Özellikler				
	Mağara hangi yer şekli içerisinde yer almaktadır. (Dağ, ova, vadi, yamaç).		100		+
	Mağara içinde sarkıt, dikit ve sütunlar var mı?		200		+
	Mağara iklim özellikleri açısından turizme uygun değerlere sahip mi? (Sıcaklık, nem, ışık oranı vb)		200		+

	Mağara bitki örtüsü açısından çeşitlilik sunuyor mu?		200		+
	Mağara hayvan çeşitliliği açısından çeşitlilik sunuyor mu? (yarasa türleri, böcek veya sürüngen vb)		200		+
III.	Alan Yönetimi (İş birliği kurumlarla)				
	Yerel yönetim ile mağaranın turizm ve alt yapı konularında iş birliği var mı?		200		+
	Sivil Toplum Kuruluşları (dernek, doğa sporları kulübü) ile mağaranın turizm bağlamında iş birliği var mı?		200		
	Yöre halkı mağara konusunda yeterli bilgiye sahip mi?		200		+
TOPLAM			1700		1500

B. Ekoturizm Değeri

	Kategori				
I.	Doğal Kaynaklar				
	Mağara ve çevresinde kaç tane doğal kaynak değeri bulunmaktadır? (volkanik dağ, kanyon vadi, peribacaları, göl, sarkıt dikit, sütun ve farklı şekiller vb)		Burdur Gölü		
	0				
	5 doğal kaynak değer az		100		+
	5 -10 arası doğal kaynak		150		
	11 doğal kaynak ya da daha fazla		200		
II.	Biyoçeşitlilik Kaynaklar				
	Mağara ve çevresinin flora (bitki) ve endemizm durumu nedir? Kaç tane vardır?		Maki ormanları		
	5'den az endemik bitki		100		
	5'den fazla endemik bitki		150		
	10'dan fazla endemik bitki		200		
	Mağara ve çevresinin fauna (hayvan) çeşitliliği nedir?		9 bakteri sınıfı mağara içinde		
	10'dan az fauna		100		+

	10-20 arası fauna		150		
	21'den fazla fauna		200		
III.	Su Kaynakları				
	Mağara ve çevresinde göl, baraj, deniz var mı? (5 km içinde)		200		
	Diğer (şelale, çağlayan 10 km)		200		
IV.	Kültürel kaynaklar				
	Mağara ve çevresinde kaç tane kültürel kaynak değeri bulunmaktadır? (batıl inançlar vb)		Mağara içinde dilek gölü		
	0				
	5 kültürel kaynak değeri az		100		+
	5-10 kültürel kaynak arası		150		
	11 kültürel kaynak ya da daha fazla		250		
V.	Tarihi Kaynaklar				
	Mağara ve çevresinde kaç tane tarihi kaynak değeri bulunmaktadır? (kale, tarihi mezar, tarihi bina ve yapı, anıt, heykel, özel duvar resimleri vb)		Sagalassos Antik Kenti		
	0				
	5 tarihi kaynak değeri az		100		+
	5-10 tarihi kaynak ya da daha fazla		150		
	11'den fazla tarihi kaynak		250		
VI.	Özel Alanlar				
	Mağara içerisinde özel alan var mı? (Havuz, sağlık odası, dinlenme alanı.).		300		
TOPLAM			1800		400

C. Sosyal –Ekonomik Yapı

	Kategori				
I.	Sağlık				

	Mağaraya yakın sağlık ocağı veya hastane var mı?			
	Sağlık kuruluşu 20 km.den az	200		+
	Sağlık kuruluşu 30 50 km.arası	100		
	Sağlık kuruluşu 51 km.den fazla	50		
II.	Nüfus ve Yerleşme			
	Mağara Çevresindeki Nüfus Miktarı	Merkez ilçe nüfusu 118.234		
	100 km içerisinde nüfus 50 binden az	100		
	100 km içerisinde 50 binden fazla nüfus	200		+
	Mağara çevresinde farklı mimarî ve ev yapıları var mı?			
	Evet	200		
	Hayır			
	Mağara anayola yakın mı?			
	Anayola 10 km. den az	200		+
	Anayola 11 km.- 40 km. arası	100		
	Anayola 40 km. den uzak	50		
	Mağara çevresinde yayla, ağıl, çevrik, dalyan, kom, dam, çardak vb gibi bir yerleşme var mı?			
	Evet	200		
	Hayır			
	Mağara turizme açılmış mı?			
	Evet	200		+
	Hayır			
	Mağarayı tanıtan bir broşür veya web sayfası var mı?			
	Evet	200		+
	Hayır			

	Mağaraya turistik geziler düzenleniyor mu?				
	Evet		200		+
	Hayır				
	Mağaraya turistik geziler düzenleniyor ise bir turist rehberine ihtiyaç var mı?				
	Evet		200		+
	Hayır				
III.	Ekonomik Kaynaklar				
	Mağara herhangi bir ürün için depo olarak kullanılıyor mu? (peynir saklama alanı, hububat deposu vb)		200		
	Yörede el sanatları (kaşık, dokuma vb) var mı?		200		+
	Pazar satışı (Yöresel ürünler) mevcut mu?		200		+
	Turizm (Cam Teras, Seyir Terası, Kuş Gözlem Kulesi vb)		200		
	Hizmet sektörü (otel, konaklama)		200		
	Mağara önceki yıllarda veya günümüzde insan veya hayvan yaşam alanı olarak kullanılmış mı? (ev, ahır vb)		200		
	Diğer (.....) yazınız.		200		
TOPLAM			3200		1800

D. Rekreatif Kolaylıklar ve Doğa Sporları

	Kategori				
I.	Mağara içi veya çevresinde yürüyüş rotası var mı?		250		+
II.	Mağara çevresinde dağ rotaları var mı?		250		
III.	Mağara çevresinde bisiklet güzergâhı var mı?		250		
VI.	Diğer.....		250		
TOPLAM			1000		250

E. Ulaşılabilirlik ve Ziyaretçi Potansiyeli

	Kategori				
I.	Ulaşım olanakları				
	Ulaşım araçları (Otobüs, taksi, dolmuş, gemi var mı? Mağaraya ulaşım kolay mı? (Özel araç)		100		+
II.	Mağaraya günlük ziyaretçi geliyor mu?		2024 yılı 53.292		
	Evet				
	Hayır				
	(Cevap evet ise) Yerli		200		+
	(Cevap evet ise) Yabancı		300		+
TOPLAM			600		+

F. Sürdürülebilir Bölgesel Ekonomik Büyüme

	Kategori				
I.	Ekoturizm				
	Botanik turizmi		100		
	Fauna Turizmi		100		
	Doğa Fotoğrafçılığı		100		+
	Jeoturizm		100		+
	Mağara Fotoğrafçılığı		100		+
	Doğa yürüyüşü		100		
	Oryantiring		100		
	Tarih öncesi ve Kültür Turizmi		100		
	Sağlık Turizmi		100		+
	Termal Turizm		100		
	Spor ve Macera Turizmi		100		
	Kamp Turizmi		100		
	Karavan Turizmi		100		

	İnanç Turizmi	100		
	Diğer.....	100		
	Mağaraya gelen misafirlerin kullanabileceği temiz tuvaletler var mı?			
TOPLAM	Evet	100		+
	Hayır			
	Mağara çevresi el sanatları ve yöresel ürünleri pazarlama potansiyeline sahip mi?			
	Evet	100		+
	Hayır			
		1700		600

İnsuyu Mağarası ve çevresinin Mağaralar Ekoturizm Tespiti Anketi Sonuçlarının Değerlendirilmesi

İnsuyu Mağarası, Ekoturizm Tespiti Anketi sonuçları, mağara ve çevresinin 10.000 puan üzerinden 5150 puan aldığını göstermektedir. Anket sonucunda “Ulaşılabilirlik ve Ziyaretçi Potansiyeli” kategorisi 600 puan değeri üzerinden 600 puan alan kategori olmuştur. Onu takip eden puan türleri sırasıyla 1800 puanla “Sosyal-Ekonomik Yapı”, 1500 puan ile “Coğrafi Özellikler”, 600 puan ile “Sürdürülebilir Bölgesel Ekonomik Büyüme” kategorisidir. Anketin genel değerlendirme puanına göre en az puan alan kategoriler 250 puanla “Rekreatif Kolaylıklar ve Doğa Sporları” ve 400 puanla “Ekoturizm Değeri”dir.

Ankete göre İnsuyu Mağarası ile ilgili yorumlar aşağıda verilmiştir.

İnsuyu Mağarası, ana yola yakınlığı dolayısıyla turistlerin en sık ziyaret ettiği mağaralardan biridir. Sarkıtlar, dikitler, damla taşlar, perde yapıları ve karnabahar yapılarıyla ziyaretçilere adeta görsel bir ziyafet sunmaktadır.

Bünyesinde farklı türlerde ekoturizm faaliyetinin yapılması ekoturizm potansiyelinin yüksek olduğunun göstergesidir. Güvenlik tedbirlerinin üst seviyelerde tutulması da mağaraya artı bir değer katmaktadır.

Bilet kesim yerindeki görevlinin kış aylarında ziyaretçi sayılarının azaldığına dair söylemleri bulunmaktadır. Bunun için ulaştırma altyapı çalışmalarının iyileştirilmesi ve

bölgenin kış aylarındaki cazibesinin sosyal medya üzerinden paylaşılması turist yoğunluğunu pozitif yönde etkileyecektir.

Çevredeki tarımsal faaliyetler için sulama amacıyla yer altı sularının bilinçsiz kullanımı nedeniyle içerisindeki göllerde artık su yoktur. Bu konuda tarım ile uğraşan bölge halkının bilinçlendirilmesi yapılmalıdır.

UNESCO Geçici Kültür Mirası Listesi'ne giren Sagalassos antik kentinin mağaraya yaklaşık yarım saat uzaklıkta olması bölgeye planlanabilecek olan turlarında çekiciliğini arttırmaktadır. Yöresel satış alanının geliştirilmesi de bölge ekonomisine katkı sağlayacaktır.

Fotoğraf 4.28: Mağara genel görünümü.

4.20. Zindan Mağarası'nın Ekoturizm Potansiyeli

Zindan Mağarası, 31.07.2025 tarihinde ziyaret edilmiş, yetkililere mağaralar ekoturizm potansiyeli tespit anketi uygulanarak sonuçlara ulaşılmıştır. Mağara içinde ve dışında yapılan gözlem, anket ve incelemeler ile aşağıdaki şekildedir.

- Mağara, 2002 yılında turizme açılmıştır.
- Mağara idari olarak Isparta iline bağlı, Akdeniz Bölgesi sınırları içinde yer alan bir mağaradır.
- Mağara çevresi, Akdeniz iklim özelliklerini yansıtmaktadır.
- Mağara, Isparta il merkezine 62 km, Konya il merkezine 187 uzaklıkta yer almaktadır.

- Zindan Mağarası doğa turizmi, jeoturizm, ekoturizm, tarih öncesi ve kültür turizmi açısından elverişlidir.
- Mağara çevresi flora bakımından zengindir. Karaçam (*Pinus nigra*), saçlı meşe (*Quercus cerris*), titrek kavak *Populus tremula*), ardıç (*Juniperus sp.*) ağaçları gibi bitki ağaç türleri gözlemlenmektedir.
- Mağara içerisinde mağara içindeki yaşama uyum sağlamış 9 endemik böcek türü ve yarası kolonileri vardır.
- Mağara ve çevresinde iki tane doğal kaynak değeri vardır. Bunlar Başpınar Tabiat Parkı ve Aksu Çayı Vadisi'dir.
- Kybele ve Eurymedon kutsal alanı (açık hava tapınağı), Manastır Kilisesi, Timbriada antik kenti, Roma Köprüsü ve Mozaik, mağara girişinde ve çevresinde bulunan tarihî ve doğal kaynaklardır.
- Mağara ve çevresinde dinlenme alanı, restoran, otopark, yöresel ürün satış alanı ve tuvalet bulunmaktadır.
- Mağaranın sağlık kuruluşuna uzaklığı 20 km'den azdır. Mağaraya en yakın sağlık kuruluşu Aksu Aile Sağlığı Merkezidir.
- Mağaranın içinde bulunduğu ilçenin nüfusu 2024 TÜİK verilerine göre 4148'dir.
- Mağarayı 2024 yılında yerli ve yabancı olmak üzere 21.446 kişi ziyaret etmiştir.
- Mağara ve çevresinde yürüyüş rotaları, dağ rotaları ve bisiklet rotası bulunmaktadır.
- Mağara ve çevresinde yapılan ekoturizm türleri sayesinde mağara sürekli turist çekmektedir. En çok yapılan ekoturizm türleri botanik turizmi, fauna turizmi, doğa fotoğrafçılığı, jeoturizm, mağara fotoğrafçılığı, doğa yürüyüşü, tarih öncesi ve kültür turizmi, spor ve macera turizmi, kamp-karavan turizmi ve inanç turizmidir. Bunun yanında Başpınar Tabiat Parkı'na yakın olmasından dolayı yaban hayatı gözleme, Aksu Çayı olduğundan olta balıkçılığı ve yörenin yaylalarıyla ünlü olmasından dolayı yayla turizmi de yapılmaktadır.

Yapılan inceleme sonucunda Zindan Mağarası ve çevresi ekoturizm potansiyeli kriterleri tespiti anketi genel sonuçları Tablo 4.20'de verilmiştir.

Tablo 4.20: Zindan Mağarası Ekoturizm Potansiyeli Tespit Anketi

	Zindan Mağarası ve Çevresi		Genel Değerlendirme		
	Kategori				
A.	Coğrafi Özellikler		1700		1400
B.	Ekoturizm Değeri		1800		650
C.	Sosyal-Ekonomik Yapı		3200		1700
D.	Rekreatif Kolaylıklar ve Doğa Sporları		1000		750
E.	Ulaşılabilirlik ve Ziyaretçi Potansiyeli		600		600
F.	Sürdürülebilir Bölgesel Ekonomik Büyüme		1700		1500
TOPLAM			10000		6600

A. Coğrafi Özellikler

	Kategori		Puan		
I.	Konum				
	Mağaranın coğrafi konumunu nasıldır?				
	İl şehir merkezine 50 km.den az		200		
	İl şehir merkezine 51-100 km.		100		+
	İl şehir merkezine 101 km.den uzak		50		
II.	Fiziki Özellikler				
	Mağara hangi yer şekli içerisinde yer almaktadır. (Dağ, ova, vadi, yamaç).		100		+
	Mağara içinde sarkıt, dikit ve sütunlar var mı?		200		+
	Mağara iklim özellikleri açısından turizme uygun değerlere sahip mi? (Sıcaklık, nem, ışık oranı vb)		200		+
	Mağara bitki örtüsü açısından çeşitlilik sunuyor mu?		200		+
	Mağara hayvan çeşitliliği açısından çeşitlilik sunuyor mu? (yarasa türleri, böcek veya sürüngen vb)		200		+

III.	Alan Yönetimi (İş birliği kurumlarla)			
	Yerel yönetim ile mağaranın turizm ve alt yapı konularında iş birliği var mı?	200		+
	Sivil Toplum Kuruluşları (dernek, doğa sporları kulübü) ile mağaranın turizm bağlamında iş birliği var mı?	200		
	Yöre halkı mağara konusunda yeterli bilgiye sahip mi?	200		+
TOPLAM		1700		1400

B. Ekoturizm Değeri

	Kategori			
I.	Doğal Kaynaklar			
	Mağara ve çevresinde kaç tane doğal kaynak değeri bulunmaktadır? (volkanik dağ, kanyon vadi, peribacaları, göl, sarkıt dikit, sütun ve farklı şekiller vb)	Başpınar tabiat parkı Aksu çayı vadisi		
	0			
	5 doğal kaynak değer az	100		+
	5 -10 arası doğal kaynak	150		
	11 doğal kaynak ya da daha fazla	200		
II.	Biyoçeşitlilik Kaynaklar			
	Mağara ve çevresinin flora (bitki) ve endemizm durumu nedir? Kaç tane vardır?	Karaçam (<i>Pinus nigra</i>), saçlı meşe (<i>Quercus cerris</i>), titrek kavak (<i>Populus tremula</i>), ardıç (<i>Juniperus</i> sp.)		
	5'den az endemik bitki	100		
	5'den fazla endemik bitki	150		
	10'dan fazla endemik bitki	200		
	Mağara ve çevresinin fauna (hayvan) çeşitliliği nedir?	9 endemik böcek türü vardır(mağara içindeki yaşama adapte olmuş), Yarasa Kolonileri		

	10'dan az fauna		100		
	10-20 arası fauna		150		+
	21'den fazla fauna		200		
III.	Su Kaynakları				
	Mağara ve çevresinde göl, baraj, deniz var mı? (5 km içinde)		200		+
	Diğer (şelale, çağlayan 10 km)		200		
IV.	Kültürel kaynaklar				
	Mağara ve çevresinde kaç tane kültürel kaynak değeri bulunmaktadır? (batıl inançlar vb)		Kybele ve Eurymedon Kutsal Alanı (açık hava tapınağı), Manastır kilisesi		
	0				
	5 kültürel kaynak değeri az		100		+
	5-10 kültürel kaynak arası		150		
	11 kültürel kaynak ya da daha fazla		250		
V.	Tarihi Kaynaklar				
	Mağara ve çevresinde kaç tane tarihi kaynak değeri bulunmaktadır? (kale, tarihi mezar, tarihi bina ve yapı, anıt, heykel, özel duvar resimleri vb)		Timbriada Antik kenti, Roma köprüsü, Mozaik		
	0				
	5 tarihi kaynak değeri az		100		+
	5-10 tarihi kaynak ya da daha fazla		150		
	11'den fazla tarihi kaynak		250		
VI.	Özel Alanlar				
	Mağara içerisinde özel alan var mı? (Havuz, sağlık odası, dinlenme alanı.).		300		
TOPLAM			1800		650

C. Sosyal –Ekonomik Yapı

	Kategori				
I.	Sağlık				
	Mağaraya yakın sağlık ocağı veya hastane var mı?				
	Sağlık kuruluşu 20 km.den az	200		+	
	Sağlık kuruluşu 30 50 km.arası	100			
	Sağlık kuruluşu 51 km.den fazla	50			
II.	Nüfus ve Yerleşme				
	Mağara Çevresindeki Nüfus Miktarı	Aksu ilçesi nüfusu 4.148			
	100 km içerisinde nüfus 50 binden az	100		+	
	100 km içerisinde 50 binden fazla nüfus	200			
	Mağara çevresinde farklı mimarî ve ev yapıları var mı?				
	Evet	200			
	Hayır				
	Mağara anayola yakın mı?				
	Anayola 10 km. den az	200		+	
	Anayola 11 km.- 40 km. arası	100			
	Anayola 40 km. den uzak	50			
	Mağara çevresinde yayla, ağıl, çevrik, dalyan, kom, dam, çardak vb gibi bir yerleşme var mı?				
	Evet	200			
	Hayır				
	Mağara turizme açılmış mı?				
	Evet	200		+	
	Hayır				

	Mağarayı tanıtan bir broşür veya web sayfası var mı?				
	Evet		200		+
	Hayır				
	Mağaraya turistik geziler düzenleniyor mu?				
	Evet		200		+
	Hayır				
	Mağaraya turistik geziler düzenleniyor ise bir turist rehberine ihtiyaç var mı?				
	Evet		200		+
	Hayır				
III.	Ekonomik Kaynaklar				
	Mağara herhangi bir ürün için depo olarak kullanıyor mu? (peynir saklama alanı, hububat deposu vb)		200		
	Yörede el sanatları (kaşık, dokuma vb) var mı?		200		+
	Pazar satışı (Yöresel ürünler) mevcut mu?		200		+
	Turizm (Cam Teras, Seyir Terası, Kuş Gözlem Kulesi vb)		200		
	Hizmet sektörü (otel, konaklama)		200		
	Mağara önceki yıllarda veya günümüzde insan veya hayvan yaşam alanı olarak kullanılmış mı? (ev, ahır vb)		200		
	Diğer (.....) yazınız.		200		
TOPLAM			3200		1700

D. Rekreatif Kolaylıklar ve Doğa Sporları

	Kategori				
I.	Mağara içi veya çevresinde yürüyüş rotası var mı?		250		+
II.	Mağara çevresinde dağ rotaları var mı?		250		+

III.	Mağara çevresinde bisiklet güzergâhı var mı?	250	+
VI.	Diğer.....	250	
TOPLAM		1000	750

E. Ulaşılabilirlik ve Ziyaretçi Potansiyeli

	Kategori				
I.	Ulaşım olanakları				
	Ulaşım araçları (Otobüs, taksi, dolmuş, gemi var mı? Mağaraya ulaşım kolay mı? (Özel araç)		100		+
II.	Mağaraya günlük ziyaretçi geliyor mu?		2024 yılı yerli 20.685 yabancı 751		21.446
	Evet				
	Hayır				
	(Cevap evet ise) Yerli		200		+
	(Cevap evet ise) Yabancı		300		+
TOPLAM			600		600

F. Sürdürülebilir Bölgesel Ekonomik Büyüme

	Kategori				
I.	Ekoturizm				
	Botanik turizmi		100		+
	Fauna Turizmi		100		+
	Doğa Fotoğrafçılığı		100		+
	Jeoturizm		100		+
	Mağara Fotoğrafçılığı		100		+
	Doğa yürüyüşü		100		+
	Oryantiring		100		
	Tarih öncesi ve Kültür Turizmi		100		+

	Sağlık Turizmi	100		
	Termal Turizm	100		
	Spor ve Macera Turizmi	100		+
	Kamp Turizmi	100		+
	Karavan Turizmi	100		+
	İnanç Turizmi	100		+
	Diğer(Yayla turizmi, Yaban hayatı gözleme, Olta balıkçılığı)	100		+
	Mağaraya gelen misafirlerin kullanabileceği temiz tuvaletler var mı?			
TOPLAM	Evet	100		+
	Hayır			
	Mağara çevresi el sanatları ve yöresel ürünleri pazarlama potansiyeline sahip mi?			
	Evet	100		+
	Hayır			
		1700		1500

Zindan Mağarası ve çevresinin Mağaralar Ekoturizm Tespiti Anketi Sonuçlarının Değerlendirilmesi

Zindan Mağarası, Ekoturizm Tespiti Anketi sonuçları, mağara ve çevresinin 10.000 puan üzerinden 6600 puan aldığını göstermektedir. Anket sonucunda “Ulaşılabilirlik ve Ziyaretçi Potansiyeli” kategorisi 600 puan değeri üzerinden 600 puan alan kategori olmuştur. Onu takip eden puan türleri sırasıyla 750 puanla “Rekreatif Kolaylıklar ve Doğa Sporları”, 1700 puanla “Sosyal-Ekonomik Yapı”, 1500 puan ile “Sürdürülebilir Bölgesel Ekonomik Büyüme” kategorisidir. Anketin genel değerlendirme puanına göre en az puan alan kategoriler 1400 puan ile “Coğrafi Özellikler” ve 650 puanla “Ekoturizm Değeri”dir.

Ankete göre Zindan Mağarası ile ilgili yorumlar aşağıda verilmiştir.

Zindan Mağarası, ülkemizdeki antropolojik özellikteki kazılmış az sayıdaki mağaralardan biri olma özelliğine sahiptir. Aynı zamanda mağara dini ritüel alanı olarak

kullanılmış olup geçmiş dönemlere ait izleri barındırmaktadır. Gelen ziyaretçiler hem mağara turizmi açısından hem de arkeolojik bir alanı görmesi açısından ender mağaralarımızdan biridir.

Zindan mağarasının bir diğer özelliği de ulaşımıdır. Oldukça kolay ulaşımı olan mağara aynı zamanda bölgede yaşayan insanların yerel ürünlerinin satış noktalarından biridir. Bu özelliği dolayısı ile Zindan Mağarası ekonomik olarak da yöreye büyük katkı sunmaktadır.

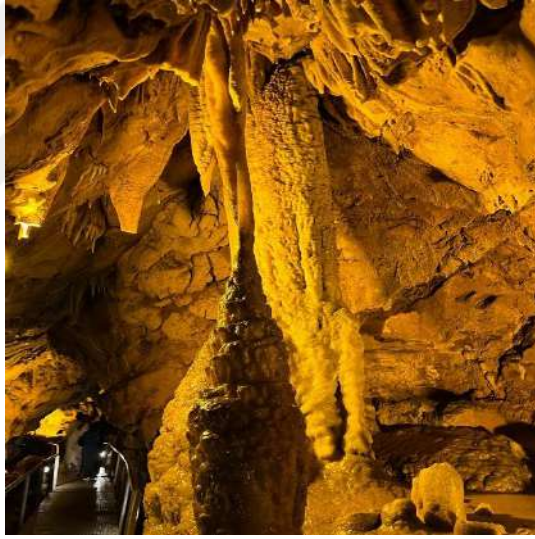
Antalya'dan Yalvaç'a kadar uzanan St. Paul yolunun üzerinden bulunan mağara, jeolojik ve doğal güzelliğinin yanı sıra tarihi ve kültürel değeriyle de öne çıkmaktadır. Bu nedenle düzenlenecek olan turlara bu nadide mağarayı eklemek önem arz etmektedir. Ayrıca Zindan Mağarası bu özelliklerinden dolayı doğal ve arkeolojik sit alanı olarak ilan edilmiştir.

Mağaranın hâlihazırda olan ekoturizm potansiyelini arttırmak için bir diğer yapılması uygun olan husus, çevresindeki yürüyüş, bisiklet ve dağ rotalarının doğa ve spor kulüpleri tarafından daha sık kullanılmasını sağlamaktır. Böylece bölge ekonomisinin daha da canlanması sağlanacaktır.

Girişte görevlilerin bulunması ve ziyaretçileri güvenlikleri açısından kask verildiği gözlemlenmiştir. Ayrıca mağara kış dönemi yer altı su seviyesinin artması nedeniyle kapalı tutulmaktadır. Bu tarz duyuruların sosyal medya aracılığıyla yapılması günümüz çağında daha etkili olacaktır.

Fotoğraf 4.29: Mağara girişindeki mozaik.

Fotoğraf 4.30: Mağara içindeki sütün oluşumu.

4.21. Tınaztepe Mağarası'nın Ekoturizm Potansiyeli

Tınaztepe Mağarası 22.09.2024 tarihinde ziyaret edilmiş, yetkililere mağaralar ekoturizm potansiyeli tespit anketi uygulanarak sonuçlara ulaşılmıştır. Mağara içinde ve dışında yapılan gözlem, anket ve incelemeler ile aşağıdaki şekildedir:

- Tınaztepe Mağarası 2004 yılında turizme açılmıştır.
- Mağara idari olarak Konya iline bağlı, bölgesel olarak Akdeniz Bölgesi sınırları içinde bir mağaradır.

- Mağara, Akdeniz ve Karasal iklim geçiş arası geçiş arz eden Akdeniz Dağ iklim özelliği görülmektedir..
- İklim geçiş bölgesinde yer alan Tınaztepe Mağarası hem maki türlerini hem de bozkır bitkilerini bir arada görülebileceği bir floraya sahiptir.
- Mağara, Konya il merkezine 127, Antalya il merkezine 240, Isparta il merkezine 236 km uzaklıkta yer almaktadır.
- Tınaztepe Mağarası, doğa turizmi ve ekoturizm açısından elverişlidir.
- Mağara çevresi flora bakımından zengindir. Akçaağaç (*Acer sp.*), menengiç (*Pistacia terebinthus*), meşe (*Quercus sp.*), ardıç (*Juniperus sp.*), kantaron (*Hypericum perforatum*), Toros göknarı (*Abies cilicica*), Toros sediri (*Cedrus libani*) ve karaçam (*Pinus nigra*) gibi bitki ve ağaç türleri gözlemlenmektedir.
- Mağara çevresinde gözlemlenen fauna türleri; yaban keçisi (*Capra aegagrus*), vaşak (*Lynx lynx*), kurt (*Canis lupus*), ayı (*Ursus arctos*) ve yaban domuzu (*Sus scrofa*)dur.
- Mağara ve çevresinde iki tane doğal kaynak değeri vardır. Bunlar Suğla Gölü ve Kuğulu Tabiat Parkı'dır. Suğla Gölü kapladığı 16.000 hektarlık alan ile Türkiye'nin önemli göllerinden bir tanesidir.
- Mağara ve çevresinde tarihi ve kültürel kaynak değeri yoktur.
- Mağara ve çevresinde dinlenme alanı, piknik alanı, restoran, çocuk oyun alanı, otopark, yöresel ürün satış alanı ve tuvalet bulunmaktadır.
- Mağaranın sağlık kuruluşuna uzaklığı 20 km'den azdır. Mağaraya en yakın sağlık kuruluşu Madenli Mahallesi'nde bulunan 5 No.lu Aile Sağlığı Merkezi'dir.
- Mağaranın içinde bulunduğu ilçenin nüfusu 2024 TÜİK verilerine göre 66.067'dir.
- Mağaraya çeşitli spor kulüpleri ve turistler tarafından yılın her ayı geziler düzenlenmektedir. Mağarayı 2024 yılında yerli ve yabancı olmak üzere 33.820 kişi ziyaret etmiştir.
- Mağara ve çevresinde yürüyüş rotaları, dağ rotaları ve seyir terası bulunmaktadır.
- Sağlık turizmi açısından önemli olan mağaranın astım hastalarına iyi geldiği bilinmektedir.
- Yöreye ait ürünler mağara dışında bulunan yöresel satış alanlarında satılmaktadır.

- Mağara ve çevresinde yapılan ekoturizm türleri sayesinde mağara sürekli turist çekmektedir. En çok yapılan ekoturizm türleri botanik turizmi, fauna turizmi, doğa fotoğrafçılığı, jeoturizm, mağara fotoğrafçılığı, doğa yürüyüşü, tarih öncesi ve kültür turizmi, sağlık turizmi, spor ve macera turizmidir.

Yapılan inceleme sonucunda Tınaztepe Mağarası ve çevresi ekoturizm potansiyeli kriterleri tespiti anketi genel sonuçları Tablo 4.21’de verilmiştir.

Tablo 4.21: Tınaztepe Mağarası Ekoturizm Potansiyeli Anketi

	Tınaztepe Mağarası ve Çevresi		Genel Değerlendirme		
	Kategori				
A.	Coğrafi Özellikler		1700		1150
B.	Ekoturizm Değeri		1800		800
C.	Sosyal-Ekonomik Yapı		3200		2200
D.	Rekreatif Kolaylıklar ve Doğa Sporları		1000		500
E.	Ulaşılabilirlik ve Ziyaretçi Potansiyeli		600		600
F.	Sürdürülebilir Bölgesel Ekonomik Büyüme		1700		1100
TOPLAM			10000		6350

A. Coğrafi Özellikler

	Kategori		Puan		
I.	Konum				
	Mağaranın coğrafi konumunu nasıldır?				
	İl şehir merkezine 50 km’den az		200		
	İl şehir merkezine 51-100 km		100		
	İl şehir merkezine 101 km’den uzak		50		+
II.	Fiziki Özellikler				
	Mağara hangi yer şekli içerisinde yer almaktadır? (Dağ, ova, vadi, yamaç)		100		+
	Mağara içinde sarkıt, dikit ve sütunlar var mı?		200		+

	Mağara iklim özellikleri açısından turizme uygun değerlere sahip mi? (Sıcaklık, nem, ışık oranı vb.)		200		+
	Mağara bitki örtüsü açısından çeşitlilik sunuyor mu?		200		+
	Mağara hayvan çeşitliği açısından çeşitlilik sunuyor mu? (Yarasa türleri, böcek veya sürüngen vb.)		200		+
III.	Alan Yönetimi (İş birliği kurumlarla)				
	Yerel yönetim ile mağaranın turizm ve altyapı konularında iş birliği var mı?		200		
	Sivil toplum kuruluşları (dernek, doğa sporları kulübü) ile mağaranın turizm bağlamında iş birliği var mı?		200		
	Yöre halkı mağara konusunda yeterli bilgiye sahip mi?		200		+
TOPLAM			1700		1150

B. Ekoturizm Değeri

	Kategori				
I.	Doğal Kaynaklar				
	Mağara ve çevresinde kaç tane doğal kaynak değeri bulunmaktadır? (Volkanik dağ, kanyon vadi, peribacaları, göl, sarkıt dikit, sütun ve farklı şekiller vb.)		Suğla Gölü Kuğulu Tabiat Parkı		
	0				
	5 doğal kaynak değer az		100		+
	5-10 arası doğal kaynak		150		
	11 doğal kaynak ya da daha fazla		200		
II.	Biyoçeşitlilik Kaynaklar				
	Mağara ve çevresinin flora (bitki) ve endemizm durumu nedir? Kaç tane vardır?		Akçaağaç (<i>Acer sp.</i>), menengiç (<i>Pistacia terebinthus</i>), meşe (<i>Quercus sp.</i>), ardıç (<i>Juniperus sp.</i>), kantaron (<i>Hypericum perforatum</i>),		

			Toros göknarı (<i>Abies cilicica</i>), Toros sediri (<i>Cedrus libani</i>) ve karaçam (<i>Pinus nigra</i>)		
	5'ten az endemik bitki		100		+
	5'ten fazla endemik bitki		150		
	10'dan fazla endemik bitki		200		
	Mağara ve çevresinin fauna (hayvan) çeşitliliği nedir?		Yaban keçisi (<i>Capra aegagrus</i>), vaşak (<i>Lynx lynx</i>), kurt (<i>Canis lupus</i>), ayı (<i>Ursus arctos</i>) ve yaban domuzu (<i>Sus scrofa</i>)		
	10'dan az fauna		100		+
	10-20 arası fauna		150		
	21'den fazla fauna		200		
III.	Su Kaynakları				
	Mağara ve çevresinde göl, baraj, deniz var mı? (5 km içinde)		200		+
	Diğer (şelale, çağlayan 10 km)		200		
IV.	Kültürel kaynaklar				
	Mağara ve çevresinde kaç tane kültürel kaynak değeri bulunmaktadır? (Batıl inançlar vb.)				
	0				+
	5 kültürel kaynak değeri az		100		
	5-10 kültürel kaynak arası		150		
	11 kültürel kaynak ya da daha fazla		250		
V.	Tarihi Kaynaklar				
	Mağara ve çevresinde kaç tane tarihi kaynak değeri bulunmaktadır? (Kale, tarihi				

	mezar, tarihî bina ve yapı, anıt, heykel, özel duvar resimleri vb.)				
	0				+
	5 tarihî kaynak değer az		100		
	5-10 tarihî kaynak ya da daha fazla		150		
	11'den fazla tarihî kaynak		250		
VI.	Özel Alanlar				
	Mağara içerisinde özel alan var mı? (Havuz, sağlık odası, dinlenme alanı).		300		+
TOPLAM			1800		800

C. Sosyal–Ekonomik Yapı

	Kategori				
I.	Sağlık				
	Mağaraya yakın sağlık ocağı veya hastane var mı?				
	Sağlık kuruluşu 20 km'den az		200		+
	Sağlık kuruluşu 30 50 km arası		100		
	Sağlık kuruluşu 51 km'den fazla		50		
II.	Nüfus ve Yerleşme				
	Mağara Çevresindeki Nüfus Miktarı		Seydişehir ilçe nüfusu 66.067		
	100 km içerisinde nüfus 50 binden az		100		
	100 km içerisinde 50 binden fazla nüfus		200		+
	Mağara çevresinde farklı mimari ve ev yapıları var mı?				
	Evet		200		
	Hayır				
	Mağara ana yola yakın mı?				
	Ana yola 10 km'den az		200		+
	Ana yola 11 km- 40 km arası		100		

	Ana yola 40 km'den uzak	50		
	Mağara çevresinde yayla, ağıl, çevrik, dalyan, kom, dam, çardak vb gibi bir yerleşme var mı?			
	Evet	200		
	Hayır			
	Mağara turizme açılmış mı?			
	Evet	200		+
	Hayır			
	Mağarayı tanıtan bir broşür veya web sayfası var mı?			
	Evet	200		+
	Hayır			
	Mağaraya turistik geziler düzenleniyor mu?			
	Evet	200		+
	Hayır			
	Mağaraya turistik geziler düzenleniyor ise bir turist rehberine ihtiyaç var mı?			
	Evet	200		+
	Hayır			
III.	Ekonomik Kaynaklar			
	Mağara herhangi bir ürün için depo olarak kullanıyor mu? (Peynir saklama alanı, hububat deposu vb.)	200		
	Yörede el sanatları (kaşık, dokuma vb.) var mı?	200		+
	Pazar satışı (Yöresel ürünler) mevcut mu?	200		+
	Turizm (Cam teras, seyir terası, kuş gözlem kulesi vb.)	200		+
	Hizmet sektörü (otel, konaklama)	200		

	Mağara önceki yıllarda veya günümüzde insan veya hayvan yaşam alanı olarak kullanılmış mı? (Ev, ahır vb.)		200		+
	Diğer (.....) yazınız.		200		
TOPLAM			3200		2200

D. Rekreatif Kolaylıklar ve Doğa Sporları

	Kategori				
I.	Mağara içi veya çevresinde yürüyüş rotası var mı?		250		+
II.	Mağara çevresinde dağ rotaları var mı?		250		+
III.	Mağara çevresinde bisiklet güzergâhı var mı?		250		
VI.	Diğer.....		250		
TOPLAM			1000		500

E. Ulaşılabilirlik ve Ziyaretçi Potansiyeli

	Kategori				
I.	Ulaşım olanakları				
	Ulaşım araçları (Otobüs, taksi, dolmuş, gemi var mı? Mağaraya ulaşım kolay mı? (Özel araç ve turlar)		100		+
II.	Mağaraya günlük ziyaretçi geliyor mu?		33.820 (2024 yılı toplam sayı)		
	Evet				+
	Hayır				
	(Cevap evet ise) Yerli		200		+
	(Cevap evet ise) Yabancı		300		+
TOPLAM			600		600

F. Sürdürülebilir Bölgesel Ekonomik Büyüme

	Kategori				
I.	Ekoturizm				

	Botanik turizmi	100	+
	Fauna turizmi	100	+
	Doğa fotoğrafçılığı	100	+
	Jeoturizm	100	+
	Mağara fotoğrafçılığı	100	+
	Doğa yürüyüşü	100	+
	Oryantiring	100	
	Tarih öncesi ve kültür turizmi	100	+
	Sağlık turizmi	100	+
	Termal turizm	100	
	Spor ve macera turizmi	100	+
	Kamp turizmi	100	
	Karavan turizmi	100	
	İnanç turizmi	100	
	Diğer.....	100	
	Mağaraya gelen misafirlerin kullanabileceği temiz tuvaletler var mı?		
TOPLAM	Evet	100	+
	Hayır		
	Mağara çevresi el sanatları ve yöresel ürünleri pazarlama potansiyeline sahip mi?		
	Evet	100	+
	Hayır		
		1700	1100

Tınaztepe Mağarası ve Çevresinin Mağaralar Ekoturizm Tespiti Anketi Sonuçlarının Değerlendirilmesi

Tınaztepe Mağarası, Ekoturizm Tespiti Anketi sonuçları, mağara ve çevresinin 10.000 puan üzerinden 6350 puan aldığını göstermektedir. Anket sonucunda “Coğrafi Özellikler Ulaşılabilirlik ve Ziyaretçi Potansiyeli” kategorisi 600 puan değeri üzerinden

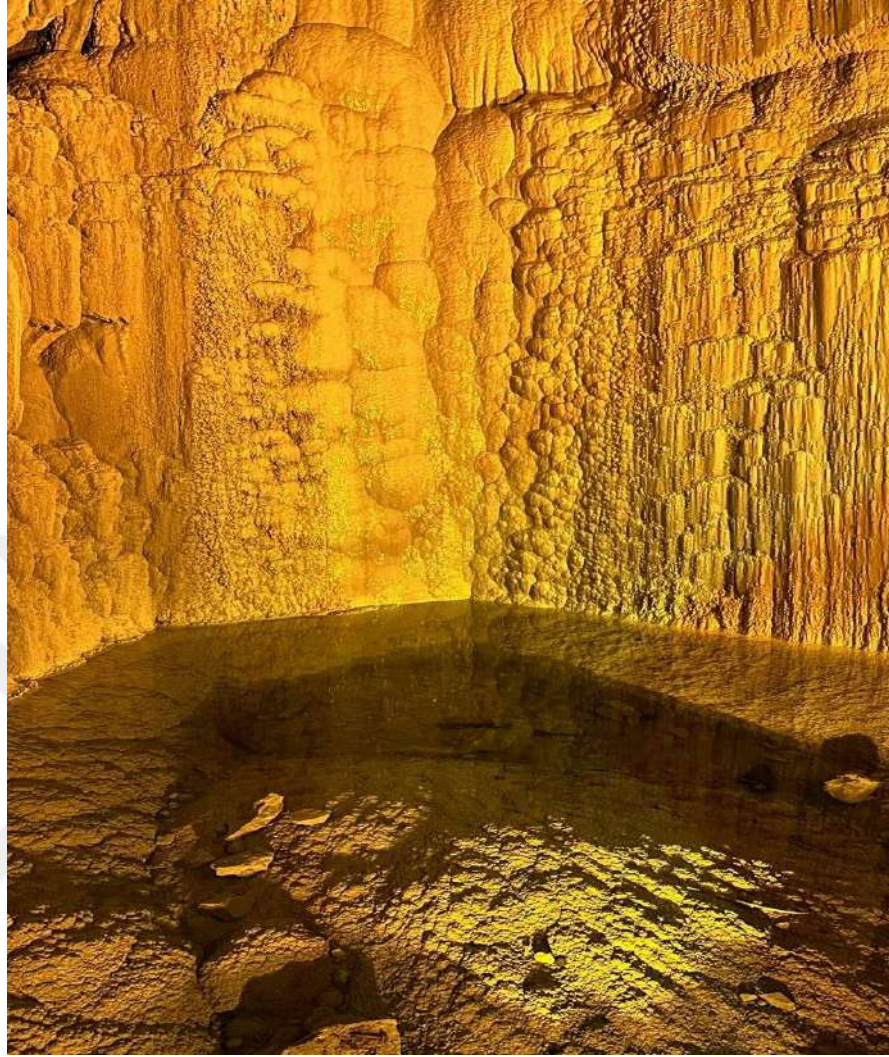
600 puan alan kategori olmuştur. Onu takip eden puan türleri sırasıyla 500 puanla “Rekreatif Kolaylıklar ve Doğa Sporları”, 1150 puan ile “Coğrafi Özellikler”, 1100 puan ile “Sürdürülebilir Bölgesel Ekonomik Büyüme” kategorisidir. Anketin genel değerlendirme puanına göre en az puan alan kategoriler 2200 puanla “Sosyal-Ekonomik Yapı” ve 800 puanla “Ekoturizm Değeri”dir.

Ankete göre Tınaztepe Mağarası ile ilgili yorumlar aşağıda verilmiştir.

Tınaztepe doğal güzellikler ve çekicilik yönünden Türkiye’nin en önemli mağaralarından biridir. İçinde barındırdığı sarkıt ve dikitler gelen ziyaretçilere hem bilimsel hem de görsel bir şölen sunmaktadır.

Toros Dağları ile bütünleşmiş konumda olması, Konya-Antalya arasında geçiş güzergâhında olması, ekoturizm türleri içerisinde yer alan mağara turizmi açısından önemlidir. Bünyesin de farklı türlerde ekoturizm faaliyetinin yapılması ekoturizm potansiyelinin yüksek olduğunun göstergesidir.

Mağara turizminin geliştirilmesi için yapılması gerekenler: Yeni park alanları yapılmalı, tur firmaları ve otobüsler için özel duraklar oluşturulmalıdır. Kış aylarında ulaşımın zor olmasından dolayı altyapı eksiklikleri giderilmelidir. Tanıtım ve pazarlama yılın her ayı yapılarak ziyaretçilerin kış aylarında da mağarayı ziyaret etmesi sağlanmalıdır. Bölgedeki kültürel ve doğal değerler birleştirilerek bütünleşik gezi programlarına dâhil edilmelidir. Mağara ve çevresinde profesyonel fotoğraf ve videolar çekilerek sosyal medyada ön plana çıkarılmalıdır. Yöresel satış alanları çoğaltılarak yerel halka fayda sağlanmalıdır. Ayrıca mağaraya gelen ziyaretçilerin kontrollü bir şekilde ziyaret etmesi sağlanarak mağaranın deformasyon görmesi minimuma indirilmelidir.

Fotoğraf 4.31: Mağara içinden bir görsel.

4.22. Yerköprü Mağarası'nın Ekoturizm Potansiyeli

Yerköprü Mağarası 03.02.2025 tarihinde ziyaret edilmiş, yetkililere mağaralar ekoturizm potansiyeli tespit anketi uygulanarak sonuçlara ulaşılmıştır. Mağara içinde ve dışında yapılan gözlem, anket ve incelemeler ile aşağıdaki şekildedir.

- Yerköprü Mağarası yapılan peyzaj düzenlemesiyle 2019 yılında turizme açılmıştır.
- Mağara idari olarak Konya iline bağlı, Akdeniz Bölgesi sınırları içinde yer alan bir mağaradır.
- Mağara, Akdeniz ve Karasal iklim geçiş arası geçiş arz eden Akdeniz Dağ iklim türü sürmektedir.

- İklim geçiş bölgesinde yer alan Yerköprü Mağarası hem maki türlerini hem de bozkır bitkilerini bir arada görülebileceğı bir floraya sahiptir.
- Mağara, Konya il merkezine 110, Antalya il merkezine 278 km uzaklıkta yer almaktadır.
- Yerköprü Mağarası doğa turizmi ve ekoturizm açısından elverişlidir.
- Mağara çevresi flora bakımından zengindir. Yabani zeytin(*Olea europaea*), Pırnal meşesi (*Quercus ilex*), Antep fıstığı (*Pistacia vera*), menengiç (*Pistacia terebinthus*); orman alanı içerisinde ise ınar (*Platanus orientalis*), Meşe (*Quercus sp.*), Söğüt (*Salix sp.*), yükseklerle çıkıldıkça da Ardıç (*Juniperus sp.*), kızılçam (*Pinus brutia*), göknar (*Abies sp.*), su nanesi (*Mentha aquatica*), leylak (*Syringa sp.*), çıtır gül (*Rosa arvensis*) gibi bitki ve ağaç türleri gözlemlenmektedir.
- Mağara çevresinde gözlemlenen fauna; yaban keçisi (*Capra aegagrus*), vaşak (*Lynx lynx*), kurt (*Canis lupus*), ayı (*Ursus arctos*) ve yaban domuzu (*Sus scrofa*)dur.
- Yerköprü Şelalesi ve Göksü Nehri mağaranın en önemli doğal kaynak değeridir.
- Mağara ve çevresinde tarihi ve kültürel kaynak değeri yoktur.
- Mağara ve çevresinde dinlenme alanı, piknik alanı, restoran, otopark, yöresel ürün satış alanı ve tuvalet bulunmaktadır.
- Mağaranın sağık kuruluşuna uzaklığı 20 km'den azdır. Mağaraya en yakın sağık kuruluşu Aşağıeşen Aile Sağık Merkezi'dir.
- Mağaranın içinde bulunduğu ilçenin nüfusu 2024 TÜİK verilerine göre 11.049'dur.
- Konya Büyükşehir Belediyesi ile yapılan telefon görüşmesi sonucunda ziyaretçi sayılarının tutulmadığı öğrenilmiştir.
- Mağara ve çevresinde yürüyüş rotaları, dağ rotaları ve seyir terası bulunmaktadır.
- Yöreye ait ürünler mağara dışında bulunan yöresel satış alanlarında satılmaktadır.
- Mağara ve çevresinde yapılan ekoturizm türleri sayesinde mağara sürekli turist çekmektedir. En çok yapılan ekoturizm türleri botanik turizmi, fauna turizmi, doğa fotoğrafçılığı, jeoturizm, mağara fotoğrafçılığı, doğa yürüyüşü, agroturizm, spor ve macera turizmidir.

Yapılan inceleme sonucunda Yerköprü Mağarası ve çevresi ekoturizm potansiyeli kriterleri tespiti anketi genel sonuçları Tablo 4.22’da verilmiştir.

Tablo 4.22: Yerköprü Mağarası Ekoturizm Potansiyeli Anketi

	Yerköprü Mağarası ve Çevresi		Genel Değerlendirme		
	Kategori				
A.	Coğrafi Özellikler		1700		1350
B.	Ekoturizm Değeri		1800		550
C.	Sosyal-Ekonomik Yapı		3200		1600
D.	Rekreatif Kolaylıklar ve Doğa Sporları		1000		500
E.	Ulaşılabilirlik ve Ziyaretçi Potansiyeli		600		600
F.	Sürdürülebilir Bölgesel Ekonomik Büyüme		1700		900
TOPLAM			10000		5500

A. Coğrafi Özellikler

	Kategori		Puan		
I.	Konum				
	Mağaranın coğrafi konumunu nasıldır?				
	İl şehir merkezine 50 km.den az		200		
	İl şehir merkezine 51-100 km.		100		
	İl şehir merkezine 101 km.den uzak		50		+
II.	Fiziki Özellikler				
	Mağara hangi yer şekli içerisinde yer almaktadır. (Dağ, ova, vadi, yamaç).		100		+
	Mağara içinde sarkıt, dikit ve sütunlar var mı?		200		+
	Mağara iklim özellikleri açısından turizme uygun değerlere sahip mi? (Sıcaklık, nem, ışık oranı vb)		200		+
	Mağara bitki örtüsü açısından çeşitlilik sunuyor mu?		200		+
	Mağara hayvan çeşitliği açısından çeşitlilik sunuyor mu?		200		+

	(yarasa türleri, böcek veya sürüngen vb)				
III.	Alan Yönetimi (İş birliği kurumlarla)				
	Yerel yönetim ile mağaranın turizm ve alt yapı konularında iş birliği var mı?	200		+	
	Sivil Toplum Kuruluşları (dernek, doğa sporları kulübü) ile mağaranın turizm bağlamında iş birliği var mı?	200			
	Yöre halkı mağara konusunda yeterli bilgiye sahip mi?	200		+	
TOPLAM		1700			1350

B. Ekoturizm Değeri

	Kategori				
I.	Doğal Kaynaklar				
	Mağara ve çevresinde kaç tane doğal kaynak değeri bulunmaktadır? (volkanik dağ, kanyon vadi, peribacaları, göl, sarkıt dikit, sütun ve farklı şekiller vb)	Yerköprü Şelalesi, Göksü Nehri			
	0				
	5 doğal kaynak değer az	100		+	
	5 -10 arası doğal kaynak	150			
	11 doğal kaynak ya da daha fazla	200			
II.	Biyoçeşitlilik Kaynaklar				
	Mağara ve çevresinin flora (bitki) ve endemizm durumu nedir? Kaç tane vardır?	Yabani zeytin(<i>Olea europaea</i>), Pırnal meşesi (<i>Quercus ilex</i>), Antep fıstığı (<i>Pistacia vera</i>), menengiç (<i>Pistacia terebinthus</i>); çınar (<i>Platanus orientalis</i>), meşe (<i>Quercus</i> sp.), söğüt (<i>Salix</i> sp.), ardıç (<i>Juniperus</i> sp.), kızılçam (<i>Pinus brutia</i>), gökmar (<i>Abies</i> sp.), su nanesi (<i>Mentha aquatica</i>),			

		leylak (<i>Syringa</i> sp.), çıtır gül (<i>Rosa arvensis</i>)		
	5'den az endemik bitki	100		+
	5'den fazla endemik bitki	150		
	10'dan fazla endemik bitki	200		
	Mağara ve çevresinin fauna (hayvan) çeşitliliği nedir?	yaban keçisi (<i>Capra aegagrus</i>), vaşak (<i>Lynx lynx</i>), kurt (<i>Canis lupus</i>), ayı (<i>Ursus arctos</i>) ve yaban domuzu (<i>Sus scrofa</i>)		
	10'dan az fauna	100		
	10-20 arası fauna	150		+
	21'den fazla fauna	200		
III.	Su Kaynakları			
	Mağara ve çevresinde göl, baraj, deniz var mı? (5 km içinde)	200		
	Diğer (şelale, çağlayan 10 km)	200		+
IV.	Kültürel kaynaklar			
	Mağara ve çevresinde kaç tane kültürel kaynak değeri bulunmaktadır? (batıl inançlar vb)			
	0			
	5 kültürel kaynak değer az	100		
	5-10 kültürel kaynak arası	150		
	11 kültürel kaynak ya da daha fazla	250		
V.	Tarihi Kaynaklar			
	Mağara ve çevresinde kaç tane tarihi kaynak değeri bulunmaktadır? (kale, tarihi mezar, tarihî bina ve yapı, anıt, heykel, özel duvar resimleri vb)			
	0			

	5 tarihi kaynak değer az	100		
	5-10 tarihi kaynak ya da daha fazla	150		
	11'den fazla tarihi kaynak	250		
VI.	Özel Alanlar			
	Mağara içerisinde özel alan var mı? (Havuz, sağlık odası, dinlenme alanı.).	300		
TOPLAM		1800		550

C. Sosyal –Ekonomik Yapı

	Kategori			
I.	Sağlık			
	Mağaraya yakın sağlık ocağı veya hastane var mı?			
	Sağlık kuruluşu 20 km.den az	200		
	Sağlık kuruluşu 30 50 km.arası	100		+
	Sağlık kuruluşu 51 km.den fazla	50		
II.	Nüfus ve Yerleşme			
	Mağara Çevresindeki Nüfus Miktarı	Hadim ilçesi nüfusu 11.049		
	100 km içerisinde nüfus 50 binden az	100		+
	100 km içerisinde 50 binden fazla nüfus	200		
	Mağara çevresinde farklı mimarî ve ev yapıları var mı?			
	Evet	200		
	Hayır			
	Mağara anayola yakın mı?			
	Anayola 10 km. den az	200		+
	Anayola 11 km.- 40 km. arası	100		
	Anayola 40 km. den uzak	50		

	Mağara çevresinde yayla, ağıl, çevrik, dalyan, kom, dam, çardak vb gibi bir yerleşme var mı?				
	Evet		200		
	Hayır				
	Mağara turizme açılmış mı?				
	Evet		200		+
	Hayır				
	Mağarayı tanıtan bir broşür veya web sayfası var mı?				
	Evet		200		+
	Hayır				
	Mağaraya turistik geziler düzenleniyor mu?				
	Evet		200		+
	Hayır				
	Mağaraya turistik geziler düzenleniyor ise bir turist rehberine ihtiyaç var mı?				
	Evet		200		+
	Hayır				
III.	Ekonomik Kaynaklar				
	Mağara herhangi bir ürün için depo olarak kullanıyor mu? (peynir saklama alanı, hububat deposu vb)		200		
	Yörede el sanatları (kaşık, dokuma vb) var mı?		200		
	Pazar satışı (Yöresel ürünler) mevcut mu?		200		+
	Turizm (Cam Teras, Seyir Terası, Kuş Gözlem Kulesi vb)		200		+
	Hizmet sektörü (otel, konaklama)		200		
	Mağara önceki yıllarda veya günümüzde insan veya hayvan yaşam alanı olarak kullanılmış mı? (ev, ahır vb)		200		

	Diğer (.....) yazınız.	200		
TOPLAM		3200		1600

D. Rekreatif Kolaylıklar ve Doğa Sporları

	Kategori			
I.	Mağara içi veya çevresinde yürüyüş rotası var mı?	250		+
II.	Mağara çevresinde dağ rotaları var mı?	250		+
III.	Mağara çevresinde bisiklet güzergâhı var mı?	250		
VI.	Diğer.....	250		
TOPLAM		1000		500

E. Ulaşılabilirlik ve Ziyaretçi Potansiyeli

	Kategori			
I.	Ulaşım olanakları			
	Ulaşım araçları (Otobüs, taksi, dolmuş, gemi var mı? Mağaraya ulaşım kolay mı? (özel araç)	100		+
II.	Mağaraya günlük ziyaretçi geliyor mu?	Ziyaretçi sayıları tutulmamıştır. (Konya Büyükşehir Belediyesi ile telefon görüşmesi yapıldı.)		
	Evet			
	Hayır			
	(Cevap evet ise) Yerli	200		+
	(Cevap evet ise) Yabancı	300		+
TOPLAM		600		600

F. Sürdürülebilir Bölgesel Ekonomik Büyüme

	Kategori			
I.	Ekoturizm			
	Botanik turizmi	100		+

	Fauna Turizmi	100		
	Doğa Fotoğrafçılığı	100		+
	Jeoturizm	100		+
	Mağara Fotoğrafçılığı	100		+
	Doğa yürüyüşü	100		+
	Oryantiring	100		
	Tarih öncesi ve Kültür Turizmi	100		
	Sağlık Turizmi	100		
	Termal Turizm	100		
	Spor ve Macera Turizmi	100		+
	Kamp Turizmi	100		
	Karavan Turizmi	100		
	İnanç Turizmi	100		
	Diğer(Agroturizm)	100		+
	Mağaraya gelen misafirlerin kullanabileceği temiz tuvaletler var mı?			
TOPLAM	Evet	100		+
	Hayır			
	Mağara çevresi el sanatları ve yöresel ürünleri pazarlama potansiyeline sahip mi?			
	Evet	100		+
	Hayır			
		1700		900

Yerköprü Mağarası ve Çevresinin Mağaralar Ekoturizm Tespiti Anketi Sonuçlarının Değerlendirilmesi

Yerköprü Mağarası, Ekoturizm Tespiti Anketi sonuçları, mağara ve çevresinin 10.000 puan üzerinden 5550 puan aldığını göstermektedir. Anket sonucunda “Ulaşılabilirlik ve Ziyaretçi Potansiyeli” kategorisi 600 puan değeri üzerinden 600 puan alan kategori olmuştur. Onu takip eden puan türleri sırasıyla, 1600 puanla “Sosyal-

Ekonomik Yapı”, 1350 puan ile “Coğrafi Özellikler”, 900 puan ile “Sürdürülebilir Bölgesel Ekonomik Büyüme” kategorisidir. Anketin genel değerlendirme puanına göre en az puan alan kategoriler ve 550 puanla “Ekoturizm Değeri” ve 500 puanla “Rekreatif Kolaylıklar ve Doğa Sporları”dır.

Ankete göre Yerköprü Mağarası ile ilgili yorumlar aşağıda verilmiştir.

Hadim ilçesine 23 km uzaklıktaki Göksu Nehri’nin üzerinde, bulunan Hadim Yerköprü oluşumu ve şelalesi ülkemizin önemli jeolojik oluşumlarından biridir. Bölgedeki bir diğer akarsu olan Karasu Çayı da Göksu Nehri’nin yaklaşık 25 metre üzerinden aktıktan sonra Yerköprü Şelalesi’ni oluşturuyor ve Göksu Nehri’nin üzerine dökülüyor. İki akarsuyun birleşmesinden sonra ortaya muhteşem güzelliğe sahip bir gölet oluşturuyor ve ekoturizme elverişli bir jeolojik ortam ortaya çıkmaktadır.

Ülkemizde 14 civarında yer köprü oluşumu vardır. Oldukça ilginç bir jeolojik oluşum olan yerköprüler, akarsuyun traverten oluşumu ile önünün kaymayarak hem travertenin altından hem de üzerinden nehrin akması ile mağara gelişmesi ile oluşmuş jeolojik harikalardır. Bu alan bölge halkı için sıcak havalarda bir nefes alış noktası olmuştur. Alanda yapılan çevre ve peyzaj düzenlenmeleriyle bölgeye katkı sağlayan güzel bir turizm destinasyon alanı olarak bir jeolojik oluşumdur.

Yapılan görüşmeler sırasında hafta sonları 400-500 araç, hafta içi 1 günde 40-50 araç gelme potansiyelinin olduğu öğrenilmiştir. Tanıtım ve pazarlamasının iyi yapıldığı bu bölgenin ekoturizm potansiyeli oldukça yüksektir.

Fotoğraf 4.32: Düzenleme yapıldıktan sonra şelale ve çevresi.
Kaynak: <https://www.konya.bel.tr/proje/hadim-yerkopru-selalesi>,
 (Erişim Tarihi: 10.09.2025).

4.23. Derebucak Çamlık Mağaraları

4.23.1. Suluin Mağarası'nın Ekoturizm Potansiyeli

Suluin Mağarası 01.09.2024 tarihinde ziyaret edilmiş, yetkililere mağaralar ekoturizm potansiyeli tespit anketi uygulanarak sonuçlara ulaşılmıştır. Mağara içinde ve dışında yapılan gözlem, anket ve incelemeler ile aşağıdaki şekildedir:

- Mağaranın içinde bulunduğu Derebucak Çamlık Millî Parkı 2022 yılında millî park ilan edilmiştir.
- Mağara idari olarak Konya iline bağlı, Akdeniz Bölgesi sınırları içinde yer alan bir mağaradır.
- Mağara, Akdeniz iklim özelliklerini yansıtmaktadır.
- Mağara, Konya il merkezine 145, Antalya il merkezine 144 km uzaklıkta yer almaktadır.
- Suluin Mağarası doğa turizmi, ekoturizm, tarih öncesi ve kültür turizmi açısından elverişlidir.
- Mağara çevresi endemik flora bakımından zengindir. Çöp malı (*Ranunculus demissus*), kaya dağarcığı (*Noccaea camlikensis*), kıyak seyyahotu (*Bornmuellera kiyakii*), dağ dolaması (*Draba brunifolia*), kaba boynuzotu (*Cerastium macranthum*), cıbil geven (*Astragalus gymnolobus*), üçboğadiken (Eryngium

trisetum) kör kenger (*Cirsium sintenisii*), öküz kazankulpu (*Cirsium libanoticum*), Ilgaz sarıbaşı (*Centaurea paphlagonica*), melez sarıbaş (*Centaurea kizildaghensis*), dumanlıgelin (*Rindera dumanii*), sığırkuyruğu (*Verbascum adenocarpum*), paşaçayı (*Sideritis ozturkii*), Ertuğrul soğanı (*Allium ertugrulii*), ana müşkürüm (*Muscari anatolicum*) gözlemlenmektedir.

- Mağara çevresinde gözlemlenen fauna türleri; yaban keçisi (*Capra aegagrus*), Endemik Yünlü Kaya Uyuru (*Dryomys laniger*), endemik kara semenderi *Lyciasalamandra atifi*, endemik Toros kertenkelesi (*Lacerta danfordi*), Pamfilya kertenkelesi (*Lacerta pamphylica*), yaban tavşanı (*Lepus europaea*), kızılıncap (*Sciurus vulgaris*), yılan (*Serpentes*), tilki (*Vulpes vulpes*), Kurt (*Canis lupus*), yaban domuzu (*Sus scrofa*), şahin (*Buteo buteo*), kaya kartalıdır (*Aquila chrysaetos*).
- Ülkemizin 47. millî parkı olan Derebucak Millî Parkı'nda bulunan Dede Tarlası Mağarası dışında da 14 farklı mağara (Körükini, Gavur Beşiği, Balatini, Asmacını, Çocuk Attıkları Delik, Saklı Uçurum, Derevend, Baraj, Eski Düden, Dede Tarlası ve Dölek Düdeni) park içinde yer alan diğer doğal kaynaklardır.
- Mağara içinde Bizans Dönemi'ne ait figürler ve semboller ve iki melek figürü ve çeşitli aziz resimleri bulunmuştur. Bunlar mağaranın tarihî ve kültürel değeridir.
- Mağara ve çevresinde dinlenme alanı, çeşme, piknik alanı, otopark ve tuvalet bulunmaktadır.
- Mağaranın sağlık kuruluşuna uzaklığı 20 km'den azdır. Mağaraya en yakın sağlık kuruluşu Derebucak Aile Sağlığı Merkezidir.
- Mağaranın içinde bulunduğu ilçenin nüfusu 2024 TÜİK verilerine göre 5540'dır.
- Derebucak Belediyesi, Derebucak İl Tarım ve Orman Müdürlüğü, Tarım ve Orman Bakanlığı ile yapılan telefon görüşmeleri sonucunda girişler ücretsiz olduğundan ziyaretçi sayıları tutulmamıştır.
- Mağara ve çevresinde yapılan ekoturizm türleri sayesinde mağara sürekli turist çekmektedir. En çok yapılan ekoturizm türleri botanik turizmi, fauna turizmi, doğa fotoğrafçılığı, jeoturizm, mağara fotoğrafçılığı, doğa yürüyüşü, tarih öncesi ve kültür turizmi, spor ve macera turizmidir.
- Mağara ve çevresinde yürüyüş rotaları, dağ rotaları ve seyir terası bulunmaktadır.

Yapılan inceleme sonucunda Suluin Mağarası ve çevresi ekoturizm potansiyeli kriterleri tespiti anketi genel sonuçları Tablo 4.23’de verilmiştir.

Tablo 4.23: Suluin Mağarası Ekoturizm Tespit Anketi.

	Suluin Mağarası ve Çevresi		Genel Değerlendirme		
	Kategori				
A.	Coğrafi Özellikler		1700		950
B.	Ekoturizm Değeri		1800		1050
C.	Sosyal-Ekonomik Yapı		3200		1700
D.	Rekreatif Kolaylıklar ve Doğa Sporları		1000		500
E.	Ulaşılabilirlik ve Ziyaretçi Potansiyeli		600		600
F.	Sürdürülebilir Bölgesel Ekonomik Büyüme		1700		1100
TOPLAM			10000		5900

A. Coğrafi Özellikler

	Kategori		Puan		
I.	Konum				
	Mağaranın coğrafi konumunu nasıldır?				
	İl şehir merkezine 50 km’den az		200		
	İl şehir merkezine 51-100 km		100		
	İl şehir merkezine 101 km’den uzak		50		+
II.	Fiziki Özellikler				
	Mağara hangi yer şekli içerisinde yer almaktadır? (Dağ, ova, vadi, yamaç)		100		+
	Mağara içinde sarkıt, dikit ve sütunlar var mı?		200		+
	Mağara iklim özellikleri açısından turizme uygun değerlere sahip mi? (Sıcaklık, nem, ışık oranı vb.)		200		+
	Mağara bitki örtüsü açısından çeşitlilik sunuyor mu?		200		+
	Mağara hayvan çeşitliği açısından çeşitlilik sunuyor mu?		200		

	(Yarasa türleri, böcek veya sürüngen vb.)				
III.	Alan Yönetimi (İş birliği kurumlarla)				
	Yerel yönetim ile mağaranın turizm ve altyapı konularında iş birliği var mı?	200			+
	Sivil toplum kuruluşları (dernek, doğa sporları kulübü) ile mağaranın turizm bağlamında iş birliği var mı?	200			
	Yöre halkı mağara konusunda yeterli bilgiye sahip mi?	200			
TOPLAM		1700			950

B. Ekoturizm Değeri

	Kategori				
I.	Doğal Kaynaklar				
	Mağara ve çevresinde kaç tane doğal kaynak değeri bulunmaktadır? (Volkanik dağ, kanyon vadi, peribacaları, göl, sarkıt dikit, sütun ve farklı şekiller vb.)	14 farklı mağara (Körükini, Balatini, Asmacıni, Çocuk Attıkları Delik, Saklı Uçurum, Derevend, Baraj, Eski Düden, Gavur Beşiği, Dede tarlası, Dölek Düdeni), 47. Milli Park olan Derebucak Milli Parkı, Uzunsu Deresi, Değirmenlik Vadisi			
	0				
	5 doğal kaynak değer az	100			
	5-10 arası doğal kaynak	150			
	11 doğal kaynak ya da daha fazla	200			+
II.	Biyoçeşitlilik Kaynaklar				

Mağara ve çevresinin flora (bitki) ve endemizm durumu nedir? Kaç tane vardır?		Çöpmalı (<i>Ranunculus demissus</i>), kaya dağarcığı (<i>Nocca camlikensis</i>), kıyak seyyahotu (<i>Bornmuellera kiyakii</i>), dağ dolaması (<i>Draba brunifolia</i>), kaba boynuzotu (<i>Cerastium macranthum</i>), cıbıl geven (<i>Astragalus gymolobus</i>), üçboğadiken (<i>Eryngium trisetum</i>), kör kenger (<i>Cirsium sintenisii</i>), öküz kazankulpu (<i>Cirsium libanoticum</i>), ılgaz sarıbaşı (<i>Centaurea paphlagonica</i>), melez sarıbaş (<i>Centaurea kizildaghensis</i>), dumanlıgelin (<i>Rindera dumanii</i>), sığırkuyruğu (<i>Verbascum adenocarpum</i>), paşaçayı (<i>Sideritis ozturkii</i>), ertuğrul soğanı (<i>Allium ertugrulii</i>), ana müşkürüm (<i>Muscari anatolicum</i>)	
5'ten az endemik bitki		100	
5'ten fazla endemik bitki		150	
10'dan fazla endemik bitki		200	+
Mağara ve çevresinin fauna (hayvan) çeşitliliği nedir?		yaban keçisi (<i>Capra aegagrus</i>), endemik Yünlü Kaya Uyuru (<i>Dryomys laniger</i>), kara semenderi	

			Lyciasalamandra atifi, endemik Toros kertenkelesi (<i>Lacerta danfordi</i>), Pamfilya kertenkelesi (<i>Lacerta pamphylica</i>), yaban tavşanı (<i>Lepus europaea</i>), kızılısıncap (<i>Sciurus vulgaris</i>), yılan (<i>Serpentes</i>), tilki (<i>Vulpes vulpes</i>), Kurt (<i>Canis lupus</i>), yaban domuzu (<i>Sus scrofa</i>), şahin (<i>Buteo buteo</i>), kaya kartalı (<i>Aquila chrysaetos</i>)		
	10'dan az fauna		100		
	10-20 arası fauna		150		+
	21'den fazla fauna		200		
III.	Su Kaynakları				
	Mağara ve çevresinde göl, baraj, deniz var mı? (5 km içinde)		200		+
	Diğer (şelale, çağlayan 10 km)		200		+
IV.	Kültürel kaynaklar				
	Mağara ve çevresinde kaç tane kültürel kaynak değeri bulunmaktadır? (Batıl inançlar vb.)				
	0				
	5 kültürel kaynak değeri az		100		
	5-10 kültürel kaynak arası		150		
	11 kültürel kaynak ya da daha fazla		250		
V.	Tarihi Kaynaklar				
	Mağara ve çevresinde kaç tane tarihi kaynak değeri bulunmaktadır? (kale, tarihi mezar, tarihi bina ve yapı, anıt, heykel, özel duvar resimleri vb.)				

	0			
	5 tarihi kaynak değer az	100		+
	5-10 tarihi kaynak ya da daha fazla	150		
	11'den fazla tarihi kaynak	250		
VI.	Özel Alanlar			
	Mağara içerisinde özel alan var mı? (Havuz, sağlık odası, dinlenme alanı.).	300		
TOPLAM		1800		1050

C. Sosyal –Ekonomik Yapı

	Kategori			
I.	Sağlık			
	Mağaraya yakın sağlık ocağı veya hastane var mı?			
	Sağlık kuruluşu 20 km'den az	200		+
	Sağlık kuruluşu 30 50 km arası	100		
	Sağlık kuruluşu 51 km'den fazla	50		
II.	Nüfus ve Yerleşme			
	Mağara Çevresindeki Nüfus Miktarı	Derebucak ilçesi nüfusu 5540		
	100 km içerisinde nüfus 50 binden az	100		+
	100 km içerisinde 50 binden fazla nüfus	200		
	Mağara çevresinde farklı mimari ve ev yapıları var mı?			
	Evet	200		
	Hayır			
	Mağara ana yola yakın mı?			
	Ana yola 10 km'den az	200		+
	Ana yola 11 km.- 40 km arası	100		
	Ana yola 40 km'den uzak	50		

	Mağara çevresinde yayla, ağıl, çevrik, dalyan, kom, dam, çardak vb gibi bir yerleşme var mı?			
	Evet	200		
	Hayır			
	Mağara turizme açılmış mı?			
	Evet	200		+
	Hayır			
	Mağarayı tanıtan bir broşür veya web sayfası var mı?			
	Evet	200		+
	Hayır			
	Mağaraya turistik geziler düzenleniyor mu?			
	Evet	200		+
	Hayır			
	Mağaraya turistik geziler düzenleniyor ise bir turist rehberine ihtiyaç var mı?			
	Evet	200		+
	Hayır			
III.	Ekonomik Kaynaklar			
	Mağara herhangi bir ürün için depo olarak kullanıyor mu? (Peynir saklama alanı, hububat deposu vb.)	200		
	Yörede el sanatları (kaşık, dokuma vb.) var mı?	200		
	Pazar satışı (Yöresel ürünler) mevcut mu?	200		
	Turizm (cam teras, seyir terası, kuş gözlem kulesi vb.)	200		+
	Hizmet sektörü (otel, konaklama)	200		
	Mağara önceki yıllarda veya günümüzde insan veya hayvan yaşam alanı olarak kullanılmış mı? (Ev, ahır vb.)	200		+

	Diğer (.....) yazınız.	200		
TOPLAM		3200		1700

D. Rekreatif Kolaylıklar ve Doğa Sporları

	Kategori			
I.	Mağara içi veya çevresinde yürüyüş rotası var mı?	250		+
II.	Mağara çevresinde dağ rotaları var mı?	250		+
III.	Mağara çevresinde bisiklet güzergâhı var mı?	250		
VI.	Diğer.....	250		
TOPLAM		1000		500

E. Ulaşılabilirlik ve Ziyaretçi Potansiyeli

	Kategori			
I.	Ulaşım olanakları			
	Ulaşım araçları (Otobüs, taksi, dolmuş, gemi var mı? Mağaraya ulaşım kolay mı? (Özel araç)	100		+
II.	Mağaraya günlük ziyaretçi geliyor mu?	Girişler ücretsiz olduğundan ziyaretçi sayıları tutulmamıştır. (Derebucak Belediyesi, Derebucak İl Tarım ve Orman Müdürlüğü, Tarım ve Orman Bakanlığı ile telefon görüşmeleri yapıldı.)		
	Evet			
	Hayır			
	(Cevap evet ise) Yerli	200		+
	(Cevap evet ise) Yabancı	300		+
TOPLAM		600		600

F. Sürdürülebilir Bölgesel Ekonomik Büyüme

	Kategori				
I.	Ekoturizm				
	Botanik turizmi		100		+
	Fauna turizmi		100		+
	Doğa fotoğrafçılığı		100		+
	Jeoturizm		100		+
	Mağara fotoğrafçılığı		100		+
	Doğa yürüyüşü		100		+
	Oryantiring		100		
	Tarih öncesi ve kültür turizmi		100		+
	Sağlık turizmi		100		
	Termal turizm		100		
	Spor ve macera turizmi		100		+
	Kamp turizmi		100		
	Karavan turizmi		100		
	İnanç turizmi		100		
	Diğer (Kuş gözlemciliği, yaban hayat gözlemciliği, foto safari)		100		+
	Mağaraya gelen misafirlerin kullanabileceği temiz tuvaletler var mı?				
TOPLAM	Evet		100		+
	Hayır				
	Mağara çevresi el sanatları ve yöresel ürünleri pazarlama potansiyeline sahip mi?				
	Evet		100		+
	Hayır				
			1700		1100

Suluin Mağarası ve Çevresinin Mağaralar Ekoturizm Tespiti Anketi Sonuçlarının Değerlendirilmesi

Suluin Mağarası, Ekoturizm Tespiti Anketi sonuçları, mağara ve çevresinin 10.000 puan üzerinden 5900 puan aldığını göstermektedir. Anket sonucunda “Ulaşılabilirlik ve Ziyaretçi Potansiyeli” kategorisi 600 puan değeri üzerinden 600 puan alan kategori olmuştur. Onu takip eden puan türleri sırasıyla 950 puan ile “Coğrafi Özellikler”, 1100 puan ile “Sürdürülebilir Bölgesel Ekonomik Büyüme”, 1150 puanla “Ekoturizm Değeri”, 1700 puanla “Sosyal-Ekonomik Yapı” kategorisidir. Anketin genel değerlendirme puanına göre en az puan alan kategorisi 500 puanla “Rekreatif Kolaylıklar ve Doğa Sporları”dır.

Ankete göre Suluin Mağarası ile ilgili yorumlar aşağıda verilmiştir.

Suluin Mağarası da Dedetarası, Gavurbeşiği, Körükini mağaraları gibi Derebucak ilçesi Çamlık Mahallesi Değirmenlik Vadisi’nde bulunmaktadır. Suluin Mağarası’nın girişi, Uzunsu Deresi’nin Değirmenlik Vadisi’nde tekrar yer altına inmesiyle ve Körükini Mağarası’nın çıkışının 300 metre aşağısında başlar. Körükini Mağarası’ndan daha kısa olmasına rağmen Suluin Mağarası’nda çok etkileyici bir mağaradır. Mağaranın girişinden sonra iki gölet geçilir ve sonra uzun gölete gelinir. Suluin Mağarası’nda da Gavurbeşiği Mağarası gibi duvarlarında Roma Dönemi’nden kalma aziz ve azizelerin bulunduğu 14 adet mağara freskleri bulunmaktadır. Mağaranın genişliği 3-8 metre arasında değişmektedir fakat yükseklik 20 metrenin üzerine çıkabilir. Derin sular geçitteki tüm genişlikleri kaplar, kısa kürekli bir bot ile suda gezilebilir. Bazı kısımlarda suyun derinliği 5 metreye ulaşabilmektedir. Geçit çıkışa doğru daha da genişler. Mağarayı gezmek isteyenler yanlarında mutlaka bot bulundurmalı ve çıkış kısmından bot ile giriş yapmalıdırlar. Mağara çıkışına kadar berkitme yol ile ulaşım mevcuttur.

Ekoturizm değeri yüksek olan Suluin Mağarası, alanında uzman bilim insanlarının, turistlerin ilgi odağındadır. Bu odağın daha gelişmesi için mağara ulaşım ve mağara içindeki gezi için gerekli altyapı ve ekipmanın sağlanması var olan potansiyelin daha da iyileştirilmesi için gerekli olacağı düşünülmüştür.

Fotoğraf 4.33: Mağara girişinden bir görsel.

Kaynak: <https://konyabulteni.com/suluin-degirmenini-magarasi/>, (Erişim Tarihi: 10.09.2025).

4.23.2. Dede Tarlası Mağarası'nın Ekoturizm Potansiyeli

Dede Tarlası Mağarası, 01.09.2024 tarihinde ziyaret edilmiş, yetkililere mağaralar ekoturizm potansiyeli tespit anketi uygulanarak sonuçlara ulaşılmıştır. Mağara içinde ve dışında yapılan gözlem, anket ve incelemeler ile aşağıdaki şekildedir.

- Mağaranın içinde bulunduğu Derebucak Çamlık Millî Parkı 2022 yılında millî park ilan edilmiştir.
- Mağara idari olarak Konya iline bağlı, Akdeniz Bölgesi sınırları içinde yer alan bir mağaradır.
- Mağara, Akdeniz iklim özelliklerini yansıtmaktadır.
- Mağara, Konya il merkezine 145, Antalya il merkezine 144 km uzaklıkta yer almaktadır.
- Dede Tarlası Mağarası, doğa turizmi ve ekoturizm açısından elverişlidir.
- Mağara çevresi endemik flora bakımından zengindir. Çöpmalı (*Ranunculus demissus*), kaya dağarcığı (*Noccaea camlikensis*), kıyak seyyahotu (*Bornmuellera kiyakii*), dağ dolaması (*Draba brunifolia*), kaba boynuzotu (*Cerastium macranthum*), cıbil geven (*Astragalus gymnolobus*), üçboğadiken (Eryngium trisectum) kör kenger (*Cirsium sintenisii*), öküz kazankulpu (*Cirsium libanoticum*), Ilgaz sarıbaşı (*Centaurea paphlagonica*), melez sarıbaş (*Centaurea kizildaghensis*), dumanlıgelin (*Rindera dumanii*), sığırkuyruğu (*Verbascum*

adenocarpum), paşacayı (*Sideritis ozturkii*), Ertuğrul soğanı (*Allium ertugrulii*), ana müşkürüm (*Muscari anatolicum*) gözlemlenmektedir.

- Mağara çevresinde gözlemlenen fauna türleri; yaban keçisi (*Capra aegagrus*), Endemik Yünlü Kaya Uyuru (*Dryomys laniger*), endemik kara semenderi *Lyciasalamandra atifi*, endemik Toros kertenkelesi (*Lacerta danfordi*), Pamfilya kertenkelesi (*Lacerta pamphylica*), yaban tavşanı (*Lepus europaea*), kızsincap (*Sciurus vulgaris*), yılan (*Serpentes*), tilki (*Vulpes vulpes*), Kurt (*Canis lupus*), yaban domuzu (*Sus scrofa*), şahin (*Buteo buteo*), kaya kartalıdır (*Aquila chrysaetos*).
- Ülkemizin 47. millî parkı olan Derebucak Millî Parkı'nda bulunan Dede Tarlası Mağarası dışında da 14 farklı mağara (Körükini, Suluin, Balatini, Asmaciini, Çocuk Attıkları Delik, Saklı Uçurum, Derevend, Baraj, Eski Düden, Gavur Beşiği ve Dölek Düdeni) park içinde yer alan diğer doğal kaynaklardır.
- Mağara ve çevresinde tarihi ve kültürel kaynak değeri yoktur.
- Mağara ve çevresinde dinlenme alanı, çeşme, piknik alanı, otopark ve tuvalet bulunmaktadır.
- Mağaranın sağlık kuruluşuna uzaklığı 20 km'den azdır. Mağaraya en yakın sağlık kuruluşu Derebucak Aile Sağlığı Merkezidir.
- Mağaranın içinde bulunduğu ilçenin nüfusu 2024 TÜİK verilerine göre 5540'tır.
- Derebucak Belediyesi, Derebucak İl Tarım ve Orman Müdürlüğü, Tarım ve Orman Bakanlığı ile yapılan telefon görüşmeleri sonucunda girişler ücretsiz olduğundan ziyaretçi sayıları tutulmamıştır.
- Mağara ve çevresinde yapılan ekoturizm türleri sayesinde mağara sürekli turist çekmektedir. En çok yapılan ekoturizm türleri botanik turizmi, fauna turizmi, doğa fotoğrafçılığı, jeoturizm, mağara fotoğrafçılığı, doğa yürüyüşü, spor ve macera turizmidir.
- Mağara ve çevresinde yürüyüş rotaları, dağ rotaları ve seyir terası bulunmaktadır.

Yapılan inceleme sonucunda Dede Tarlası Mağarası ve çevresi ekoturizm potansiyeli kriterleri tespiti anketi genel sonuçları Tablo 4.24'te verilmiştir.

Tablo 4.24: Dede Tarlası Mağarası Ekoturizm Potansiyeli Anketi

	Dede Tarlası Mağarası ve Çevresi		Genel Değerlendirme		
	Kategori				
A.	Coğrafi Özellikler		1700		1050
B.	Ekoturizm Değeri		1800		950
C.	Sosyal-Ekonomik Yapı		3200		1500
D.	Rekreatif Kolaylıklar ve Doğa Sporları		1000		500
E.	Ulaşılabilirlik ve Ziyaretçi Potansiyeli		600		600
F.	Sürdürülebilir Bölgesel Ekonomik Büyüme		1700		1000
TOPLAM			10000		5600

A. Coğrafi Özellikler

	Kategori		Puan		
I.	Konum				
	Mağaranın coğrafi konumunu nasıldır?				
	İl şehir merkezine 50 km'den az		200		
	İl şehir merkezine 51-100 km		100		
	İl şehir merkezine 101 km'den uzak		50		+
II.	Fiziki Özellikler				
	Mağara hangi yer şekli içerisinde yer almaktadır? (Dağ, ova, vadi, yamaç)		100		+
	Mağara içinde sarkıt, dikit ve sütunlar var mı?		200		+
	Mağara iklim özellikleri açısından turizme uygun değerlere sahip mi? (Sıcaklık, nem, ışık oranı vb.)		200		+
	Mağara bitki örtüsü açısından çeşitlilik sunuyor mu?		200		+
	Mağara hayvan çeşitliği açısından çeşitlilik sunuyor mu? (Yarasa türleri, böcek veya sürüngen vb.)		200		+
III.	Alan Yönetimi (İş birliği kurumlarla)				

	Yerel yönetim ile mağaranın turizm ve altyapı konularında iş birliği var mı?	200	+
	Sivil toplum kuruluşları (dernek, doğa sporları kulübü) ile mağaranın turizm bağlamında iş birliği var mı?	200	
	Yöre halkı mağara konusunda yeterli bilgiye sahip mi?	200	
TOPLAM		1700	1050

B. Ekoturizm Değeri

	Kategori			
I.	Doğal Kaynaklar			
	Mağara ve çevresinde kaç tane doğal kaynak değeri bulunmaktadır? (Volkanik dağ, kanyon vadi, peribacaları, göl, sarkıt dikt, sütun ve farklı şekiller vb.)	14 farklı mağara (Körükini, Suluin, Balatini, Asmaciini, Çocuk Atıkları Delik, Saklı Uçurum, Derevend, Baraj, Eski Düden, Gavur Beşiği ve Dölek Düdeni), 47. Milli Park olan Derebucak Milli Parkı		
	0			
	5 doğal kaynak değer az	100		
	5-10 arası doğal kaynak	150		
	11 doğal kaynak ya da daha fazla	200	+	
II.	Biyoçeşitlilik Kaynaklar			
	Mağara ve çevresinin flora (bitki) ve endemizm durumu nedir? Kaç tane vardır?	Çöp malı (<i>Ranunculus demissus</i>), kaya dağarcığı (<i>Nocca camlikensis</i>),		

		kıyak seyyahotu (<i>Bornmuellera kiyakii</i>), dağ dolaması (<i>Draba brunifolia</i>), kaba boynuzotu (<i>Cerastium macranthum</i>), cıbıl geven (<i>Astragalus gymnolobus</i>), üçboğadiken (<i>Eryngium trisectum</i>), kör kenger (<i>Cirsium sintenisii</i>), öküz kazankulpu (<i>Cirsium libanoticum</i>), ılgaz sarıbaşı (<i>Centaurea paphlagonica</i>), melez sarıbaş (<i>Centaurea kizildaghensis</i>), dumanlıgelin (<i>Rindera dumanii</i>), sığırkuyruğu (<i>Verbascum adenocarpum</i>), paşaçayı (<i>Sideritis ozturkii</i>), ertuğrul soğanı (<i>Allium ertugrulii</i>), ana müşkürüm (<i>Muscari anatolicum</i>)		
	5'ten az endemik bitki	100		
	5'ten fazla endemik bitki	150		
	10'dan fazla endemik bitki	200		+
	Mağara ve çevresinin fauna (hayvan) çeşitliliği nedir?	yaban keçisi (<i>Capra aegagrus</i>), endemik Yünlü Kaya Uyuru (<i>Dryomys laniger</i>), endemik kara semenderi Lyciasalamandra atifi, endemik Toros kertenkelesi (<i>Lacerta danfordi</i>), Pamfilya		

			kertenkelesi (<i>Lacerta pamphylica</i>), yaban tavşanı (<i>Lepus europaea</i>), kızılsincap (<i>Sciurus vulgaris</i>), yılan (<i>Serpentes</i>), tilki (<i>Vulpes vulpes</i>), Kurt (<i>Canis lupus</i>), yaban domuzu (<i>Sus scrofa</i>), şahin (<i>Buteo buteo</i>), kaya kartalı (<i>Aquila chrysaetos</i>)		
	10'dan az fauna		100		
	10-20 arası fauna		150		+
	21'den fazla fauna		200		
III.	Su Kaynakları				
	Mağara ve çevresinde göl, baraj, deniz var mı? (5 km içinde)		200		+
	Diğer (şelale, çağlayan 10 km)		200		+
IV.	Kültürel kaynaklar				
	Mağara ve çevresinde kaç tane kültürel kaynak değeri bulunmaktadır? (Batıl inançlar vb.)				
	0				
	5 kültürel kaynak değer az		100		
	5-10 kültürel kaynak arası		150		
	11 kültürel kaynak ya da daha fazla		250		
V.	Tarihi Kaynaklar				
	Mağara ve çevresinde kaç tane tarihî kaynak değeri bulunmaktadır? (kale, tarihî mezar, tarihî bina ve yapı, anıt, heykel, özel duvar resimleri vb.)				
	0				
	5 tarihî kaynak değer az		100		

	5-10 tarihi kaynak ya da daha fazla		150		
	11'den fazla tarihi kaynak		250		
VI.	Özel Alanlar				
	Mağara içerisinde özel alan var mı? (Havuz, sağlık odası, dinlenme alanı).		300		
TOPLAM			1800		950

C. Sosyal-Ekonomik Yapı

	Kategori				
I.	Sağlık				
	Mağaraya yakın sağlık ocağı veya hastane var mı?				
	Sağlık kuruluşu 20 km'den az		200		+
	Sağlık kuruluşu 30 50 km arası		100		
	Sağlık kuruluşu 51 km'den fazla		50		
II.	Nüfus ve Yerleşme				
	Mağara Çevresindeki Nüfus Miktarı		Derebucak İlçesi Nüfusu 5540		
	100 km içerisinde nüfus 50 binden az		100		+
	100 km içerisinde 50 binden fazla nüfus		200		
	Mağara çevresinde farklı mimari ve ev yapıları var mı?				
	Evet		200		
	Hayır				
	Mağara ana yola yakın mı?				
	Ana yola 10 km'den az		200		+
	Ana yola 11 km- 40 km arası		100		
	Ana yola 40 km'den uzak		50		
	Mağara çevresinde yayla, ağıl, çevrik, dalyan, kom, dam, çardak vb gibi bir yerleşme var mı?				

	Evet		200		
	Hayır				
	Mağara turizme açılmış mı?				
	Evet		200		+
	Hayır				
	Mağarayı tanıtan bir broşür veya web sayfası var mı?				
	Evet		200		+
	Hayır				
	Mağaraya turistik geziler düzenleniyor mu?				
	Evet		200		+
	Hayır				
	Mağaraya turistik geziler düzenleniyor ise bir turist rehberine ihtiyaç var mı?				
	Evet		200		+
	Hayır				
III.	Ekonomik Kaynaklar				
	Mağara herhangi bir ürün için depo olarak kullanıyor mu? (Peynir saklama alanı, hububat deposu vb.)		200		
	Yörede el sanatları (kaşık, dokuma vb.) var mı?		200		
	Pazar satışı (Yöresel ürünler) mevcut mu?		200		+
	Turizm (cam teras, seyir terası, kuş gözlem kulesi vb.)		200		+
	Hizmet sektörü (otel, konaklama)		200		
	Mağara önceki yıllarda veya günümüzde insan veya hayvan yaşam alanı olarak kullanılmış mı? (Ev, ahır vb.)		200		
	Diğer (.....) yazınız.		200		
TOPLAM			3200		1500

D. Rekreatif Kolaylıklar ve Doğa Sporları

	Kategori				
I.	Mağara içi veya çevresinde yürüyüş rotası var mı?		250		+
II.	Mağara çevresinde dağ rotaları var mı?		250		+
III.	Mağara çevresinde bisiklet güzergâhı var mı?		250		
VI.	Diğer.....		250		
TOPLAM			1000		500

E. Ulaşılabilirlik ve Ziyaretçi Potansiyeli

	Kategori				
I.	Ulaşım olanakları				
	Ulaşım araçları (Otobüs, taksi, dolmuş, gemi var mı? Mağaraya ulaşım kolay mı? (Özel araç)		100		+
II.	Mağaraya günlük ziyaretçi geliyor mu?		Girişler ücretsiz olduğundan ziyaretçi sayıları tutulmamıştır. (Derebucak Belediyesi, Derebucak İl Tarım ve Orman Müdürlüğü, Tarım ve Orman Bakanlığı ile telefon görüşmeleri yapıldı.)		
	Evet				+
	Hayır				
	(Cevap evet ise) Yerli		200		+
	(Cevap evet ise) Yabancı		300		+
TOPLAM			600		600

F. Sürdürülebilir Bölgesel Ekonomik Büyüme

	Kategori				
--	----------	--	--	--	--

I.	Ekoturizm			
	Botanik turizmi	100	+	
	Fauna turizmi	100	+	
	Doğa fotoğrafçılığı	100	+	
	Jeoturizm	100	+	
	Mağara fotoğrafçılığı	100	+	
	Doğa yürüyüşü	100	+	
	Oryantiring	100		
	Tarih öncesi ve kültür turizmi	100		
	Sağlık turizmi	100		
	Termal turizm	100		
	Spor ve macera turizmi	100	+	
	Kamp turizmi	100		
	Karavan turizmi	100		
	İnanç turizmi	100		
	Diğer (Kuş gözlemciliği, yaban hayat gözlemciliği, foto safari)	100	+	
	Mağaraya gelen misafirlerin kullanabileceği temiz tuvaletler var mı?			
TOPLAM	Evet	100	+	
	Hayır			
	Mağara çevresi el sanatları ve yöresel ürünleri pazarlama potansiyeline sahip mi?			
	Evet	100	+	
	Hayır			
		1700		1000

Dede Tarlası Mağarası ve Çevresinin Mağaralar Ekoturizm Tespiti Anketi Sonuçlarının Değerlendirilmesi

Dede Tarlası Mağarası, Ekoturizm Tespiti Anketi sonuçları, mağara ve çevresinin 10.000 puan üzerinden 5600 puan aldığını göstermektedir. Anket sonucunda “Ulaşılabilirlik ve Ziyaretçi Potansiyeli” kategorisi 600 puan değeri üzerinden 600 puan alan kategori olmuştur. Onu takip eden puan türleri sırasıyla 950 puanla “Ekoturizm Değeri”, 1050 puan ile “Coğrafi Özellikler”, 1050 puanla “Sosyal-Ekonomik Yapı”, 1000 puan ile “Sürdürülebilir Bölgesel Ekonomik Büyüme” kategorisidir. Anketin genel değerlendirme puanına göre en az puan alan kategorisi 500 puanla “Rekreatif Kolaylıklar ve Doğa Sporları”dır.

Ankete göre Dede Tarlası Mağarası ile ilgili yorumlar aşağıda verilmiştir.

Çamlık Mahallesi’nin 4 km güney batısında bulunan mağaraya stabilize yol ulaşılmakta olup Mağaraya kayaların arasından girildikten 100 metre sonra içinde oldukça dik olan yaklaşık 8 metre yüksekliğindeki ikinci girişe ulaşılır. Yaz aylarında mağara içerisinde sadece sızıntı sular mevcuttur. 200 metre normal bir yürüyüşle geçilebilir bu mesafe içerisindeki kollar rahatlıkla gezilebilir. Mağarada bulunan ilk iki kol görülmeye değer görüntüler barındırmaktadır. Mağaranın bu bölümünde su havuzları ile karşılaşılır, bu havuzların derinliği en fazla bir buçuk metre civarındadır. Bu havuzlu bölüm dikit ve sarkıtlar ile zengin olup birçok farklı jeolojik oluşumu bir arada bu mağarada görebilmek mümkündür. Mağaranın son kısmına yaklaşıldığında oldukça yüksek ve geniş bir salona ulaşılır. Bu salonun zemini kayaların su tarafından aşındırılması ile oluşmuştur.

Dede Tarlası Mağarası profesyonel rehberler eşliğinde gezilmelidir. Ekoturizm potansiyeli oldukça yüksek olan bu mağara millî park içindeki diğer mağaralarla beraber bütünleşik tur düzenlendiği takdir de gezinin verimi daha yüksek olacaktır. Yöresel ürün satışa da uygun olan mağara çevresi bölge halkına ekonomik açıdan oldukça fayda sağlayacaktır.

Fotoğraf 4.34: Dede Tarlası Mağarası.

Kaynak: <https://turkiye.influence.cool/tr/konya/derebucak/gezi-rehberi/dede-tarlası-magarası/>, (Erişim Tarihi: 10.09.2025).

4.23.3. Gavur Beşiği Mağarasının Ekoturizm Potansiyeli

Gavur Beşiği Mağarası, 01.09.2024 tarihinde ziyaret edilmiş, yetkililere mağaralar ekoturizm potansiyeli tespit anketi uygulanarak sonuçlara ulaşılmıştır. Mağara içinde ve dışında yapılan gözlem, anket ve incelemeler ile aşağıdaki şekildedir.

- Mağaranın içinde bulunduğu Derebucak Çamlık Millî Parkı 2022 yılında millî park ilan edilmiştir.
- Mağara idari olarak Konya iline bağlı, Akdeniz Bölgesi sınırları içinde yer alan bir mağaradır.
- Mağara, Akdeniz iklim özelliklerini yansıtmaktadır.
- Mağara, Konya il merkezine 145, Antalya il merkezine 144 km uzaklıkta yer almaktadır.
- Gavur Beşiği Mağarası doğa turizmi, ekoturizm, tarih öncesi ve kültür turizmi açısından elverişlidir.
- Mağara çevresi endemik flora bakımından zengindir. Çöpmalı (*Ranunculus demissus*), kaya dağarcığı (*Noccaea camlikensis*), kıyak seyyahotu (*Bornmuellera kiyakii*), dağ dolaması (*Draba brunifolia*), kaba boynuzotu (*Cerastium macranthum*), cıbıl geven (*Astragalus gymnolobus*), üçboğadiken (Eryngium trisectum) kör kenger (*Cirsium sintenisii*), öküz kazankulpu (*Cirsium libanoticum*), Ilgaz sarıbaşı (*Centaurea paphlagonica*), melez sarıbaş (*Centaurea kizildaghensis*), dumanlıgelin (*Rindera dumanii*), sığırkuyruğu (*Verbascum*

adenocarpum), paşacayı (*Sideritis ozturkii*), Ertuğrul soğanı (*Allium ertugrulii*), ana müşkürüm (*Muscari anatolicum*) gözlemlenmektedir.

- Mağara çevresinde gözlemlenen fauna türleri; yaban keçisi (*Capra aegagrus*), Endemik Yünlü Kaya Uyuru (*Dryomys laniger*), endemik kara semenderi *Lyciasalamandra atifi*, endemik Toros kertenkelesi (*Lacerta danfordi*), Pamfilya kertenkelesi (*Lacerta pamphylica*), yaban tavşanı (*Lepus europaea*), kızilsincap (*Sciurus vulgaris*), yılan (*Serpentes*), tilki (*Vulpes vulpes*), Kurt (*Canis lupus*), yaban domuzu (*Sus scrofa*), şahin (*Buteo buteo*), kaya kartalıdır (*Aquila chrysaetos*).
- Ülkemizin 47. millî parkı olan Derebucak Millî Parkı'nda bulunan Dede Tarlası Mağarası dışında da 14 farklı mağara (Körükini, Suluin, Balatini, Asmaciini, Çocuk Attıkları Delik, Saklı Uçurum, Derevend, Baraj, Eski Düden, Dede Tarlası ve Dölek Düdeni) park içinde yer alan diğer doğal kaynaklardır.
- Mağara içinde Bizans Dönemi'ne ait figürler ve semboller ve iki melek figürü ve çeşitli aziz resimleri bulunmuştur. Bunlar mağaranın tarihî ve kültürel değeridir.
- Mağara ve çevresinde dinlenme alanı, çeşme, piknik alanı, otopark ve tuvalet bulunmaktadır.
- Mağaranın sağlık kuruluşuna uzaklığı 20 km'den azdır. Mağaraya en yakın sağlık kuruluşu Derebucak Aile Sağlığı Merkezidir.
- Mağaranın içinde bulunduğu ilçenin nüfusu 2024 TÜİK verilerine göre 5540'tır.
- Derebucak Belediyesi, Derebucak İl Tarım ve Orman Müdürlüğü, Tarım ve Orman Bakanlığı ile yapılan telefon görüşmeleri sonucunda girişler ücretsiz olduğundan ziyaretçi sayıları tutulmamıştır.
- Mağara ve çevresinde yapılan ekoturizm türleri sayesinde mağara sürekli turist çekmektedir. En çok yapılan ekoturizm türleri botanik turizmi, fauna turizmi, doğa fotoğrafçılığı, jeoturizm, mağara fotoğrafçılığı, doğa yürüyüşü, tarih öncesi ve kültür turizmi, spor ve macera turizmidir.
- Mağara ve çevresinde yürüyüş rotaları, dağ rotaları ve seyir terası bulunmaktadır.

Yapılan inceleme sonucunda Gavur Beşiği Mağarası ve çevresi ekoturizm potansiyeli kriterleri tespiti anketi genel sonuçları Tablo 4.25'te verilmiştir.

Tablo 4.25: Gavur Beşığı Mağarası Ekoturizm Potansiyeli Anketi

	Gavur Beşığı Mağarası ve Çevresi	Genel Değerlendirme		
	Kategori			
A.	Coğrafi Özellikler	1700		1050
B.	Ekoturizm Değeri	1800		1150
C.	Sosyal-Ekonomik Yapı	3200		1900
D.	Rekreatif Kolaylıklar ve Doğa Sporları	1000		500
E.	Ulaşılabilirlik ve Ziyaretçi Potansiyeli	600		600
F.	Sürdürülebilir Bölgesel Ekonomik Büyüme	1700		1100
TOPLAM		10000		6300

A. Coğrafi Özellikler

	Kategori	Puan		
I.	Konum			
	Mağaranın coğrafi konumunu nasıldır?			
	İl şehir merkezine 50 km.den az	200		
	İl şehir merkezine 51-100 km.	100		
	İl şehir merkezine 101 km.den uzak	50		+
II.	Fiziki Özellikler			
	Mağara hangi yer şekli içerisinde yer almaktadır. (Dağ, ova, vadi, yamaç).	100		+
	Mağara içinde sarkıt, dikit ve sütunlar var mı?	200		+
	Mağara iklim özellikleri açısından turizme uygun değerlere sahip mi? (Sıcaklık, nem, ışık oranı vb)	200		+
	Mağara bitki örtüsü açısından çeşitlilik sunuyor mu?	200		+
	Mağara hayvan çeşitliği açısından çeşitlilik sunuyor mu? (yarasa türleri, böcek veya sürüngen vb)	200		+
III.	Alan Yönetimi (İş birliği kurumlarla)			

	Yerel yönetim ile mağaranın turizm ve alt yapı konularında iş birliği var mı?	200		+
	Sivil Toplum Kuruluşları (dernek, doğa sporları kulübü) ile mağaranın turizm bağlamında iş birliği var mı?	200		
	Yöre halkı mağara konusunda yeterli bilgiye sahip mi?	200		
TOPLAM		1700		1050

B. Ekoturizm Değeri

	Kategori			
I.	Doğal Kaynaklar			
	Mağara ve çevresinde kaç tane doğal kaynak değeri bulunmaktadır? (volkanik dağ, kanyon vadi, peribacaları, göl, sarkıt dikt, sütun ve farklı şekiller vb)	14 farklı mağara (Körükini, Suluin, Balatini, Asmaciini, Çocuk Atıkları Delik, Saklı Uçurum, Derevend, Baraj, Eski Düden, Dede Tarlası, Dölek Düdeni), 47. Milli Park olan Derebucak Milli Parkı		
	0			
	5 doğal kaynak değer az	100		
	5 -10 arası doğal kaynak	150		
	11 doğal kaynak ya da daha fazla	200		+
II.	Biyoçeşitlilik Kaynaklar			
	Mağara ve çevresinin flora (bitki) ve endemizm durumu nedir? Kaç tane vardır?	Çöpmalı (<i>Ranunculus demissus</i>), kaya dağarcığı (<i>Noccaea camlikensis</i>),		

		kıyak seyyahotu (<i>Bornmuellera kiyakii</i>), dağ dolaması (<i>Draba brunifolia</i>), kaba boynuzotu (<i>Cerastium macranthum</i>), cıbıl geven (<i>Astragalus gymnolobus</i>), üçboğadiken (<i>Eryngium trisectum</i>), kör kenger (<i>Cirsium sintenisii</i>), öküz kazankulpu (<i>Cirsium libanoticum</i>), ılgaz sarıbaşı (<i>Centaurea paphlagonica</i>), melez sarıbaş (<i>Centaurea kizildaghensis</i>), dumanlıgelin (<i>Rindera dumanii</i>), sığırkuyruğu (<i>Verbascum adenocarpum</i>), paşaçayı (<i>Sideritis ozturkii</i>), ertuğrul soğanı (<i>Allium ertugrulii</i>), ana müşkürüm (<i>Muscari anatolicum</i>)		
	5'den az endemik bitki	100		
	5'den fazla endemik bitki	150		
	10'dan fazla endemik bitki	200		+
	Mağara ve çevresinin fauna (hayvan) çeşitliliği nedir?	yaban keçisi (<i>Capra aegagrus</i>), endemik Yünlü Kaya Uyuru (<i>Dryomys laniger</i>), endemik kara semenderi Lyciasalamandra atifi, endemik Toros kertenkelesi (<i>Lacerta danfordi</i>), Pamfilya		

			kertenkelesi (<i>Lacerta pamphylica</i>), yaban tavşanı (<i>Lepus europaea</i>), kızılsincap (<i>Sciurus vulgaris</i>), yılan (<i>Serpentes</i>), tilki (<i>Vulpes vulpes</i>), Kurt (<i>Canis lupus</i>), yaban domuzu (<i>Sus scrofa</i>), şahin (<i>Buteo buteo</i>), kaya kartalı (<i>Aquila chrysaetos</i>)		
	10'dan az fauna		100		
	10-20 arası fauna		150		+
	21'den fazla fauna		200		
III.	Su Kaynakları				
	Mağara ve çevresinde göl, baraj, deniz var mı? (5 km içinde)		200		+
	Diğer (şelale, çağlayan 10 km)		200		+
IV.	Kültürel kaynaklar				
	Mağara ve çevresinde kaç tane kültürel kaynak değeri bulunmaktadır? (batıl inançlar vb)				
	0				
	5 kültürel kaynak değer az		100		+
	5-10 kültürel kaynak arası		150		
	11 kültürel kaynak ya da daha fazla		250		
V.	Tarihi Kaynaklar				
	Mağara ve çevresinde kaç tane tarihi kaynak değeri bulunmaktadır? (kale, tarihi mezar, tarihi bina ve yapı, anıt, heykel, özel duvar resimleri vb)		Bizans dönemine ait figürler ve semboller, İki melek figürü ve çeşitli aziz resimleri		
	0				
	5 tarihi kaynak değer az		100		+

	5-10tarihi kaynak ya da daha fazla		150		
	11'den fazla tarihi kaynak		250		
VI.	Özel Alanlar				
	Mağara içerisinde özel alan var mı? (Havuz, sağlık odası, dinlenme alanı.).		300		
TOPLAM			1800		1150

C. Sosyal –Ekonomik Yapı

	Kategori				
I.	Sağlık				
	Mağaraya yakın sağlık ocağı veya hastane var mı?				
	Sağlık kuruluşu 20 km.den az		200		+
	Sağlık kuruluşu 30 50 km.arası		100		
	Sağlık kuruluşu 51 km.den fazla		50		
II.	Nüfus ve Yerleşme				
	Mağara Çevresindeki Nüfus Miktarı		Derebucak İlçesi Nüfusu 5540		
	100 km içerisinde nüfus 50 binden az		100		+
	100 km içerisinde 50 binden fazla nüfus		200		
	Mağara çevresinde farklı mimarî ve ev yapıları var mı?				
	Evet		200		
	Hayır				
	Mağara anayola yakın mı?				
	Anayola 10 km. den az		200		+
	Anayola 11 km.- 40 km. arası		100		
	Anayola 40 km. den uzak		50		
	Mağara çevresinde yayla, ağıl, çevrik, dalyan, kom, dam, çardak vb gibi bir yerleşme var mı?				
	Evet		200		

	Hayır				
	Mağara turizme açılmış mı?				
	Evet		200		+
	Hayır				
	Mağarayı tanıtan bir broşür veya web sayfası var mı?				
	Evet		200		+
	Hayır				
	Mağaraya turistik geziler düzenleniyor mu?				
	Evet		200		+
	Hayır				
	Mağaraya turistik geziler düzenleniyor ise bir turist rehberine ihtiyaç var mı?				
	Evet		200		+
	Hayır				
III.	Ekonomik Kaynaklar				
	Mağara herhangi bir ürün için depo olarak kullanıyor mu? (peynir saklama alanı, hububat deposu vb)		200		
	Yörede el sanatları (kaşık, dokuma vb) var mı?		200		
	Pazar satışı (Yöresel ürünler) mevcut mu?		200		+
	Turizm (Cam Teras, Seyir Terası, Kuş Gözlem Kulesi vb)		200		+
	Hizmet sektörü (otel, konaklama)		200		
	Mağara önceki yıllarda veya günümüzde insan veya hayvan yaşam alanı olarak kullanılmış mı? (ev, ahır vb)		200		+
	Diğer (.....) yazınız.		200		
TOPLAM			3200		1900

D. Rekreatif Kolaylıklar ve Doğa Sporları

	Kategori				
I.	Mağara içi veya çevresinde yürüyüş rotası var mı?		250		+
II.	Mağara çevresinde dağ rotaları var mı?		250		+
III.	Mağara çevresinde bisiklet güzergâhı var mı?		250		
VI.	Diğer.....		250		
TOPLAM			1000		500

E. Ulaşılabilirlik ve Ziyaretçi Potansiyeli

	Kategori				
I.	Ulaşım olanakları				
	Ulaşım araçları (Otobüs, taksi, dolmuş, gemi var mı? Mağaraya ulaşım kolay mı? (özel araç)		100		+
II.	Mağaraya günlük ziyaretçi geliyor mu?		Girişler ücretsiz olduğundan ziyaretçi sayıları tutulmamıştır. (Derebucak Belediyesi, Derebucak İl Tarım ve Orman Müdürlüğü, Tarım ve Orman Bakanlığı ile telefon görüşmeleri yapıldı.)		
	Evet				+
	Hayır				
	(Cevap evet ise) Yerli		200		+
	(Cevap evet ise) Yabancı		300		+
TOPLAM			600		600

F. Sürdürülebilir Bölgesel Ekonomik Büyüme

	Kategori				
I.	Ekoturizm				

	Botanik turizmi	100	+
	Fauna Turizmi	100	+
	Doğa Fotoğrafçılığı	100	+
	Jeoturizm	100	+
	Mağara Fotoğrafçılığı	100	+
	Doğa yürüyüşü	100	+
	Oryantiring	100	
	Tarih öncesi ve Kültür Turizmi	100	+
	Sağlık Turizmi	100	
	Termal Turizm	100	
	Spor ve Macera Turizmi	100	+
	Kamp Turizmi	100	
	Karavan Turizmi	100	
	İnanç Turizmi	100	
	Diğer (Kuş Gözlemciliği, Yaban Hayat Gözlemciliği, Foto Safari)	100	+
	Mağaraya gelen misafirlerin kullanabileceği temiz tuvaletler var mı?		
TOPLAM	Evet	100	+
	Hayır		
	Mağara çevresi el sanatları ve yöresel ürünleri pazarlama potansiyeline sahip mi?		
	Evet	100	+
	Hayır		
		1700	1100

Gavur Beşığı Mağarası ve Çevresinin Mağaralar Ekoturizm Tespiti Anketi Sonuçlarının Değerlendirilmesi

Gavur Beşığı Mağarası, Ekoturizm Tespiti Anketi sonuçları, mağara ve çevresinin 10.000 puan üzerinden 6300 puan aldığını göstermektedir. Anket sonucunda “Ulaşılabilirlik ve Ziyaretçi Potansiyeli” kategorisi 600 puan değeri üzerinden 600 puan alan kategori olmuştur. Onu takip eden puan türleri sırasıyla 1050 puan ile “Coğrafi Özellikler”, 1100 puan ile “Sürdürülebilir Bölgesel Ekonomik Büyüme”, 1150 puanla “Ekoturizm Değeri”, 1900 puanla “Sosyal-Ekonomik Yapı” kategorisidir. Anketin genel değerlendirme puanına göre en az puan alan kategorisi 500 puanla “Rekreatif Kolaylıklar ve Doğa Sporları”dır.

Ankete göre Gavur Beşığı Mağarası ile ilgili yorumlar aşağıda verilmiştir.

Konya'nın Derebucak ilçesinin Çamlık Mahallesi'nde bulunan Gavur Beşığı Mağarası doğal güzelliği ve tarihi önemi ile ziyaretçilerin ilgi odağı olmuş durumda olup yerel halk da tarafından "Boyalı Mağara" olarak da adlandırılmaktadır. Yaklaşık 20 metre uzunluğunda ve 5 metre yüksekliğinde olan mağara duvarlarında ve tavanında, Bizans dönemine ait figürler ve sembollerle süslenmiştir. Bu özellikler mağaranın bir zamanlar yerleşim yeri amaçlı kullanıldığını göstermektedir.

Mağaranın duvarlarındaki çerçeveli bölümler iki melek figürü ve çeşitli azizleri gösterir. Uzmanlar tarafından bu görüntülerin İsa Mesih'i ve on iki havarisini temsil ettiğine inanılıyor. Bu tür benzersiz detaylar mağaranın tarihsel önemini vurgulamaktadır. Ayrıca mağaranı çevresi yemyeşil ormanlarda ile kaplı olduğundan doğa turizme uygunluğu görülmektedir.

Gavur Beşığı Mağarası'nın önemi 1990 yılında resmi hâle geldi. Kültürel ve doğal öneme sahip bir sit olarak tescil edilen mağara Konya Kültür ve Tabiat Mirası Koruma Kurulu mağarayı Birinci ve İkinci Derece Doğal ve Tarihî Alan olarak belirlenmiştir. Bu tanıma, onu korunmaya ihtiyaç duyan önemli bir miras olarak kabul edilir.

Ekoturizm değerinin fazla olduğu mağara, tarih araştırmacıları ve yerbilimciler ile yerli-yabancı turistlerin ilgi noktası olan mağaraya düzenlenecek olan bütüncül geziler eşliğinde bilinirliğinin arttırılmasının sağlanmalıdır.

Fotoğraf 4.35: Gavur Beşği Mağarası.
Kaynak: <https://www.beysehir.bel.tr/gezilecek-yerler/60>,
 (Erişim Tarihi: 10.09.2025).

4.23.4. Körükini Mağarası'nın Ekoturizm Potansiyeli

Körükini Mağarası, 01.09.2024 tarihinde ziyaret edilmiş, yetkililere mağaralar ekoturizm potansiyeli tespit anketi uygulanarak sonuçlara ulaşılmıştır. Mağara içinde ve dışında yapılan gözlem, anket ve incelemeler ile aşağıdaki şekildedir.

- Mağaranın içinde bulunduğu Derebucak Çamlık Millî Parkı 2022 yılında millî park ilan edilmiştir.
- Mağara idari olarak Konya iline bağlı, Akdeniz Bölgesi sınırları içinde yer alan bir mağaradır.
- Mağara, Akdeniz iklim özelliklerini yansıtmaktadır.
- Mağara, Konya il merkezine 145, Antalya il merkezine 144 km uzaklıkta yer almaktadır.
- Körükini Mağarası doğa turizmi ve ekoturizm açısından elverişlidir.
- Mağara çevresi endemik flora bakımından zengindir. Çöp malı (*Ranunculus demissus*), kaya dağarcığı (*Noccaea camlikensis*), kıyak seyyahotu (*Bornmuellera kiyakii*), dağ dolaması (*Draba brunifolia*), kaba boynuzotu (*Cerastium macranthum*), cıbıl geven (*Astragalus gymnolobus*), üçboğadiken (Eryngium trisectum) kör kenger (*Cirsium sintenisii*), öküz kazankulpu (*Cirsium libanoticum*), Ilgaz sarıbaşı (*Centaurea paphlagonica*), melez sarıbaş (*Centaurea*

kizildaghensis), dumanlıgelin (*Rindera dumanii*), sıgırkuyruğu (*Verbascum adenocarpum*), paşaçayı (*Sideritis ozturkii*), Ertuğrul soğanı (*Allium ertugrulii*), ana müşkürüm (*Muscari anatolicum*) gözlemlenmektedir.

- Mağara çevresinde gözlemlenen fauna türleri; yaban keçisi (*Capra aegagrus*), Endemik Yünlü Kaya Uyuru (*Dryomys laniger*), endemik kara semenderi *Lyciasalamandra atifi*, endemik Toros kertenkelesi (*Lacerta danfordi*), Pamfilya kertenkelesi (*Lacerta pamphylica*), yaban tavşanı (*Lepus europaea*), kızsincap (*Sciurus vulgaris*), yılan (*Serpentes*), tilki (*Vulpes vulpes*), Kurt (*Canis lupus*), yaban domuzu (*Sus scrofa*), şahin (*Buteo buteo*), kaya kartalıdır (*Aquila chrysaetos*).
- Ülkemizin 47. millî parkı olan Derebucak Millî Parkı'nda bulunan Dede Tarlası Mağarası dışında da 14 farklı mağara (Dede Tarlası, Suluin, Balatini, Asmacını, Çocuk Attıkları Delik, Saklı Uçurum, Derevend, Baraj, Eski Düden, Gavur Beşiği ve Dölek Düdeni) park içinde yer alan diğer doğal kaynaklardır.
- Mağara ve çevresinde tarihî ve kültürel kaynak değeri yoktur.
- Mağara ve çevresinde dinlenme alanı, çeşme, piknik alanı, otopark ve tuvalet bulunmaktadır.
- Mağaranın sağlık kuruluşuna uzaklığı 20 km'den azdır. Mağaraya en yakın sağlık kuruluşu Derebucak Aile Sağlığı Merkezidir.
- Mağaranın içinde bulunduğu ilçenin nüfusu 2024 TÜİK verilerine göre 5540'tır.
- Derebucak Belediyesi, Derebucak İl Tarım ve Orman Müdürlüğü, Tarım ve Orman Bakanlığı ile yapılan telefon görüşmeleri sonucunda girişler ücretsiz olduğundan ziyaretçi sayıları tutulmamıştır.
- Mağara ve çevresinde yapılan ekoturizm türleri sayesinde mağara sürekli turist çekmektedir. En çok yapılan ekoturizm türleri botanik turizmi, fauna turizmi, doğa fotoğrafçılığı, jeoturizm, mağara fotoğrafçılığı, doğa yürüyüşü, spor ve macera turizmidir.
- Mağara ve çevresinde yürüyüş rotaları, dağ rotaları ve seyir terası bulunmaktadır.

Yapılan inceleme sonucunda Körükini Mağarası ve çevresi ekoturizm potansiyeli kriterleri tespiti anketi genel sonuçları Tablo 4.26'te verilmiştir.

Tablo 4.26: Körükini Mağarası Ekoturizm Potansiyeli Anketi

	Körükini Mağarası ve Çevresi		Genel Değerlendirme		
	Kategori				
A.	Coğrafi Özellikler		1700		1050
B.	Ekoturizm Değeri		1800		950
C.	Sosyal-Ekonomik Yapı		3200		1500
D.	Rekreatif Kolaylıklar ve Doğa Sporları		1000		500
E.	Ulaşılabilirlik ve Ziyaretçi Potansiyeli		600		600
F.	Sürdürülebilir Bölgesel Ekonomik Büyüme		1700		1000
TOPLAM			10000		5600

A. Coğrafi Özellikler

	Kategori		Puan		
I.	Konum				
	Mağaranın coğrafi konumunu nasıldır?				
	İl şehir merkezine 50 km.den az		200		
	İl şehir merkezine 51-100 km.		100		
	İl şehir merkezine 101 km.den uzak		50		+
II.	Fiziki Özellikler				
	Mağara hangi yer şekli içerisinde yer almaktadır. (Dağ, ova, vadi, yamaç).		100		+
	Mağara içinde sarkıt, dikit ve sütunlar var mı?		200		+
	Mağara iklim özellikleri açısından turizme uygun değerlere sahip mi? (Sıcaklık, nem, ıstık oranı vb)		200		+
	Mağara bitki örtüsü açısından çeşitlilik sunuyor mu?		200		+
	Mağara hayvan çeşitliği açısından çeşitlilik sunuyor mu? (yarasa türleri, böcek veya sürüngen vb)		200		+

III.	Alan Yönetimi (İş birliği kurumlarla)			
	Yerel yönetim ile mağaranın turizm ve alt yapı konularında iş birliği var mı?	200		+
	Sivil Toplum Kuruluşları (dernek, doğa sporları kulübü) ile mağaranın turizm bağlamında iş birliği var mı?	200		
	Yöre halkı mağara konusunda yeterli bilgiye sahip mi?	200		
TOPLAM		1700		1050

B. Ekoturizm Değeri

	Kategori			
I.	Doğal Kaynaklar			
	Mağara ve çevresinde kaç tane doğal kaynak değeri bulunmaktadır? (volkanik dağ, kanyon vadi, peribacaları, göl, sarkıt dikit, sütun ve farklı şekiller vb)	14 farklı mağara (Suluin, Balatini, Asmaciini, Çocuk Attıkları Delik, Saklı Uçurum, Derevend, Baraj, Eski Düden, Gavur Beşiği, Dede Tarlası, Dölek Düdeni), 47. Milli Park olan Derebucak Milli Parkı, Değirmenlik Vadisi, Uzunsu Deresi		
	0			
	5 doğal kaynak değer az	100		
	5 -10 arası doğal kaynak	150		
	11 doğal kaynak ya da daha fazla	200		+
II.	Biyoçeşitlilik Kaynaklar			

	Mağara ve çevresinin flora (bitki) ve endemizm durumu nedir? Kaç tane vardır?	Çöp malı (<i>Ranunculus demissus</i>), kaya dağarcığı (<i>Nocca camlikensis</i>), kıyak seyyahotu (<i>Bornmuellera kiyakii</i>), dağ dolaması (<i>Draba brunifolia</i>), kaba boynuzotu (<i>Cerastium macranthum</i>), cıbıl geven (<i>Astragalus gymolobus</i>), üçboğadiken (<i>Eryngium trisetum</i>), kör kenger (<i>Cirsium sintenisii</i>), öküz kazankulpu (<i>Cirsium libanoticum</i>), ılgaz sarıbaşı (<i>Centaurea paphlagonica</i>), melez sarıbaş (<i>Centaurea kizildaghensis</i>), dumanlıgelin (<i>Rindera dumanii</i>), sığırkuyruğu (<i>Verbascum adenocarpum</i>), paşacağı (<i>Sideritis ozturkii</i>), ertuğrul soğanı (<i>Allium ertugrulii</i>), ana müşkürüm (<i>Muscari anatolicum</i>)	
	5'den az endemik bitki	100	
	5'den fazla endemik bitki	150	
	10'dan fazla endemik bitki	200	+
	Mağara ve çevresinin fauna (hayvan) çeşitliliği nedir?	yaban keçisi (<i>Capra aegagrus</i>), endemik Yünlü Kaya Uyuru (<i>Dryomys laniger</i>), kara semenderi	

			Lyciasalamandra atifi, endemik Toros kertenkelesi (<i>Lacerta danfordi</i>), Pamfilya kertenkelesi (<i>Lacerta pamphylica</i>), yaban tavşanı (<i>Lepus europaea</i>), kızılısıncap (<i>Sciurus vulgaris</i>), yılan (<i>Serpentes</i>), tilki (<i>Vulpes vulpes</i>), Kurt (<i>Canis lupus</i>), yaban domuzu (<i>Sus scrofa</i>), şahin (<i>Buteo buteo</i>), kaya kartalı (<i>Aquila chrysaetos</i>)		
	10'dan az fauna		100		
	10-20 arası fauna		150		+
	21'den fazla fauna		200		
III.	Su Kaynakları				
	Mağara ve çevresinde göl, baraj, deniz var mı? (5 km içinde)		200		+
	Diğer (şelale, çağlayan 10 km)		200		+
IV.	Kültürel kaynaklar				
	Mağara ve çevresinde kaç tane kültürel kaynak değeri bulunmaktadır? (batıl inançlar vb)				
	0				
	5 kültürel kaynak değeri az		100		
	5-10 kültürel kaynak arası		150		
	11 kültürel kaynak ya da daha fazla		250		
V.	Tarihi Kaynaklar				
	Mağara ve çevresinde kaç tane tarihi kaynak değeri bulunmaktadır? (kale, tarihi mezar, tarihi bina ve yapı, anıt, heykel, özel duvar resimleri vb)				

	0			
	5 tarihi kaynak değeri az		100	
	5-10 tarihi kaynak ya da daha fazla		150	
	11'den fazla tarihi kaynak		250	
VI.	Özel Alanlar			
	Mağara içerisinde özel alan var mı? (Havuz, sağlık odası, dinlenme alanı.).		300	
TOPLAM			1800	950

C. Sosyal –Ekonomik Yapı

	Kategori			
I.	Sağlık			
	Mağaraya yakın sağlık ocağı veya hastane var mı?			
	Sağlık kuruluşu 20 km.den az		200	+
	Sağlık kuruluşu 30 50 km. arası		100	
	Sağlık kuruluşu 51 km.den fazla		50	
II.	Nüfus ve Yerleşme			
	Mağara Çevresindeki Nüfus Miktarı		Derebucak ilçesi nüfusu 5540	
	100 km içerisinde nüfus 50 binden az		100	+
	100 km içerisinde 50 binden fazla nüfus		200	
	Mağara çevresinde farklı mimarî ve ev yapıları var mı?			
	Evet		200	
	Hayır			
	Mağara anayola yakın mı?			
	Anayola 10 km. den az		200	
	Anayola 11 km.- 40 km. arası		100	

	Anayola 40 km. den uzak	50		
	Mağara çevresinde yayla, ağıl, çevrik, dalyan, kom, dam, çardak vb gibi bir yerleşme var mı?			
	Evet	200		
	Hayır			
	Mağara turizme açılmış mı?			
	Evet	200		+
	Hayır			
	Mağarayı tanıtan bir broşür veya web sayfası var mı?			
	Evet	200		+
	Hayır			
	Mağaraya turistik geziler düzenleniyor mu?			
	Evet	200		+
	Hayır			
	Mağaraya turistik geziler düzenleniyor ise bir turist rehberine ihtiyaç var mı?			
	Evet	200		+
	Hayır			
	Mağaraya turistik geziler düzenleniyor ise bir turist rehberine ihtiyaç var mı?			
	Evet	200		+
	Hayır			
III.	Ekonomik Kaynaklar			
	Mağara herhangi bir ürün için depo olarak kullanıyor mu? (peynir saklama alanı, hububat deposu vb)	200		
	Yörede el sanatları (kaşık, dokuma vb) var mı?	200		
	Pazar satışı (Yöresel ürünler) mevcut mu?	200		+
	Turizm (Cam Teras, Seyir Terası, Kuş Gözlem Kulesi vb)	200		+
	Hizmet sektörü (otel, konaklama)	200		

	Mağara önceki yıllarda veya günümüzde insan veya hayvan yaşam alanı olarak kullanılmış mı? (ev, ahır vb)	200		
	Diğer (.....) yazınız.	200		
TOPLAM		3200		1500

D. Rekreatif Kolaylıklar ve Doğa Sporları

	Kategori			
I.	Mağara içi veya çevresinde yürüyüş rotası var mı?	250		+
II.	Mağara çevresinde dağ rotaları var mı?	250		+
III.	Mağara çevresinde bisiklet güzergâhı var mı?	250		
VI.	Diğer.....	250		
TOPLAM		1000		500

E. Ulaşılabilirlik ve Ziyaretçi Potansiyeli

	Kategori			
I.	Ulaşım olanakları			
	Ulaşım araçları (Otobüs, taksi, dolmuş, gemi var mı? Mağaraya ulaşım kolay mı? (özel araç)	100		+
II.	Mağaraya günlük ziyaretçi geliyor mu?	Girişler ücretsiz olduğundan ziyaretçi sayıları tutulmamıştır. (Derebucak Belediyesi, Derebucak İl Tarım ve Orman Müdürlüğü, Tarım ve Orman Bakanlığı ile telefon görüşmeleri yapıldı.)		
	Evet			
	Hayır			
	(Cevap evet ise) Yerli	200		+

	(Cevap evet ise) Yabancı	300	+
TOPLAM		600	600

F. Sürdürülebilir Bölgesel Ekonomik Büyüme

	Kategori			
I.	Ekoturizm			
	Botanik turizmi	100		+
	Fauna Turizmi	100		+
	Doğa Fotoğrafçılığı	100		+
	Jeoturizm	100		+
	Mağara Fotoğrafçılığı	100		+
	Doğa yürüyüşü	100		+
	Oryantiring	100		
	Tarih öncesi ve Kültür Turizmi	100		
	Sağlık Turizmi	100		
	Termal Turizm	100		
	Spor ve Macera Turizmi	100		+
	Kamp Turizmi	100		
	Karavan Turizmi	100		
	İnanç Turizmi	100		
	Diğer (Kuş Gözlemciliği, Yaban Hayat Gözlemciliği, Foto Safari)	100		+
	Mağaraya gelen misafirlerin kullanabileceği temiz tuvaletler var mı?			
TOPLAM	Evet	100		+
	Hayır			
	Mağara çevresi el sanatları ve yöresel ürünleri pazarlama potansiyeline sahip mi?			
	Evet	100		+
	Hayır			

		1700	1000
--	--	------	------

Körükini Mağarası ve Çevresinin Mağaralar Ekoturizm Tespiti Anketi Sonuçlarının Değerlendirilmesi

Körükini Mağarası, Ekoturizm Tespiti Anketi sonuçları, mağara ve çevresinin 10.000 puan üzerinden 5600 puan aldığını göstermektedir. Anket sonucunda “Ulaşılabilirlik ve Ziyaretçi Potansiyeli” kategorisi 600 puan değeri üzerinden 600 puan alan kategori olmuştur. Onu takip eden puan türleri sırasıyla 950 puanla “Ekoturizm Değeri”, 1050 puan ile “Coğrafi Özellikler”, 1500 puanla “Sosyal-Ekonomik Yapı”, 1000 puan ile “Sürdürülebilir Bölgesel Ekonomik Büyüme” kategorisidir. Anketin genel değerlendirme puanına göre en az puan alan kategorisi 500 puanla “Rekreatif Kolaylıklar ve Doğa Sporları”dır.

Ankete göre Körükini Mağarası ile ilgili yorumlar aşağıda verilmiştir.

Çamlık Mahallesi’nin 1 km batısında yer alan Körükini Mağarası’nın girişi 30 m yüksekliğinde etkileyici bir görünüme sahip olup mağara girişinden 130 metre ileride güzel bir göl bulunmaktadır.

Mağaranın daha ileriki kısımları birçok traverten havuzdan, sarkıt ve dikitten oluşmaktadır. Havuzların derinlikleri yarım metre ile bir buçuk metre arasında suları ise berraktır. Bu kısımda tavanda oluşmuş sarkıtlar vardır. Bunlar mağarayı daha güzel göstermektedir. Mağaranın çıkışı Değirmenlik Vadisi içerisindeydir. Uzunsu Deresi burada 300 metre açıktan aktıktan sonra tekrar yer altına iner ve bu kısımda da Suluin Mağarası başlamaktadır. Dedetarası, Gavurbeşiği ve Suluin Mağarası ile beraber değerlendirildiğinde iyi bir turizm destinasyon alanı olacak nitelikte bir mağaradır.

Ekoturizm değeri bulunan mağaranın daha da iyi konuma gelebilmesi için çeşitli doğa spor kulüpleriyle bütünleşik olarak spor ve macera turizmi kapsamında düzenlenebilecek olan turların sosyal medya aracılığıyla duyurulması gerektiği düşünülmektedir.

Fotoğraf 4.36: Körikini Mağarası.

Kaynak: <https://www.neredekal.com/korukini-magarasi-gezilecek-yer-detay/>,
(Erişim Tarihi: 10.09.2025).

4.24. Manazan Mağarası'nın Ekoturizm Potansiyeli

Manazan Mağaraları, 31.01.2025 tarihinde ziyaret edilmiş, yetkililere mağaralar ekoturizm potansiyeli tespit anketi uygulanarak sonuçlara ulaşılmıştır. Mağara içinde ve dışında yapılan gözlem, anket ve incelemeler ile aşağıdaki şekildedir.

- Karaman İl Özel İdaresi tarafından 2020 yılında başlanılan mağara ve çevresi düzenlemeleri günümüzde de devam etmektedir.
- Mağara idari olarak Karaman iline bağlı, Akdeniz Bölgesi sınırları içinde yer alan bir mağaradır.
- Mağara, Akdeniz ve Karasal iklim geçiş arası geçiş arz eden iklim türü sürmektedir.
- İklim geçiş bölgesinde yer alan Manazan Mağaraları hem maki türlerini hem de bozkır bitkilerini bir arada görülebileceği bir floraya sahiptir.
- Mağara, Karaman il merkezine 40, Konya il merkezine 150, Mersin il merkezine 180 km uzaklıkta yer almaktadır.
- Manazan Mağaraları tarih öncesi, kültür turizmi ve ekoturizm açısından elverişlidir.
- Mağara çevresinde sazlık alanlar, tarım alanları, nehir kıyısı bitki toplulukları ve kavaklıklar bulunmaktadır.
- Mağara çevresi faunası ise *Gobio hettitorum* adlı iç su balığı türüdür.

- Mağara çevresinin doğal kaynak değeri Yeşildere Vadisi'dir. Bu vadi, T.C. Mevlâna Kalkınma Ajansı, T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığı ve T.C. Sanayi ve Teknoloji Bakanlığının ortak yaptığı “Karaman ve İlçelerinde Yenilikçi Teknolojiler Aracılığı ile Ekoturizmin Geliştirilmesi Projesi” kapsamında bisiklet parkur alanı olarak ilan edilmiştir.
- Mağara çevresinin en önemli kültürel değeri ise Taşkale Tahıl Ambarları'dır. Günümüzde hala buradaki mağaralar tahıl saklama yerleri olarak kullanılmaktadır. Ayrıca Taşkale köyü, Atatürk'ün ata dedesi Kızıllar aşiretinden Kızıl Hafız Ahmet Efendi'nin evladıfatihan olarak 1466 yılında padişah fermanı ile Rumeli'den buraya göçtüğü bilinmektedir.
- Mağara ve çevresinde dinlenme alanı, otopark, yöresel ürün satış alanı ve tuvalet bulunmaktadır.
- Mağaranın sağlık kuruluşuna uzaklığı 20 km'den azdır. Mağaraya en yakın sağlık kuruluşu Yeşildere köyünde bulunan 52 No.lu Aile Sağlığı Merkezidir.
- Mağaranın içinde bulunduğu ilçenin nüfusu 2024 TÜİK verilerine göre 207.686'dır.
- Mağara ziyaretçi sayısı girişlerde görevli bulunmadığı için bilinmemektedir.
- Mağara ve çevresinde yürüyüş rotaları, dağ rotaları ve bisiklet rotası bulunmaktadır.
- Mağara ve çevresinde yapılan ekoturizm türleri sayesinde mağara sürekli turist çekmektedir. En çok yapılan ekoturizm türleri doğa fotoğrafçılığı, mağara fotoğrafçılığı, doğa yürüyüşü, tarih öncesi ve kültür turizmi, kamp-karavan turizmi, spor ve macera turizmidir.

Yapılan inceleme sonucunda Manazan Mağaraları ve çevresi ekoturizm potansiyeli kriterleri tespiti anketi genel sonuçları Tablo 4.27'te verilmiştir.

Tablo 4.27: Manazan Mağaraları Ekoturizm Potansiyeli Anketi

	Manazan Mağaraları ve Çevresi		Genel Değerlendirme		
	Kategori				
A.	Coğrafi Özellikler		1700		900
B.	Ekoturizm Değeri		1800		900

C.	Sosyal-Ekonomik Yapı	3200	2600
D.	Rekreatif Kolaylıklar ve Doğa Sporları	1000	750
E.	Ulaşılabilirlik ve Ziyaretçi Potansiyeli	600	600
F.	Sürdürülebilir Bölgesel Ekonomik Büyüme	1700	1100
TOPLAM		10000	6850

A. Coğrafi Özellikler

	Kategori	Puan	
I.	Konum		
	Mağaranın coğrafi konumunu nasıldır?		
	İl şehir merkezine 50 km.den az	200	+
	İl şehir merkezine 51-100 km.	100	
	İl şehir merkezine 101 km.den uzak	50	
II.	Fiziki Özellikler		
	Mağara hangi yer şekli içerisinde yer almaktadır. (Dağ, ova, vadi, yamaç).	100	+
	Mağara içinde sarkıt, dikit ve sütunlar var mı?	200	
	Mağara iklim özellikleri açısından turizme uygun değerlere sahip mi? (Sıcaklık, nem, ılık oranı vb)	200	+
	Mağara bitki örtüsü açısından çeşitlilik sunuyor mu?	200	+
	Mağara hayvan çeşitliği açısından çeşitlilik sunuyor mu? (yarasa türleri, böcek veya sürüngen vb)	200	
III.	Alan Yönetimi (İş birliği kurumlarla)		
	Yerel yönetim ile mağaranın turizm ve alt yapı konularında iş birliği var mı?	200	+
	Sivil Toplum Kuruluşları (dernek, doğa sporları kulübü) ile mağaranın turizm bağlamında iş birliği var mı?	200	

	Yöre halkı mağara konusunda yeterli bilgiye sahip mi?		200		
TOPLAM			1700		900

B. Ekoturizm Değeri

	Kategori				
I.	Doğal Kaynaklar				
	Mağara ve çevresinde kaç tane doğal kaynak değeri bulunmaktadır? (volkanik dağ, kanyon vadi, peribacaları, göl, sarkıt dikt, sütun ve farklı şekiller vb)		Yeşildere Vadisi		
	0				
	5 doğal kaynak değer az		100		+
	5 -10 arası doğal kaynak		150		
	11 doğal kaynak ya da daha fazla		200		
II.	Biyoçeşitlilik Kaynaklar				
	Mağara ve çevresinin flora (bitki) ve endemizm durumu nedir? Kaç tane vardır?		Nehir kıyısı bitki toplulukları, Kavaklıklar, Tarım alanları, Sazlık alanlar		
	5'den az endemik bitki		100		+
	5'den fazla endemik bitki		150		
	10'dan fazla endemik bitki		200		
	Mağara ve çevresinin fauna (hayvan) çeşitliliği nedir?		<i>Gobio hettitorum</i> adlı içsu balığı		
	10'dan az fauna		100		+
	10-20 arası fauna		150		
	21'den fazla fauna		200		
III.	Su Kaynakları				
	Mağara ve çevresinde göl, baraj, deniz var mı? (5 km içinde)		200		+

	Diğer (şelale, çağlayan 10 km)		200		+
IV.	Kültürel kaynaklar				
	Mağara ve çevresinde kaç tane kültürel kaynak değeri bulunmaktadır? (batıl inançlar vb)		İsmail Hacı Tekkesi		
	0				
	5 kültürel kaynak değeri az		100		+
	5-10 kültürel kaynak arası		150		
	11 kültürel kaynak ya da daha fazla		250		
V.	Tarihi Kaynaklar				
	Mağara ve çevresinde kaç tane tarihî kaynak değeri bulunmaktadır? (kale, tarihî mezar, tarihî bina ve yapı, anıt, heykel, özel duvar resimleri vb)		Tahıl Ambarları		
	0				
	5 tarihi kaynak değeri az		100		+
	5-10tarihi kaynak ya da daha fazla		150		
	11'den fazla tarihi kaynak		250		
VI.	Özel Alanlar				
	Mağara içerisinde özel alan var mı? (Havuz, sağlık odası, dinlenme alanı.).		300		
TOPLAM			1800		900

C. Sosyal –Ekonomik Yapı

	Kategori				
I.	Sağlık				
	Mağaraya yakın sağlık ocağı veya hastane var mı?				
	Sağlık kuruluşu 20 km.den az		200		+
	Sağlık kuruluşu 30 50 km.arası		100		
	Sağlık kuruluşu 51 km.den fazla		50		

II.	Nüfus ve Yerleşme			
	Mağara Çevresindeki Nüfus Miktarı	Merkez ilçesi nüfusu 207.686		
	100 km içerisinde nüfus 50 binden az	100		
	100 km içerisinde 50 binden fazla nüfus	200		+
	Mağara çevresinde farklı mimari ve ev yapıları var mı?			
	Evet	200		+
	Hayır			
	Mağara anayola yakın mı?			
	Anayola 10 km. den az	200		+
	Anayola 11 km.- 40 km. arası	100		
	Anayola 40 km. den uzak	50		
	Mağara çevresinde yayla, ağıl, çevrik, dalyan, kom, dam, çardak vb gibi bir yerleşme var mı?			
	Evet	200		+
	Hayır			
	Mağara turizme açılmış mı?			
	Evet	200		+
	Hayır			
	Mağarayı tanıtan bir broşür veya web sayfası var mı?			
	Evet	200		+
	Hayır			
	Mağaraya turistik geziler düzenleniyor mu?			
	Evet	200		+
	Hayır			
	Mağaraya turistik geziler düzenleniyor ise bir turist rehberine ihtiyaç var mı?			

	Evet		200		+
	Hayır				
III.	Ekonomik Kaynaklar				
	Mağara herhangi bir ürün için depo olarak kullanıyor mu? (peynir saklama alanı, hububat deposu vb)		200		
	Yörede el sanatları (kaşık, dokuma vb) var mı?		200		+
	Pazar satışı (Yöresel ürünler) mevcut mu?		200		+
	Turizm (Cam Teras, Seyir Terası, Kuş Gözlem Kulesi vb)		200		+
	Hizmet sektörü (otel, konaklama)		200		
	Mağara önceki yıllarda veya günümüzde insan veya hayvan yaşam alanı olarak kullanılmış mı? (ev, ahır vb)		200		+
	Diğer (.....)		200		
TOPLAM			3200		2600

D. Rekreatif Kolaylıklar ve Doğa Sporları

	Kategori				
I.	Mağara içi veya çevresinde yürüyüş rotası var mı?		250		+
II.	Mağara çevresinde dağ rotaları var mı?		250		+
III.	Mağara çevresinde bisiklet güzergâhı var mı?		250		+
VI.	Diğer.....		250		
TOPLAM			1000		750

E. Ulaşılabilirlik ve Ziyaretçi Potansiyeli

	Kategori				
I.	Ulaşım olanakları				

	Ulaşım araçları (Otobüs, taksi, dolmuş, gemi var mı? Mağaraya ulaşım kolay mı? (Özel araç)		100		+
II.	Mağaraya günlük ziyaretçi geliyor mu?		Girişler ücretsiz olduğu için ve görevli bulunmadığın için ziyaretçi sayısı bilinmiyor. (Karaman il kültür turizm müdürlüğü, karaman il özel idaresi, karaman belediyesi, karaman il tarım müdürlüğü ile telefon görüşmeleri yapıldı.)		
	Evet				
	Hayır				
	(Cevap evet ise) Yerli		200		+
	(Cevap evet ise) Yabancı		300		+
TOPLAM			600		600

F. Sürdürülebilir Bölgesel Ekonomik Büyüme

	Kategori				
I.	Ekoturizm				
	Botanik turizmi		100		
	Fauna Turizmi		100		
	Doğa Fotoğrafçılığı		100		+
	Jeoturizm		100		+
	Mağara Fotoğrafçılığı		100		+
	Doğa yürüyüşü		100		+
	Oryantiring		100		
	Tarih öncesi ve Kültür Turizmi		100		+
	Sağlık Turizmi		100		
	Termal Turizm		100		
	Spor ve Macera Turizmi		100		+

	Kamp Turizmi		100		+
	Karavan Turizmi		100		+
	İnanç Turizmi		100		+
	Diğer.....		100		
	Mağaraya gelen misafirlerin kullanabileceği temiz tuvaletler var mı?				
TOPLAM	Evet		100		+
	Hayır				
	Mağara çevresi el sanatları ve yöresel ürünleri pazarlama potansiyeline sahip mi?				
	Evet		100		+
	Hayır				
			1700		1100

Manazan Mağaraları ve Çevresinin Mağaralar Ekoturizm Tespiti Anketi Sonuçlarının Değerlendirilmesi

Manazan Mağaraları, Ekoturizm Tespiti Anketi sonuçları, mağara ve çevresinin 10.000 puan üzerinden 6850 puan aldığını göstermektedir. Anket sonucunda “Ulaşılabilirlik ve Ziyaretçi Potansiyeli” kategorisi 600 puan değeri üzerinden 600 puan alan kategori olmuştur. Onu takip eden puan türleri sırasıyla 2600 puanla “Sosyal-Ekonomik Yapı”, 1100 puan ile “Sürdürülebilir Bölgesel Ekonomik Büyüme” kategorisidir. Anketin genel değerlendirme puanına göre en az puan alan kategorileri 900 puanla “Coğrafi Özellikler” ve “Ekoturizm Değeri”, 750 puanla “Rekreatif Kolaylıklar ve Doğa Sporları”dır.

Ankete göre Manazan Mağaraları ile ilgili yorumlar aşağıda verilmiştir.

Manazan Mağaraları, tarih öncesi ve kültür turizmi açısından ülkemiz için oldukça önemlidir. Yerli ve yabancı turistlerin ve araştırmalar için çeşitli meslek gruplarından ilgililerin ziyaret ettiği insan eliyle oyulmuş eski bir yerleşim, ibadet ve mezar alanıdır.

Ulaşımı oldukça rahat olan bu mağaraları ziyaret esnasında ekoturizm rotası olan “Manazan Mağaraları-Taşkale Gürlük Trekking Rotası” kapsamında 2. derece doğal sit alanı ilan edilen kanyonun içinde doğal güzellikler eşliğinde kamp ve doğa yürüyüşleri

yapılır. Bölgeye yapılacak turların rehberleri ve doğa-spor kulüpleri bu bilgiler ışığında gerekli düzenlemeleri yapıp kendi programlarına entegre etmelidirler.

Ziyaret esnasında giriş ve çıkışların kontrolünün sağlanması için yetkili bir kişinin görevlendirilmesi hem güvenlik açısından hem de gelen turistlerin bilgilendirilmesi açısından önem arz etmektedir.

Mağara çevresinin yöresel ürün satış potansiyeli oldukça yüksektir. Bu doğrultuda yolun hemen kenarında bulunan ve kapalı olan mağazaların açılması için gerekli işlemlerin yapılması gerekmektedir.

Fotoğraf 4.37: Manazan Mağaraları.

4.25. İncesu Mağarası'nın Ekoturizm Potansiyeli

İncesu Mağarası, 31.01.2025 tarihinde ziyaret edilmiş, yetkililere mağaralar ekoturizm potansiyeli tespit anketi uygulanarak sonuçlara ulaşılmıştır. Mağara içinde ve dışında yapılan gözlem, anket ve incelemeler ile aşağıdaki şekildedir.

- İncesu Mağarası, 2013 yılında turizme açılmıştır ve I. derece doğal sit alanı ilan edilmiştir.
- Mağara idari olarak Karaman iline bağlı, Akdeniz Bölgesi sınırları içinde yer alan bir mağaradır.
- Mağara, Akdeniz ve Karasal iklim geçiş arası geçiş arz eden iklim türü sürmektedir.
- İklim geçiş bölgesinde yer alan İncesu Mağarası hem maki türlerini hem de bozkır bitkilerini bir arada görülebileceği bir flora sahiptir.

- Mağara, Karaman il merkezine 40, Konya il merkezine 173 km uzaklıkta yer almaktadır.
- İncesu Mağarası, jeoturizm ve ekoturizm açısından elverişlidir.
- Mağara içerisinde nal burunlu balkan kulaklı (*Rhinolophus ferrumequinum*) yarasa bulunmaktadır.
- Mağara ve çevresinde iki tane doğal kaynak değeri vardır. Bunlar Asarini Mağarası ve İncesu Deresi'dir. Asarini Mağarası'nın önceden İncesu Mağarası'yla birleşik olduğunu ortaya koyan araştırmacılar, ikisinin de aynı sisteme ait olduğunu vurgulamışlardır.
- Manazan Mağaraları ve Tahıl Ambarları, mağara çevresindeki önemli kültürel kaynakların içindedir.
- Mağara ve çevresinde otopark ve tuvalet bulunmaktadır.
- Mağaranın sağlık kuruluşuna uzaklığı 20 km'den azdır. Mağaraya en yakın sağlık kuruluşu Pınarköyü Sağlık Evidir.
- Mağaranın içinde bulunduğu ilçenin nüfusu 2024 TÜİK verilerine göre 207.686'dır.
- Girişler ücretsiz olduğu için ve mağara girişinde görevli bulunmadığından dolayı ziyaretçi sayıları bilinmemektedir.
- Mağara ve çevresinde yürüyüş rotaları, dağ rotaları ve bisiklet rotası bulunmaktadır.
- Sağlık turizmi açısından önemli olan mağaranın astım hastalarına iyi geldiği bilinmektedir.
- Mağara ve çevresinde yapılan ekoturizm türleri sayesinde mağara sürekli turist çekmektedir. En çok yapılan ekoturizm türleri fauna turizmi, doğa fotoğrafçılığı, jeoturizm, mağara fotoğrafçılığı, doğa yürüyüşü, kamp turizmi, tarih öncesi ve kültür turizmi, sağlık turizmi, spor ve macera turizmidir.

Yapılan inceleme sonucunda İncesu Mağarası ve çevresi ekoturizm potansiyeli kriterleri tespiti anketi genel sonuçları Tablo 4.28'te verilmiştir.

Tablo 4.28: İncesu Mağarası Ekoturizm Potansiyeli Tespit Anketi

	İncesu Mağarası ve Çevresi		Genel Değerlendirme		
	Kategori				
A.	Coğrafi Özellikler		1700		1400
B.	Ekoturizm Değeri		1800		400
C.	Sosyal-Ekonomik Yapı		3200		2100
D.	Rekreatif Kolaylıklar ve Doğa Sporları		1000		750
E.	Ulaşılabilirlik ve Ziyaretçi Potansiyeli		600		600
F.	Sürdürülebilir Bölgesel Ekonomik Büyüme		1700		1100
TOPLAM			10000		6350

A. Coğrafi Özellikler

	Kategori		Puan		
I.	Konum				
	Mağaranın coğrafi konumunu nasıldır?				
	İl şehir merkezine 50 km.den az		200		
	İl şehir merkezine 51-100 km.		100		+
	İl şehir merkezine 101 km.den uzak		50		
II.	Fiziki Özellikler				
	Mağara hangi yer şekli içerisinde yer almaktadır. (Dağ, ova, vadi, yamaç).		100		+
	Mağara içinde sarkıt, dikit ve sütunlar var mı?		200		+
	Mağara iklim özellikleri açısından turizme uygun değerlere sahip mi? (Sıcaklık, nem, ışık oranı vb)		200		+
	Mağara bitki örtüsü açısından çeşitlilik sunuyor mu?		200		+
	Mağara hayvan çeşitliği açısından çeşitlilik sunuyor mu? (yarasa türleri, böcek veya sürüngen vb)		200		+
III.	Alan Yönetimi (İş birliği kurumlarla)				

	Yerel yönetim ile mağaranın turizm ve alt yapı konularında iş birliği var mı?	200	+
	Sivil Toplum Kuruluşları (dernek, doğa sporları kulübü) ile mağaranın turizm bağlamında iş birliği var mı?	200	+
	Yöre halkı mağara konusunda yeterli bilgiye sahip mi?	200	
TOPLAM		1700	1400

B. Ekoturizm Değeri

	Kategori			
I.	Doğal Kaynaklar			
	Mağara ve çevresinde kaç tane doğal kaynak değeri bulunmaktadır? (volkanik dağ, kanyon vadi, peribacaları, göl, sarkıt dikt, sütun ve farklı şekiller vb)	İncesu deresi Asarini mağarası		
	0			
	5 doğal kaynak değer az	100	+	
	5 -10 arası doğal kaynak	150		
	11 doğal kaynak ya da daha fazla	200		
II.	Biyoçeşitlilik Kaynaklar			
	Mağara ve çevresinin flora (bitki) ve endemizm durumu nedir? Kaç tane vardır?			
	5'den az endemik bitki	100		
	5'den fazla endemik bitki	150		
	10'dan fazla endemik bitki	200		
	Mağara ve çevresinin fauna (hayvan) çeşitliliği nedir?	Nal burunlu balkan kulaklı yarasası (<i>Rhinolophus ferrumequinum</i>)		
	10'dan az fauna	100	+	
	10-20 arası fauna	150		
	21'den fazla fauna	200		
III.	Su Kaynakları			

	Mağara ve çevresinde göl, baraj, deniz var mı? (5 km içinde)		200		
	Diğer (şelale, çağlayan 10 km)		200		
IV.	Kültürel kaynaklar				
	Mağara ve çevresinde kaç tane kültürel kaynak değeri bulunmaktadır? (batıl inançlar vb)				
	0				
	5 kültürel kaynak değer az		100		
	5-10 kültürel kaynak arası		150		
	11 kültürel kaynak ya da daha fazla		250		
V.	Tarihi Kaynaklar				
	Mağara ve çevresinde kaç tane tarihi kaynak değeri bulunmaktadır? (kale, tarihi mezar, tarihi bina ve yapı, anıt, heykel, özel duvar resimleri vb)		Tahıl ambarları, Manazan mağaraları		
	0				
	5 tarihi kaynak değer az		100		+
	5-10 tarihi kaynak ya da daha fazla		150		
	11'den fazla tarihi kaynak		250		
VI.	Özel Alanlar				
	Mağara içerisinde özel alan var mı? (Havuz, sağlık odası, dinlenme alanı.).		300		
TOPLAM			1800		400

C. Sosyal-Ekonomik Yapı

	Kategori				
I.	Sağlık				
	Mağaraya yakın sağlık ocağı veya hastane var mı?				
	Sağlık kuruluşu 20 km.den az		200		+
	Sağlık kuruluşu 30 50 km.arası		100		

	Sağlık kuruluşu 51 km.den fazla	50		
II.	Nüfus ve Yerleşme			
	Mağara Çevresindeki Nüfus Miktarı	Merkez ilçe nüfusu 207.686		
	100 km içerisinde nüfus 50 binden az	100		
	100 km içerisinde 50 binden fazla nüfus	200		+
	Mağara çevresinde farklı mimarî ve ev yapıları var mı?			
	Evet	200		+
	Hayır			
	Mağara anayola yakın mı?			
	Anayola 10 km. den az	200		
	Anayola 11 km.- 40 km. arası	100		+
	Anayola 40 km. den uzak	50		
	Mağara çevresinde yayla, ağıl, çevrik, dalyan, kom, dam, çardak vb gibi bir yerleşme var mı?			
	Evet	200		+
	Hayır			
	Mağara turizme açılmış mı?			
	Evet	200		+
	Hayır			
	Mağarayı tanıtan bir broşür veya web sayfası var mı?			
	Evet	200		+
	Hayır			
	Mağaraya turistik geziler düzenleniyor mu?			
	Evet	200		+
	Hayır			
	Mağaraya turistik geziler düzenleniyor ise			

	bir turist rehberine ihtiyaç var mı?				
	Evet		200		+
	Hayır				
III.	Ekonomik Kaynaklar				
	Mağara herhangi bir ürün için depo olarak kullanıyor mu? (peynir saklama alanı, hububat deposu vb)		200		
	Yörede el sanatları (kaşık, dokuma vb) var mı?		200		+
	Pazar satışı (Yöresel ürünler) mevcut mu?		200		+
	Turizm (Cam Teras, Seyir Terası, Kuş Gözlem Kulesi vb)		200		+
	Hizmet sektörü (otel, konaklama)		200		
	Mağara önceki yıllarda veya günümüzde insan veya hayvan yaşam alanı olarak kullanılmış mı? (ev, ahır vb)		200		
	Diğer (.....) yazınız.		200		
TOPLAM			3200		2100

D. Rekreatif Kolaylıklar ve Doğa Sporları

	Kategori				
I.	Mağara içi veya çevresinde yürüyüş rotası var mı?		250		+
II.	Mağara çevresinde dağ rotaları var mı?		250		+
III.	Mağara çevresinde bisiklet güzergâhı var mı?		250		+
VI.	Diğer.....		250		
TOPLAM			1000		750

E. Ulaşılabilirlik ve Ziyaretçi Potansiyeli

	Kategori				
I.	Ulaşım olanakları				

	Ulaşım araçları (Otobüs, taksi, dolmuş, gemi var mı? Mağaraya ulaşım kolay mı? (Özel araç)		100		+
II.	Mağaraya günlük ziyaretçi geliyor mu?		Girişler ücretsiz olduğu için ve görevli bulunmadığın için ziyaretçi sayısı bilinmiyor. (Karaman il kültür turizm müdürlüğü, karaman il özel idaresi, karaman belediyesi, karama il tarım müdürlüğü ile telefon görüşmeleri yapıldı.)		
	Evet				
	Hayır				
	(Cevap evet ise) Yerli		200		+
	(Cevap evet ise) Yabancı		300		+
TOPLAM			600		600

F. Sürdürülebilir Bölgesel Ekonomik Büyüme

	Kategori				
I.	Ekoturizm				
	Botanik turizmi		100		
	Fauna Turizmi		100		+
	Doğa Fotoğrafçılığı		100		+
	Jeoturizm		100		+
	Mağara Fotoğrafçılığı		100		+
	Doğa yürüyüşü		100		+
	Oryantiring		100		
	Tarih öncesi ve Kültür Turizmi		100		+
	Sağlık Turizmi		100		+
	Termal Turizm		100		
	Spor ve Macera Turizmi		100		+

	Kamp Turizmi	100	+
	Karavan Turizmi	100	
	İnanç Turizmi	100	
	Diğer.....	100	
	Mağaraya gelen misafirlerin kullanabileceği temiz tuvaletler var mı?		
TOPLAM	Evet	100	+
	Hayır		
	Mağara çevresi el sanatları ve yöresel ürünleri pazarlama potansiyeline sahip mi?		
	Evet	100	+
	Hayır		
		1700	1100

İncesu Mağarası ve çevresinin Mağaralar Ekoturizm Tespiti Anketi Sonuçlarının Değerlendirilmesi

İncesu Mağarası, Ekoturizm Tespiti Anketi sonuçları, mağara ve çevresinin 10.000 puan üzerinden 6350 puan aldığını göstermektedir. Anket sonucunda “Coğrafi Özellikler Ulaşılabilirlik ve Ziyaretçi Potansiyeli” kategorisi 600 puan değeri üzerinden 600 puan alan kategori olmuştur. Onu takip eden puan türleri sırasıyla 500 puanla “Rekreatif Kolaylıklar ve Doğa Sporları”, 1150 puan ile “Coğrafi Özellikler”, 1100 puan ile “Sürdürülebilir Bölgesel Ekonomik Büyüme” kategorisidir. Anketin genel değerlendirme puanına göre en az puan alan kategoriler 2200 puanla “Sosyal-Ekonomik Yapı” ve 800 puanla “Ekoturizm Değeri”dir.

Ankete göre İncesu Mağarası ile ilgili yorumlar aşağıda verilmiştir.

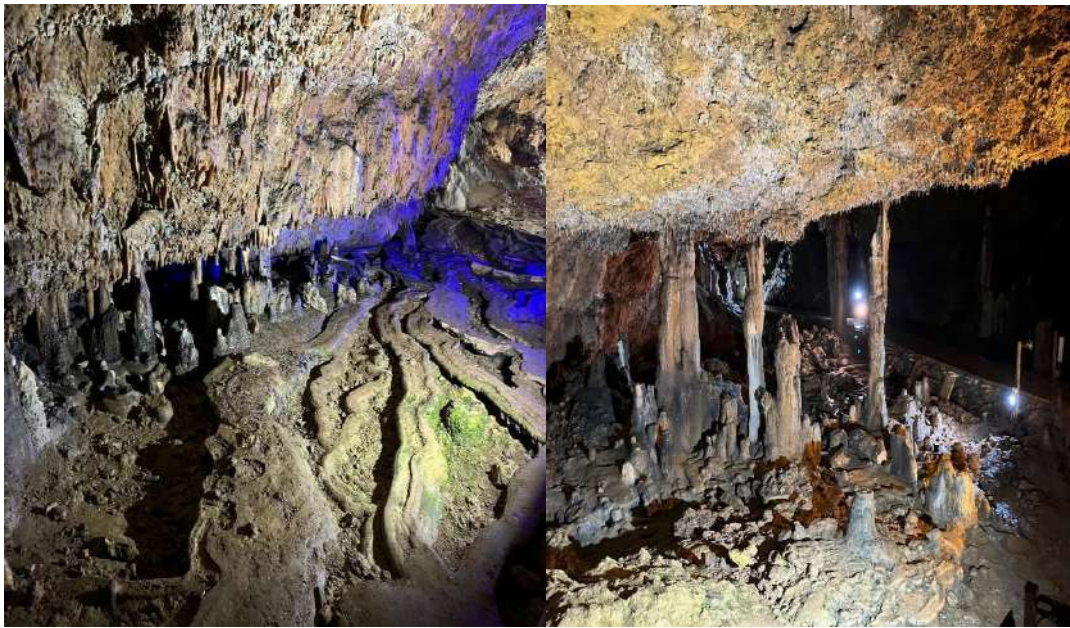
İncesu Mağarası, Karaman ilinin önemli turizm noktalarından biridir. Taşkale Köyü ekonomik anlamda çok gelişmiş bir yerleşim yeri olmamasına rağmen mağara bilim adamlarını ve mağara turizmini seven insanların uğrak noktalarından biri olmuştur. Mağara kontrollü bir turizm destinasyon alanı olmadığı için çok rahatlıkla ziyaret edilebilmektedir.

İncesu Mağarası, bilimsel anlamda çalışılması rahat bir mağaradır. Mağaranın kadastro ve klimatolojik çalışmaları MTA Genel Müdürlüğü Karst ve Mağara Araştırmaları Birimi tarafından yapılmış olup sportif amaçlı çeşitli mağara dernekleri ve üniversitelerin mağara kulüpleri tarafından tercih edilmektedir.

Mağaranın astım, bronşit ve nefes darlığı hastalıklarına iyi geldiği tespit edilmiştir. Bu hususta gerekli düzenlemelerin yapılması hâlinde sağlık odaları kurulması bölgenin hem turizm potansiyeline hem de ekonomik açıdan bölge halkına olumlu katkılar sağlayacaktır.

İncesu Mağarası'nın hem ekoturizm hem de mağara turizmi açısından oldukça yüksek potansiyele sahip olması dolayısıyla altyapı çalışmalarının ve çevre düzenlenmesinin tamamlanması gerekmektedir. Kontrollü girişin ve güvenliğin sağlanması adına gerekli düzenlemelerin yapılması önem arz etmektedir. Çevresinin yöresel ürün satış potansiyeline sahip olan mağaranın bu özelliğinin geliştirilmesi bölge halkına ve ülke ekonomisine katkı sağlayacaktır. Sürdürülebilirlik adına yapılacak bu çalışmalar yerel yönetim tarafından değerlendirilip hayata geçirilmelidir.

Ayrıca yapılan çalışmalar ışığında mağara içeriğinde peynir saklama ve mantar yetiştiriciliği yapılabileceği öngörülmüştür. Bunun için gerekli düzenlemelerin yapılması konusunda alanında uzman bilim insanlarının da görüşüyle birlikte değerlendirilebileceği öngörülmüştür.

Fotoğraf 4.38: Mağara içindeki oluşumlar.

4.26. Savruk Mağarası'nın Ekoturizm Potansiyeli

Savruk Mağarası, 28.09.2025 tarihinde ziyaret edilmiş, yetkililere mağaralar ekoturizm potansiyeli tespit anketi uygulanarak sonuçlara ulaşılmıştır. Mağara içinde ve dışında yapılan gözlem, anket ve incelemeler ile aşağıdaki şekildedir.

- 15 bin yıllık Savruk Mağarası'nın 2013 yılından sonra bilinirliğinin arttığı öğrenildi.
- Mağara idari olarak Kahramanmaraş iline bağlı, Akdeniz Bölgesi sınırları içinde yer alan bir mağaradır.
- Mağara çevresi Akdeniz iklim özelliklerini yansıtmaktadır.
- Mağara Kahramanmaraş il merkezine 74, Adana il merkezine 271 km uzaklıkta yer almaktadır.
- Savruk Mağarası doğa turizmi, sağlık turizmi ve ekoturizm açısından elverişlidir.
- Savruk Mağarası endemik flora ve fauna çeşitliliği bakımından zengindir.
- Savruk Şelalesi, Kısık Kanyonu ve Ceyhan Nehri önemli doğal kaynak değerleridir.
- Mağara ve çevresinde tarihi ve kültürel kaynak değeri yoktur.
- Mağara ve çevresinde dinlenme alanı, piknik alanı, restoran, çocuk oyun alanı, otopark, yöresel ürün satış alanı ve tuvalet bulunmaktadır.
- Mağaranın sağlık kuruluşuna uzaklığı 20 km'den azdır. Mağaraya en yakın sağlık kuruluşu Ilıca Aile Sağlığı Merkezidir.
- Mağaranın içinde bulunduğu ilçenin nüfusu 2024 TÜİK verilerine göre 436.385'tir.
- Onikişubat Belediyesi ile yapılan telefon görüşmeleri neticesinde tam sayıya ulaşılamamıştır. Ancak yaz aylarında 500-1000 arası ziyaretçi geldiği düşünülmektedir. Kış aylarında havalar soğudukça ziyaretçi azalır denildi.
- Mağara ve çevresinde yürüyüş rotaları ve dağ rotaları bulunmaktadır.
- Sağlık turizmi açısından önemli olan mağaranın astım ve bronşit hastalarına iyi geldiği bilinmektedir.
- Mağara ve çevresinde yapılan ekoturizm türleri sayesinde mağara sürekli turist çekmektedir. En çok yapılan ekoturizm türleri botanik turizmi, fauna turizmi,

doğa fotoğrafçılığı, jeoturizm, mağara fotoğrafçılığı, doğa yürüyüşü, sağlık turizmi, kamp-karavan turizmi, yayla turizmi, spor ve macera turizmidir.

Yapılan inceleme sonucunda Savruk Mağarası ve çevresi ekoturizm potansiyeli kriterleri tespiti anketi genel sonuçları Tablo 4.29’de verilmiştir.

Tablo 4.29: Savruk Mağarası Ekoturizm Potansiyeli Anketi

	Savruk(Savran-Sarıköz) Mağarası ve Çevresi	Genel Değerlendirme		
	Kategori			
A.	Coğrafi Özellikler	1700		1400
B.	Ekoturizm Değeri	1800		900
C.	Sosyal-Ekonomik Yapı	3200		2000
D.	Rekreatif Kolaylıklar ve Doğa Sporları	1000		500
E.	Ulaşılabilirlik ve Ziyaretçi Potansiyeli	600		600
F.	Sürdürülebilir Bölgesel Ekonomik Büyüme	1700		1300
TOPLAM		10000		6700

A. Coğrafi Özellikler

	Kategori	Puan		
I.	Konum			
	Mağaranın coğrafi konumunu nasıldır ?			
	İl şehir merkezine 50 km.den az	200		
	İl şehir merkezine 51-100 km.	100		+
	İl şehir merkezine 101 km.den uzak	50		
II.	Fiziki Özellikler			
	Mağara hangi yer şekli içerisinde yer almaktadır. (Dağ, ova, vadi, yamaç).	100		+
	Mağara içinde sarkıt, dikit ve sütunlar var mı?	200		+
	Mağara iklim özellikleri açısından turizme uygun değerlere sahip mi? (Sıcaklık, nem, ışık oranı vb)	200		+

	Mağara bitki örtüsü açısından çeşitlilik sunuyor mu?		200		+
	Mağara hayvan çeşitliği açısından çeşitlilik sunuyor mu? (yarasa türleri, böcek veya sürüngen vb)		200		+
III.	Alan Yönetimi (İş birliği kurumlarla)				
	Yerel yönetim ile mağaranın turizm ve alt yapı konularında iş birliği var mı?		200		
	Sivil Toplum Kuruluşları (dernek, doğa sporları kulübü) ile mağaranın turizm bağlamında iş birliği var mı?		200		+
	Yöre halkı mağara konusunda yeterli bilgiye sahip mi?		200		+
TOPLAM			1700		1400

B. Ekoturizm Değeri

	Kategori				
I.	Doğal Kaynaklar				
	Mağara ve çevresinde kaç tane doğal kaynak değeri bulunmaktadır? (volkanik dağ, kanyon vadi, peribacaları, göl, sarkıt dikt, sütun ve farklı şekiller vb)		Savruk Şelalesi Kısık Kanyonu Ceyhan Nehri		
	0				
	5 doğal kaynak değer az		100		+
	5 -10 arası doğal kaynak		150		
	11 doğal kaynak ya da daha fazla		200		
II.	Biyoçeşitlilik Kaynaklar				
	Mağara ve çevresinin flora (bitki) ve endemizm durumu nedir? Kaç tane vardır?				
	5'den az endemik bitki		100		
	5'den fazla endemik bitki		150		
	10'dan fazla endemik bitki		200		+
	Mağara ve çevresinin fauna (hayvan) çeşitliliği nedir?				
	10'dan az fauna		100		

	10-20 arası fauna		150		
	21'den fazla fauna		200		+
III.	Su Kaynakları				
	Mağara ve çevresinde göl, baraj, deniz var mı? (5 km içinde)		200		+
	Diğer (şelale, çağlayan 10 km)		200		+
IV.	Kültürel kaynaklar				
	Mağara ve çevresinde kaç tane kültürel kaynak değeri bulunmaktadır? (batıl inançlar vb)				
	0				
	5 kültürel kaynak değeri az		100		
	5-10 kültürel kaynak arası		150		
	11 kültürel kaynak ya da daha fazla		250		
V.	Tarihi Kaynaklar				
	Mağara ve çevresinde kaç tane tarihi kaynak değeri bulunmaktadır? (kale, tarihi mezar, tarihi bina ve yapı, anıt, heykel, özel duvar resimleri vb)				
	0				
	5 tarihi kaynak değeri az		100		
	5-10 tarihi kaynak ya da daha fazla		150		
	11'den fazla tarihi kaynak		250		
VI.	Özel Alanlar				
	Mağara içerisinde özel alan var mı? (Havuz, sağlık odası, dinlenme alanı.).		300		
TOPLAM			1800		900

C. Sosyal-Ekonomik Yapı

	Kategori				
I.	Sağlık				

	Mağaraya yakın sağlık ocağı veya hastane var mı?			
	Sağlık kuruluşu 20 km.den az	200		+
	Sağlık kuruluşu 30 50 km.arası	100		
	Sağlık kuruluşu 51 km.den fazla	50		
II.	Nüfus ve Yerleşme			
	Mağara Çevresindeki Nüfus Miktarı	Onikişubat ilçesi nüfusu 436.385		
	100 km içerisinde nüfus 50 binden az	100		
	100 km içerisinde 50 binden fazla nüfus	200		+
	Mağara çevresinde farklı mimarî ve ev yapıları var mı?			
	Evet	200		
	Hayır			
	Mağara anayola yakın mı?			
	Anayola 10 km. den az	200		+
	Anayola 11 km.- 40 km. arası	100		
	Anayola 40 km. den uzak	50		
	Mağara çevresinde yayla, ağıl, çevrik, dalyan, kom, dam, çardak vb gibi bir yerleşme var mı?			
	Evet	200		+
	Hayır			
	Mağara turizme açılmış mı?			
	Evet	200		+
	Hayır			
	Mağarayı tanıtan bir broşür veya web sayfası var mı?			
	Evet	200		+
	Hayır			

	Mağaraya turistik geziler düzenleniyor mu?				
	Evet		200		+
	Hayır				
	Mağaraya turistik geziler düzenleniyor ise bir turist rehberine ihtiyaç var mı?				
	Evet		200		+
	Hayır				
III.	Ekonomik Kaynaklar				
	Mağara herhangi bir ürün için depo olarak kullanıyor mu? (peynir saklama alanı, hububat deposu vb)		200		
	Yörede el sanatları (kaşık, dokuma vb) var mı?		200		+
	Pazar satışı (Yöresel ürünler) mevcut mu?		200		+
	Turizm (Cam Teras, Seyir Terası, Kuş Gözlem Kulesi vb)		200		
	Hizmet sektörü (otel, konaklama)		200		
	Mağara önceki yıllarda veya günümüzde insan veya hayvan yaşam alanı olarak kullanılmış mı? (ev, ahır vb)		200		
	Diğer (.....)		200		
TOPLAM			3200		2000

D. Rekreatif Kolaylıklar ve Doğa Sporları

	Kategori				
I.	Mağara içi veya çevresinde yürüyüş rotası var mı?		250		+
II.	Mağara çevresinde dağ rotaları var mı?		250		+
III.	Mağara çevresinde bisiklet güzergâhı var mı?		250		
VI.	Diğer.....		250		
TOPLAM			1000		500

E. Ulaşılabilirlik ve Ziyaretçi Potansiyeli

	Kategori				
I.	Ulaşım olanakları				
	Ulaşım araçları (Otobüs, taksi, dolmuş, gemi var mı? Mağaraya ulaşım kolay mı? (Özel araç)		100		+
II.	Mağaraya günlük ziyaretçi geliyor mu?		Tam net sayı bilinmemektedir. (Onikişubat belediyesi ile telefonda görüşülmüştür.)		
	Evet				
	Hayır				
	(Cevap evet ise) Yerli		200		+
	(Cevap evet ise) Yabancı		300		+
TOPLAM			600		600

F. Sürdürülebilir Bölgesel Ekonomik Büyüme

	Kategori				
I.	Ekoturizm				
	Botanik turizmi		100		+
	Fauna Turizmi		100		+
	Doğa Fotoğrafçılığı		100		+
	Jeoturizm		100		+
	Mağara Fotoğrafçılığı		100		+
	Doğa yürüyüşü		100		+
	Oryantiring		100		
	Tarih öncesi ve Kültür Turizmi		100		
	Sağlık Turizmi		100		+

	Termal Turizm		100		
	Spor ve Macera Turizmi		100		+
	Kamp Turizmi		100		+
	Karavan Turizmi		100		+
	İnanç Turizmi		100		
	Diğer(Yayla Turizmi)		100		+
	Mağaraya gelen misafirlerin kullanabileceği temiz tuvaletler var mı?				
TOPLAM	Evet		100		+
	Hayır				
	Mağara çevresi el sanatları ve yöresel ürünleri pazarlama potansiyeline sahip mi?				
	Evet		100		+
	Hayır				
			1700		1300

Savruk Mağarası ve Çevresinin Mağaralar Ekoturizm Tespiti Anketi Sonuçlarının Değerlendirilmesi

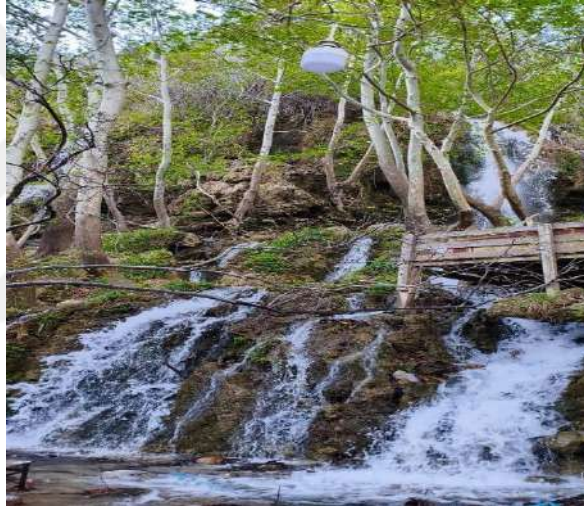
Savruk Mağarası, Ekoturizm Tespiti Anketi sonuçları, mağara ve çevresinin 10.000 puan üzerinden 6700 puan aldığını göstermektedir. Anket sonucunda “Ulaşılabilirlik ve Ziyaretçi Potansiyeli” kategorisi 600 puan değeri üzerinden 600 puan alan kategori olmuştur. Onu takip eden puan türleri sırasıyla 2000 puanla “Sosyal-Ekonomik Yapı”, 1400 puan ile “Coğrafi Özellikler”, 1300 puan ile “Sürdürülebilir Bölgesel Ekonomik Büyüme” kategorisidir. Anketin genel değerlendirme puanına göre en az puan alan kategoriler 500 puanla “Rekreatif Kolaylıklar ve Doğa Sporları” ve 900 puanla “Ekoturizm Değeri”dir.

Ankete göre Savruk Mağarası ile ilgili yorumlar aşağıda verilmiştir.

Savruk Mağarası’na Kahramanmaraş-Göksun ana kara yolundan Ilıca yoluna sapılarak ulaşılır. Mağaraya olan ulaşımın bir bölümü araçla bir bölümü de düz bir yürüyüşle (yaklaşık 40 dakika) sağlanmaktadır.

Küçük olmasına rağmen oldukça zengin mağara çökeli içeren Savruk Mağarası, bulunduğu coğrafyanın uygunluğu nedeni ile de özellikle doğa turizmi amacıyla kullanıma uygundur. Herhangi bir ek inşaat, aydınlatma projesi ve inşaatı yapılmadan mağara, bölgede yapılacak günübirlik doğa gezileri (yürüyüş, bisiklet vs.) sırasında parkura eklenebilecek özellikte bir yapıya sahiptir.

Astım ve bronşit hastalarına iyi geldiği bilinen mağaranın sağlık turizmi açısından ülkemizde önemli bir yere sahiptir. Mağaranın hemen yanında bulunan Savruk Şelalesi gelen ziyaretçiler için mesire ve piknik alanı olarak kullanılmaktadır. Kamp-karavan ve yayla turizm bölgesi olan mağara ve çevresi turistler tarafından özellikle yaz aylarında oldukça ziyaret edilmektedir.

Fotoğraf 4.39: Savruk Şelalesi.

Fotoğraf 4.40: Mağara içinden genel görünüm.

Kaynak: https://www.instagram.com/p/C5RCM-_tzDg/, (Erişim Tarihi: 06.09.2025).

SONUÇ VE ÖNERİLER

Türkiye, dünya genelinde mağara turizmi açısından "mağara cenneti ülke" olarak anılmaktadır. Ülkemizde yaklaşık 40.000 adet mağara bulunduğu tahmin edilmektedir. Mağara oluşumları bakımından zengin olan karstik alanlar, özellikle Batı ve Orta Toros Dağları'nda yoğunlaşmıştır.

Türkiye'de mağara araştırmaları, 1964 yılında kurulan Mağara Araştırma Derneği (MAD) ile başlamıştır. Bu süreçte 1973 yılında Boğaziçi Üniversitesi Mağara Araştırma Kulübü (BÜMAK) kurularak akademik düzeyde araştırmalar yapılmıştır. 1979 yılında ise MTA Jeoloji Etütleri Dairesi bünyesinde kurulan Karst ve Mağara Araştırmaları Birimi, mağara araştırmalarının büyük bir bölümünü gerçekleştirmiştir. Günümüze kadar yerli ve yabancı mağaracı gruplar tarafından incelenerek belgelendirilen mağara sayısı yaklaşık 800'dür.

Bu çalışmada Akdeniz Bölgesi mağarasının ekoturizm açısından incelemesi yapılmıştır. Çalışmanın birinci bölümünde kavramsal çerçeve oluşturulmuş, ikinci bölümünde Akdeniz Bölgesi genel özellikleri ve Akdeniz Bölgesi'ndeki Mağaralar ayrıntılı olarak ele alınmıştır. Çalışmanın son bölümünde ise Dinç (2019) tarafından geliştirilen anket mağaralara uygulanarak mağaraların ekoturizm potansiyeli ortaya koyulmuştur. Yapılan araştırma sonucunda Akdeniz Bölgesi'nde toplamda 29 mağara incelenerek anket verilerine ulaşılmıştır.

Antalya ilinde ait toplam 8 mağara ve çevresinin ekoturizm potansiyeli incelenmiştir. Mağaralar ve Çevresi Ekoturizm Potansiyeli Kriterleri Tespiti Anketi'ne göre puanlar yüksekten düşüğe doğru sıralanmıştır. Damlataş Mağarası, Zeytintaşı Mağarası, Altınbeşik Mağarası, Dim Mağarası, Karain Mağarası, Geyikbayırı Mağarası, Kocain Mağarası ve Yalandünya Mağarasıdır. Tüm mağaralar ve çevresinde görülen ortak ekoturizm faaliyetleri; botanik turizmi, fauna turizmi, doğa fotoğrafçılığı, jeoturizm, mağara fotoğrafçılığı, doğa yürüyüşüdür. Botanik turizmi Karain ve Yalan Dünya mağaraları hariç tüm mağaralarda görülmektedir. Tarih öncesi ve kültür turizmi Dim ve Yalandünya mağaralarında, spor ve macera turizmi Yalandünya ve Karain mağaralarında görülmemektedir. Sağlık turizmi ve kamp turizmi Damlataş, Yalandünya ve Geyikbayırı mağaralarında görülmektedir. Ayrıca Altınbeşik ve Dim mağaraları hariç diğer mağaralar ve çevresinde argoturizm, meslek öğrenme turizmi, yaban hayat

gözlemciliği, dağcılık, kaya tırmanışı gibi ekoturizm faaliyet türleri yapılmaktadır. Antalya iline ait incelenen sekiz mağara ve çevresinde ulaşım ile ilgili sorun yoktur. Yalandünya Mağarası hariç diğer mağaralar ve çevresinde yürüyüş yolları, Damлатаş, Yalandünya ve Karain mağaraları hariç diğerlerinde dağ rotaları bulunmaktadır. Bisiklet rotası Karain ve Geyikbayırı mağaraları çevresinde bulunmaktadır. Geyikbayırı ve Kocain Mağarası hariç diğer mağaralar ve çevresinde yöresel ürün potansiyeli vardır. Otel konaklama hizmetlerinin olduğu mağaralar Dim Mağarası ve Damлатаş Mağarası ve çevreleridir. Kocain ve Geyikbayırı Mağarası hariç diğer mağaralar ücretlidir.

Mersin iline ait mağaralar incelendiğinde Mağaralar ve Çevresi Ekoturizm Potansiyeli Kriterleri Tespiti Anketi'ne göre yüksek puandan düşük puana doğru Köşek Bükü Astım Mağarası, Astım(Narlıkuyu) Mağarası, Cennet Cehennem Mağarası, Gilindire Mağarası, Eshab-ı Keyf ve Taşkuyu Mağarası olarak sıralanmıştır. Doğa fotoğrafçılığı, jeoturizm, mağara fotoğrafçılığı tüm mağaralarda görülmektedir. Doğa yürüyüşü, Eshabıkehf Mağarası; tarih öncesi kültür turizmi, sağlık turizmi, Cennet-Cehennem ve Taşkuyu; inanç turizmi, Köşek Bükü Astım ve Gilindire; sağlık turizmi Cennet-Cehennem ve Eshabıkehf mağaraları hariç tüm mağaralarda görülmektedir. Botanik turizmi, fauna, spor ve macera turizmi, karavan ve kamp turizmi sadece Gilindire Mağarası'nda görülmektedir. Ayrıca deniz kum güneş turizmi, argoturizm Köşek Bükü Astım, Gilindire, Cennet-Cehennem ve Astım mağaraları ve çevresinde görülmektedir.

Mersin iline ait incelenen altı mağara ve çevresinde ulaşım ve yöresel ürün pazarı ile ilgili sorun bulunmamaktadır. Altı mağara ve çevresinde yürüyüş yolları bulunmakta ancak Köşek Bükü Astım mağarası hariç diğer mağaralarda dağ ve bisiklet rotaları bulunmamaktadır. Otel ve konaklama hizmetleri Cennet-Cehennem ve Astım Mağaraları çevresinde yapılmaktadır. Eshabıkehf mağarası hariç diğer mağaralar ücretlidir.

Adana iline ait Damлатаş Mağarası, Mağaralar ve Çevresi Ekoturizm Potansiyeli Kriterleri Tespiti Anketi'ne göre incelenmiştir. Ankete göre Damлатаş Mağarası ve çevresinde botanik turizm, fauna, doğa fotoğrafçılığı, jeoturizm, mağara fotoğrafçılığı, doğa yürüyüşü, argoturizm, yayla turizmi ve kelebek gözlemciliği gibi ekoturizm faaliyet türleri yapılmaktadır. Damлатаş Mağarası turizme açık değildir. Ancak mağaraya ulaşım ve yöresel ürün pazarlama ile ilgili sorun yoktur.

Hatay ilinde bulunan Hassa Lav Tüpü, Beşikli ve Damlataş (Sincan) Mağaraları, Mağaralar ve Çevresi Ekoturizm Potansiyeli Kriterleri Tespiti Anketi'ne göre incelendiğinde Beşikli Mağarası en yüksek puan alırken Hassa Lav Tüpü Mağarası ve Damlataş (Sincan) Mağarası daha düşük puan almıştır. Ankete göre botanik turizmi, fauna, doğa fotoğrafçılığı, jeoturizm, doğa yürüyüşü tüm mağaralarda görülürken tarih öncesi kültür turizmi, inanç turizmi sadece Beşikli ve Hassa Lav Tüpü mağaralarında görülmektedir. Spor ve macera turizminin görüldüğü tek mağara Beşikli Mağarası'dır. Ayrıca Beşikli Mağara ve çevresinde yamaç paraşütü, dalış, yelken, Hassa Lav Tüpü ve çevresinde argoturizm ve meslek öğretimi turizmi Damlataş (Sincan) Mağarası ve çevresinde yayla ve argoturizm görülmektedir. Hatay iline ait incelenen üç mağara ve çevresinde ulaşım ile ilgili sorun bulunmamaktadır. Yöresel ürün değeri olan Hassa Lav Tüpü ve Beşikli mağaralarıdır. Otel konaklama hizmeti sadece Beşikli Mağarası ve çevresinde bulunmaktadır. Ücretli olan tek mağara Beşikli Mağara'dır. Sincan Damlataş Mağarası atıl durumda olduğu için herhangi bir turizm faaliyeti yapılmamaktadır.

Burdur iline ait İnsuyu Mağarası, Mağaralar ve Çevresi Ekoturizm Potansiyeli Kriterleri Tespiti Anketi'ne göre incelenmiştir. Ankete göre İnsuyu Mağarası ve çevresinde doğa fotoğrafçılığı, jeoturizm, mağara fotoğrafçılığı ve sağlık turizmi gibi ekoturizm faaliyetleri görülmektedir. Mağara ve çevresinde yürüyüş yolları, yöresel ürün satış alanı bulunmaktadır. Ulaşım ile ilgili sorun olmayan mağarada girişler ücretlidir.

Isparta iline ait Zindan Mağarası, Mağaralar ve Çevresi Ekoturizm Potansiyeli Kriterleri Tespiti Anketi'ne göre incelenmiştir. Ankete göre Zindan Mağarası ve çevresinde botanik turizmi, fauna, doğa fotoğrafçılığı, jeoturizm, mağara fotoğrafçılığı, doğa yürüyüşü, tarih öncesi kültür turizmi, spor ve macera turizmi, kamp turizmi, karavan turizmi, inanç turizmi, yayla turizmi, yaban hayat gözlemciliği ve sportif olta balıkçılığı gibi ekoturizm faaliyet türleri yapılmaktadır. Mağara ve çevresinde yürüyüş yolları, dağ rotaları ve bisiklet rotaları bulunmaktadır. Otel konaklama hizmetlerinin bulunmadığı mağara çevresinde ulaşım ve yöresel ürün satışı ile ilgili herhangi bir sorun bulunmamaktadır. Mağara girişi ücretlidir.

Konya iline ait mağaralar incelendiğinde Mağaralar ve Çevresi Ekoturizm Potansiyeli Kriterleri Tespiti Anketi'ne göre yüksek puandan düşük puana doğru Tınaztepe Mağarası, Gavur Beşiği Mağarası, Suluin Mağarası, Dede Tarlası Mağarası,

Körükini Mağarası ve Yer Köprü Mağarası olarak sıralanmıştır. Konya ilinde bulunan mağaraların anketlere göre ekoturizm potansiyelinin yüksek olduğu görülmüştür.

Anket sonuçları incelendiğinde tüm mağaralar ve çevresinde botanik turizm, doğa fotoğrafçılığı, jeoturizm, mağara fotoğrafçılığı, doğa yürüyüşü, spor ve macera turizm yapılmaktadır. Fauna turizmi tüm mağaralarda yapılmıyorken Yer Köprü Mağarası'nda yapılmamaktadır. Tarih öncesi kültür turizmi Tınaztepe Mağarası, Suluin Mağarası, Gavur Beşiği Mağarası'nda yapılırken Körükini Mağarası, Dede Tarlası Mağarası, Yer Köprü Mağarası'nda yapılmamaktadır. Sağlık turizmi sadece Tınaztepe Mağarası'nda yapılmaktadır. Diğer (kuş gözlemciliği, foto safari, yaban hayat gözlemciliği) Tınaztepe Mağarası hariç tüm mağaralarda yapılmaktadır. Konya iline ait tüm mağaralar ve çevresinde yürüyüş rotaları, dağ rotaları bulunmakta ancak bisiklet rotası bulunmamaktadır. Ulaşım hizmetleri hepsine kolaylıkla sağlanmaktadır. Araştırılan altı mağara ve çevresinde konaklama hizmeti bulunmamaktadır. Yöresel ürün ve satış potansiyeli tüm mağaralar ve çevresinde yüksektir. Tınaztepe Mağarası hariç diğer mağaralara giriş ücretsizdir.

Karaman iline ait iki mağara incelenmiştir. Bu mağaralardan Manazan Mağarası daha yüksek puan alırken İncesu Mağarası daha düşük puan almıştır. Mağaralar ve Çevresi Ekoturizm Potansiyeli Kriterleri Tespiti Anketi'ne göre doğa fotoğrafçılığı, jeoturizm, mağara fotoğrafçılığı, doğa yürüyüşü, tarih öncesi kültür turizmi, spor ve macera turizmi, kamp turizmi iki mağara ve çevresinde yapılan ortak ekoturizm faaliyetleridir. Fauna ve sağlık turizmi İncesu Mağarası ve çevresinde yapılırken Manazan Mağarası ve çevresinde farklı olarak karavan ve inanç turizmi yapılmaktadır. Karaman iline ait incelenen iki mağara ve çevresinde yürüyüş rotası, dağ rotası, bisiklet rotası ve yöresel ürün satış pazarlama alanı bulunmaktadır. İki mağarada da girişler ücretsizdir ve ulaşım ile ilgili sorun yoktur.

Kahramanmaraş iline ait Savruk Mağarası Mağaralar ve Çevresi Ekoturizm Potansiyeli Kriterleri Tespiti Anketi'ne göre incelenmiştir. Ankete göre Savruk Mağarası ve çevresinde yürüyüş yolu ve dağ rotaları bulunmaktadır. Ulaşım ve yöresel satış ilgili sorun olmayan mağaraya giriş ücretsizdir.

Anketlere göre oriyantiring ve termal turizm hiçbir mağara ve çevresinde görülmemektedir. Araştırma konusu olan mağaralardan Adana Damlataş Mağarası ve

Hassa Lav Tüpü Mağarası hariç tüm mağaralar turizme açıktır. Bu mağaraların turizme açılması için altyapı ve üstyapı çalışmalarının tamamlanması, çevre düzenlemelerinin yapılması gerekmektedir. Tüm bunlar yerel yönetimler için yüksek maliyet gerektirdiğinden dolayı mağaraların turizme açılması gecikmektedir.

Akdeniz Bölgesi'ndeki Mağaraların Ekoturizm Açısından İncelenmesi konu başlıklı araştırmaya göre Adana Damlataş Mağarası, Hassa Lav Tüpü Mağarası, Damlataş (Sincan) Mağarası, Yalandünya Mağarası dışında kalan 25 mağara ankete göre 5000 puan üzerinde puan alarak ekoturizm potansiyeli yüksek mağaralar olmuştur. 3 mağaranın 5000 puanın altında kaldığı ve diğer mağaralara göre ekoturizm potansiyelinin düşük olduğu gözlemlenmiştir.

Mağaralar ve çevresinin potansiyelini yükseltmek için aşağıda öneriler sunulmuştur:

Öneriler

- Mağaraların doğal yapısını bozmadan bilimsel esaslara göre mağara içerisine yürüyüş yolu, havalandırma ve ışıklandırma sistemlerinin yapılması gerekmektedir.
- Mağaraların korunmasının önemi hakkında yöre halkına, turistlere ve öğrencilere yönelik bilinçlendirme yapılmalıdır.
- Mağaralara ulaşım konusunda alanınında uzmanlarla alternatif yollar (deniz yolu ulaşımı vb) geliştirilmelidir ve bu konularda gerekli altyapı çalışmaları yapılmalıdır.
- Ekipmanlı girilecek mağaralara gerekli düzenlemeler yapılmalıdır.
- İçerisinde geniş salona sahip olan mağaralar için mağaranın yapısını bozmadan uygun şekilde dinlenme alanları yapılması uygun olacaktır.
- Mağara ve çevresinde gerekli güvenlik önlemlerinin alınması sağlanmalıdır.
- Alanında eğitimli mağara rehberleri ile turlar düzenlenmelidir.
- Ziyaretçi kapasitesi minimuma indirgenerek aşırı yoğunluğun önüne geçilmelidir.
- Mağaralar turizm rotalarına dâhil edilerek yabancı ve yerli turistlere daha iyi tanıtılmalıdır.

- Yabancı turistlerle kolay anlaşabilmek için mağara tur rehberlerinin yabancı dilde kendilerini geliştirmeleri ve bu yönde eğitim almaları sağlanmalıdır.
- Dünya çapında yapılan güncel araştırmaların takibi yapıp yöreye uygunluğu değerlendirilmelidir.
- Okullarda, ‘turizm, ekoturizm ve ekoturizm çeşitleri’ konularının da uygun olan derslerin müfredatlarına eklenebilirliği tartışılmalıdır.
- Sağlık turizmi yapılan mağaralarda giriş ve çıkış saatleri tedavi amaçlı gelen hastalarla ve ziyaret amaçlı gelen turistlerle çakışmamasına dikkat edilmelidir.
- Kültürel miras değeri olan mağaralar için ulusal ve uluslararası alanlarda tanıtım projeleri hazırlanmalıdır.
- Doğa ve macera turizmine uygun olan mağaralar için Doğa-Spor Kulüpleri ile işbirliği içinde çalışmalar yapılmalıdır.
- Mağara çevresinin gelen ziyaretçilerin ihtiyaçlarını (yiyecek, lavabo vb.) karşılayacak şekilde düzenlenmesine önem verilmelidir.
- Mağara ve çevresinde altyapı ve üstyapı çalışmaları yapılmalı, turistlerin daha konforlu ziyaret etmesi sağlanmalıdır.
- Bu çalışmaların yapımı esnasında hem yöre halkı hem de yerli ve yabancı turistlerin de görüşleri ve istekleri dikkate alınmalıdır.
- Mağara giriş ücretlerinin fiyatlandırma politikaları yerli ve yabancı turist farkı gözetilerek yeniden yapılandırılmalıdır.
- Mağara ve çevresine dinlenme alanları, otopark alanları yapılmalıdır.
- Yöresel ürünlerin pazarlanması için yöre halkının teşvik edilmesi sağlanmalıdır.
- Köy evleri ve köylerde kullanılmayan evler konaklama için diyaız edilerek yerel halka fayda sağlanmalıdır. Ayrıca mağara ekoturizm potansiyelini gerçekleştirmede önemli bir rol oynayacağında sivil toplum kuruluşları, turizm işletmeleri ve yerel yönetimlerle iş birliği yapılması önerilmektedir.

Sonuç olarak Türkiye’de mağara turizmi, doğal ve kültürel zenginliklerin keşfi açısından büyük bir potansiyele sahiptir. Bu potansiyelin doğru ve sürdürülebilir bir şekilde değerlendirilmesi, Türkiye’nin turizm sektöründe rekabet gücünü artıracaktır. Mağara turizmi, doğaseverler ve macera arayanlar için eşsiz bir deneyim sunarken aynı zamanda bilime ve yerel ekonomilere de önemli katkılar sağlayacaktır.

KAYNAKÇA

- Acar, Dilek (2020). “Turizmin Tarihî Kökenleri – I : Eski Çağlar – Mezopotamya Uygarlıkları”, *Anatolia: Turizm Araştırmaları Dergisi*, 1990, 31(3), 307 – 313.
- Acar, Dilek (2021). Turizm Tarihi Kökenleri IV, Turizm Tarihi İncelemeleri, *Anatolia: Turizm Araştırmaları Dergisi*, 1990, 32 (2), 294-303.
- Ahipaşaoglu, H. Suavi ve İrfan ARIKAN (2003). *Seyahat İşletmeleri Yönetimi ve Ulaştırma sistemleri*, Detay Yayıncılık, Ankara.
- Al-qubali, Naji (2023). “Derebucak (Beyshehir Konya) Çevresindeki Mağaraların Duraylılıklarının İncelenmesi”, *Yüksek Lisans Tezi*, Konya: Konya Teknik Üniversitesi.
- Akat, Ömer (2000). *Pazarlama Ağırlıklı Turizm İşletmeciliği*, 3. baskı, Bursa: Ekin Kitabevi.
- Akdağ, Gürkan (2013). “Bir ekoturizm aktivitesi olarak mağara turizmi: Mersin Mağaraları Envanter Çalışması”, 2. *Doğu Akdeniz Turizm Sempozyumu*, 19, 180-192.
- Akgöz, Murat ve Korhan Çakır (2012). “Turizm Amaçlı Değerlendirilmek İstenen Mağaralar ve Karşılaşılan Sorunlara İki Örnek: Taşkuyu ve İnaltı Mağaraları”, *Conference: First Balkan Speleological Symposium* November 15-18, 2012 Eskişehir Osmangazi University Congress Center, Eskişehir, Turkey.
- Arpacı, Özgür, Burhanettin Zengin ve Orhan Batman (2012). “Karamanın Mağara Turizmi Potansiyeli ve Turizm Açısından Kullanılabilirliği”, *Karamanoğlu Mehmetbey Üniversitesi Sosyal Ve Ekonomik Araştırmalar Dergisi*, 2007, 2012(2), 59-64.
- Ataman, Oğuzhan ve Tolga Keskin (2020). “Ekoturizm Sektör Raporu”, *Batı Akdeniz Kalkınma Ajansı*, <https://baka.ka.gov.tr/dokumanflipbook/ekoturizm-sektor-raporu/726>, (Erişim Tarihi: 31.12.2023).
- Arkin, Yaacov and Arie Gilat (2000). “Dead Sea sinkholes - An ever-developing hazard”, *Environmental Geology*, 39, pp. 711-722.
- Atsan, Mustafa ve Burçin Cevdet Çetinsöz (2019). “Factors motivating tourists of who prefer cave tourism: Content analysis about the cave of Aynaligöl (Gilindire)”, *Journal of Tourism Theory and Research*, 2015, 5(2), pp. 261-272.
- Aygen, Timuçin (1984). *Türkiye Mağaraları*, Türkiye Turing ve Otomobil Kurumu Yayınları.
- Aykurt, Ayşegül ve Nurperi Ayengin (2022). “Karain Mağarası Orta Kalkolitik Dönem Seramiği”, *Belleten*, 1937, Cilt: 86/Sayı: 305, 1-37.
- Barutçugil, İsmet Basit (1984). *Turizm İşletmeciliği*, 2. Basım, Bursa: Uludağ Basımevi.
- Bayarı, Serdar vd. (2011). “Submarine and Coastal Karstic Groundwater Discharges along the Southwestern Mediterranean Coast of Turkey”, *Hydrogeology Journal*, 1992, 19(2), pp. 399-414.
- Baylak, Halil Mesut (2024). “Ekoturizm”, [Ekoturizm](#) (Erişim Tarihi: 10.11.2024).
- Bediz, Danyal (2017). “Harput'ta Beden Buzluğu ve Yazın mağara içinde tabii şekilde buz teşekkülü hakkında yeni bir izah şekli”, *Ankara Üniversitesi Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesi Dergisi*, 1942, 8(4), 459-482.
- Bingöl, Zekariya (2004). “Akdeniz Bölgesinin Kültür ve İnanç Turizmi Potansiyeli Açısından Değerlendirilmesi”, *Bilgi Sosyal Bilimler Dergisi*, 1999, (8)1, 124-137.
- Blamey, Russell K. (2001). *Principles of Ecotourism*, In The Encyclopedia of Ecotourism, New York: CABI Publishing.

- Bozcu, Ayşe (2007). “Zindan Mağarası ve Çevresinin Jeolojik-Arkeolojik Özellikleri”, *Süleyman Demirel Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü Dergisi*, 1995, 11-1, 54-63.
- Bozyiğit, Recep ve Ali Meydan (2017). “Tınaztepe ve Çevresinin Jeopark Potansiyelinin Değerlendirilmesi”, *International Journal Of Eurasia Social Sciences*, 2015, 8(29), 1131-1151.
- Ceylan, Salih (2009). “Zeytintaşı Mağarası (Serik-Antalya)”, *Doğu Coğrafya Dergisi*, 1995, 18, 223-229.
- Ceylan, Salih ve Hilmi Demirkaya (2011). “Dim Mağarasının (Alanya) Kaynak Değerleri, Turizmde Kullanımı Ve Sürdürülebilirliği”, *Doğu Coğrafya Dergisi*, 1995, 15, 199-222.
- Cigna, Arrigo (2016). “Tourism and show caves”, *Zeitschrift für Geomorphologie* Vol. 60, Suppl. 2, pp. 217-233.
- Cigna, Arrigo (2012). “Show Caves”, (Ed.) By, W. White ve D. Culver, *Encyclopedia of Caves* içinde, Çin: Elsevier, 2.Basım, pp. 690-697.
- Chiarini, Veronica, Jochen Duckeck and Jo De Waele (2022). “A Global Perspective on Sustainable Show Cave Tourism”, *Geoheritage*, 14, pp. 1-27.
- Chirozva, Chaka (2015). “Community agency and entrepreneurship in ecotourism planning and development in the great limpopo transfrontier conservation area”, *Journal of Ecotourism*, 14(2-3), pp. 185-203.
- Cosmescu, Ioan and Denisa Cosmescu (2007). “The ecotourism - A strategic alternative for contemporary tourism”, *Annals of the University of Petroșani Economics*, (7), pp. 65-72.
- Çağatay, Ayhan vd. (2012). “Biyolojik Çeşitliliği İzleme ve Değerlendirme Raporu”, *Orman ve Su İşleri Bakanlığı Doğa Koruma ve Milli Parklar Genel Müdürlüğü*.
- Çağrııcı, Mustafa (2009). “Seyahat”, *TDV İslam Ansiklopedisi*, 37,7-9. <https://islamansiklopedisi.org.tr/seyahat>, (Erişim Tarihi: 04.12.2023).
- Demir, Cengiz ve Aydın Çevirgen (2006). *Ekoturizm Yönetimi*, 1.Baskı, Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.
- Dilay, Seda (2021). “Kültürel Miras Değerlerinin Bölgesel Kalkınmadaki Yeri (Karaman-Taşkale Ören Yeri Örneği)” *Avrupa Bilim ve Teknoloji Dergisi*, 2013, (31), 735-745.
- Doğanay, Hayati ve Serhat Zaman (2024). *Türkiye Turizm Coğrafyası*, 9.Baskı, Ankara: Pegem Akademi.
- Doğanay, İbrahim (2025). <https://cizgiplanlama.com/241-ashab-i-kehf-magarasi--tarsus&lang=1&a=2>. (Erişim Tarihi: 04.02.2025).
- Doğaner, Suna (1998). “Türkiye Kıyı Kullanımında Turizm Olgusu”, *Türk Coğrafya Dergisi*, 1943, 33, 25-52.
- Doğanay, Hayati ve Ogün Coşkun (2013). “Türkiye Yaylacılığındaki Değişme Eğilimleri ve Başlıca Sonuçları”, *Eastern Geographical Review*, 1995, 30, 2-28.
- Doğanay, Hayati (2001). *Türkiye Turizm Coğrafyası*, Yayın no:33, Konya: Çizgi Kitapevi.
- Duman, Teoman ve Metin Kozak ve Muzaffer Uysal (2007). “Turizmde Ürün Çeşitliliği Yoluyla Ürün Değeri Oluşturma: Türkiye’deki Arz Kaynakları Üzerine Bir İnceleme”, *Anatolia: Turizm Araştırmaları Dergisi*, 1990, 18 (2): 206-214.
- Dural, Gizem (2020). *Türkiye Turizm Ansiklopedisi*, <https://turkiyeturizmansiklopedisi.com/ashab-i-kehf-magarasi>, (Erişim Tarihi: 4.2.2025).

- Efeoğlu, Ozan. (2021). “Doğu Akdeniz Su Altı Zenginliğiyle Dalış Tutkunlarını Cezbediyor”, <https://www.aa.com.tr/tr/yasam/dogu-akdeniz-su-alti-zenginligiyle-dalis-tutkunlarini-cezbediyor-/2286730>, (Erişim Tarihi: 22.01.2024).
- Eralp, Ziya (1982), *Genel Turizm-Turist Rehberleri İçin*, T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığı Turizm Eğitimi Genel Müdürlüğü Yayınları 44, Ankara: Ülkemiz Matbaası.
- Erdoğan, Nazmiye (2006). *Çevre ve Ekoturizm*, 1.Baskı, Ankara: Erk Yayınları.
- Erdoğan, Selim (2016). “*Hassa Lav Tüpi Mağarası*”, (Hilmi Tuna Karakaya, Röportaj Yapan, 11.11.2016).
- Erinç, Sırrı (2001). *Jeomorfoloji-II*, (Güncelleştirilmiş 3. Baskı), İstanbul: DER Yayınları: 294.
- Evliyaoğlu, Sait (1994). *Türkiye Turizm Coğrafyası ve Türkiye Coğrafyasının Ana Hatları*, Ankara.
- Feiffer, Maxine (1985). *Tourism in History: From Imperial Rome to Present*. New York: Stein and Day.
- Ferudun, Dilek vd. (2010). “Türkiye’de Mağara Turizminin Unsurları ve Mencilis Mağarası (Safranbolu-Karabük) Örneği”, Genişletilmiş Özet, *Ulusal Jeomorfoloji Sempozyumu-2010*, 45-47.
- Gartner, William C. (1996). *Tourism Development: Principles, Process and Policies*, New York: John Wiley & Sons.
- Giritlioğlu, İbrahim ve Halil İbrahim Karakan (2016). *Turizmin Tarihsel ve Yapısal Gelişimi*, içinde Genel Turizm El Kitabı, Ed. Zeynep Aslan, 2. Baskı, Ankara: Grafiker Yayınları.
- Gülyüz, Umut (2022). *Türkiye’de Turizmin Tarihsel Gelişimi*. 1.Baskı, Çanakkale: Paradigma Yayınları.
- Goeldner, Charles R. and J. R. Brent Ritchie (2009). *Tourism, Principles, Practies and Philosophies*, Eleventh Edition, John Wiley SONS. Inc.
- Gülyuva, Doğuş ve İbrahim Kızılırmak (2017). “A Study on Tourism Potential of Ayvainsi Cave”, *International West Asia Congress of Tourism* 28 September –01 October 2017, Van, Turkey, pp. 102-106.
- Haberal, Hikmet (2015). *Turizmde Alternatif, Ekolojik Turizm-Doğa Turizmi, Kırsal Turizm, Yayla Turizmi*, 1.Baskı, Ankara: Detay Yayıncılık.
- Harper, Douglas (2021). “Etymology of ecology.” *Online Etymology Dictionary*. https://www.etymonline.com/word/ecological#etymonline_v_32183, (Erişim Tarihi: 29.12.2023).
- Harper, Douglas (2017). “Etymology of ecological.” *Online Etymology Dictionary*. https://www.etymonline.com/word/ecological#etymonline_v_32183, (Erişim Tarihi: 29.12.2023).
- Harper, Douglas (n.d.). “Etymology of turn.” *Online Etymology Dictionary*. <https://www.etymonline.com/word/turn>, (Erişim Tarihi: 04.12.2023).
- Harper, Douglas (n.d.). “Etymology of tourist.” *Online Etymology Dictionary*. <https://www.etymonline.com/word/tourist>, (Erişim Tarihi: 04.12.2023).
- Hudman, Lloyd and Jackson, Richard (1999). *Geography of Travel & Tourism*. New York: Delmar Yayınları.
- İlke Kararları (2016). *Tabiat Varlığı Olarak Belirlenecek Olan Doğal Mağaralara İlişkin İlke Kararı*, Mevzuat, T.C. Çevre Şehircilik ve İklim Bakanlığı Tabiat Varlıkları Koruma Genel Müdürlüğü, Şubat-2017.

- İncekara, Ahmet vd. (1997). *Karadeniz Bölgesinde Yayla Turizminin Geliştirilmesi, Bölgesel Gelişme ve Çevreye Uyumlu Yapılanma*, İstanbul Ticaret Odası Yayını 1997-27.
- İmre, Nurettin ve Ahmet Gürbüz (1994). *Turizmin Çeşitlenmesi Projesi Kapsamında "Yayla Turizmi" Sorunları, Çözüm Önerileri ve Niksar Çamiçi Yaylası*. Ankara: Türkiye Kalkınma Bankası Turizm Yıllığı.
- Kahraman, Mustafa (2018). *Akdeniz Bölgesi'nin Turizm Coğrafyası*, Editör:Erol Duman, Özlem Sertkaya Doğan, İstanbul: Paradigma yayınları, 413-432.
- Kaypak, Şafak (2010). "Ekolojik Turizmin Sürdürülebilirliği", *Uluslararası Alanya İşletme Fakültesi Dergisi*, 2015, 2(2), 93-114.
- Kelly, R. John and Freysinger, J. Valeria (2000). *21st Century Leisure*. Needham Heights. MA: Allyn & Bacon.
- Kelly, R. John and Freysinger, J. Valeria (2000). *21st Century Leisure*. Needham Heights. MA: Allyn & Bacon.
- Kızılcık, Onur ve Hülya Taştan (2019). "Mağara Turizminin Motivasyon Faktörlerinin Belirlenmesi: Karaca Mağarası Örneği", *Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 1987, 28(3), 240-251.
- Kızılırmak, İbrahim ve Hüseyin Kurtuldu (2005). "Kültürel Turizmin Önemi ve Tüketici Tercihlerinin Belirlenmesine Yönelik Bir Çalışma", *Ticaret ve Turizm Eğitim Fakültesi Dergisi*, 2007, 1, 100-120.
- Kiper, Tuğba ve Mükerrrem Arslan (2007), "Anadolu'da Doğa Turizmi Kapsamında Doğa Yürüyüşü Güzergahlarının Belirlemesinde Örnek Bir Çalışma", *Tekirdağ Ziraat Fakültesi Dergisi*, 2005, 4(2), 165-174.
- Kocabıyık, Mustafa Sait (2020). *Türkiye Turizm Ansiklopedisi*, <https://turkiyeturizmansiklopedisi.com/aynaligol-magarasi-gilindere>, (Erişim Tarihi: 15.03.2025).
- Konurhan, Zekariya (2019). "Kaş ve Demre İlçesi Kıyılarında Su Altı Dalış Turizmi", *Yüksek Lisans Tezi*, Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Çanakkale.
- Kozak, Nazmi, Metin Kozak ve Meryem Akoğlan Kozak (2014). *Genel Turizm: İlkeler ve Kavramlar*, Gözden geçirilmiş 15. Baskı, Ankara: Detay Yayıncılık.
- Kozak, Nazmi, Meryam Akoğlan Kozak ve Metin Kozak (2001), *Genel Turizm- İlkeler, Kavramlar*, Ankara: Detay Yayıncılık.
- Kuter, Nazan (2009). *Korunan Alanlarda Eko-turizm ve Çevresel Etkileri İçinde*, 10. Ulusal Turizm Kongresi Bildiriler Kitabı. 21-24 Ekim. Ankara: Detay Yayıncılık, 331-340.
- Küçük, Müşerref (2013). "Çamlık Kasabası Turizm Potansiyelinin Değerlendirilmesi İçin Çözüm Önerileri." *International Journal of Social and Economic Sciences*, 2005, 3(2), 35-45.
- Külekçi, Elif ve Işık Sezen (2018). "Bir Ekoturizm Aktivitesi Olarak Mağara Turizmi; Erzurum İli Elmalı Mağarası Örneği", *Süleyman Demirel Üniversitesi Mimarlık Bilimleri ve Uygulamaları Dergisi*, 2016, Araştırma makalesi MBUD 2018, 3(1): 66-75.
- Lickorish, J. Leonard and Carson. L. Jenkins (1997). *Introduction to Tourism*. Oxford: Butterworth-Heinemann.
- McLean, Daniel, Amy R Hurd and Nancy Brattain Rogers (2008). *Kraus' Recreation and Leisure in Modern Society*, 8. Baskı, Boston: Jones and Bartlett Yayınları.
- Milne, Simon and Irena Ateljevgc (2001). "Tourism Economic Development and The

- Global-Local Nexus: Theory Embracing Complexity”, *Tourism Geographies*, 3(4), pp. 369-393.
- Nazik, Lütfi vd. (1993). “Beyşehir ve Derebucak İlçelerinin (Konya) Doğal Mağaraları.” 9633- *Maden Tetkik ve Arama Genel Müdürlüğü Jeoloji Etütleri Dairesi Başkanlığı*, 75- 83.
- Nazik, Lütfi vd. (1999). “Zeytintaşı Mağarası (Serik-Antalya) Mimari ve Elektrifikasyon Uygulama Projesi”, 10279-MTA *Jeoloji Etütleri Dairesi*, Ankara.
- Nazik, Lütfi (2004). *Mağaraların Oluşum ve Gelişim Özellikleri*, Mağara Ekosisteminin Türkiye’de Korunması ve Değerlendirilmesi Sempozyumu I, Antalya: TTKD Yayınları.
- Nazik, Lütfi (2005). *Mağara Nedir, Nasıl Oluşur?*, Ulusal Mağara Günleri Sempozyumu Bildiri Özleri, Beyşehir, 31-46.
- Nazik, Lütfi (2008). *Mağaraların Araştırılma, Koruma ve Kullanım İlkeleri*, Yaygın süreli, Yerbilimleri ve Kültür Serisi-2 Ankara: MTA Yayını.
- Nazik, Lütfi ve Kadir Tuncer (2010). “Türkiye Karst Morfolojisinin Bölgesel Özellikleri”, *Türk Speleoloji Dergisi*, 1, 9-17.
- Nazik, Lütfi ve Murat Poyraz (2017). “Türkiye Karst Jeomorfolojisi Genelini Karakterize Eden Bir Bölge: Orta Anadolu Platoları Karst Kuşağı”, *Türk Coğrafya Dergisi*, 1943, 68, 43-56.
- Nazik, Lütfi (2018). “Yer altı Karanlıklar Dünyasının Gizemli Oluşumları: Mağaralar”, *Mavi Gezegen Popüler Yer Bilim Dergisi*, 1999, 24, 20-36.
- Ozansoy, Caner ve Hamdi Mengi (2006). *Mağarabilimi ve Mağaracılık*, Ankara: TUBİTAK.
- Öcal, Tülay ve Fuat Özcan (2013). “Çamlık Mağaraları ve Turizm Potansiyeli”, *Marmara Coğrafya Dergisi*, 1996, (28), 423-443.
- Özbakır, Mertcan (2010). “Orta-Kuzey Toroslarda Geç Kuvaterner Paleokliminin İncesu Mağarası Dikit Kaydı ile Kurgulanması” *Yüksek Lisans Tezi*. Ankara: Hacettepe Üniversitesi Jeoloji Mühendisliği Anabilim Dalı.
- Özcan, İlay (2021). *Medium*, <https://medium.com/yetkingencler/gilindire-aynal%C4%B1g%C3%B6l-ma%C4%9Faras%C4%B1-8609244dab23>, (Erişim Tarihi: 17.04.2025).
- Özçağlar, Ali (2012). *Akdeniz Bölgesi*, chrome-extension://efaidnbmnnnibpcajpcglclefindmkaj/https://geography.humanity.ankara.edu.tr/wp-content/uploads/sites/277/2015/08/ADANA-B%C3%96LGES%C4%B0-1.pdf , (Erişim Tarihi: 13.11.2024)
- Özşahin, Emre (2014). “Coğrafi Açından Bir Değerlendirme: Damlataş Mağarası (Sincan Köyü/Dörtyol/Hatay)”, 2015, *Türkiye Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 182, 13-29.
- Öztürk, Yakup (2025). “Yerel Halkın Mağara Turizmine İlişkin Sürdürülebilir Turizm Gelişimine Yönelik Tutumlarının İncelenmesi”, *Hitit Sosyal Bilimler Dergisi*, 2008, 18(1), 116-132.
- Özşahin, Emre ve Çağlar Kıvanç Kaymaz (2014). “Gilindire (Aynalıgöl) Mağarası’nın Turizm Potansiyeli (Aydıncık, Mersin)”, *Doğu Coğrafya Dergisi*, 1995, 19(31), 145-166.
- Pekçetinöz, Besen (2006). Denizel Koruma Alanlarında Ekoturizmin Bir Segmenti Olarak Kuş Gözlemciliği Aktiviteleri ve İzmir Kuş Cenneti’nin Potansiyeli. *Yüksek Lisans Tezi*, İzmir: Dokuz Eylül Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü.
- Phillip, Sharon, Colin Hunter and Kirsty Blackstock (2010). “A Typology for Defining Agritourism”, *Tourism Management*, 31, pp. 754-758.

- Rindam, Main (2014). “Cave Tourism: The Potential of Asar Cave as a Natural Tourism Asset at Lenggong Valley, Perak”, *SHS Web of Conferences* 12, pp. 1-9.
- Sarı, Cemali ve Yusuf Tepeli (2003). “Batı Antalya (Beydağı) Yaylaları”, Akdeniz Üniversitesi Atatürk İlkeleri ve İnkılap Tarihi Araştırma Merkezi Müdürlüğü Yayınları, *Antalya'nın Son Bin Yılı Sempozyumu*, 487-498.
- Sevinç, Ayşen (2013). “Yeşil Satın Alma Kriterleri ve Yaklaşımı”, Çevre ve Şehircilik Bakanlığı Strateji Geliştirme Başkanlığı Mali Hizmetler Uzmanlığı Araştırma Raporu, Ankara.
- Solmaz, Seyit Ahmet (2019). “Turizmin Doğuşu: Sosyolojik Bir Olgu Olarak Turizm Nasıl Ortaya Çıktı?”, *Journal of Social, Humanities and Administrative Sciences (JOSHAS)*, 2015, 5(19), 867-882.
- Sungur, Ata Korkut (1980). “Türkiye’de İnsan Yaşamı Açısından Uygun Olan ve Olmayan Isı Değerlerinin Aylık Dağılışı İle İlgili Bir Deneme”, *İstanbul Üniversitesi Coğrafya Dergisi*, 1982, 23, 27-36.
- Sungur, Serpil (2020). *Türkiye Turizm Ansiklopedisi*, <https://turkiyeturizmansiklopedisi.com/besikli-magara>, (19.04.2025).
- Standeven, Joy and Paul DeKnop (1999). *Sport Tourism, Champaign*. Il: Human Kinetics.
- Sznajder, Michal, Lucyna Prezborska ve Frank Scrimgeour (2009). *Agritourism*, CABI Publishing, Reviewed by Daniel H. Olsen *European Journal of Tourism Research* 2(2), pp. 197-199.
- Taşdelen, Suat (2018). “İnsuyu Mağarası’nın Kuru Gölleri ile Cine Ovası Akiferi Arasındaki Hidrodinamik İlişki”, *Niğde Ömer Halisdemir Üniversitesi Mühendislik Bilimleri Dergisi*, 2012, 7(2), 795-807.
- Taşkıran, Harun (2018). “Prehistorik Arkeoloji ve Mağaralar”, *Mavi Gezegen-Popüler Yer Bilimleri Dergisi*, 1999, (24), 62-68.
- Tataroğlu, Enis Güvenç (2006). Conceptual Analysis of Tourism: The Case of Marmaris Town in Turkey, *Yüksek Lisans Tezi*, Ankara: Orta Doğu Teknik Üniversitesi.
- Tapur, Tahsin (2017). “Karaman Çevresindeki Tarihi Yerleşim Alanları”, *Türk İslâm Medeniyeti Akademik Araştırmalar Dergisi*, 2014, 12(24), 2017-24.
- TAY (2025), *Türkiye Arkeolojik Yerleşmeleri*. [http://tayprojesi.org/Magara.fm\\$Retrieve?MagaraNo=12592&html=cave_detail.t.html&layout=web](http://tayprojesi.org/Magara.fm$Retrieve?MagaraNo=12592&html=cave_detail.t.html&layout=web), (Erişim Tarihi: 16.04.2025).
- TMMOB Jeoloji Mühendisleri Odası (2021). “Yerköprü Şelalesi”, *Jeodergi*, 2019, 20, 46-47.
- Tokay, Hale ve Aysel Duran (2018). “Karaman ‘Taşkale’ Yerleşimi ve Yöresel Mimari Özellikleri”, *Tasarım+ Kuram Journal*, 1999, 14(26), 143-150.
- Toskay, Tunca (1978). *Turizm, Turizm Olayına Genel Yaklaşım*, Yayın No: 431, İstanbul Üniversitesi İktisat Fakültesi Yayını.
- Törk, Koray vd. (2007). *10972 – DAMLATAŞ MAĞARASI (SAİMBEYLİ-ADANA)*, Rapor, Ankara: MTA Genel Müdürlüğü.
- Tuna, Hakan (2022). “Türkiye’deki Mağaraların Sağlık Turizmi Kapsamında İncelenmesi (Investigation of Caves in Turkey Within The Scope of Health Tourism)”, *Journal of Tourism & Gastronomy Studies*, 2013, 10(3), 1829-1843.
- Tutcu, Alper (2021). “Ekoturizm Ve Türkiye’nin Ekoturizm Potansiyelinin Değerlendirmesi”, *Atlas Sosyal Bilimler Dergisi*, 2017, 1(6), 68-82.

- Türkçe Sözlük (2018). “Turizm”, içinde *Türkçe Sözlük*, 4.Baskı, Ankara: Dil Derneği Yayınları.
- UNEP. (2006). *Wildlife Watching and Tourism: A study on the benefits and risks of a fast growing tourism activity and its impacts on species*. Bonn: United Nations Environment Programme.
- Uslu, Orhan (1990). “Turizm ve Çevresel Etkileri”, *Turizm ve Çevre Konferansı* 3-5 Ekim 1990, Ankara, 19-47.
- Uzun, Ali (1991). “Karaca Mağaraları”, Atatürk Kültür, Dil ve Tarih Yüksek Kurumu Coğrafya Bilim ve Uygulama Kolu, *Coğrafya Araştırmaları Dergisi*, 1989, Sayı:3, 15-24.
- Wood, Megan Epler (2002). *Ecotourism: Principles, Practises & Policies For Sustainability*, United Nations Publication. [https://wedocs.unep.org/bitstream/handle/20.500.11822/9045/-Ecotourism Principles,PracticesandPoliciesforSustainability-2002518.pdf?sequence=2](https://wedocs.unep.org/bitstream/handle/20.500.11822/9045/-Ecotourism_Principles,PracticesandPoliciesforSustainability-2002518.pdf?sequence=2), (Erişim Tarihi: 31.12.2023).
- Yağmur, Ersen Aydın, Kadir Boğaç Kunt ve Hakan Durmuş (2011). “Türkiye’nin İlk Mağara Akrebi Kaydı”, 5. *Speleoloji Sempozyumu İstanbul*, 18-21 Mart, 74.
- Yalçın, Gamze (2007). Çiftlik İlçesi (Niğde) Doğal Kültürel Coğrafya Araştırmaları ve Ekoturizm. *Yüksek Lisans Tezi*. Niğde Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Niğde.
- Yılmaz, Gökhan, Saliha Başak Erdiç ve Sema Küçükali (2013). “İnanç Turizmi Çerçevesinde Antalya Destinasyonunun İncelenmesi: Dinler (Hoşgörü) Bahçesi Örneği.” içinde *International Conference on Religious Tourism and Tolerance*, 9(12), 1041-1055.
- Yozcu, Serhat. (2019). “Mağara Turizmi,” içinde, Kozak, N. (Editör), *Online Türkiye Turizm Ansiklopedisi*, <https://turkiyeturizmansiklopedisi.com/magara-turizmi> , (Erişim tarihi: 05.04.2024).
- Zengin, Burhanettin. (2006). *Turizm Coğrafyası, Türkiye Genel ve Bölgeler Turizm Coğrafyası*. 2. Baskı, İstanbul: Değişim Yayın Evi.
- Zengin, Burhanettin ve Mert Eker (2020). “Mağara Turizminin Akçakoca Turizmine Etkileri: Fakıllı Mağarası Örneği”, *Türk Turizm Araştırmaları Dergisi*, 2017, 4(1), 220-233.
- Zeybek, Halil İbrahim (2001). “Bahçebaşı Mağarası (Turhal-Tokat)”, *Doğu Coğrafya Dergisi*, 1995, 7(6), 239-253.

Kullanılan Web Siteleri

- <https://antalya.ktb.gov.tr/#>, (Erişim Tarihi, 17.03.2025).
- <https://ekotaban.tarimorman.gov.tr/alan/117>, (Erişim Tarihi: 10.09.2025)
- <https://www.konya.bel.tr/proje/hadim-yerkopru-selalesi>, (Erişim Tarihi: 10.09.2025).
- <http://www.adana.gov.tr/>, (Erişim Tarihi: 25.07.2024).
- <http://www.tarsus.gov.tr/taskuyu-magarasi1>, (Erişim Tarihi: 15.12.2024).
- <https://www.instagram.com/p/C5RCM-tzDg/>, (Erişim Tarihi: 06.09.2025).
- <https://www.tarimorman.gov.tr/DKMP/Belgeler/dkmp%20resmi%20istatistik/kutuphan/e/59.pdf>, (Erişim Tarihi: 26.01.2025).
- <https://www.kulturportali.gov.tr/turkiye/kahramanmaras/gezilecekyer/savruk-magarasi>, (Erişim Tarihi: 21.04.2025).
- <https://konyabulteni.com/suluin-degirmenini-magarasi/>, (Erişim Tarihi: 10.09.2025).
- <https://yigm.ktb.gov.tr/tr-10335/magara-turizmi.html>, (Erişim Tarihi: 15.01.2024)

<https://yigm.ktb.gov.tr/TR-10335/magara-turizmi.html>, (Erişim Tarihi: 05.04.2024).
<https://mersin.ktb.gov.tr/TR-73460/magaralar.html>, (Erişim Tarihi: 04.02.2025).
[KOCAİN MAĞARASI | Kültür Portalı](#), (Erişim Tarihi: 17.04.2025).
<https://ekotaban.tarimorman.gov.tr/alan/118>, (Erişim Tarihi: 06.09.2025).
<https://www.neredekal.com/korukini-magarasi-gezilecek-yer-detay/>, (Erişim Tarihi: 10.09.2025).
<https://kahramanmaras.ktb.gov.tr/TR-61252/magaralar.html>, (Erişim Tarihi: 24.08.2025).
<https://antalya.ktb.gov.tr/TR-67529/karain-magarasi.html>, (Erişim Tarihi: 31.7.2025).
<https://karaman.ktb.gov.tr/TR-129581/incesu-magarasi.html>, (Erişim Tarihi: 21.04.2024).
<https://ekotaban.tarimorman.gov.tr/alan/5191>, (Erişim Tarihi: 06.09.2025).
<https://tvk.csb.gov.tr/hassa-lav-tupu-magaralari-tabiati-aniti-tescil-ilani-duyuru-395202>, (Erişim Tarihi: 18.12.2024).
https://tr.wikipedia.org/wiki/Yala%C4%9F%C4%B1n_Deli%C4%9Fi, (Erişim Tarihi: 18.12.2024).
<https://hatay.bel.tr/sincan-magarasi>, (Erişim Tarihi: 30.04.2025).
<https://tourismnotes.com/eco-tourism/>, (Erişim Tarihi: 10.11.2024).
<https://burdur.ktb.gov.tr/TR-155484/insuyu-magarasi.html>, (Erişim Tarihi: 02.02.2025).
<https://www.beysehir.bel.tr/gezilecek-yerler/60>, (Erişim Tarihi: 10.09.2025).
<http://www.gazipasa.gov.tr/magaralarimiz>, (Erişim Tarihi: 09.05.2025).
<https://antalya.tc/kesfet/magaralar/geyikbayiri-magarasi>, (Erişim Tarihi: 10.09.2025).
<https://www.hurriyet.com.tr/gundem/15-yil-once-kesfedilmisti-gilindire-magarasi-ziyaretcilere-acildi-42472953>, (Erişim Tarihi: 05.06.2024).
<https://www.kulturportali.gov.tr/turkiye/mersin/gezilecekyer/cennet-ve-cehennem-obruklari>, (Erişim Tarihi: 03.03.2025).
<https://www.turkishmuseums.com/museum/detail/2161-mersin-cennet-cehennem/2161/1>, (Erişim Tarihi: 03.03.2025).
<https://dogadernegi.org/kis-ortasi-sukusu-sayimlari/>, (Erişim Tarihi: 22.01.2024).
<https://www.kulturportali.gov.tr/turkiye/hatay/gezilecekyer/titus-tuneli-ve-besikli-magara>, (Erişim Tarihi: 10.09.2025).
[T TUS T NEL  VE BEŐ KL  MAĞARA | Kültür Portalı](#), (Erişim Tarihi: 10.09.2025).
<https://antalya.ktb.gov.tr/TR-175458/magara-turizmi.html>, (Erişim Tarihi: 05.05.2025).
<https://www.alanya.bel.tr/S/567/Damlatas-Magarasi>, (Erişim Tarihi: 17.06.2025).
<https://www.antalyagezirehberi.net/altinbesik-magarasi.html>, (Erişim tarihi: 18.3.2025).
<https://ormana.bel.tr/>, (Erişim Tarihi: 05.01.2023).
<http://www.anamur.gov.tr/kosekbuku-magarasi>, (Erişim Tarihi: 20.05.2025).
<https://magaralar.gov.tr/magaralar?page=2&per-page=60>, (Erişim Tarihi: 12.04.2024).
<https://turkiye.influence.cool/tr/konya/derebucak/gezi-rehberi/dede-tarlasi-magarasi/>, (Erişim Tarihi: 10.09.2025).
<https://www.hurriyet.com.tr/seyahat/dim-magarasi-nerededir-dim-magarasi-olusumu-ozellikleri-giris-ucreti-ve-ziyaret-saatleri-2020-41605912>, (Erişim Tarihi: 25.04.2025).
<https://www.dimcave.com.tr/foto-galeri>, (Erişim Tarihi: 10.09.2025).
<https://muze.gov.tr/muze-detay?SectionId=AST01&DistId=MRK>, (Erişim Tarihi: 15.03.2025).
<http://www.derebucak.gov.tr/dede-tarlasi-magarasi>, (Erişim Tarihi: 23.04.2024).
<https://www.outdoorhaber.com/doga-yuruyusu/st-paul-aziz-paul-yolu-haritasi-ve-gps-dosyasici> (Erişim Tarihi 29.09.2025).
<https://turkeyoutdoor.org> (Erişim Tarihi 29.09.2025).

<https://antalyacityzone.com/haber/antalyada-denize-500-metrede-lavanta-soleni/5082> (Erişim Tarihi 29.09.2025).

<https://www.dmax.com.tr/blog/turkiye-tarihi-kapadokyadaki-yeralti-sehri> (Erişim Tarihi 29.09.2025).

<https://www.hurriyet.com.tr/seyahat/dunyanin-en-ilginc-9-magarasi-40689617> Erişim Tarihi 29.09.2025.

https://insapedia.com/magara-nedir-magaralar-nasil-olusur/#24_Lav_Magaralari Erişim Tarihi 29.09.2025.

<https://www.villagezegeni.com/blog/guvercinlik-deniz-magarasi>, (Erişim Tarih. 29.09.2025).

<https://www.cografya.gen.tr/egitim/bolgeler/akdeniz.jpg> (Erişim Tarihi 29.09.2025).

<https://www.antalyagezirehberi.net/geyikbayiri-magarasi.html>, (Erişim Tarihi:10.09.2025).

<https://www.antalyagezirehberi.net/altinbesik-magarasi>, (Erişim Tarihi 29.09.2025).

[Hassa Lav Tüpü Mağaraları Tabiat Anıtı Tescil İlanı](#), (Erişim Tarihi 18.12.2024).

[bing.com/maps](#), (Erişim Tarihi 29.09.2025).

[negordum.com](#), (Erişim Tarihi 29.09.2025).

<https://antalya.tc/kesfet/magaralar/geyikbayiri-magarasi>, (Erişim Tarihi: 10.09.2025).

https://www.instagram.com/p/DE0G3GHusfC/?img_index=1, (Erişim Tarihi: 06.09.2025).

<https://turkiye.influence.cool/tr/konya/derebucak/gezi-rehberi/dede-tarlasi-magarasi/>, (Erişim Tarihi: 10.09.2025).

<https://www.beysehir.bel.tr/gezilecek-yerler/60>, (Erişim Tarihi: 10.09.2025).

<https://www.instagram.com/p/C5RCM-tzDg/>, (Erişim Tarihi: 06.9.2025).

<https://www.etimolojiturkce.com/kelime/ma%C4%9Fara>, (Erişim Tarihi: 21.11.2024).

EKLER

TABLÖLAR LİSTESİ

Tablo 4.1: Yalan Dünya Mağarası Ekoturizm Potansiyeli Anketi	92
Tablo 4.2: Geyikbayırı Mağarası Ekoturizm Potansiyeli Anketi	102
Tablo 4.3: Damлатаş Mağarası Ekoturizm Potansiyeli Anketi	111
Tablo 4.4: Zeytintaşı Mağarası Ekoturizm Potansiyeli Anketi.....	121
Tablo 4.5: Altınbeşik Mağarası Ekoturizm Potansiyeli Anketi.....	131
Tablo 4.6: Karain Mağarası Ekoturizm Potansiyeli Anketi.....	139
Tablo 4.7: Dim Mağarası Ekoturizm Potansiyeli Anketi	148
Tablo 4.8: Kocain Mağarası Ekoturizm Potansiyeli Tespit Tutanağı.....	158
Tablo 4.9: Gilindire Mağarası Ekoturizm Potansiyeli Anketi	168
Tablo 4.10: Cennet Çöküğü Mağarası Mağarası Ekoturizm Potansiyeli Anketi.....	176
Tablo 4.11: Astım Mağarası Ekoturizm Potansiyeli Anketi.....	186
Tablo 4.12: Eshabıkehf Mağarası Ekoturizm Potansiyeli Anketi.....	195
Tablo 4.13: Taşkuyu Mağarası Ekoturizm Potansiyeli Anketi.....	204
Tablo 4.14: Köşekbükü Astım Mağarası Ekoturizm Potansiyeli Anketi.....	213
Tablo 4.15: Damлатаş Mağarası Ekoturizm Potansiyeli Anketi	222
Tablo 4.16: Damлатаş Mağarası Ekoturizm Potansiyeli Anketi	231
Tablo 4.17: Beşikli Mağarası Ekoturizm Potansiyeli Anketi	242
Tablo 4.18: Hassa Lav Tüpü Mağaraları Ekoturizm Potansiyeli Anketi.....	251
Tablo 4.19: İnsuyu Mağarası Ekoturizm Potansiyeli Anketi.....	261
Tablo 4.20: Zindan Mağarası Ekoturizm Potansiyeli Tespit Anketi	270
Tablo 4.21: Tınaztepe Mağarası Ekoturizm Potansiyeli Anketi.....	280
Tablo 4.22: Yerköprü Mağarası Ekoturizm Potansiyeli Anketi	290
Tablo 4.23: Suluin Mağarası Ekoturizm Tespit Anketi.....	300

Tablo 4.24: Dede Tarlası Mağarası Ekoturizm Potansiyeli Anketi	311
Tablo 4.25: Gavur Beşiği Mağarası Ekoturizm Potansiyeli Anketi	322
Tablo 4.26: Körükini Mağarası Ekoturizm Potansiyeli Anketi	333
Tablo 4.27: Manazan Mağaraları Ekoturizm Potansiyeli Anketi	343
Tablo 4.28: İncesu Mağarası Ekoturizm Potansiyeli Tespit Anketi	353
Tablo 4.29: Savruk Mağarası Ekoturizm Potansiyeli Anketi	362

FOTOGRAFLAR LİSTESİ

Fotoğraf 1.1: Saint Paoul Yolu	24
Fotoğraf 1.2: Kış Ortası Su Kuşu Sayımları	26
Fotoğraf 1.3: Sualtı Dalışı	27
Fotoğraf 1.4: Akdeniz Bölgesi'ndeki Lavanta Bahçelerinden Biri	28
Fotoğraf 1.5: Akdeniz Bölgesi'ndeki yaylalardan bir kesit.	30
Fotoğraf 1.6: Türkiye'de bulunan Kapadokya mağaralarından bir kesit.	33
Fotoğraf 1.7: Tayland'da bulunan Phraya Nakhon mağarasından bir kesit.	34
Fotoğraf 1.8: Lav tünellerine örnek.	35
Fotoğraf 1.9: Buzul altı erime boşluklarına örnek.	36
Fotoğraf 1.10: Güvercinlik'te bulunan bir deniz mağarası.	38
Fotoğraf 1.11: İncesu Mağarası.	39
Fotoğraf 4.1: Yalan Dünya Mağarası sarkıt ve dikitleri	99
Fotoğraf 4.2: Yalandünya Mağarası genel görünüm.	100
Fotoğraf 4.3: Geyikbayırı Mağarası.....	110
Fotoğraf 4.4: Damlatış Mağarası içinden genel görünüm.....	119
Fotoğraf 4.5: Çubuk Makarnalara ait görüntü.	129
Fotoğraf 4.6: Mağaranın adını aldığı beşiğe benzer görüntü ve bot ile yapılan tur.....	138
Fotoğraf 4.7: Karain Mağarası.....	147
Fotoğraf 4.8: Dim Mağarası.....	156
Fotoğraf 4.9: Mağaranın içerisinden çekilmiş giriş kısmı.	166
Fotoğraf 4.10: Mağara içindeki dikit.	166
Fotoğraf 4.11: Gilindire Mağarası.	175
Fotoğraf 4.12: Mağara içinde bulunan kilise.	184
Fotoğraf 4.13: Cennet Mağarası'na inen asansör.	184

Fotoğraf 4.14: Cennet Mağarası içindeki oluşumlar.	185
Fotoğraf 4.15: Cehennem Obruğu.	185
Fotoğraf 4.16: Mağara içindeki karnabahar ve perde yapı oluşumları.	194
Fotoğraf 4.17: Eshabıkehf Mağarası.....	202
Fotoğraf 4.18: Mağara içinde bulunan Aykırı Şekiller.....	211
Fotoğraf 4.19: Mağara içinde bulunan Mağara İncileri.	211
Fotoğraf 4.20: Mağara içindeki perde oluşumları ve su dalgaları.	211
Fotoğraf 4.21: Eshabıkehf Mağarası'ndaki Yedi Uyurlardan Yemliha'nın adının verildiği salon.	212
Fotoğraf 4.22: Köşek Bükü Mağarası genel görüntüsü.	221
Fotoğraf 4.23: Mağara içinden sarkıt-dikit ve sütun oluşumları.	230
Fotoğraf 4.24: Damlataş Mağarası.....	240
Fotoğraf 4.25: Beşikli Mağarası.	249
Fotoğraf 4.26: Mağara girişinden görünüm.	259
Fotoğraf 4.27: Mağara içinden canlı yaşamı.	259
Fotoğraf 4.28: Mağara genel görünümü.	268
Fotoğraf 4.29: Mağara girişindeki mozaik.	278
Fotoğraf 4.30: Mağara içindeki sütun oluşumu.	278
Fotoğraf 4.31: Mağara içinden bir görsel.	288
Fotoğraf 4.32: Düzenleme yapıldıktan sonra şelale ve çevresi.	298
Fotoğraf 4.33: Mağara girişinden bir görsel.	309
Fotoğraf 4.34: Dede Tarlası Mağarası.	320
Fotoğraf 4.35: Gavur Beşiği Mağarası.	331
Fotoğraf 4.36: Körikini Mağarası.	342
Fotoğraf 4.37: Manazan Mağaraları.	351

Fotoğraf 4.38: Mağara içindeki oluşumlar.	360
Fotoğraf 4.39: Savruk Şelalesi.....	369
Fotoğraf 4.40: Mağara içinden genel görünüm.	369

HARİTALAR LİSTESİ

Harita 2.1: Akdeniz Bölgesi Coğrafi Konumu	50
Harita 2.2: Yalan Dünya Mağarası	57
Harita 2.3: Geyikbayırı Mağarası	58
Harita 2.4: Damlatış Mağarası (Alanya)	59
Harita 2.5: Zeytintaşı Mağarası	60
Harita 2.6: Altınbeşik Mağarası.....	61
Harita 2.7: Karain Mağarası.....	62
Harita 2.8: Dim Mağarası	63
Harita 9: Kocain Mağarası.....	64
Harita 2.10: Gilindire Mağarası	66
Harita 2.11: Cennet-Cehennem Mağaraları	67
Harita 2.12: Ashabıkehf Mağarası	68
Harita 2.13: Taşkuyu Mağarası.....	69
Harita 2.14: Köşek Bükü Astım Mağarası.....	70
Harita 2.15: Damlatış Mağarası.	72
Harita 2.16: Damlatış Mağarası	73
Harita 2.17: Beşikli Mağarası	74
Harita 2.18: Hassa Lav Tüpü Mağarası	75
Harita 2.19: İnsuyu Mağarası.....	76
Harita 2.20: Zindan Mağarası	77
Harita 2.21: Tınaztepe Mağarası.....	78
Harita 22: Yerköprü Mağarası ve Şelalesi.....	79
Harita 2.23: Çamlık Bölgesi Mağaraları.....	80
Harita 2.24: Manazan Mağaraları	84

Harita 2.25: İncesu Mağarası Konumu	86
Harita 2.26: Savruk Mağarası	87

KATILIMCI LİSTESİ

Katılımcı 1: Haşim AĞRILI. Maden Tetkik ve Arama Genel Müdürlüğü. Genel
Müdür Yardımcısı.

Katılımcı 2: Korhan ÇAKIR. Maden Tetkik ve Arama Genel Müdürlüğü. Şehit
Cuma Dağ Tabiat Tarihi Müzesi Müdürü.

Katılımcı 3: Koray TÖRK. EnerjiSA. Hidrojeoloji Koordinatörü.

Katılımcı 4: Melek YILDIZTURAN. Anadolu Medeniyetleri Müzesi. Arkeolog.

Katılımcı 5: Bayram ÇELMELİ. Tınaztepe Mağara İşletmecisi.

Katılımcı 6: Ahmet KARADUMAN. Aksu İlçe Yazı İşleri Müdürü.

Katılımcı 7: Alper SERTAY. Silifke Müze Müdürlüğü. Tekniker.

Katılımcı 8: Mehmet CANLI. Onikişubat Belediyesi. Sanat Tarihi Uzmanı.

Katılımcı 9: Mehmet UNCUOĞLU. Yalan Dünya Mağara İşletmecisi.

Katılımcı 10: Ahmet DURAN. Hatay Müze Müdürlüğü. Arkeolog.

Katılımcı 11: Abdurrahman İLİŞİK. Serik Belediyesi. Özel Kalem Personeli.

Katılımcı 12: Osman KARAKAYA. Köşek Bükü Astım Mağara İşletmecisi.